

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

RESTORASYON UYGULAMALARINDA
KARŞILAŞILAN SORUNLAR İZMİR ÖRNEĞİ

Gamze DEMİRTAŞ

Mart, 2015
İZMİR

RESTORASYON UYGULAMALARINDA KARŞILAŞILAN SORUNLAR İZMİR ÖRNEĞİ

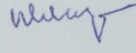
**Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi
Mimarlık Bölümü, Restorasyon Anabilim Dalı**

Gamze DEMİRTAŞ

**Mart, 2015
İZMİR**

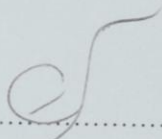
YÜKSEK LİSANS TEZİ SINAV SONUÇ FORMU

GAMZE DEMİRTAŞ, tarafından DOÇ. DR. NEZİHAT KÖŞKLÜK KAYA yönetiminde hazırlanan “RESTORASYON UYGULAMALARINDA KARŞILAŞILAN SORUNLAR İZMİR ÖRNEĞİ” başlıklı tez tarafımızdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

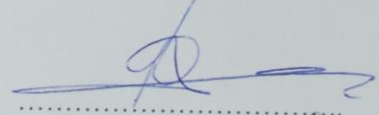
Doç. Dr. Nezihat KÖŞKLÜK KAYA

Yönetici

Prof. Dr. Eti Akyüz Levi

Jüri Üyesi

Doç. Dr. Ali Kocaman ÖZ

Jüri Üyesi

Prof. Dr. Ayşe OKUR

Müdür

Fen Bilimleri Enstitüsü

TEŞEKKÜRLER

Tez çalışmam sırasında bilgi ve desteğini benden esirgemeyen ve özellikle bana güvenen tez danışmanım Doç. Dr. Nezihat KÖŞKLÜK KAYA'ya...

Ayrıca araştırmalarıyla beni bilgilendiren ve heveslendiren Prof. Dr. Yeşim K. AKTUĞLU'ya...

Yüksek lisans eğitimim boyunca başından sonuna kadar beni destekleyen Filiz GÜRSAN'a, tüm şikayetlerimi dinleyip yorumlarını esirgemeyen sevgili ablam Gürgün ŞAHİN UĞUREL ve ağabeyim Ozan UĞUREL'e...

Araştırmalarımda kolaylık sağlayan ve yardım eden Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü'ne, Mimarlar Odası'na, Büyükşehir Belediyesi'ne, düşüncelerini paylaşan Bayındır Belediyesi personeline ve Mimar Ali ŞENKAYA'ya, Konak Belediyesi personeli ve Tolga BAŞARAN'a, İzmir II nolu Koruma Kurulu personeli ve Deniz IŞILDAR'a...

Bana destek veren çalışma arkadaşlarıma, beni sürekli dinleyen ve tüm sorularımı içtenlikle yanıtlayan Cem BİLGİNPERK'e, özellikle yapı çalışmalarında yardımcı olan Ömer ÜSTÜNKAYA'ya, tüm yoğunluğuna rağmen elinden gelen yardımı gösteren Efe SEVTEKİN'e...

Her zaman yanımda olan varlıklarıyla beni onurlandıran Geniş Ailem; annem Ayhan DEMİRTAŞ, babam Zeki DEMİRTAŞ'a, özellikle her elimi uzattığımda yardımına koşan ablam Hanze DEMİRTAŞ, ağabeyim Ümit DEMİRTAŞ'a, kardeşlerim Uğur'um ve birtanem Gonca'ma ailemden ayırmadığım sevgili arkadaşım Ceylan ÇETİNÖZMAN'a...

Zamanından ve kendinden fedakarlık eden sevgilim eşim Hakan BAĞÇIVANCIOĞLU'na teşekkür ederim.

Gamze DEMİRTAŞ

RESTORASYON UYGULAMALARINDA KARŞILAŞILAN SORUNLAR İZMİR ÖRNEĞİ

ÖZ

Restorasyon, yapıların tarihi kültürel değerlerini koruyarak gelecek nesillere aktarmak olarak kısaca tanımlanabilir. Tarihi yapıların belirlenmesi, tescillenmesi ve projelendirilmesi ile korunması için gerekli ilk adım atılmış olur. Ancak gerçekten korunmasını sağlayan uygulama aşamasının doğru bir şekilde tamamlanmasıdır.

Tarihi yapıların restorasyonu süreç gerektiren bir iştir. Bu süreçte hem projelendirilmesinde, hem uygulama aşamasında, gerek teknik açıdan, gerekse sosyal açıdan birçok sorun ile karşılaşmaktadır. Yapıda oluşan tahribatı arttırmadan koruma altına alabilmek için restorasyon sürecinin doğru belirlenmesi gerekmektedir.

Tez çalışmasında; öncelikle koruma kavramı ve korumanın yasal çerçevesi ve yeniden işlevlendirme kavramları tanımlanmış, restorasyon aşama ve teknikleri sıralanarak restorasyon süreci anlatılmıştır. Sonraki aşamada yeniden işlevlendirilen tarihi yapı örnekleri anlatılarak restorasyon sürecinde karşılaşılan sorunlar belirlenmiştir. Son olarak da belirlenen sorunlara çözüm önerileri sunulmaya çalışılmıştır.

Anahtar sözcükler: Koruma, uygulama sorunları, yeniden işlevlendirme, İzmir

THE ENCOUNTERED PROBLEMS IN RESTORATION APPLICATIONS İZMİR SAMPLE

ABSTRACT

Restoration, could be mentioned briefly as ; conservation of historical-cultural values of buildings and hand down the next generations.

As a first step for conservation, required to be determination, registration and Project design of historical buildings.

But basically, completioning properly of application phase provides conservation. Restoration of historical buildings is a work which requires the process. Within the process both Project design and application phase, either technical aspects or social aspects encountering many problems.

The restoration process must be determined correctly for conservation of building without increase to consisted distortion.

In this study, at first; term of conservation, legal framework of conservation and term of refunctioning defined; and restoration process is explained as ordered in restoration phases and techniques.

In next phase; historical building models which are refunctioned; and encountered problems are identified.

Finally proposed solutions for the problems which are identified.

Keywords : Conservation, application problems, refunctioning, İzmir

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
YÜKSEK LİSANS TEZİ SINAV SONUÇ FORMU	Hata!
tanımlanmamış.	
TEŞEKKÜRLER	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT	v
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
TABLolar LİSTESİ.....	xvi
BÖLÜM BİR - GİRİŞ.....	1
1.1 Çalışmanın Amacı	2
1.2 Çalışmanın Kapsamı ve Yöntemi.....	3
1.3 Çalışmanın Seçilme Nedeni ve Hedefi.....	3
1.4 Çalışmanın İlgili Literatür İçindeki Yeri.....	4
1.5 Çalışmanın Kurgusu	6
BÖLÜM İKİ - TEMEL KAVRAMLAR VE YENİDEN İŞLEVLENDİRME.....	8
2.1 Mimari Kültür Varlığı Kavramı	8
2.2 Koruma Kavramı.....	9
2.2.1 Korumanın Tarihsel Gelişimi	11
2.2.1.1 Dünya’da Koruma Kavramının Gelişimi.....	11
2.2.1.2 Türkiye’de Koruma Kavramının Gelişimi.....	13
2.3 Yeniden İşlevlendirme Kavramı	14
2.3.1 Eski İşlev- Yeni İşlev Kavramı.....	15
2.3.2 Yeniden İşlevlendirme.....	16
2.4 Türkiye’de Kanunlar ve Yönetmelikler	21
2.5 Yeniden İşlev Verilmesine İlişkin Yasal Düzenlemeler	25

2.5.1 Uluslararası Yasal Düzenlemeler	25
2.5.2 Ulusal Yasal Düzenlemeler	28
2.6 Yetkili Kurumlar	30
BÖLÜM ÜÇ - RESTORASYON KAVRAMI VE TEKNİKLERİ.....	35
3.1 Restorasyon Kavramı	35
3.2 Restorasyon Teknikleri.....	36
3.2.1 Sağlamaştırma	36
3.2.2 Bütünleme (Reintegrasyon)	39
3.2.3 Yenileme, Yeniden Kullanım	40
3.2.4 Çağdaş Ek	40
3.2.5 Yeniden Yapım (Rekonstrüksiyon)	41
3.2.6 Temizleme	42
3.2.7 Taşıma.....	44
3.3 Restorasyon Aşamaları	44
3.3.1 Araştırma	45
3.3.2 Restorasyon Öncesi Projelendirme.....	47
3.3.2.1 Rölöve Projesi.....	48
3.3.2.2 Restitüsyon Projesi.....	54
3.3.2.3 Restorasyon Projesi.....	54
3.4 Restorasyon Uygulama İşleri	56
3.4.1 Bakım.....	56
3.4.2 Basit onarım.....	57
3.4.3 Esaslı Onarım (Restorasyon)	57
3.4.4 Çevre Düzenleme.....	58
3.4.5 Sokak Sağıklaştırma	58
BÖLÜM DÖRT - RESTORASYON UYGULAMA ÖRNEKLERİ VE	
UYGULAMA SORUNLARI.....	59
4.1 Restorasyon Uygulama Örnekleri	59

4.1.1 Bornova Cumhuriyet Evi.....	60
4.1.1.1 Bornova Cumhuriyet Evi Restorasyon Uygulama Öncesi Genel Durumu	61
4.1.1.2 Bornova Cumhuriyet Evi Restorasyon Uygulaması	65
4.1.1.3 Bornova Cumhuriyet Evi Restorasyon Uygulaması Sonrası	68
4.1.1.4 Bornova Cumhuriyet Evi Değerlendirme	71
4.1.2 Dramalılar Köşkü.....	72
4.1.2.1 Dramalılar Köşkü Restorasyon Uygulama Öncesi Genel Durumu .	74
4.1.2.2 Dramalılar Köşkü Restorasyon Uygulaması.....	82
4.1.2.3 Dramalılar Köşkü Restorasyon Uygulaması Sonrası.....	90
4.1.2.4 Dramalılar Köşkü Değerlendirme.....	93
4.1.3 Aya Vukla (Aziz Vukolos) Kilisesi	94
4.1.3.1 Ayavukla (Aziz Vukolos) Kilisesi Restorasyon Uygulama Öncesi Genel Durumu.....	95
4.1.3.2 Ayavukla (Aziz Vukolos) Kilisesi Restorasyon Uygulaması	104
4.1.3.3 Ayavukla (Aziz Vukolos) Kilisesi Restorasyon Uygulama Sonrası	108
4.1.3.4 Ayavukla (Aziz Vukolos) Kilisesi Değerlendirme	110
4.1.4 Eski Hükümet Konağı.....	111
4.1.4.1 Eski Hükümet Konağı Restorasyon Uygulama Öncesi Genel Durumu	112
4.1.4.2 Eski Hükümet Konağı Restorasyon Uygulaması.....	116
4.1.4.3 Eski Hükümet Konağı Restorasyon Uygulama Sonrası	121
4.1.4.4 Eski Hükümet Konağı Restorasyon Değerlendirme	124
4.1.5 Tire Tahtakale Hamamı	125
4.1.5.1 Tire Tahtakale Hamamı'nın Restorasyon Uygulaması Öncesindeki Genel Durumu.....	126
4.1.5.2 Tire Tahtakale Hamamı Restorasyon Uygulaması	130
4.1.5.3 Tire Tahtakale Hamamı Restorasyon Uygulaması Sonrası	133
4.1.5.4 Tire Tahtakale Hamamı Değerlendirme	136
4.1.6 Gazi Paşa İlkokulu	137

4.1.6.1 Gazi Paşa İlkokulu’nun Restorasyon Uygulaması Öncesi Genel Durumu	139
4.1.6.2 Gazi Paşa İlkokulu Restorasyon Uygulaması	143
4.1.6.3 Gazi Paşa İlkokulu’nun Restorasyon Uygulaması Sonrası.....	151
4.1.6.4 Gazi Paşa İlkokulu Değerlendirme	151
4.1.7 Konut Yapısı (Foça) – Banka Şubesi	152
4.1.7.1 Konut Yapısı’nın Restorasyon Uygulaması Öncesi ve Uygulama Sırasındaki Genel Durumu.....	153
4.1.7.2 Konut Yapısı Restorasyon Uygulaması Sonrası	160
4.1.7.3 Konut Yapısı Değerlendirme	160
4.1.8 Levanten Konutu (Güzelyalı) – Anaokulu	164
4.1.8.1 Levanten Konut Yapısının Restorasyon Uygulaması Öncesi ve Uygulama Sonrası Genel Durumu	166
4.1.9 Kagir Konut Yapısı (Bergama) – Bergama Ticaret Odası Lokali	169
4.1.10 - Tekel Tütün Deposu (Alsancak) – İzmir Mimarlık Merkezi	177
4.1.10.1 İzmir Mimarlık Merkezi Restorasyon Uygulama Öncesi Genel Durumu	179
4.1.10.2 İzmir Mimarlık Merkezi Restorasyon Uygulaması	182
4.1.10.3 İzmir Mimarlık Merkezi’nin Restorasyon Uygulaması Sonrası..	187
4.1.10.4 İzmir Mimarlık Merkezi Değerlendirme	187
4.2 Restorasyon Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlar.....	189
4.2.1 Proje Aşamasında Yaşanan Sorunlar.....	189
4.2.1.1 Restorasyon Projelerinin Yetersizliği	190
4.2.1.2 Statik-Mekanik-Elektrik vb. Projelerinin Eksikliği	192
4.2.2 Uygulama Sürecinde Yaşanan Sorunlar	192
4.2.2.1 Koruma Kurullarından Kaynaklanan Sorunlar	193
4.2.2.2 Yüklenici Firma ve Kontrol Mekanizmasından Kaynaklanan Sorunlar.....	194
4.2.2.3 Kurumlar Arası Koordinasyon Eksikliği	196
4.2.2.4 Teknik Personel Yetersizliği.....	197
4.2.2.5 Malzeme ve Kalifiye Eleman Yetersizliği.....	198
4.2.2.6 İhale Usulünden Kaynaklanan Sorunlar	199

4.2.2.7 Restorasyon Süresinden Kaynaklanan Sorunlar	200
4.2.2.8 Maliyetten Kaynaklanan Sorunlar	201
4.2.2.9 Birim Fiyat Eksikliğinden Kaynaklanan Sorunlar	201
4.2.3 Uygulama Sonrası Sorunlar	202
4.2.3.1 Rant Sorunu	202
4.2.3.2 Yeni İşlev Sorunu	203
BÖLÜM BEŞ - SONUÇ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.....	205
KAYNAKLAR	211
EKLER	218
EK-1 Sözlü Görüşme ve Anket Çalışması	218

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1 Korumada kavramsal sınıflandırma	10
Şekil 2.2 Anıtsal yapılarda koruma değerleri	11
Şekil 2.3 Yeniden işlevlendirme sürecine ilişkin şema.....	21
Şekil 3.1 Akhisar Zeynelzade Halk Kütüphanesi enjeksiyon yapılması.....	37
Şekil 3.2 Kadife Kale Sur Duvarları dikiş yöntemi ile sağlamlaştırma	37
Şekil 3.3 Kemalpaşa Tarihi Çarşı Hamamı kasnak duvarı sağlamlaştırma	38
Şekil 3.4 Bergama Göçbeyli Cami harim bölümü ahşap sütunlarda sağlamlaştırma	38
Şekil 3.5 Kadife Kale Sur Duvarları bütünleme	39
Şekil 3.6 Nevvar-Salih İşgören Meslek Lisesi çağdaş ek yapı	41
Şekil 3.7 Ali Paşa Sarayı rekonstrüksiyon çizimi	42
Şekil 3.8 Bergama Göçbeyli Cami boya temizliği (raspa) yapılması	43
Şekil 3.9 Buca Forbes Köşkü mekanik temizlik-kumlama yapılması	43
Şekil 3.10 Ali Paşa Sarayı arşiv resimleri	46
Şekil 3.11 İstanbul Eminönü J. Pervitiç haritası	46
Şekil 3.12 Kadife Kale Sur Duvarları bozulma analizi.....	50
Şekil 3.13 Kadife Kale Sur Duvarları malzeme analizi	51
Şekil 3.14 Kadife Kale Sur Duvarları yapım tekniği	52
Şekil 3.15 Kadife Kale Sur Duvarları değişmişlik analizi	53
Şekil 3.16 Kadife Kale Sur Duvarları müdahaleler	55
Şekil 3.17 Kadife Kale Sur Duvarları restorasyon projesi.....	56
Şekil 4.1 Bornova Cumhuriyet Evi konumu	61
Şekil 4.2 Bornova Cumhuriyet Evi vaziyet planı	62
Şekil 4.3 Bornova Cumhuriyet Evi zemin kat rölöve planı	63
Şekil 4.4 Bornova Cumhuriyet Evi 1. kat ve çatı katı rölöve planı	64
Şekil 4.5 Bornova Cumhuriyet Evi ön cephe görünüşü restorasyon öncesi	66
Şekil 4.6 Bornova Cumhuriyet Evi ön cephe görünüşü restorasyon sonrası	66

Şekil 4.7 Bornova Cumhuriyet Evi zemin kat restorasyon planı	68
Şekil 4.8 Sistem odası görünüşü restorasyon sonrası	69
Şekil 4.9 Zemin katın depo olarak kullanımı	70
Şekil 4.10 Zemin katın depo olarak kullanımı	70
Şekil 4.11 Dramalılar Köşkü Konumu	73
Şekil 4.12 Dramalılar Köşkü Köşk Binası zemin kat rölöve planı	75
Şekil 4.13 Dramalılar Köşkü Köşk Binası 1. kat rölöve planı	77
Şekil 4.14 Müştemilat Binası zemin kat rölöve planı	78
Şekil 4.15 Müştemilat Binası 1. kat rölöve planı	79
Şekil 4.16 Mutfak Binası zemin kat rölöve planı	80
Şekil 4.17 Hamam ve Ahır Binaları zemin kat rölöve planı	81
Şekil 4.18 Giriş (Selamlık) Binası zemin kat rölöve planı	82
Şekil 4.19 Dramalılar Köşkü genel görünüş	83
Şekil 4.20 Dramalılar Köşkü Köşk yapısı	84
Şekil 4.21 Dramalılar Köşkü giriş salonu	84
Şekil 4.22 Dramalılar Köşkü Z	85
Şekil 4.23 Mutfak yapısı	86
Şekil 4.24 Hamam ve Ahır yapısı	87
Şekil 4.25 Ahır yapısı- Kafeterya	88
Şekil 4.26 Selamlık Güneydoğu cephesi	89
Şekil 4.27 Selamlık Güneybatı cephesi	89
Şekil 4.28 Rodos tipi döşeme	91
Şekil 4.29 Zemin doğal taş kaplama	92
Şekil 4.30 Kafeterya giriş cephesi görünüş	92
Şekil 4.31 Ayavukla (Aziz Vukolos) Kilisesi konumu	95
Şekil 4.32 Ayavukla (Aziz Vukolos) Kilisesi restorasyon vaziyet planı	96
Şekil 4.33 Ayavukla (Aziz Vukolos) Kilisesi zemin kat restorasyon planı	97
Şekil 4.34 Ayavukla (Aziz Vukolos) Kilisesi üst kat restorasyon planı	97
Şekil 4.35 Müştemilat Yapısı-1 zemin kat planı	99
Şekil 4.36 Müştemilat Yapısı-1 bodrum kat planı	100
Şekil 4.37 Müştemilat Yapısı-2 zemin ve birinci kat planı	101
Şekil 4.38 Müştemilat Yapısı-3 zemin kat planı	102

Şekil 4.39 Müştemilat Yapısı-3 birinci kat planı	102
Şekil 4.40 Bekçi kulübesi kat planı.....	103
Şekil 4.41 Isıtma birimi kat planı	103
Şekil 4.42 Ayavukla (Aziz Vukolos) Kilisesi	105
Şekil 4.43 Müştemilat Yapısı 1-2 Görünüşü.....	107
Şekil 4.44 Wc yapısı kat restorasyon planı	108
Şekil 4.45 Ayavukla (Aziz Vukolos) Kilisesi kompleksi genel görünüş.....	108
Şekil 4.46 Eski Hükümet Konağı konumu.....	112
Şekil 4.47 Eski Hükümet Konağı vaziyet planı	113
Şekil 4.48 Eski Hükümet Konağı zemin kat planı	115
Şekil 4.49 Eski Hükümet Konağı birinci kat planı	116
Şekil 4.50 Eski Hükümet Konağı doğu cephesi.....	116
Şekil 4.51 Eski Hükümet Konağı restorasyon öncesi görünüş	117
Şekil 4.52 Eski Hükümet Konağı restorasyon zemin kat planı.....	119
Şekil 4.53 Eski Hükümet Konağı restorasyon birinci kat planı	120
Şekil 4.54 Eski Hükümet Konağı genel görünüş	121
Şekil 4.55 Eski Hükümet Konağı avlu görünüşü	122
Şekil 4.56 Eski Hükümet Konağı üst kattan görünüm.....	123
Şekil 4.57 Eski Hükümet Konağı'ndan genel görünüm	123
Şekil 4.58 Eski Hükümet Konağı dış cephe genel görünüşü	124
Şekil 4.59 Tire Tahtakale Hamamı konumu	126
Şekil 4.60 Tire Tahtakale Hamamı vaziyet planı.....	127
Şekil 4.61 Tire Tahtakale Hamamı genel görünüşü.....	128
Şekil 4.62 Tire Tahtakale Hamamı planı	131
Şekil 4.63 Tire Tahtakale Hamamı genel görünüş.....	132
Şekil 4.64 Tire Tahtakale Hamamı soyunmalık görünüş.....	133
Şekil 4.65 Tire Tahtakale Hamamı Kuzey cephesi	134
Şekil 4.66 Tire Tahtakale Hamamı sıcaklık mekanı görünüşü	135
Şekil 4.67 Tire Tahtakale Hamamı halvet mekanı görünüşü	135
Şekil 4.68 Gazi Paşa İlkokulu Konumu	138
Şekil 4.69 Gazi Paşa İlkokulu vaziyet planı	139
Şekil 4.70 Gazi Paşa İlkokulu 1 nolu yapı planı	140

Şekil 4.71 Gazi Paşa İlkokulu 2 nolu yapı planı	141
Şekil 4.72 Gazi Paşa İlkokulu 3 nolu yapı planı	143
Şekil 4.73 Gazi Paşa İlkokulu 1 nolu yapı planı	144
Şekil 4.74 Gazi Paşa İlkokulu 1 Nolu yapının restorasyon öncesinde kuzeybatı görünüşü	145
Şekil 4.75 Gazi Paşa İlkokulu 1 Nolu yapının restorasyon sonrası	145
Şekil 4.76 Gazi Paşa İlkokulu'nun restorasyon öncesi	146
Şekil 4.77 Gazi Paşa İlkokulu 2 nolu yapının zemin kat planı	147
Şekil 4.78 Gazi Paşa İlkokulu 2 nolu yapının 1. kat planı	147
Şekil 4.79 Gazi Paşa İlkokulu 2 nolu yapının restorasyon öncesinde kuzeydoğu cephesi	148
Şekil 4.80 Gazi Paşa İlkokulu 2 nolu yapı restorasyon sonrasında kuzeydoğu cephesi	148
Şekil 4.81 Gazi Paşa İlkokulu 3 nolu yapı kat planı	149
Şekil 4.82 Gazi Paşa İlkokulu restorasyon öncesi 3 nolu yapı üstten görünüşü	150
Şekil 4.83 Gazi Paşa İlkokulu 2 nolu yapı restorasyon sonrası kuzeydoğu görünüşü	150
Şekil 4.84 Foça Konut Yapısı (YKB) Konumu	153
Şekil 4.85 Konut Yapısı zemin kat planı	154
Şekil 4.86 Konut Yapısı zemin kat planının restorasyon projesi	155
Şekil 4.87 Konut Yapısı 1. kat planının	155
Şekil 4.88 Konut Yapısı restorasyon sonrası görünüş	156
Şekil 4.89 Konut Yapısı tadilat projesi zemin kat planı	157
Şekil 4.90 Konut Yapısı tadilat projesi 1. kat planı	157
Şekil 4.91 YKB ara konsept şube yenileme projesi çatı planı	158
Şekil 4.92 YKB ara konsept şube yenileme projesi zemin kat planı	159
Şekil 4.93 YKB ara konsept şube yenileme projesi 1. kat planı	159
Şekil 4.94 YKB Foça Şubesi görünüşü	161
Şekil 4.95 YKB Foça Şubesi zemin kat iç mekanından görünüş	162
Şekil 4.96 YKB Foça Şubesi 1. kat görünüşü	162
Şekil 4.97 YKB Foça Şubesi 1. kat görünüşü	163
Şekil 4.98 Levanten Konutunun Konumu	165

Şekil 4.99 Anaokulunun yoldan görünümü	167
Şekil 4.100 Anaokulunun bahçeden görünüşü.....	168
Şekil 4.101 Anaokulu oyun salonu	168
Şekil 4.102 Kagir Konut Yapısının Konumu.....	170
Şekil 4.103 Roma Dönemi tonozu	171
Şekil 4.104 Kagir Konut Yapısına ait zemin kat planı rölövesi.....	172
Şekil 4.105 Kagir Konut Yapısına zemin kat planı restorasyon	172
Şekil 4.106 Kagir Konut Yapısında boya raspası sonrası tezyinat	174
Şekil 4.107 Kagir Konut Yapısında sondaj çalışmasında çıkan iskelet.....	175
Şekil 4.108 Kagir Konut Yapısında sondaj çalışması.....	175
Şekil 4.109 Tekel Tütün Deposu konumu.....	178
Şekil 4.110 Tekel Tütün Deposu görünüş.....	179
Şekil 4.111 Tekel Tütün Deposu rölöve zemin kat planı.....	180
Şekil 4.112 Tekel Tütün Deposu rölöve 1.kat plan.....	181
Şekil 4.113 Tekel Tütün Deposu rölöve 2.kat plan.....	181
Şekil 4.114 Tekel Tütün Deposu zemin kat	182
Şekil 4.115 Tekel Tütün Deposu cam bölmeler.....	183
Şekil 4.116 Tekel Tütün Deposu konferans salonu	183
Şekil 4.117 Tekel Tütün Deposu restorasyon zemin kat planı.....	184
Şekil 4.118 Tekel Tütün Deposu restorasyon 1.kat ve ara kat planları.....	185
Şekil 4.119 Tekel Tütün Deposu restorasyon 2.kat planı	186

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 4.1 Bornova Cumhuriyet Evi'ne ait genel bilgiler.....	60
Tablo 4.2 Dramalılar Köşkü'ne ait genel bilgiler	72
Tablo 4.3 Aya Vukla (Aziz Vukolos) Kilisesi'ne ait genel bilgiler.....	94
Tablo 4.4 Eski Hükümet Konağı'na ait genel bilgiler	111
Tablo 4.5 Tire Tahtakale Hamamı'na ait genel bilgiler	125
Tablo 4.6 Gazi Paşa İlkokulu'na ait genel bilgiler.....	137
Tablo 4.7 Konut Yapısı'na (Foça) ait genel bilgiler	152
Tablo 4.8 Levanten Konutu'na ait genel bilgiler	164
Tablo 4.9 Kagir Konut Yapısı'na ait genel bilgiler.....	169
Tablo 4.10 Tekel Tütün Deposu'na ait genel bilgiler	177
Tablo 4.11 Yapılara ait genel değerlendirme.....	188
Tablo 4.12 Yapılara ait sorunların genel değerlendirilmesi.....	204

BÖLÜM BİR

GİRİŞ

Kültür, geçmişten alıp geleceğe devrettiğimiz birikimimizdir. Mağaralarda yaşarken saraylar inşa etmiş, taştan delici kesici aletler yaparken bilgisayar teknolojisine ulaşmış olan insanoğlu, ‘geçmişini bilmeyen, geleceğini inşa edemez’ düşüncesiyle koruma bilincini geliştirerek gelecek kuşaklara aktarmaya çalışmaktadır.

Miras olarak görülen tarihi kültürel değerlerimizi gelecek kuşaklara aktarırken; yapılması gereken doğru biçimde, özgününe uygun olarak onarmak olmalıdır. Yapıların korunması onların yaşamını devam ettirmesi ile mümkün olmaktadır.

Koruma kavramı farklı disiplinlerdeki insanların ortak çalışmasıyla mümkündür. Tek bir kişi veya kurumun inisiyatifine bırakılmamalıdır. Çünkü restorasyon çalışmalarının bir ekip işi olduğu unutulmamalıdır (Gültekin, 2007).

Yapılar yapıldıkları çevre ile bir bütün oluştururlar. Tarihsel çevrenin korunması düzlemindeki çalışmalar çoğu kez bu süreklilik ve bütünlük olgularından uzaklaşarak, çevresiyle bütünleşmesinin olanaksızlıkları çerçevesinde tek yapılar biçiminde müdahaleleri zorunlu kılmıştır (Karaman, 2011).

Yakın geçmişe kadar tekil korunmaya çalışılan yapılar, yapılan yeni düzenlemeler ile çevresiyle birlikte korunmaya başlamıştır. Koruma kavramının günümüzde yaygınlaşmasıyla beraber yasalar ve yönetmelikler ile düzenlemeler yapılarak belirli bir çerçeveye oturtulmaya çalışılmıştır.

Antik çağlardan Roma’ya kadar medeniyetler barındırmış İzmir kenti ve çevresinde günümüze kadar birçok tarihi yapı restore edilerek korunması sağlanmıştır. Yapıların korunması büyük çoğunlukla yeni işlev verilerek mümkün olmuştur. Ancak yapılar restorasyonu sırasında geçirdiği müdahaleler ile farklı

yapılar haline dönüşebilmekte, korunması amaçlanırken dönüşü olmayan zararlara maruz kalabilmektedir.

Yapılan bu tez çalışması; tarihi yapıların günümüze ulaşması sürecinde yaşanan sorunların neler olduğunun belirlenmesi ve çözüm önerilerinin sunulmasıyla müdahale aşamasını hızlandırarak daha nitelikli onarımların yapılmasına zemin hazırlayacağı düşüncesiyle önem kazanmaktadır.

1.1 Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın en genel amacı; uygulama aşamasında restorasyon sürecinde ortaya çıkan sorunların belirlenmesi ve yeniden işlevlendirme konusunun örnekler üzerinden değerlendirilerek çözüm önerileri sunmaktır. Sorunların belirlenmesi ve uygulamalardaki çözüm şekilleri doğruluk ve günümüz gerçekliğinde değerlendirilmiştir.

Uygulama sırasında birçok sorun ile karşılaşılabilir. Türkiye'de son yıllarda değer kazanan restorasyon çalışmaları henüz yeterli seviyeye ulaşamamıştır. Yapılan araştırmalar, restorasyon kavramları ve kanunlar, yönetmelikler yapıların korunmasına yönelik yapılacak uygulamaları belirlemekle birlikte uygulama sırasında karşılaşılan sorunlara cevap verememektedir. Sorunları çözebilmek için öncelikle sorunun ne olduğunu belirlemek ve çeşitliliğini değerlendirmek gerekir.

Özellikle yeniden işlevlendirme kavramının giderek yaygınlaşması, uygulamada yaşanan sorunları ve kavram kargaşasını arttırarak yapılan değerlendirmeleri çeşitlendirmektedir. Çalışmada; yapılara verilebilecek işlevler değerlendirilmiş, yapı stoku incelenerek, restorasyon sonrası yeni işlev verilmiş yapılar incelenmeye çalışılmış, olumlu olumsuz müdahaleler ile işlev değişikliği nedenleri araştırılarak değerlendirme yapılmaya çalışılmıştır.

1.2 Çalışmanın Kapsamı ve Yöntemi

Çalışma; İzmir'deki tarihi yapıların yeni işlev verilerek kullanılması sırasında geçirdiği evreleri değerlendirerek bu süreç içerisinde proje, malzeme, teknik ve yasal düzenleme gibi kavramların oluşturduğu sorunlara yönelik değerlendirmeleri içermektedir.

Ayrıca tez çalışmasında, restorasyon süreci belirlenmiş, bu süreç içerisinde yer alan kurum ve kuruluşlar sıralanmıştır. Çeşitli yapı grupları örnekleri üzerinden uygulamalar anlatılmış, sorunların belirlenmesi aşamasında uygulama sırasında karşılaşılan deneyimlerin yanı sıra sözlü görüşmelere de yer verilmiştir.

Çalışma kapsamında; gözlem, karşılaştırma, literatür çalışması, alan çalışması, röportaj, değerlendirme yöntemleri kullanılmıştır. Yeni işlev verilen yapılara ait bilgiler toplanmış, sözlü araştırma yapılarak tezin kapsamını oluşturan sorunların belirlenmesi sağlanmıştır.

1.3 Çalışmanın Seçilme Nedeni ve Hedefi

Çalışma konusunun seçilme nedeni; yıllardır yapmış olduğum gözlemler ve restorasyon kavramı içerisinde almış olduğum görevler başta olmak üzere, restorasyon sorunlarının dikkat çekilmesi gereken bir kavram olması ve özünde tarihi yapıların nitelik kazandırılıp yaşamını devam ettirirken, öncesi ve sonrasındaki sürecin yapıyı nasıl etkilediğinin de belirlenmesinin gerekliliğidir.

Çalışma yaşanan sürecin nasıl değerlendirildiğini yapılar üzerinden özetleyerek, yapılan birçok sözlü görüşme ve deneyimler sonucu sorunların saptanıp çözümler sunmayı hedeflemektedir.

1.4 Çalışmanın İlgili Literatür İçindeki Yeri

Koruma kavramının ülkemizde önem kazanmasıyla beraber yasalar ve yönetmelikler düzenlenmiş, bununla beraber restorasyon teknikleri diğer ülkeler ile bütünlük gösterecek şekilde herkesin kabul ettiği şekilde belirlenmiştir. Uygulanabilirliğin sağlanması amacıyla yapım işleri; yasal düzenlemeler ve belirli kurumlar ile denetimi sağlanmıştır.

Ülkü Altınoluk ‘Binaların Yeniden Kullanımı’ adlı kitabında; eski işlev yeni işlev kavramlarını inceleyerek yapılara yeni işlev verilmesinin gerekçelerini belirtir. Yeni işlev verilecek yapıların nasıl değerlendirilmesi gerektiğine değinir.

Pınar Arabacıoğlu ve Işık Aydemir ‘Tarihi çevrelerde yeniden değerlendirme kavramı’ başlıklı makalesinde; yeniden değerlendirme ve tarihi çevrelerin yeniden değerlendirilmesi kavramlarına değinerek bu değerlendirmeleri tarihi süreç içerisinde inceler. Yeniden değerlendirme kavramının gerekçelerini ekonomik ve politik olarak boyutlarını irdeler.

Dicle Aydın ve Esra Yıldız ‘Yeniden kullanıma adaptasyonda bina performansının kullanıcılar üzerinden değerlendirilmesi’ başlıklı makalesinde; yeni işlevin mekansal ve eylemsel gerekliliklerinin saptanması ve var olan mekanların gereksinimlere cevap verme düzeyinin belirlenmesini amaçlamış ve kullanıcılar üzerinden mimarlar odası şube binaları özelinden değerlendirilmiştir.

R. Eser Gültekin ‘Ülkemizdeki taşınmaz Kültür Varlıklarının restorasyonuna ilişkin sorunlar’ başlıklı Tarihi eserlerin güçlendirilmesi ve geleceğe güvenle devredilmesi sempozyumu- 1 konuşmasında; bazı deneyim ve gözlemlerinden yola çıkarak restorasyon sırasında yaşanan sorunları dile getirmektedir.

Güneş Erdil Karaman ‘Tarihi yapıların yeniden değerlendirilmesine yönelik yöntem denemesi (anaokulu işlevi)’ adlı tezinde; İzmir’deki konut yapılarının anaokulu olarak işlev değişikliklerini kullanıcılar üzerinden değerlendirerek

anaokulu olarak işlevlendirilmelerinin yeniden değerlendirme kriterlerine uygunluklarını tartışarak, anaokulu işlevi verilen bir konut yapısı üzerinden restorasyon değerlendirilmesi yapılmıştır.

Nilgün Olgun ‘Kagir yapı restorasyonlarında uygulama sırasında uygulamacı yönünden yaşanan problemler’ adlı Kagir yapılarda koruma ve onarım seminerinde; restorasyon uygulaması sırasında yaşanan sorunları restorasyonu yapan firma veya kişiler üzerinden değerlendirmiştir.

Banu Pekol ‘İstanbul’da yeni işlevlerle kullanılan tarihi yapıların üslup sorunsalı’ adlı tezinde; İstanbul’da yeni işlev verilen bazı yapıların yapısal ve kültürel özellikleri araştırılarak tarihsel yapının üslubuna uygunluğunu değerlendirerek yeni işlevin yapı üzerinde oluşturduğu değişimleri irdemiştir.

Mustafa Selçuk ‘Binaların yeniden işlevlendirilmesinde mekansal kurgunun değerlendirilmesi’ adlı tezinde; yeni işlev verilen yapıları ve yeni işlev verilme nedenlerini değerlendirerek tasarım sürecinin değerlendirilmesini ortaya koyarak mekansal değişimleri incelemiştir.

Ö. Faruk Sert ‘Türkiye’de restorasyon sürecinin haritalanması ve proje, ihale ve uygulama aşamalarında karşılaşılan sorunların belirlenmesi üzerine saha çalışması’ adlı tezinde; ihale aşamasında yaşanan restorasyon sorunlarını yapılan anket çalışmaları üzerinden yapılan analizler sonucu ortaya koymuştur.

Yapılan çalışmalar; restorasyon aşamasında yaşanan sorunların veya yeniden işlevlendirmenin yapılar üzerindeki mekansal değişimlerin irdelendiği çalışmalardır.

Ancak uygulama sırasında oluşan sorunlar yapılara göre farklılıklar göstermektedir. Yapının korunması ve değerlendirilmesi ancak uygulama sonrasında sağlanacaktır. Buna yönelik yapılan araştırmalar sınırlıdır. Daha çok yapım tekniklerinin değerlendirildiği ve mimari açıdan yapılar üzerinden değerlendirilen

alışmalar mevcuttur ve geneli kapsayacak değerlendirmeler ve çözüm önerileri bulunmamaktadır.

Bu bağlamda önerilen tez konusu; küçük veya büyük ölçekli yapılarda restorasyon aşamasında oluşan sorunları göz önünde bulundurarak, özellikle son zamanlarda yeni işlev ile koruma anlayışının değerlendirilmesini ve çözüm önerileri sunmayı amaçlamaktadır.

İzmir’de yeniden işlevlendirilen yapılar üzerinden saptanan sorunların yapı, ölçek ve nitelikleri üzerinden değerlendirilerek uygulama sırasındaki çözümleri göz önünde bulundurularak yapının restorasyon sonrası mevcut durumu üzerinden değerlendirilecektir. Nitelikli restorasyon kavramının yaygınlaşabilmesi için oluşan sorunların belirlenerek aşılması amaçlandığından restorasyon uygulamalarına altlık oluşturması açısından önemlidir.

1.5 Çalışmanın Kurgusu

Çalışmanın birinci bölümünde; çalışmanın amacı, kapsamı, çalışma konusunun seçilme nedeni, literatürdeki yeri ve kurgusu anlatılmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde; temel kavramlar ve yasal düzenlemeler incelenmiştir. Dünyada ve Türkiye’de koruma kavramının gelişimi, koruma kavramı içerisinde gelişen ve sıkça kullanılmaya başlanan yeniden işlevlendirme kavramı ile değerlendirilmiştir. Koruma kavramı çerçevesinde yapılan yasal düzenlemeler uluslararası ve ulusal düzlemde incelenerek ilgili kurumlar, yetki ve görevleri anlatılmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde; restorasyon kavramına yer verilmiştir. Restorasyon teknikleri sıralanıp örneklendirme yapılarak anlatılmıştır. Restorasyon aşamaları başlangıçtan uygulama sonrasına kadar nasıl geliştiği değerlendirilmiştir. Son olarak restorasyon uygulama işleri sınıflandırılmıştır.

Çalışmanın dördüncü bölümümü iki ana başlık altında incelenmiştir. Birinci başlıkta, İzmir’de yer alan yeniden işlevlendirilmiş tarihi yapılar restorasyon aşamaları sırasıyla anlatılmış ve uygulamada yaşanan sorunlar değerlendirilmiştir. İkinci başlıkta, sözlü ve yazılı araştırmalar ışığında ve incelenen yapılar doğrultusunda sorunlar belirlenerek deneyimlenen sorunlar ile birlikte sıralanmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın son ve beşinci bölümünde belirlenen sorunlar ve çözüm önerileri sunulmaya çalışılmıştır.

BÖLÜM İKİ

TEMEL KAVRAMLAR VE YENİDEN İŞLEVLENDİRME

2.1 Mimari Kültür Varlığı Kavramı

İnsanoğlu geçmiş zamanlardan günümüze kadar sürekli ihtiyaç duyduğu, kullanım kolaylığı sağlayacak, yaşamını devam ettirecek ve kolaylaştıracak eşyalar üretmiş amacına yönelik mimari tasarımlar yapmıştır.

Türk Dil Kurumu Sözlüğü'ne göre “Kültür kavramı; tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmeye kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü olarak tanımlanmıştır” (Türk Dil Kurumu Sözlüğü, 2015).

Geçmişteki insanların yaşam tarzı, kültürü toplumsal tarihimizi belirlemekte, geçmiş ve gelecek arasında oluşturacağımız köprüde bugünüme ışık tutacaktır.

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'na göre Kültür Varlıkları; tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklardır.

Estetik ve bilimsel açıdan değer taşıyan jeolojik oluşum, bitki örtüsü, su ögesi, yabanıl yaşam bölgeleri, tarihi bahçeler ‘doğal varlık’ kapsamına girmektedir. Yurdumuzda da geçerli olan kabullere göre, dünyada korunacak değerler ‘doğal ve kültürel varlıklar’ kavramı içinde toplanmaktadır (Ahunbay, 2007).

Doğal ve kültürel varlıklar ‘dünyada korunacak değerler’ olarak nitelenir ve korunacak değerler taşınır ve taşınmaz kültür varlıkları olarak iki ana bölümde incelenmektedir.

- Taşınır Kültür Varlıkları: Çini, seramik, camdan yapılmış süs eşyaları, heykeller, kitaplar, el yazması eserler, yazılı levhalar, madalyalar, maden eşyalar, sikkeler gibi taşınabilen eşyalar örnek olarak sıralanabilir.

- Taşınmaz Kültür Varlıkları: Kervansaraylar, han, hamam ve medreseler, kümbet, türbe ve kitabeler, köprüler, su kemerleri, su yolları, sarnıç ve kuyular; tarihi saraylar, köşkler, evler, yalılar ve konaklar; camiler, mescitler, musallalar, namazgahlar; çeşme ve sebiller; tekke ve zaviyeler; mezarlıklar, arastalar, bedestenler, kapalı çarşılar, sinagoglar, bazilikalar, kiliseler, manastırlar; külliyeler sayılabilecek bazı örneklerdir.

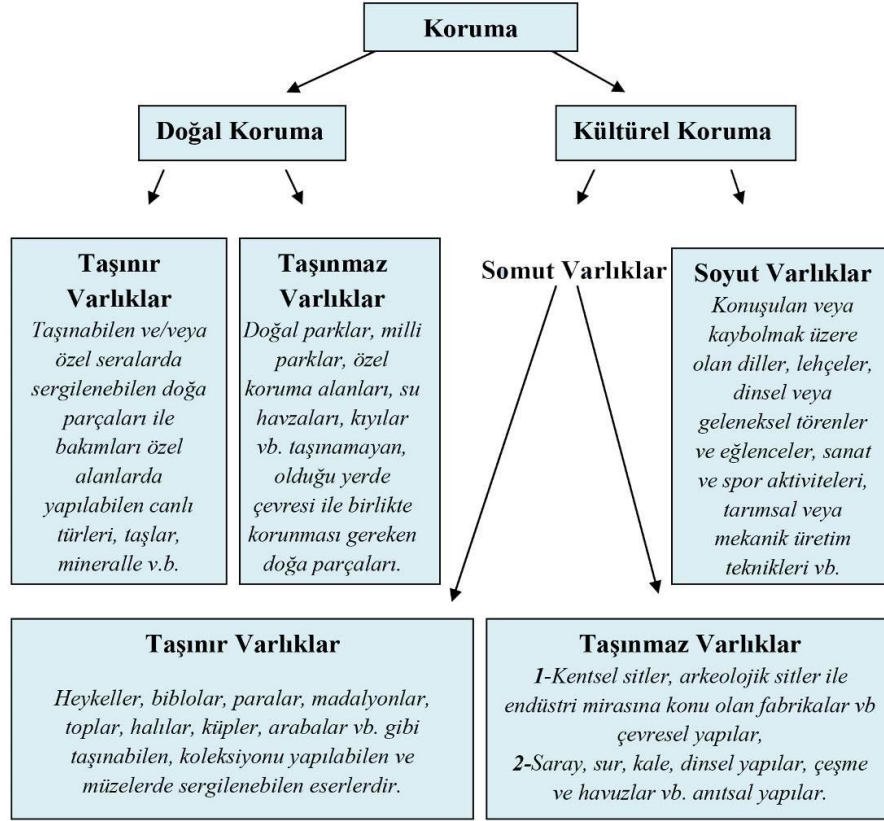
2.2 Koruma Kavramı

Mimarlık Sözlüğü'ne göre koruma; tarih yada sanat değeri taşıyan yapıların, doğal değerlerin yada kent parçalarının yaşamlarını sürdürebilmeleri için muhafaza, onarım ve bakıma ilişkin gerekli önlemleri alma olarak tanımlanmıştır (Hasol, 2002). 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kanunu'nda ise koruma, taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarında; muhafaza, bakım, onarım, restorasyon, fonksiyon değiştirme işlemleri, taşınır kültür varlıklarında ise muhafaza, bakım, onarım ve restorasyon işleridir.

Geçmişte yapılmış bir nesne veya bir bina, ait olduğu dönemin yaşam şekline göre bir işlevi veya bir misyonu belirler. Belli bir teknik veya malzemeyle gerçekleştirilmiştir, az veya çok güzeldir, ünlü bir insan tarafından yapılmış veya kullanılmıştır, bir tarihi olayı belirler ve nihayet günümüze kadar gelerek eskimiştir. İşte bütün bunlar o nesneyi veya o binayı 'korunması gerekli anıt' kılan değerleri belirlemektedir (Sezgin, 1994).

Koruma kavramı neyi nasıl koruyacağımızı belirlemekteki zorlukla başlar. Tüm çevrelerce bilindiği gibi koruma kavramı olarak, çeşitli yasa ve düzenlemelerle belirli bir çerçeveye oturtulmaya çalışılsa da çok geniş içeriğe sahiptir.

Ekinci'ye (2009) göre; korunan varlıklar sınıflandırılırken, öncelikle doğa- insan ürünü ayrımı yapılmaktadır. Sonra yapılacak ayrımlar fiziksel özelliği, taşınabilirliği, saklanabilirliği gibi farklı özellikler sıralanır (Şekil 2.1).

Şekil 2.1 Korumada kavramsal sınıflandırma (Ekinci, 2009)

Koruma kavramı; kültürel varlığın zaman boyutu, nitelik boyutu, özgünlük değeri (Madran, 2006), Kuban, 1970) yönlerinden sahip olduğu öneme bağlı olarak alınmaktadır.

Geçmişten günümüze ulaşan yapılar ile çok yakın geçmişte yapılmış bir yapı önem ve özellikleri bakımından kültür varlığı niteliği kazanabilir. Ayrıca mimari, tarihi, estetik, arkeolojik, sanat, anı, simge, ekonomik değerlere sahip olması ve strüktürel, dekoratif, yapısal durum, malzeme, yapım teknolojisi, şekil (Şekil 2.2) bakımından özellik göstermesi korunacak yapı statüsü kazanması için gerekli ölçütler olarak sıralanabilir (Dağtekin, 2007).

Şekil 2.2 Anıtsal yapılarda koruma değerleri (Dağtekin, 2007)

Anıt ölçeğinden tarihi kente koruma uygulamalarının bir bütün olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Tek başına yüksek estetik değeri olmayan ancak bu öğelerden oluşan bir bütünü korumak daha önemlidir. Korunması gerekli tarihi nitelik taşıyan kentleri bir bütün olarak değerlendirmek ölçüt sorununu açıklığa kavuşturacaktır (Görünür, 1994).

2.2.1 Korumanın Tarihsel Gelişimi

Koruma ilkçağlardan beri uygulanan bir kavramdır. Türkiye’de koruma kavramı ve uygulamaları dünyanın çok gerisinde yer almaktaydı, ancak koruma kavramına gerek yasal düzenlemeler ile gerekse insanların bilinçlenmesiyle gerekli önem verilmeye başlanmıştır.

2.2.1.1 Dünya’da Koruma Kavramının Gelişimi

Dünya’da koruma kavramı 19.yyda yayılmaya başlamasına rağmen daha öncesinde de birçok uygulama yapılmıştır.

Mezopotamya’da Hammurabi yapı yasalarıyla birlikte eski eserlerin listelenmesi yapılarak ilk envanter çalışmaları oluşturulmuştur. Ares Tapınağı, Atina dışına taşları numaralandırılarak taşınıp tekrar inşa edilmiştir.

Ortaçağ’ın Bizans Kentlerinde Antikçağ’a ait yapılar onarılıp farklı işlevlerle yeniden kullanılmıştır.

Yeniçağ’da Papa’nın görevlendirilmesiyle kentsel düzenlemeler yapılmıştır. Osmanlı’ da Fatih Sultan Mehmet’in Ayasofya’yı koruma altına alması tarihte yapılan koruma çalışmalarına örnek olarak gösterilebilir.

19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren sanayi devriminin şehirleşmeyi hızlandırmasıyla eskiyi reddeden planlama çalışmalarına karşı tepkiler oluşmuştur. Ortaçağ şehirlerinin artistik dokuları, insancıl ölçüleri dile getirilip bu dokuların korunması istenmiştir. Bu sayede, bazı kasaba ve şehirlerin korunması planlama kararlarındaki duyarlılıkla sağlanmıştır (Arabulan, 2008).

Milli kültür kavramının gelişmeye başlamasıyla beraber I. Dünya Savaşı sonrasında kentsel planlama çalışmaları ve eski eserlerin onarımlarına ilişkin ilkeler geliştirilmeye başlanmıştır. İtalya’da 1931 yılında Carta del Restauro, 1931 yılında Atina Konferansı ve 1933 yılında Atina Anlaşmasında tarihi anıtların korunmasına ilişkin ilkeler belirlenmiş ve tarihi yapıların doğal çevreleriyle birlikte düşünülmesi gerekliliği belirtilmiştir.

1964 yılında Venedik’te toplanan İkinci Uluslararası Tarihi Anıtlar Mimarlar ve Teknisyenleri Kongresi’nde kabul edilen Venedik Tüzüğü’nde ‘tarihi anıt’ kavramı kentsel ve kırsal yerleşimleri kapsayacak biçimde tanımlanmıştır. Sonrasında birçok ülke Venedik Tüzüğü’nü benimseyerek yasal düzenlemelerini alan kararlar doğrultusunda geliştirerek tarihi çevre kavramının yasal çerçevesini oluşturmuşlardır.

1975 Avrupa Konseyi tarafından Avrupa Mimari Miras yılı olarak ilan edilmiş ve tarihi çevre üzerine çeşitli toplantılar düzenlenmiştir. Bunların sonucunda

Amsterdam Bildirgesi ile tarihi çevrenin korunmasına yönelik izlenecek yöntemler belirlenmiştir.

2.2.1.2 Türkiye’de Koruma Kavramının Gelişimi

Türkiye’de korumaya ilişkin ilk yasal düzenlemeler sadece taşınır kültür varlığının korunması için 1869, 1874, 1884 ve 1906 yıllarında çıkarılan Asar-ı Atika Nizamnameleridir. Asar-ı Atika Nizamnameleri kapsamında olmayan sivil mimarlık örnekleri yok olmuştur.

XX.yy öncesi Türkiye’de, kentsel ölçekli bir koruma düşüncesi henüz oluşmamıştır ve buna bağlı olarak da kentsel dokular korunamamış ve tahrip olmuştur. Genel olarak batıda modern kent planlaması çalışmaları, Osmanlı kentlerinde yangınların önlenmesi, yolların genişletilmesi ve kent çevresinde yeni mahalleler kurulması şeklinde yansımasını bulmuş ve Cumhuriyet Türkiye’sine aktarılan kavramların temelini oluşturmuştur (Dinçer, Akın, 1994).

Cumhuriyetin ilk yıllarında, ulusal kimlik arayışının da etkisiyle hazırlanan kent planları, tarihi merkezleri odak noktası kabul ederek korunmalarını önermişlerdir. Uygulamada ise kentler tamamen farklı yönde geliştiği gibi, tarihi kent merkezleri de koruma önlemi alınmadığı için tahribata uğramıştır (Arabulan, 2008).

1951 yılında çıkarılan 5805 sayılı kanunla Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu oluşturulmuştur. Tek anıtsal yapının korunmasına dayalı bu kanun ile mimari ve tarihi anıtların tespit ve tescilini kapsamakta, bakım, onarım ve restorasyon ilkelerini belirlemektedir.

1964 yılında kabul edilen Venedik Tüzüğü tarihi dokunun korunması kavramını getirmiş, Türkiye’de de 1973’de 1710 sayılı Eski Eserler Kanunu ile koruma kavramı ölçeği genişleyerek sit alanı ölçeğine ulaşmış ve Türkiye’deki taşınmaz kültür varlıklarının saptama, belgeleme, ve tescil işlemleri yapılmaya başlanmıştır.

Ülkemizde 1983'te 2863 sayılı, 1987'de 3386 sayılı ve 2004'te 5226 sayılı 'Kültür ve tabiat varlıklarını koruma kanunları' ile koruma ölçeğinde akademik çevrelerin bilimsel olarak uygulamaya katılmasıyla birlikte, koruma çalışmaları uluslararası çalışmalarla paralellik göstermeye başlamıştır. Bu kanunlara göre Kültür Bakanlığı'na bağlı olarak Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu ve Bölge Kurulları oluşturularak, yüksek kurulun koruma ilkelerini belirlemesi bölge kurullarının daha geniş kapsamlı tescil ve koruma kararı alması sağlanmaya çalışılmıştır.

2.3 Yeniden İşlevlendirme Kavramı

'İşlev' sözlük anlamı ile; kullanılış veya işleyiş bakımından ereğe (maksada) uygunluk; belirli bir eylemle ilgili eylem türü veya amacı gerçekleştiren eylem tarzı; uğruna belirli bir şeyin yapıldığı görev, fonksiyon (Hasol, 2002) olarak tanımlanır.

Yapıtın doğuşunu etkileyen, yönlendiren en geniş anlamda gerçekleştirmenin nedeni olan olgu gereksinim ve ona bağlı işlevselliktir. Yapının, her tür olarak bütünü, hem bütünü oluşturan bölümlerin kurgusu ve öğeleri, bir veya birden çok gereksinimi yerine getirmeyi amaçlar ve ona göre biçimlenir (İzgi, 1999).

Kuban'a göre işlev yapı öğelerinin tek veya tüm, amaca uygunluğu anlamına gelmektedir. Bu plan özellikleri için olduğu kadar biçim özellikleri için de gereklidir. İşlev terimi, bir yapının farklı amaçlarla kullanılan bölümler arasında kullanmanın gerektirdiği bir sıralamayı da ifade eder. Nasıl herhangi bir eylem birbirini izleyen olaylarla belirlenirse, bir yapının tasarısı da birbirini izleyen bölümlerle kurulur. Bir evin odaları, bir sinemanın giriş çıkışı, bir caminin çeşitli öğeleri arasında bir takım tanımlanabilir, bazen değişmeyen ilişkiler bulunabilmektedir. Bu ilişkilerin olumlu bir sıralama içinde ortaya konması, işlevsel oluşum olarak tanımlanabilir (Kuban, 1973).

Yapılar; insanların barınma, korunma gibi benzeri ihtiyaçlardan ortaya çıkmıştır. Yapılar ilk oluşumlarında; işlevsel olmayan bölüm, niteliksiz büyüklük ve yükseklik

yoktur. Zamanla insanların bir arada yaşaması, yaşam standartlarının gelişmesi farklı yapı türlerini doğurur. Sadece koruma olarak değil, artık yaşam biçimini oluşturmaya başlayan farklı yapı türleri (saray, manastır, han, hamam, cami, konak vb.) ortaya çıkar.

İyi bir yapının en basitinden en önemlisine kadar bütün bu gereksinimleri karşılaması gerekir. Bu işlevsel olgudur (İzgi, 1999).

İnsan sürekli değişim gösteren bir varlıktır. Zaman kavramı içerisinde teknolojinin de gelişmesiyle gereksinimleri ve yaşam biçimi sürekli bir kademelenme gösterir. Ancak yapılar durağandır, içindeki yaşarlılık dışında değişim gösteremez.

Yapıların ömrü, işlevlerinin ömründen daha uzun olduğundan, mevcut yapıların işlevdeki değişikliklere uyarlanması, koruma kararları söz konusu olmasa da alışlagelmiş bir uygulamadır (Avcı, 2003).

Günümüzde saray, medrese, kervansaray gibi bazı yapılar özgün işlevlerini tamamen kaybetmiş olmalarına karşın, bazı yapılar da işlevsel olarak eskimektedir. Yapıların fiziksel özelliklerinin işlevlendirildiklerinden daha ömürlü oldukları düşünülürse, işlevlerini sürdüren binalar için bile, her konudaki gelişmeler nedeniyle sorunlar olabilmektedir. O binaya ait işlevin tamamen değiştirilmesi ya da işlevin geliştirilmesi gerekebilmektedir (Altınoluk, 1998).

2.3.1 Eski İşlev- Yeni İşlev Kavramı

Binalar özgün işlevlerini zaman içerisinde karşılayamamakta ve gelişen yaşama ayak uyduramamaktadır. Binanın tasarım amacı yapının özgünü, ilk yapılışı oluşturan işlev ‘eski işlev’ olarak nitelendirilebilir. Tarihi ve kültürel değerleri olan bu yapıların ancak atıl durumda kalmasını önlemek amacıyla şartların uygunluğunun binaların yapısıyla bütünleştirilmesi de ‘yeni işlev’ olarak nitelendirilebilir.

Tarihsel-kültürel varlıklarımızın yeterince değerlendirilmesi bizim birikimlerimizden de, gelecek kuşakların esinlenebileceği bir sürecin yaşatılması zorunludur. Bu itibarla yapıtlara; toplumu etkileyici ve sonunda onları eğitici onları yüceltici birer anlam kazandırmanın en etkin yolu onları ‘yaşayan birer varlık’ konumuna getirebilmektir. Hiç kuşku yoktur ki bu amaç, söz konusu yapıya işlevsel bir içerik kazandırmak, onu topluma yararlı kılmak, toplumun onda yaşamasını, çevrenin ondan yararlanmasını sağlamak olmalıdır (Altınoluk, 1998). Ancak, yapıları uzun vadede şekillendiren unsur işlev değildir, hatta çoğu zaman kullandıkları işleve birebir uymazlar ve bezemelerinin üslubu çoğunlukla işlevden ziyade, tarihi dönemlerini yansıtır (Pekol, 2010).

Yeni işlev, restoratörün özgün mimari müdahalesine açık olan yeni bir yapıyı tanımlar. Fakat bu tür bir tasarımda mimarın özgünlüğü eski yapıdan kalan verilerle sınırlıdır. Mimar, yaratıcı özgürlüğünü bu sınırlar içinde kullanmak zorunludur (Özel, 2006).

2.3.2 Yeniden İşlevlendirme

Toplumlar değiştikçe, insanların ihtiyaçları da değişmektedir. Yaşam standartları ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte farklı gereksinimler oluşmakta ve bu gereksinimleri karşılayacak yapılar ortaya çıkmaktadır. Örneğin evlerde banyo mekanının yaygınlaşması hamam yapılarının daha az kullanılmasına neden olmuş bir çok hamam yapısı boş kalmıştır. Otellerin farklılaşması ve yaygınlaşması, ulaşım şartlarının gelişmesi han yapılarının kullanımını zorlaştırmaktadır. Nitekim işlevini yitiren birçok tarihi yapı yıkılmayı beklemekte ve kullanılmamaktadır.

Ancak kültürümüzün devamlılığı ve değerlerimizin sonraki kuşaklara aktarımını sağlamak amacıyla yapıların koruma altına alınması gerekmektedir.

Sonuç olarak işlevini yitiren yapıların korunması yapıların yaşamını devam ettiremediği için yaşayan değil duran yapılar haline gelmektedir. Yeniden

işlevlendirme ile bu tür yapıların kullanılması sağlanmakta ve çevresiyle etkileşim kurarak durağan olmaktan çıkmaktadır.

Altınoluk (1998), binaların özgün işlevini kaybetmesi ve binaların işlevsel olarak eskimesini binaların yeniden işlev verilmesini gerektiren nedenler olarak belirtmektedir. Yeni işlevin belirlenmesi öncelikle yapının kültürel değeri, mekânsal potansiyeli ve çevresel etkileri değerlendirilerek yapılmalıdır. Değerlendirme ile elde edilen sonuç yeniden kullanıma adaptasyonun başarısının da bir tespiti olacaktır (Aydın ve Yıldız, 2010).

Zamanla değişen yaşam biçimi ve ona bağlı istekler nedeniyle birçok tarihi yapı özgün işlevini yitirmekte, ilk yapılış amacından farklı bir işleve hizmet etmek için uyarlanmaktadır. Hamam, kervansaray, tekke, manastır gibi tarihi yapı türleri ancak özel durumlarda özgün işlevlerini sürdürdüklerinden, bu yapı türlerinin farklı amaçlarla kullanılmalrı zorunlu olmaktadır (Ahunbay, 2007).

Çağdaş restorasyonun konusu olan konutlar, eski sanayi yapıları, kışlalar, saraylar, medreseler, manastırlar, kaleler, tersaneler, hamamlar, depolar gibi yapıların tümü yeni bir işlev vererek eski yapıları korumak zorundadır (Kuban, 2000).

Binaların yeniden kullanımını gerektiren nedenler

- Tarihsel – kültürel nedenler
- Ekonomik nedenler
- Çevre faktörleri gibi ana başlıklar altında toplamıştır (Altınoluk, 1998 - Akbelege, 2004).

Tarihsel ve kültürel nedenler; koşulların, değer yargılarının ve daha pek çok şeyin hızla değiştiği yapısal toplumun yeni biçim ve düzenlemelere yöneldiği bir çağda zaman içinde işlevler değişebilmekte, ancak yapılar varlıklarını sürdürebilmektedir. Tüm özellikleri, renkleri, beğenileri zenginliği yoksulluğuyla bina, o verilere göre yapılmış, ancak zamanla fonksiyonelliğini yitirmiştir. Bu yapıların değerlendirilmesi

gerektiğinden kullanılması, yaşatılması, gelecek kuşaklara aktarılması yeniden işlevlendirilerek yaşatılması gereklidir (Altınoluk, 1998).

Eski yapıların çağdaş fonksiyonlarla günümüze kazandırılması kültürel değerlerimize gösterilen saygının sonucu olmakla beraber ekonomik boyutuyla da ilgilidir. Yeni bina yoğun enerji, eski yapıya yeni fonksiyon vermek yoğun emek gerektirir. Eski yapının yeniden değerlendirilmesi ekonomik açıdan girdidir (Altınoluk, 1998).

Çevreyi oluşturan yapay öğeler; eski-yeni binalar, duvarlar, yollar, enerji hatları, kent mobilyaları, gürültü gibi doğaya katılan insan etkileridir. Çevresel etmenler de binanın yeniden işlevsel olarak değişimini gerektirebilir. Örneğin konut yoğun alanların ticari alanlara dönüşmesi yapıların arada kalmasına neden olmuş olabilir (Altınoluk, 1998).

Yeniden işlevlendirme, restorasyon türleri olarak düşünülen sağlamlaştırma, bütünleme, hatta yeniden yapma gibi bütün klasik müdahale türlerinden farklıdır. Çünkü bir yapıya yeni işlev vermek demek, onu doğal bir mimari tasarım sürecine sokmak demektir (Kuban, 2000).

Altınoluk, bir yapının yeniden işlevle değerlendirilebilmesi için özellikle analiz edilmesi gerektiğine değinerek, bu değerlerin analizini; görünüş özellikleri, işlevsel ve bina cinsi olarak sınıflandırır. Buna değerlendirilecek binalar dört grupta toplanabilir:

1. İç mekanı ve mobilyasıyla aynen kullanılacak binalar,
2. Aynen korunarak yeni işlev verilecek binalar,
3. Taşıyıcı sistemi korunarak, duvar değişimleriyle işlev verilecek binalar,
4. Eski binanın üstüne, yanına, yakınına yeni ek yapılarak, bir bütün oluşturarak kullanılacak binalar (Altınoluk, 1998).

Yeniden işlevlendirilecek yapıları mimari tarzları, plan şemaları, mekânsal özellikleri, yapım teknikleri ve çevresiyle birlikte bir bütün olarak değerlendirmek

gereklidir. Mevcut yapının hangi amaç için kullanılacağı konusunda, kent dokusu içerisindeki ekonomik ortam büyük rol oynamaktadır. Yapıya verilecek yeni işlev, bulunduğu çevrenin ekonomik gerçeklerine ve taleplerine uygun seçilmelidir (Selçuk, 2006).

Binaya verilecek yeni işlevin uygunluğu binanın yaşaması için gerekli olan en önemli unsurdur.

Eski binaya yeni işlev verilirken aşağıdaki temel öğelerin yeterince araştırılması gerekir.

1. Binanın mekânsal oluşumu

- Yapı tek hacimden oluşabilir.
- Yapı tekrarlanan hacimlerden oluşabilir.
- Yapı karmaşık bir plan şeması gösterebilir.

Yapının mekânsal oluşum şeması, verilecek işlevle doğrudan bağlantılıdır ve belki de en önemli faktördür.

Tek mekanlı bir yapı için belirlenecek ihtiyaçlar, yine tek mekanda gerçekleştirilebilecek işlevler olmalıdır (Selçuk, 2006).

2. Binanın hacmi

Eski bir yapı, mekânsal kurgu olarak başka bir işlev ile örtüşebilmesine rağmen mekanın boyutları sorun olabilir. Bunun için önce verilecek fonksiyonun esas biriminin analizi gerekmektedir (Üçer, 2011).

Örnek olarak bir hanın konaklama merkezine dönüştürülmesi verilebilir. Belki iki han odası bir yatak odası ya da tersi bir han odası iki yatak odası olabilmektedir. Bu durumda örneğin bir yatak odası için gerekli olan metrekare hesap edilerek, yapıdaki mevcut eksi ve artı metrekareler bulunup tasarım için ana girdiler oluşturulur. Burada özellikle anıtsal yapılara çok yönlü yaklaşmak gerektiği konusu açıktır. Bir anıt bina

yatayda ve düşeyde defalarca bölünerek belki bir otel olur ama bu defa ‘o bina’ yok olur (Altınoluk, 1998).

3. Binanın işlevsel kurgusu ve strüktürü

Yapıya verilecek işlevin mekânsal işleyiş şeması yapının eski işleviyle uyum sağlamalıdır. Örneğin ahşap bir konağın kütüphane olarak kullanılacağı düşünülünce, buradaki işlevsel kurguda bazı zorlanmalar ortaya çıkacaktır. Kişi sayısının değişkenliği sabit yükün fazlalığı, sabit ve hareketli yükün belirli bir kapasitede olması hem strüktürel açıdan hem de çok sayıda kişiye hizmet verecek olmasından dolayı birçok sorun ile karşılaşılabilir.

4. Binanın bulunduğu konum

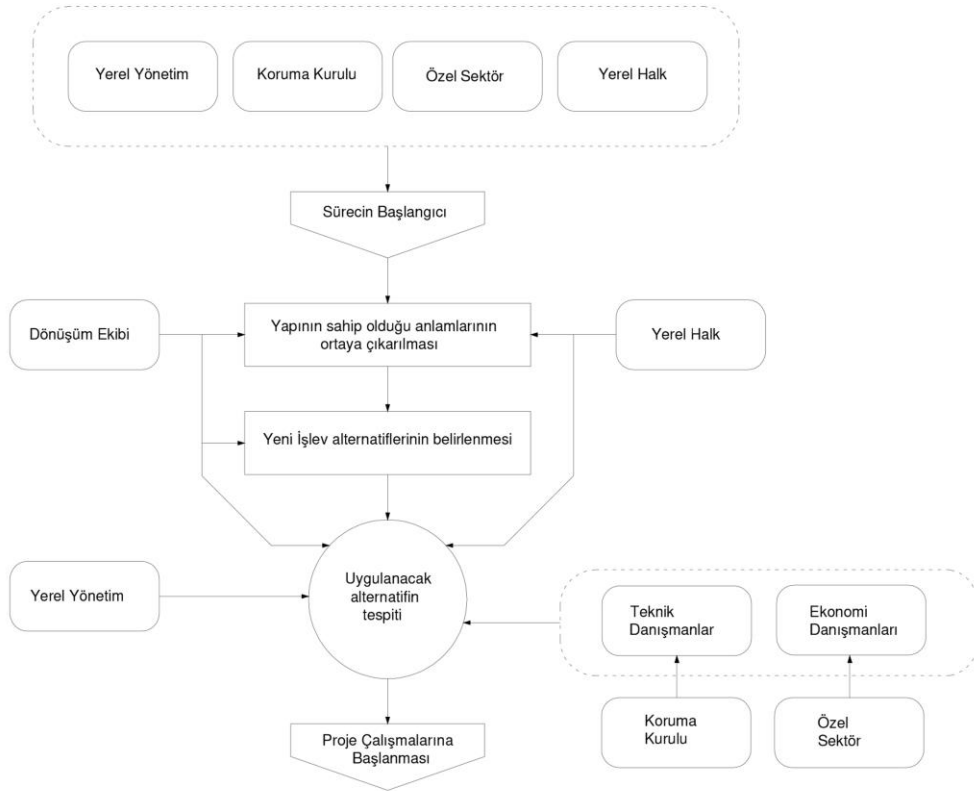
Mimarlık alanındaki doğal, yapay ve toplumsal çevre girdileri burada da önemli verileri oluşturur. Örneğin şehrin ticaret kesimindeki bir han yukarıda açıklanan faktörlere göre hamam olabilir, fakat şehrin içindeki konumu itibariyle o yapının alışveriş fonksiyonuna ayrılması ekonomi açısından daha doğru bir davranıştır (Altınoluk, 1998).

Bir yapı yeni bir işlev verilerek günümüz koşullarında değerlendirilecek ise verilen işlevi tüm koşullarda yerine getirmesi beklenmektedir. Yapının büyüklüğü yeni işlev için yeterli olmuyorsa, yapının orijinal halini korumak adına olabildiği kadar kullanmak değil; işlevin gerektiği kadar kullanmak gerekmektedir. Yani yapıda biçimsel değişiklikler ve yeni ekler yapılması düşünülmelidir (Arabulan, 2008).

Yapıların yeniden işlevlendirilmesinde, anıtın bütünlüğünün, tipolojik özelliklerinin, mekânsal ilişkilerinin zedelenmemesi, değiştirilmemesi istenir. Çok önemli plan ve iç mekan değerlerine sahip olan yapılarda ise yeni kullanıma elverişli serbest iç düzenlemeler uygulamaktan çok tarihi mekanların anısını sürdüren düzenlemelere gidilmesi uygun olur (Ahunbay, 2007).

Tarihsel çevre ve onun yaşayan bir ortam olarak korunabilmesi karmaşık bir olgudur. Kültürel sosyal ve ekonomik boyutlarıyla bir bütündür. Korumanın en önemli amacı yeni kentsel işlevler kazandırma yolu ile tarihsel çevreyi canlı olarak yaşatabilmek olmalıdır. Yasaklama ve saklamaya yönelik pasif koruma anlayışı değil ekonomik ve toplumsal çözümler getirilerek aktif ve çok yönlü bir yaklaşım benimsenmelidir (Arabacıoğlu ve Aydemir, 2007).

Tümer (2003), yapıların yeni fonksiyonlarının belirlenmesi için gereken aşamaları aşağıdaki şemada özetlemiştir (Şekil 2.3).

Şekil 2.3 Yeniden işlevlendirme sürecine ilişkin şema (Tümer, 2003)

2.4 Türkiye’de Kanunlar ve Yönetmelikler

Türkiye’de koruma kavramı sanayi devrimiyle birlikte başlamış olmasına rağmen yasal düzenlemelere dayandırılması ve yasal olarak uygulanması oldukça zaman almıştır.

Yüzyılı aşkın deneyime ve birikime dayanan kültür ve tabiat varlıklarını koruma anlayışına bağlı olarak, tarihsel ve kültürel varlıkların korunması konusunda belli bir sistem oluşturulmuş, fakat uygulamada karşılaşılan sorunlar henüz tümüyle çözülememiştir. Türkiye’de koruma faaliyetlerinin yürütülmesinde karşılaşılan sorunları belirlemek ve nedenlerini irdeleyebilmek için Türkiye’de koruma kavramının gelişimini ortaya koymak gerekmektedir (Kahya ve diğerleri, 2007).

Ülkemizde; 1980 ve bunu izleyen yıllardaki liberal ekonomi anlayışı, tüm kurumlarda etkisini göstermiş, 1982 Anayasasında koruma konusunda hükümler yer almış, koruma yasal yaptırımlarla kamu yararına gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. 1982 Anayasasının 63. Maddesinde; Devletin tarih ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlayacağı, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirler alınacağı belirlenmiştir (Kejanlı ve diğerleri, 2007).

Türkiye’de bir taraftan siyasi müdahalelerle önemli tahribatların yolu açılırken, bir taraftan da paradoksal biçimde, uluslararası koruma anlaşmalarına dahil olunması söz konusudur. Türkiye, 1983’de Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme’yi, 1989’da ise Avrupa Mimari Mirasının Korunması Sözleşmesi’ni imzalamıştır. Ülkedeki mevzuat da, 1983 tarihli ve 2863 sayılı Yasa ve 1987 tarihli ve 3386 sayılı Değişiklik Yasası’yla yeniden düzenlenmiştir (Kayın, 2008).

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu’nda amaç; korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili tanımları belirlemek, yapılacak işlem ve faaliyetleri düzenlemek, bu konuda gerekli ilke ve uygulama kararlarını alacak teşkilatın kuruluş ve görevlerini tespit etmektir. Korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili hususları ve bununla ilgili gerçek ve tüzel kişilerin görev ve sorumluluklarını kapsar.

Bu kanun ile ‘Anıt’ kavramı değiştirilerek ‘Kültür Varlıkları’ tanımlaması yapılmıştır. Kültür varlıkları, tabiat varlıkları, sit, koruma ve korunma, korunma alanı, değerlendirme ile ilgili tanımlar da yer alır.

Geçmişte anıt ölçeğinde yapılan koruma kavramı kültür varlığı, tabiat varlığı gibi anıt çevresi niteliğinin ötesinde sit kavramı da getirilerek, yalnız tarihi yapıların bulunduğu bölgeler değil; doğal güzelliklerin, herhangi bir tarihi olayın cereyan ettiği yerlerin, daha önce insanların yaşadığı fakat günümüze sadece kalıntıları kalmış bölgelerin hepsini kapsamaktadır.

2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nu kentsel sit alanlarında planlı koruma kavramını getirmiş 'Koruma Amaçlı İmar Planı' tanımını güncellik kazanmıştır. Koruma Amaçlı İmar Planlarının belediyeler tarafından yapılması gerekmektedir. Ancak, belediyeler parasal ve teknik desteği gerekli görüldüğünde Kültür Bakanlığı'ndan alabilmektedir.

Türkiye'de koruma kavramının, uluslararası koruma modellerine uygun bir norma ulaşması 2004 yılında çıkarılan 5226 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile sağlanmaya çalışılmıştır. Bu yasa ile; yönetim alanı, yönetim planı, bağlantı noktası gibi yeni tanımlamalar oluşturulmuş, koruma planlaması içinde eylem alanlarının ve önceliklerinin belirlenmesi olanaklı hale getirilmeye çalışılmıştır (Kejanlı ve diğerleri, 2007).

5226 sayılı yasa; belediyelerin, valiliklerin ve ilgili kurumların yanı sıra, söz konusu alanla ilgili meslek odalarını, sivil toplum kuruluşlarını ve plandan etkilenen hemşerilerin katılımını da sağlamaktadır (Kejanlı ve diğerleri, 2007).

5226 sayılı kanunun altıncı maddesinde; 2863 sayılı kanunun onikinci maddesi başlığı 'taşınmaz kültür varlıklarının onarımına yardım sağlanması ve katkı payı' olarak değiştirilerek ödenek ve bütçe ile ilgili bazı fıkralar eklenmiştir. Buna göre belediyelerin görev alanlarında yer alan kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi amacıyla 1319 sayılı emlak vergisi kanununun sekiz ve on sekizinci maddeleri uyarınca mükellef hakkında tahakkuk eden emlak vergisinin %10 nispetinde 'taşınmaz kültür varlıklarının korunmasına katkı payı' tahakkuk ettirilir ve ilgili belediyece emlak vergisi ile birlikte tahsil edilir.

Tahsil edilen miktar il özel idaresi tarafından açılan özel hesapta toplanır ve belediyelerce kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi amacıyla hazırlanan projeler kapsamında kamulaştırma, projelendirme, planlama ve uygulama konularında kullanılmak üzere il sınırları içindeki belediyelere valinin denetiminde aktarılır.

Ancak; 2014 yılında 6360 sayılı, ‘onüç ilde büyükşehir belediyesi kurulması ve yirmialtı ilçe kurulması ile bazı kanun ve kanun hükmünde kararnamelerde değişiklik yapılmasına dair kanun’ kapsamında yapılan değişiklik ile il özel idarelerinin kapatılarak kaynaklarının ilgili belediyelere aktarılması, banka hesabına aktarılan miktarın valiliğe bağlı kurulacak olan ‘yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıkları (YİKOB) tarafından kontrol edilmesi söz konusu olmuştur.

Ayrıca 5226 sayılı yasa ile; Belediye alanlarındaki kentsel sitler için Bakanlıkça belirlenen yönetim alanlarının ve bağlantı noktalarının korunması, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi amacıyla uygulamaya girecek yönetim planlarının taslak olarak hazırlanması veya hazırlattırılması görevi belediyelere verilmiştir. Büyükşehirlerdeki kentsel sit alanlarının birden fazla belediyenin sınırları içinde kalması halinde bu görev, büyükşehir belediyesinin eşgüdümünde ilgili belediyelerle birlikte yapılacaktır. Ayrıca yönetim planını onaylayacak olan eşgüdüm ve denetleme kurullarının başkanlığını da yürütecek olan yönetim alanı başkanları, ilgili belediye tarafından belirlenecektir (Parlak, b.t).

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu’na 2004 yılında yapılan eklemeler ve 2005 yılında yürürlüğe giren 26006 sayılı Alan Yönetimi ile Anıt Eser Kurulunun Kuruluş ve Görevleri ile Yönetim Alanlarının Belirlenmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik ile birlikte arkeolojik, kentsel ve doğal sit alanlarının korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması amacıyla dünya genelinde kabul gören yöntemlerden yola çıkılarak ‘Alan Yönetimi’, ‘Yönetim Planı’, ‘Bağlantı Noktası’ gibi kavramlar getirilmiştir (İTO, 2009).

2005 yılında 5366 sayılı Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun ve Uygulama Yönetmeliği çıkarılmıştır. Bu kanun ile Büyükşehir Belediyeleri ve il, ilçe belediyelerince; yıpranan ve özelliğini kaybetmiş Koruma Kurullarınca sit alanı olarak tescil ve ilan edilen bölgeler ile bu bölgelere ait koruma alanlarının, bölgenin gelişimine uygun olarak yeniden inşa ve restore edilerek, bu bölgelerde konut, ticaret, kültür, turizm ve sosyal donatı alanları oluşturulması, tabii afet risklerine karşı tedbirler alınması, tarihi ve kültürel taşınmaz varlıkların yenilenerek korunması ve yaşatılarak kullanılmasıdır (İTO, 2009).

2.5 Yeniden İşlev Verilmesine İlişkin Yasal Düzenlemeler

Tarihi yapıların yeniden işlevlendirilmesi geçmişten günümüze hem yurt dışında hem Türkiye’de yapılan yasal düzenlemeler ile de hukuki bir zemine oturtulmaya çalışılmıştır. Yapılan yasal düzenlemeler, uluslararası ve ulusal yasal düzenlemeler olarak kısaca açıklanmaya çalışılmıştır.

2.5.1 Uluslararası Yasal Düzenlemeler

Carta del Restauro (1931); dördüncü maddesinde, yaşayan, yani ayakta duran anıtlara, yalnızca özgün işlevinden çok farklı olmayan ve binada gerekli uyarlamaların önemli hasara neden olmayacak şekilde yapılabileceği yeni kullanımlar verilmesi kabul edilir.

Atina Anlaşması (1933); korumanın kültürel, kamusal ve çevresel nedenleri ve ilkeleri saptanmıştır. Birinci maddesinde bilinçli yeniden kullanıma teşvik edilerek; ‘yapıların yaşamlarının sürekliliğini sağlayan kullanımlarının devam ettirilmesi önerilir, ancak bu kullanılış onların sanat ve tarihi kişiliklerine saygılı bir amaca dönük olmalıdır’ şeklindedir (Erder, 2007).

Ayrıca Atina Anlaşması’nın yetmişinci maddesinde tarihi çevrede yeni yapı uygulamalarına değinilerek; tarihi bölgelerde yapılan yeni yapılarda estetik

bahanesiyle geçmiş dönemlere ait üslupların kullanılması kötü sonuçlar vermektedir, bu tür girişimleri desteklemek hiçbir şekilde hoş karşılanmaz (Özel, 2006).

Venedik Tüzüğü (1964); beşinci maddesinde yer alan anıtların özün işlevinin değiştirilmesi ile ilgili olarak, ‘anıtların korunması, her zaman onları herhangi bir yararlı toplumsal amaç için kullanmakla kolaylaştırılabilir. Bunun için bu tür bir kullanım arzu edilir fakat bu nedenle yapının planı ya da bezemeleri değiştirilmemelidir. Ancak bu sınırlar içinde yeni işlevin gerektirdiği değişiklikler tasarlanabilir ve buna izin verilebilir’ denmektedir (Ahunbay, 2007). 1970’lerde Venedik Tüzüğü’nün birçok Batı ülkesindeki değişen toplumsal yapıya uyumsuz hale geldiği düşüncesiyle tüzükte yer alan genel ilkelerin farklı yerel durumlar ve koşullara uyarlanmaya başladığı görülmüştür (Çıkış, 2002).

Venedik Tüzüğü onbirinci maddede: Anıtların korunması, ölçeği dışına taşmamak şartıyla çevresinin de bakımını içine almalıdır. Eğer geleneksel ortam varsa, olduğu gibi bırakılmalıdır. Kütle ve renk ilişkilerini değiştirecek hiçbir yeni eklentiye, yok etmeye ya da değiştirmeye izin verilmemelidir, denilmektedir.

Avrupa, Tarihi Doku ve Kültürel Mirastan Sorumlu Bakanlar Konferansı’nda (Brüksel), özellikle Avrupa ülkelerinin koruma politikalarına ilişkin yaklaşımları belirlenmeye çalışılmıştır. 1960’lı yıllarda yapılan sempozyumlar ve çeşitli ülkelerde yapılan birtakım tartışmalar sonucunda, Brüksel Konferansı’nın amacı “Geçmişimiz için gelecek” sloganı altında belirlenmiş ve koruma kavramının “Mimari Miras” deyimi, çevresiyle uyumlu ilişkiler içinde ve şehir planlama politikaları ile bütünleşmiş bir kavram olarak kabulüne karar verilmiştir (Özel, 2006).

Venedik Tüzüğü onbirinci maddede: Anıta mal edilmiş farklı dönemlerin geçerli katkıları saygı görmelidir; zira onarımın amacı üslup birliği değildir. Bir anıt üst üste çeşitli dönemlerin izlerini taşıyorsa, alttaki dönemleri açığa çıkarmak ancak bazı özel durumlarda yok edilen bir malzemenin önemi azsa, açığa çıkarılan malzeme büyük tarihi, arkeolojik ya da estetik değer taşıyorsa ve korunma durumu böyle bir davranışı gerekli gösterecek kadar iyi ise haklı çıkarılabilir. İlgili unsurların

öneminin değerlendirilmesi ile ilgili yargı üzerinde ve neyin yok edileceği üzerinde kararı vermek, sadece bu işi üzerine almış kimseye bırakılamaz.

Amsterdam Kongresi ve Tüzüğü (1975); üçüncü ve onbirinci maddeleri tarihi şehir dokularında yeni yapılaşmalarla ilgilidir. Üçüncü maddede; tüm tarihi ve kültürel değerler Avrupa milletinin ortak malı olduğundan, bakımsızlık, harap düşmek, bilinçli yıkımlar, uyumsuz yeni yapılaşma gibi tehdit edici ve giderek artan tehlikelerden korumak bu toplumların ortak görevidir. Onbirinci maddede; bugünün mimarisi yarının mimari mirası olacağından, yüksek kalitede bir güncel mimari sağlamak amacıyla çalışmalar yapılmalıdır (Kapubağlı, 2004- Özel, 2006).

Amsterdam Deklarasyonu'nun tarihi yapılarda işlev değişimine ait maddesi; 'eski dokunun sağlıklılaştırılması, dokunun sosyal kompozisyonunda çok önemli değişiklikler yaratmamalı ve toplumun tüm kesimleri onarımın sağlayacağı yararı paylaşmalıdır' şeklindedir (Göksu, 1993- Pekol, 2010).

Tarihi Alanların Korunması ve Çağdaş Roller Konusunda Tavsiyeler (1976); otuzüçüncü maddesinde: Koruma ve onarım çalışmaları, yeniden yaşama katma etkinlikleri ile birlikte yürütülmelidir. Böylece uygun mevcut işlevleri özellikle ticaret ve zanaatı yerinde tutmak; uzun vadede ülke, bölge veya kentin sosyo-ekonomik yapısı ile bağdaşacak yenilerini getirmek temel olacaktır. Koruma uygulamalarının maliyeti yalnız yapıların kültürel önemleri açısından değerlendirilmemeli, onarılan yapıların kullanımları dolayısıyla kazanacakları değer de göz önünde tutulmalıdır. Her iki değer skalası kullanılmadıkça korumanın sosyal sorunları doğru gözlenemez. Bu işlevler alanın kendine özgü karakterini bozmadan alanda yaşayanların sosyal, kültürel, ekonomik gereksinimlerini karşılayabilmelidir. Kültürel bir yeniden canlandırma politikası tarihi çevreleri kültürel etkinlik merkezi yapmalı ve çevrelerindeki kültürel gelişmede öncü bir rol oynamalıdır.

Tarihi Kentlerin ve Kentsel Alanların Korunması Tüzüğü (Washington Tüzüğü, 1987); sekizinci maddesinde: Yeni işlev ve etkinlikler, tarihi kent veya kentsel alanın

karakteriyle uyumlu olmalıdır. Bu alanların çağdaş yaşama uyarlanması için gerekli teknik servislerin getirilmesi veya iyileştirilmesi işlemleri özenle yapılmalıdır.

2.5.2 Ulusal Yasal Düzenlemeler

Türkiye’de kültür varlıklarının korunmasına ilişkin yapılan ilk yasal düzenleme 13 Şubat 1869’da yürürlüğe giren Asar-ı Atika Nizamnamesi’dir. Yasa zaman içerisinde gereksinimler dolayısıyla 1874, 1884 ve 1906 yıllarında yapılan değişikliklerle genişletilmiştir. 23 Nisan 1906 tarihinde çıkarılan 4. Asar-ı Atika Nizamnamesi, 1912 tarihli Muhafaza-i Abidat Kanunu ve 13 Mart 1930 tarihli ‘Esvar ve Kala-i Atikadan belediyelere, vilayete terk olunacak yerler hakkında kanun’ Cumhuriyet döneminde de kullanılmıştır. 1951’de yurt içinde korunması gerekli mimari ve tarihi anıtları koruma (bakım, onarım, restorasyon) işlerinde uyulacak ilkeleri ve bunlarla ilgili programları saptama, uygulamaları izleme ve denetleme anıtlarla ilgili konularda görüş bildirmek üzere Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı Anıtlar Yüksek Kurulu oluşturulmuştur. 1710 sayılı Eski Eserler Kanunu, koruma konusunda çağdaş gelişmeleri yansıtarak, Türkiye’de tarihi çevrenin doku bütünlüğüyle korunmasını sağlayan ilk yasal düzenlemedir. Eski Eserler Kanunu 21 Temmuz 1983’de kaldırılarak, yerini 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu almıştır. Yasanın amacı; ‘korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili tanımlamalar belirlemek, yapılacak işlem ve faaliyetleri düzenlemek, bu konuda gerekli ilke ve uygulama kararlarını alacak teşkilatın kuruluş ve görevlerini tespit etmektir’. Bu yasayla daha önce geçerli olan ‘eski eser’ deyimini yerine UNESCO tarafından benimsenen ‘kültür varlıkları’ terimi kullanılmıştır. Kültür varlıkları; ‘tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan, yer üstünde, yer altında ve su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarıdır’(Ahunbay, 2007).

2863 sayılı yasa ile, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu kaldırılmış ve yerini Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu almıştır. Yasada kurulların yeni görevleri; yurt içinde bulunan korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili hizmetlerin bilimsel esaslara göre yürütülmesini

sağlamak üzere, Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı, merkezi Ankara'da Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu ile Kültür ve Turizm Bakanlığı'na tespit edilecek bölgelerde Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Bölge kurulları kurulmuştur', olarak tanımlanır (Ahunbay, 2007- Kejanlı ve diğerleri, 2007).

Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun Taşınmaz Kültür Varlıklarının Koruma, Bakım ve Onarımlarına ilişkin 05.11.1999 gün ve 660 sayılı ilke kararının Ç maddesine göre; 'yeni işlev verilecek yapılarda, yapılacak eklerin niteliği ve tarihi yapıyla bütünleşmesi bir tasarım sorunu olarak tasarımı yapan mimar tarafından önce bir avan proje niteliğinde hazırlanarak koruma kuruluna sunulacaktır' olarak tanımlanır (Ahunbay, 2007).

2863 sayılı kanunun 'kullanma' başlıklı 14. maddesinde yeniden işlevlendirmeye ilgili olarak; ilk fıkrası korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlığının kullanıcısının Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın iznine bağlı olarak değişebileceği iki yöntem belirler. Birincisi; varlıkların kullanım haklarının, kamu hizmetlerinde belirli sürelerle kullanılmak üzere, devlet dairelerine, kamu kurum ve kuruluşlarına, milli derneklere bırakılması şeklindedir. İkincisi, varlıklar gerçek ve tüzel kişilere kiraya verilmektedir (Pekol, 2010).

Aynı maddenin ikinci fıkrası, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün yetkisinde olarak, anılan taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarından, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün yönetim ve denetiminde bulunan vakıf mallarının kullanım hakkının, belli bir süre için kamu hizmetlerinde kullanılmak üzere Devlet dairelerine, kamu kurum ve kuruluşlarına ve kamu yararına çalışan milli derneklere bırakılması veya gerçek ve tüzel kişilerce karakterine uygun kullanılmak şartı ile kiraya verilmesi şeklindedir (Arıkan, 2005).

Kültür Bakanlığı denetimindeki varlıklar ile Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün denetimindeki varlıklar arasında 'karakterine uygun kullanım' şeklinde kullanılan ifade farklılığı; vakıf malları olmayan binaların bu tür bir kullanıma tabi olmalarının beklenmediği izlenimini vermektedir (Madran ve Özgönül, 2005). Aynı zamanda, bir

yapının ‘karakterine uygun’ işlevi, tartışmalı ve çok yönlü olduğu için bu iadeye, ‘yapının özü ve bütünlüğüne saygı gösterilerek, çağdaş bir işlev verilmesi’ ifadesi eklenerek açıklık getirilmesi gereklidir (Pekol,2010).

ICOMOS Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü’nün 5. Maddesine göre; ‘geleneksel yapıların yeni işleve uyarlanması ve yeniden kullanımında, yapılar kabul edilebilir yaşam standardına yükseltilirken bütünlüğü, karakteri ve biçimi saygı görmelidir. Eğer geleneksel biçimler halen kullanılıyorsa, müdahaleler toplumun kabul edeceği etik kurallar çerçevesinde yapılabilir.

Turizm Tesisleri Yönetmeliği’ne göre; ‘bakanlıkça desteklenmeleri uygun görülen ve yönetmelikte belirlenmiş olan bu tür nitelikleri tam olarak sağlayamayan ancak yapı, yöre, çevre, sokak, doğa, sanat, tarih gibi özelliği bulunan veya özgünlük, üstün hizmet, ulusal veya uluslararası şöhret gibi nitelikleri nedeniyle işletme özelliği arz eden tesislerdir’ tanımı bulunmaktadır. Bu tanım geleneksel dokuların bulunduğu yerlerdeki geleneksel konutların ya da han, medrese vb. anıtsal nitelikli yapıların çağdaş turizm kullanımlarına tahsis edilerek korunmalarını sağlayan çok önemli bir yaklaşımın sonucudur. Turizm potansiyeli olan birçok yerleşmemizde çok sayıda geleneksel yapı bu yaklaşımdan yararlanılarak onarılmış ve kullanıma sunulmuştur (Madran ve Özgönül, 2005).

2004 yılında Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Mevzuatı 5226 sayılı yasa ile değiştirilmiş, yerel ve merkezi yönetimlere bölgesel koruma büroları, koruma teşviki, emlak vergilerinden korumaya katkı payı ayrılması, kentsel yenileme çalışmalarının teşviki gibi konular bu yasaya dahil edilmiştir (Arıkan, 2005). Türkiye’de yeniden işlevlendirme olgusu, mimar ve işverenin kararlarından ziyade, dönemin kurumsal yapısı, kanunları ve toplumsal yapısına bağlı olarak şekillenmiştir (Pekol, 2010).

2.6 Yetkili Kurumlar

2863 sayılı yasanın 10. maddesi ile kültürel değerlerin korunmasında ‘Kültür Bakanlığı’ sorumlu ve yetkili kılınmıştır. Ancak, Rölöve ve Anıtlar Müdürlükleri,

Vakıflar Genel Müdürlüğü, Koruma Uygulama ve Denetim Büroları (KUDEB), Milli Saraylar Daire Başkanlığı da restorasyon çalışmalarında yetkili kurumlardır.

Kültür ve Tabiat Varlıkları ile ilgili hizmetlerin bilimsel esaslara göre yürütülmesini sağlamak üzere Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı olarak Ankara'da bir Yüksek Kurul ve başlıca kentlerde Koruma Bölge Kurulları oluşturulmuştur.

Koruma bölge kurulları; İstanbul, İzmir, Ankara, Adana, Antalya, Aydın, Bursa, Çanakkale, Diyarbakır, Edirne, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep, Karabük, Kars, Kayseri, Kocaeli, Konya, Kütahya, Muğla, Nevşehir, Samsun, Sivas, Şanlıurfa, Trabzon, Van illerinde kurulan müdürlüklerce desteklenen oluşumlardır.

Koruma bölge kurullarının görev ve sorumlulukları:

Bakanlıkça tespit edilen veya ettirilen korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının tescilini yapmak, korunması gerekli kültür varlıklarının gruplandırılmasını yapmak, sit alanlarının tescilinden itibaren üç ay içinde geçiş dönemi yapı şartlarını belirlemek, koruma amaçlı imar planları ile bunların her türlü değişikliklerini inceleyip karar almak, korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarının koruma alanlarının tespitini yapmak, korunması gerekli taşınmaz kültür varlıklarından özelliklerini kaybetmiş olanlarının tescil kaydını kaldırmak, korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ve koruma alanları ile sit alanlarına ilişkin uygulamaya yönelik kararlar almak olarak belirlenmiştir (teftis.kulturturizm.gov.tr).

Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Rölöve ve Anıtlar Müdürlükleri; bulundukları bölgenin müze, anıt, arkeolojik sitlerle ilgili bakım onarım işlerini yürütmektedir. Ankara, İstanbul, İzmir, Konya, Kayseri, Diyarbakır, Adana, Erzurum, Antalya, Bursa ve Trabzon Rölöve ve Anıtlar Müdürlükleri bulunmaktadır.

Rölöve ve Anıtlar Müdürlüklerinin başlıca görev ve sorumlulukları:

Bakanlığa tahsisli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile müzelerin bakım, onarım, inşaat, restorasyon, restitüsyon, çevre düzenleme ve teşhir-tanzimi işlerinin yürütülmesine ait her türlü etüt, proje ve uygulama hizmetlerini yapmak ve/veya yaptırmak. Bakanlıkça uygun görülen ve onaylanmış yatırım programında yer alan veya DÖSİMM kaynakları kullanılarak yapılacak işlerin ihale dosyalarını düzenleyerek ihalelerini yapmak, yapılan ihaleleri onaylamak, kontrollük hizmetlerini yürütmek, geçici ve kesin kabul heyetlerini oluşturmak, kabul raporlarını düzenlemek ve onaylamak. Sözleşme dosyasına göre iş başında bulundurulması gereken teknik eleman bildirimleri ile iş programlarını incelemek ve onaylamak. İhale işlemlerine ilişkin bilgileri güncelleyerek Genel Müdürlüğe iletmek. Her mali yıl içinde yapılan çalışmaları mali yılın bitiminde detaylı olarak düzenleyip Genel Müdürlüğe sunmaktır (teftis. kulturturizm.gov.tr).

Vakıflar Genel Müdürlüğü Başbakanlığa bağlı, yurtiçi ve yurtdışındaki taşınabilir ve taşınmaz kültür varlıklarının tescili, muhafazası, onarımı ve yaşatılması işlerini yürütmektedir. İstanbul I. Bölge, İstanbul II. Bölge, İzmir, Ankara, Adana, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bitlis, Bursa, Diyarbakır, Edirne, Erzurum, Gaziantep, Hatay, Kastamonu, Kayseri, Konya, Kütahya, Malatya, Samsun, Sivas, Şanlıurfa, Tokat, Trabzon illerinde kurulan bölge müdürlükleri ile eski eserlerin envanterinin çıkarılması, onarımı ve restorasyonu, restore et-işlet-devret ve diğer modeller çerçevesinde vakıf taşınmazlarının değerlendirilmesi, eski eserlerin çevresinin açılması için kamulaştırma, bu işlerin denetim, kontrollük, proje, fizibilite, etüt ile korunmanın gerektirdiği tüm çalışmaları yapmaktır.

2008 yılında; Vakıfların yönetimi, faaliyetleri ve denetimine, yurtiçi ve yurtdışındaki taşınır ve taşınmaz vakıf kültür varlıklarının tescili, muhafazası, onarımı ve yaşatılmasına, vakıf varlıklarının ekonomik şekilde işletilmesi ve değerlendirilmesinin sağlanmasına ilişkin usul ve esasların belirlenmesi ve Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün kuruluşu ile Genel Müdürlüğün teşkilât, görev, yetki ve sorumluluklarının düzenlenmesi amacıyla hazırlanmış, 5737 sayılı Vakıflar Kanunu çıkarılmıştır.

Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün 5737 sayılı Vakıflar Kanunu'na göre sorumlulukları:

Mazbut vakıfların vakfiyelerinde veya vakfiye yerine geçen hüccet, berat, ferman gibi belgelerinde yazılı hayrı, sosyal, kültürel ve ekonomik şart ve hizmetleri yerine getirmek. Vakfiyelerde öngörülen hizmetlerin en iyi şekilde yerine getirilebilmesini sağlamak amacıyla Genel Müdürlüğe ve mazbut vakıflara ait paralar ile malları değerlendirmek, daha fazla gelir getirici yatırımlara tahsis etmek. Genel Müdürlüğe ve mazbut vakıflara ait paralar ile işletmeler kurma, kurulmuş şirketlere iştirak etme, bunların sermaye artışları hususlarında karar vermek. Yurt içi ve yurt dışındaki vakıflara ait vakıf kültür varlıklarını ihya etmek. Mülhak, cemaat ve yeni vakıflar ile esnaf vakıflarının denetimini yapmak. Vakıflarla ilgili konularda; araştırma, geliştirme, eğitim, kültür ve yayın faaliyetlerinde bulunmak, ulusal ve uluslararası koordinasyonu sağlamak. Vakıf kültür varlıklarından oluşan koleksiyonlar meydana getirmek; müze, kütüphane ve kültür merkezleri kurmaktır (www.vgm.gov.tr).

İl özel idareleri, büyükşehir belediyeleri ve bakanlıkça izin verilen belediyeler bünyesinde, korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarıyla ilgili işlemleri ve uygulamaları yürütmek, denetimlerini yapmak üzere Koruma Uygulama ve Denetim Büroları (KUDEB) kurulmuştur. 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 5226 sayılı yasanın 13. maddesine dayanılarak hazırlanan yönetmeliklerle görev ve yetkileri hükme bağlanmıştır.

KUDEB' in başlıca görevleri:

Taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarında yapılacak olan tadilat ve tamirat uygulamaları öncesinde yapıyı incelemek ve yapılacak onarıma ilişkin koşulların belirtildiği onarım ön izin belgesini düzenlemek. Taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları, bunların koruma alanları ve sit alanlarında, tadilat ev tamiratlarının; özgün ve biçim ve malzemeye uygun olarak gerçekleştirilmesini denetlemek, uygun bulunanlara onarım uygunluk belgesi düzenlemek. Tadilat ve tamirat kapsamında başlanılan onarımlarda esaslı onarım gereğinin saptanması durumunda onarımı durdurarak konuyu belgeleri ile koruma bölge kurulu müdürlüğüne iletmek. Koruma bölge kurulları tarafından uygun görülen koruma amaçlı imar planlarının plan hükümleri

çerçevesinde uygulanmasını denetlemek. Koruma bölge kurulları tarafından onaylanmış rölöve, restitüsyon ve restorasyon projelerine ilişkin uygulamaları denetlemek, projesine uygun tamamlanan uygulamalar için kullanma izin belgesi düzenlemektir (teftis. kulturturizm.gov.tr).

Milli Saraylar Daire Başkanlığı, TBMM Genel Sekreterliği bünyesinde yer alan bir birim olarak kendisine bağlı saray, köşk, kasır, müze ve tarihi fabrikaların uluslararası müzecilik ve konservasyon standartlarına uygun olarak idaresi, bakımı, onarımı, restorasyonu ve müze olarak işletilmesi ile görevlidir. Cumhuriyetin ilanı ve ardından halifeliğin kaldırılması ile birlikte padişaha ait olan her türlü emlak devletin mülkü haline gelmiştir (www.millisaraylar.gov.tr).

18 Ocak 1925 tarihli Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile Dolmabahçe ve Beylerbeyi Sarayları ile Milli Saraylar adı altında korunmak üzere kurulacak Milli Saraylar Müdürlüğü yönetimine bırakılmıştır. Topkapı Sarayı Müze olarak kullanıldığı için bunun dışında tutulmuştur. Aynı yıl içinde Yıldız-Şale, Aynalıkavak ve Küçüksu Kasrı, 1981’de Maslak Kasırları bu Müdürlüğe bağlanmıştır. 1998 yılında Florya Atatürk Deniz Köşkü, 1991 yılında Filizli Köşk, 1994 yılında Yıldız Porselen ve Hereke İpekli dokuma halı fabrikaları bağlanmıştır. Milli Saraylar bünyesinde, zaman içerisindeki katılımlarla beraber bugün iki saray, iki köşk, sekiz kasır, üç müze ve iki fabrika yer almaktadır (Sert, 2012).

Büyükşehir Belediyeleri ve Belediyeler; 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu uyarınca ve 5393 sayılı Belediye Kanunu uyarınca, doğal ve kültürel değerlerin korunması ve onarımından sorumludur. Bu bağlamda ‘kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekanların ve işlevlerinin korunmasını sağlamak, bu amaçla bakım ve onarımını yapmak ve korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etmekle yükümlüdür (Madran, 2010).

BÖLÜM ÜÇ

RESTORASYON KAVRAMI VE TEKNİKLERİ

3.1 Restorasyon Kavramı

Hasol mimarlık sözlüğünde restorasyonu “aslını bozmadan onarma” olarak tanımlamıştır (Hasol, 2002). Celal Esad Arseven “sanatça tamir” olarak değerlendirir (Arseven, 1943). Restorasyon, bir kültür varlığının özgün nitelikleriyle korunarak, geçmiş sosyal-ekonomik, kültürel, mimari, tarihi değerlerine ilişkin bir belgenin gelecek kuşaklara aktarımını sağlayabilecek; bu mimari belgelere dürüst yaklaşımlar ile gelecekte yanlışlara neden olmayacak müdahaleleri öngören bilimsel bir çalışmadır (Asatekin, 1995).

Kuban; “tarihi anıtın restorasyonu sadece bir yapıyı ayakta tutmak amacıyla yapılamaz, eğer amaç bu olsaydı özel bir çabaya gerek kalmaz her mimar herhangi bir yapı gibi restorasyonu da yapabilirdi”, der (Kuban, 1970).

Restorasyon tarihi korumak amacıyla tarihi değere sahip korunması gerekli eserlerin özgününü bozmadan, nesillere aktarımını sağlayacak onarım işlemleridir. Ancak restorasyona başlamadan önce yapının iyice tanınması ve belgelenmesi gerekir.

Restorasyon tarihi yapı sanatının başlangıcına kadar götürülebilir. Kazılarla ortaya çıkarılan ya da hala ayakta duran antik yapılar incelendiğinde, bunların zaman içinde ek ve onarımlarla, kısmen yenilenerek yaşatıldıkları gözlemlenmektedir (Ahunbay, 2007).

Geçmişte yapılan onarımlar yapının işlevselliğini devam ettirmek amacıyla yapılmıştır. Günümüzde ise restorasyon kurumsal temelleri olan, kişisel görüşlere bağlı kalmadan belirli ilkeler doğrultusunda yapılmaktadır.

Arel (1990) restorasyonun amacını; “Eski eser sınıfına giren bir yapıyı mümkün olan en az ek ve eklenti ile ve onun kültürel, sanatsal ve belgesel yanını zedelemeyen, onu değiştirip yok etmeden, bulunduğu durumda dondurup yaşatma işleminin gerçekleştirilmesidir” olarak tanımlar.

Restorasyon işi sıradan bir mimarlık işi değildir, hatta ve hatta eski esere meraklı mimarların işi bile değildir (Arel, 1994).

3.2 Restorasyon Teknikleri

Tarihi yapının korunması sürekli bakımlarının sağlanması ile mümkün olmaktadır. Restorasyona geçilmeden önce yapının ayrıntılı olarak tanınması, araştırılıp belgelenmesi gereklidir. Araştırmalar sonucunda yapıda hasar ve bozulmalara yol açan etkileri ortadan kaldıracak temel teknikler uygulanır.

Ahunbay (2007); restorasyon tekniklerini sıralarken “restorasyonda olabildiğince az müdahale ile, anıtın tarihi belge ve estetik değerinin korunması gerektiğini ancak onarım sırasında yapılacak müdahalenin derecesinin sağlamlaştırmadan yeniden yapıma doğru artabileceğini” belirtir.

3.2.1 Sağlamlaştırma

Malzemenin, taşıyıcı sisteminin ve zeminin sağlamlaştırılması olarak ana başlıklar altında sıralanabilir.

Yapıda zaman içerisinde kullanılan taş, tuğla, ahşap, kerpiç gibi malzemeler özelliklerini yitirerek bozulmaya uğrar. Belirli kimyasal malzemeler kullanılarak malzemelerin bozulma süreçleri yavaşlatılıp daha uzun süre dayanımları arttırılmaya çalışılır.

Doğal afetler gibi etkiler veya dayanıksız malzeme kullanımından kaynaklı, yapının duvarlarında ve üst örtüsünde çeşitli hasarlar oluşmaktadır. Gergi çubukları

yerleştirme, payanda ile destekleme, enjeksiyon (Şekil3.1), dikiş (Şekil3.2), ankraj gibi tekniklerle yapının taşıyıcı sistemi güçlendirilmekte; bu işlemlerin yetmediği zamanlarda ayakta duramayacak bölümlerin yıkılıp yeniden yapılması (Şekil3.3), temel genişletme ve sağlam zemine inen kazıklı temellerle desteklenmesi gibi metotlar uygulanmaktadır.

Şekil 3.1 Akhisar Zeynelzade Halk Kütüphanesi enjeksiyon yapılması (Dor Yapı Arşivi, 2013)

Şekil 3.2 Kadife Kale Sur Duvarları dikiş yöntemi ile sağlamlaştırma (2014)

Şekil 3.3 Kemalpaşa Tarihi Çarşı Hamamı kasnak duvarı sağlamlaştırma (2014)

Ayrıca, çatlamış ayrılmak üzere olan düşey elemanların çevresinin metal çemberlerle sarılması, metal çubuklarla yatayda ve özellikle düşeyde taşıyıcı sistemin birbirine tutturulması (Şekil3.4), tonoz, kemer gibi yapıların ayrılmasını önlemek için gergi çubuklarının kullanılması da uygulanan sağlamlaştırma teknikleridir.

Şekil 3.4 Bergama Göçbeyli Cami harim bölümü ahşap sütunlarda sağlamlaştırma (Dor Yapı Arşivi, 2007)

3.2.2 Bütünleme (Reintegrasyon)

Yıkılmış, yok olmuş veya bir bölümü hasar görmüş yapıların ilk yapıldıkları özgün haline getirme işlemine bütünleme denir. Bütünleme işleminde özgün veya çağdaş malzeme kullanılabilir. Bu işlemle yıkılmaktan kurtulur, bütünlüğü görsel ve estetik açıdan güzel görünür.

Yapı veya tarihi öğelerde bütünleme işleminin yapılabilmesi için özgün tasarımın yapısal verileri veya belgelerinin bulunması gerekir. Sadece varsayımlar ile bütünleme işlemi yapılamaz.

Arkeolojik alanlarda bütünleme işlemi yapılmaz, mevcut kalıntıların sağlamlaştırılarak korunması öngörülür.

Bütünleme yapılırken özgün ile yeni yapılan kısımların birbirinden farklılaşması istenen bir uygulamadır. Tarihin izlerini taşıması restorasyonun farklılaşması ve belirli olması tercih edilen bir uygulamadır (Şekil 3.5).

Şekil 3.5 Kadife Kale Sur Duvarları bütünleme (2013)

3.2.3 Yenileme, Yeniden Kullanım

Zamanla yaşam standartlarının değişmesiyle birlikte birçok yapı özgün işlevini yitirmektedir. Han, hamam, kervansaray, tekke, manastır gibi tarihi yapılar ancak özel durumlarda özgün işleviyle kullanıldıklarından dolayı, kullanım amaçlarını yitirdiklerinde boş kalmakta ve yıkılmaya, yok olmaya yüz tutmaktadır.

Özellikle bakımsızlık nedeniyle yıkılmaya başlayan veya yangın gibi nedenlerle çatı, döşeme, duvar kayıpları olan yapılarda iç mekan değişimlerinin yapılması yapının yaşamını yeni işleviyle devam ettirmesi açısından uygun görülen düzenlemelerdir.

Yeniden işlevlendirilmesi büyük zorlamalar getirecek olan tarihi binaların müzeye dönüştürülmesi yoluna gidilmektedir. Bursa’da Murat Evi, Birgi’de Çakır Ağa Konağı gibi önemli tarihi evler Kültür Bakanlığı tarafından etnografya müzesi olarak değerlendirilmişlerdir (Ahunbay, 2007).

3.2.4 Çağdaş Ek

Yapıların restorasyonunda yapıdan bağımsız bölümlere ihtiyaç duyulmakta veya yapının yıkılan bölümlerinin çağdaş malzeme ile bütünlenmesi istenmektedir. Yeterli belgenin bulunmadığı veya özgün haliyle zamanın sürecin izlerini yaşatarak korumak amacıyla yapıda çağdaş ek uygulaması yapılabilir. Venedik Tüzüğü’nün 13. maddesinde de belirtildiği gibi, “eklemelere ancak yapının ilgi çekici bölümlerine, geleneksel konumuna, kompozisyonuna, dengesine ve çevresiyle olan bağlantısına zarar gelmediği durumlarda izin verilebilir”.

Şekil 3.6 Nevvar-Salih İşgören Meslek Lisesi çağdaş ek yapı (2014)

Bununla beraber tarihi yapının görünümünü etkilemeyen, ölçütleri göz önünde bulundurarak, tarihi yapıyı gölgelemeyecek şekilde (daha yüksek veya daha büyük olmadan), çevreye uyumlu eklemeler yapılabilir (Şekil 3.6).

3.2.5 Yeniden Yapım (Rekonstrüksiyon)

Tümüyle yıkılmış, yok olmuş bir yapının veya anıtın mevcut veriler doğrultusunda yeniden inşa edilmesidir. Ancak özel durumlarda kabul edilebilir bir uygulamadır. Özel durumlarda rekonstrüksiyon gerçekleşen yapıların teknik verilerinin var olması gerekir. Yeni yapı, tarihi bir değer taşımaz, yapıldığı tarihin malzeme ve işçiliğini barındırmaz, taklitten ibarettir (Şekil 3.7).

Yıkılmış yapıya ait korunmuş öğelerin; doğrama elemanları, tavan bezemeleri, sütunlar, silmeler gibi yeniden yapılan yapıda kullanılması, rekonstrüksiyonun tarihi yapıyla olan ilişkisini güçlendirir, tarihi açıdan anlam taşıması da geleneği yaşatma bakımından korumaya yönelik olabilmektedir.

Şekil 3.7 Ali Paşa Sarayı rekonstrüksiyon çizimi (Dor Yapı Arşivi, 2008)

3.2.6 Temizleme

Yapılarda tarihi ve estetik değer taşımayan yapının özgün tasarımını etkileyen eklerin kaldırılmasıdır. Yapının tarihi boyunca yapıya zarar vermeden yapılan uygulamalar dönem eski olarak kabul edilip yapıyla bütün oluşturduğu için korunmasına karar verilebilir.

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulları karar verme yetkisine sahiptir. Restorasyon projelerinde yapısal eklerle ilgili olarak belgeleme yapılıp paftalar hazırlanır. Yapılacak olan rölöve projelerinde, yapısal ekler belgelenir.

Temizleme yöntemleri; bezeme temizliği (Şekil 3.8), cephe temizliği, mekanik temizlik (Şekil 3.9), kimyasal temizlik, su ile yıkama, emici kil, kağıt hamuru ve jel uygulaması şekilde sıralanabilir.

Şekil 3.8 Bergama Göçbeyli Cami boya temizliği (raspa) yapılması (Dor Yapı Arşivi,2007)

Şekil 3.9 Buca Forbes Köşkü mekanik temizlik-kumlama yapılması (2013)

3.2.7 Taşıma

Yerinde korunamayacak durumda olan anıtın veya yapının özgün durumunun rölövesinin çıkarılarak, belgeleme ve fotoğraflamaları yapıldıktan sonra numaralandırılarak belirlenen uygun bir yere götürülerek orada korunması işlemine denir. Ahşap yapılar için uygun olabilen bu yöntem, moloz taş veya karma yapılar için çok uygun olmayabilir. Bu durumlarda yapı veya anıtın bütünlüğünü bozmadan taşınması gerekir.

Venedik Tüzüğü'nün 7. maddesinde “Bir kültür varlığı tanıklık ettiği tarihin ayrılmaz bir parçasıdır. Kültür varlığının tümünün ya da bir parçasının başka bir yere taşınmasına kültür varlığının korunması bunu gerektirdiği ya da çok önemli ulusal veya uluslararası çıkarların bulunduğu durumlar dışında izin verilmemelidir” denilmektedir.

3.3 Restorasyon Aşamaları

Yapının restorasyonunun yapılabilmesi için yapının tanınması ve doğru analiz edilmesi gereklidir. Yapının çevresiyle olan bağlantısı, konumu, çevresel özelliklerinden yapının yapılış tarihi kim tarafından hangi teknikle yapıldığına kadar bilinmesi yapıyla ilgili verilecek restorasyon kararlarını etkilemektedir.

Yapıda oluşan bozulmalar, kayıpların belirlenmesi sonradan yapılan eklerin durumu, değişmişlik durumunun belgelenmesi, ayrıca malzeme analizinin yapılması, kullanılan malzemenin tespitin yapılması gerekmektedir.

Restorasyon uygulamasına geçilmeden önce yapılması gerekli çalışmalar iki ana başlıkta toplanabilir; araştırma ve projelendirme.

Araştırma Aşamaları;

- Tarihi ve arkeolojik araştırmalar
- Sanat tarihi araştırmaları

- Teknik araştırmalar
- Yapının yasal statüsü olarak gruplamaktadır.

Projelendirme aşaması

- Rölöve çalışmaları (bozulma analizleri, malzeme analizleri, ek analizleri, özgünlük analizleri)
- Restitüsyon çalışmaları
- Restorasyon projesi olarak gruplanmaktadır.

3.3.1 Araştırma

Yapının daha iyi anlaşılabilmesi için yapıya yapılacak müdahalelere karar vermeden önce yapıyı tanımak gerekir. Yapım tekniğı, malzemesi, yapım tarihi gibi veriler restorasyon aşamasında korumayı en az müdahale ile yapma olanağı sağlar. Yeterli araştırma yapılmadan uygulamaya geçilmemesi gerekmektedir.

Tarihi ve Arkeolojik Araştırmalar

Yapının tarihi, yapıldığı dönem, kullanılan malzeme, yapım tekniğı yapan ve yaptıran kişilerin bilinmesinin yanı sıra yapının tarihi bilinmiyorsa yapının üslup, cephe düzenine bakılarak karşılaştırma yapılarak yaklaşık yapım tarihi bulunabilir.

Bunlara ek olarak, yapının zaman içinde geçirdiğı deprem, yangın ve onarımları saptamak, ilk durumunu anlayabilmek için tarih kitaplarına ve belgeliklere başvurmak gerekir (Ahunbay, 2007).

Ayrıca eski fotoğraflar yapıya ait verilerin belgelenmiş şeklidir (Şekil 3.10). Özellikle kent fotoğrafları, sokak silüetleri, fotoğraftan önceki dönem gravür, minyatür, eskizler, resimler eski haritalar (Şekil 3.11) yapılar hakkında bilgiler elde edilmesini sağlarlar.

Sanat Tarihi Araştırmaları

Yapının sanat tarihi açısından değerlendirilmesi, yapıldığı donemin sanat akımları, ait olduğu donemin tipolojisi, karakteristik öğeleri, yazıtları, ahşap işçiliği, taş işçiliği, bezemeleri ile incelenmesi ve belgelenmesidir. Bu araştırmalar sonradan eklenen öğeleri veya değişiklikleri anlamaya olanak tanır.

Anıtın sanat değerini anlamak ve yorumlamak açısından tasarımından ve yapımıdan sorumlu mimar ve diğer sanatçıların saptanması onemlidir. Bir eserin aynı donemin benzer yapıtlarıyla üslup ve tipoloji açısından karşılaştırılarak, çağının mimarlığı içindeki yerinin belirlenmesi de yararlı olur (Ahunbay, 2007).

Teknik Araştırmalar

Restore edilecek binanın durumunun incelenmesi, hasar nedenlerinin araştırılması ve tespit edilmesi farklı olanlarda çalışan uzmanların birlikteliğini gerektirebilir. Yapıya ait; oturmalar, çatlamalar, malzeme bozulmaları, yanlış onarım kaynaklı hasarlar gibi teşhis ve m nerileri için mimar dışında fizik, kimya, inşaat gibi mühendislik bilimlerinden yardım alınır (Ahunbay, 2007).

Anıtın Yasal Statüsü

Onarılması istenen yapının koruma derecesi ona yapılacak müdahalenin sınırlarını da tanımlar. Örneğin grup yapılarda ek ve değişiklik yapma olasılığı sınırlıyken iç mekan özelliğine sahip olmayan 2. grup yapılarda cepheye yansımayan iç mekan değişikliklerine izin verilmektedir (Ahunbay, 2007). Bu verilerin saptanması restorasyon sırasındaki müdahalenin sınırlarının da belirlenmesine olanak tanır.

3.3.2 Restorasyon ncesi Projelendirme

Restorasyonun yapılabilmesi için öncelikle projelendirilmesi gerekmektedir. Yapılan araştırmaların, yapıya ait teknik bilgilerin belirli bir teknik ve detayda proje üzerinde belirtilmesi, yapının belgelenmesi ve raporlanması gerekmektedir.

Projelendirme aşaması genel olarak rölöve, restitüsyon ve restorasyon olmak üzere üç ana başlıkta toplanır.

3.3.2.1 Rölöve Projesi

Mimarlık sözlüğünde rölöve kısaca, var olan bir yapının bütün boyutlarını ölçerek plan, kesit ve görünüşünü yeniden çıkarma, ölçüleme olarak tanımlanır (Hasol, 2002).

“Rölöve” Fransızca bir kelimedir. “Re” ön eki Latin kökenlidir. “Lever” ise “kaldırmak” demektir. Relever, Türkçe’deki karşılığı “yeniden ayağa kaldırmak” anlamı taşısa da, mimarlık mesleğinde; yapının plan, kesit, görünüş ve detaylar olarak çiziminin elde edilmesi anlamına gelmektedir (Uluengin, 2004). Pratik anlamda rölöve, var olan bir tek yapının veya yapılar grubunun mevcut ölçüleri alınarak plan, kesit, cephe ve özgün yapı detaylarının uygun ölçeklerle çizilmesi çalışmasıdır. Teknik anlamda üç boyutlu yapıların iki boyuta indirgenerek uygun ölçeklerle çizilmesidir (Paşapur ve Şahin, 2012).

Rölöve çizimleri 1/500 ve 1/200 ölçekli planları, 1/50 ölçekli kat planları, 1/50 ölçekli döşeme ve tavan planları, 1/50 ölçekli kesit ve görünüşleri, 1/50 veya 1/20 ölçekli sistem detayı, 1/10 – 1/5 -1/1 ölçekli gerekli görülen özellikli doğrama, saçak, taşıyıcı sistem, çatı, merdiven, süsleme ve yapı öğelerini kapsar.

Rölöve eski eser bir yapının, arkeolojik kalıntının, kent dokusunun incelenmesi, belgelenmesi, araştırılması, arşivlenmesi, restitüsyon veya restorasyon projesinin hazırlanması için kişi veya kurumun isteği üzerine yapılır ve genellikle Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu’na tescil amacıyla takdim edilir. Bunun için rölöve bir amaç değil, araçtır (Uluengin, 2004).

Rölöve çizimleri yapının bugünkü durumunu belgelediğinden ve restorasyon projesine altlık hazırladığından ötürü analiz çizimlerinin de yapılması gereklidir.

Rölöve çalışması; yapı ile ilgili belgeler (tapu, imar durumu, kroki vb.), çizimler (tanıtım paftası, kat planları, kesitler, cepheler, sistem detayları vb.), fotoğraf albümü ve rölöve analiz raporunu kapsar (Uluengin, 2004).

Malzeme analizi; yapının yapım malzemesi, döşeme, tavan malzemesini doğramaların, süslemelerin, taşıyıcı sisteminin çeşitli lejantlar ile gösterilmesidir.

Her malzeme veya sistem elemanı için farklı bir lejant hazırlanmaktadır. Bu lejant sistemi ile yapının strüktürel elemanları ve yapıda kullanılan malzemeler net bir şekilde ortaya konmaktadır (Pakben, 2013).

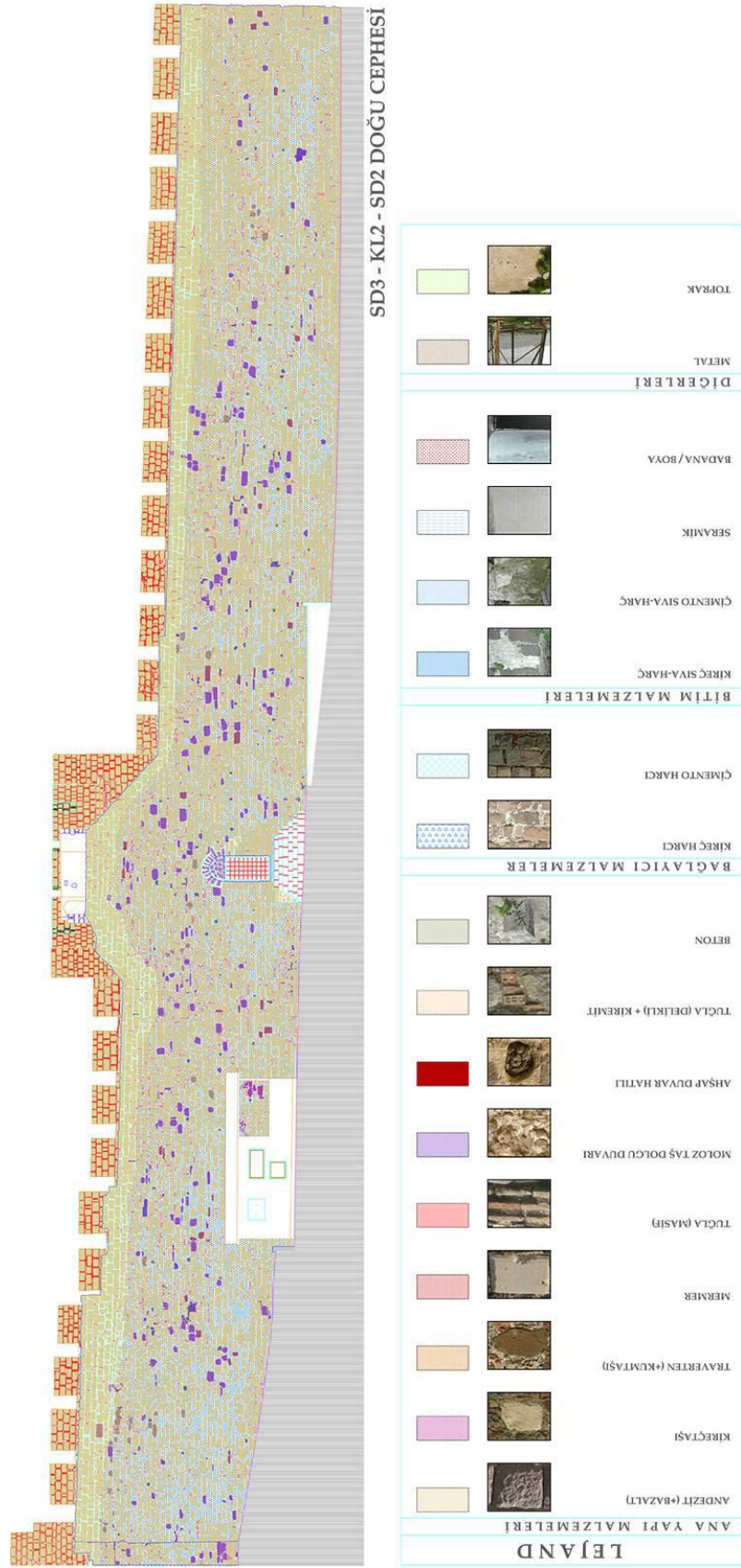
Bozulma analizi; yapıya ait çatlak, sıva ve boya bozulmaları, nem, bitkilenme, yıkılma gibi detayların lejant ile gösterilmesidir.

Yapısal bozulma ve deformasyonlar (döşeme kayıpları, taşıyıcı eleman deformasyonları, merdivenlerin yıkılması, çatı çökmesi, strüktürel çatlaklar vb.), malzemeye yönelik bozulmalar (ısı, su ve çeşitli biyolojik etmenlerden kaynaklanan; aşınma, çürüme, dağılma, tuzlanma, kılcal çatlaklar, boya ve sıva bozulmaları vb.) lejantlama sistemiyle anlatılmaktadır. Lejantlar renk ve tarama farklılıklarıyla birbirinden ayırt edici olmalıdır (Pakben, 2013).

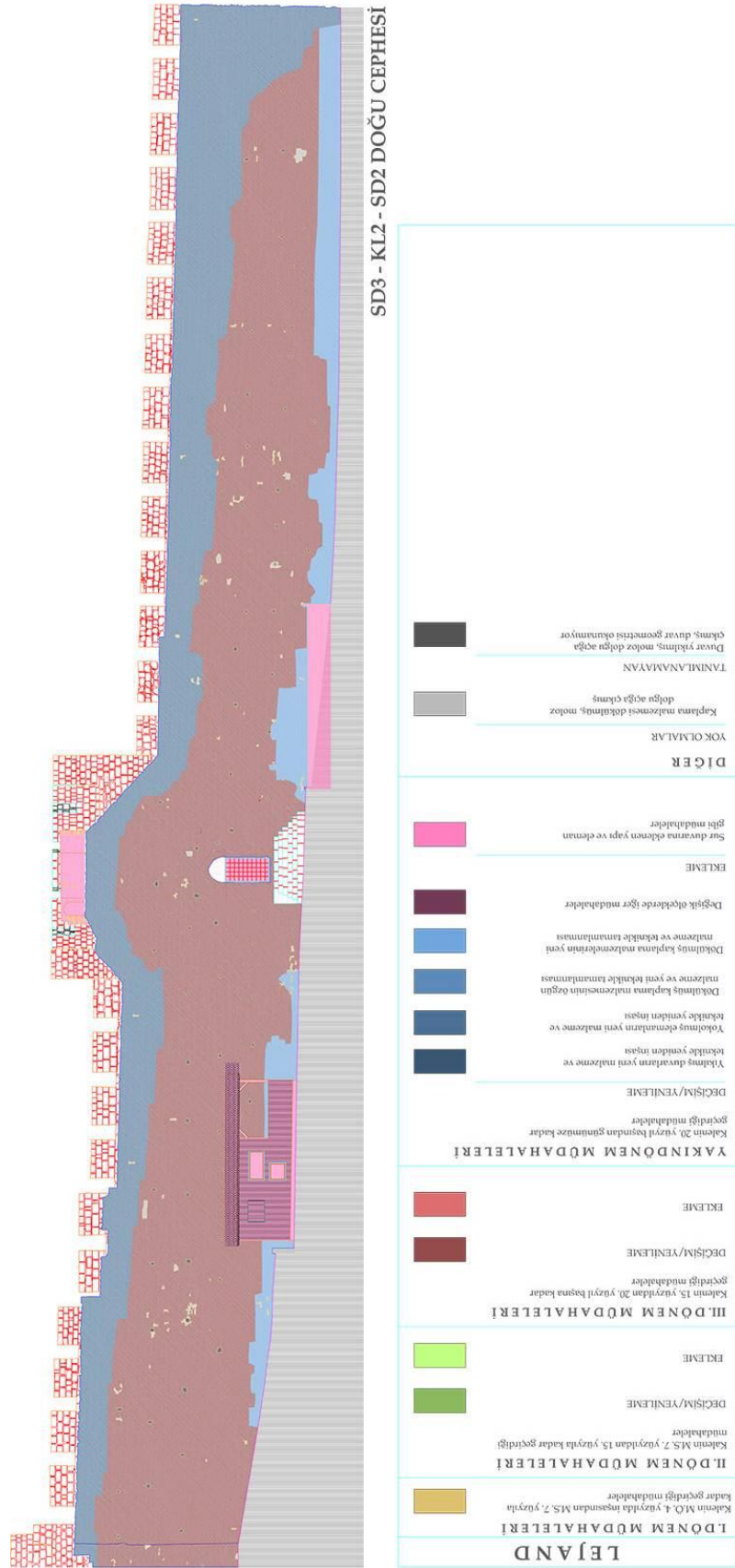
Özgünlük analizi; yapı ile ilgili görsel, yazılı ve sözlü kaynakların araştırılmasının ardından, geçirdiği onarımlar, aldığı ekler ayrıştırılmaktadır. Özgünlük analizi hazırlanırken yapının özgün kısımları, belli dönemlerde aldığı nitelikli dönem ekleri ve niteliksiz ekler belirtilmektedir (Pakben, 2013).

Yapılan analizler; restorasyon aşamasında yapılacak müdahalenin türü ve tekniğini belirlemekte kolaylık sağlamaktadır.

Rölöve aşamasında çizilen analiz projelerinin örneklendirilmesi, BOAZ Mimarlık tarafından çizilen Kadife Kale Sur Duvarları Rölöve Projeleri ile anlatılmaya çalışılmıştır (Şekil 3.12- 3.13- 3.14 ve 3.15).

Şekil 3.13 Kadife Kale Sur Duvarları malzeme analizi (Kordon Restorasyon Arşivi)

Şekil 3.15 Kadife Kale Sur Duvarları değişmişlik analizi (Kordon Restorasyon Arşivi)

3.3.2.2 Restitüsyon Projesi

Kısaca ‘ilk şekline getirme’ olan restitüsyon (Hasol, 2002); sonradan değişikliğe uğramış, kısmen yıkılmış ya da yok olmuş öğelerin, yapıların veya yerleşmelerin ilk tasarımlarındaki ya da belirli bir tarihteki durumlarının, arşiv kayıtlarından, yapı üzerindeki izlerden, yapıya, yerleşmeye ait çizim fotoğraf gibi belgelerden yararlanılarak plan, kesit, görünüş vb. çizimlerle ya da maketle anlatımına denir.

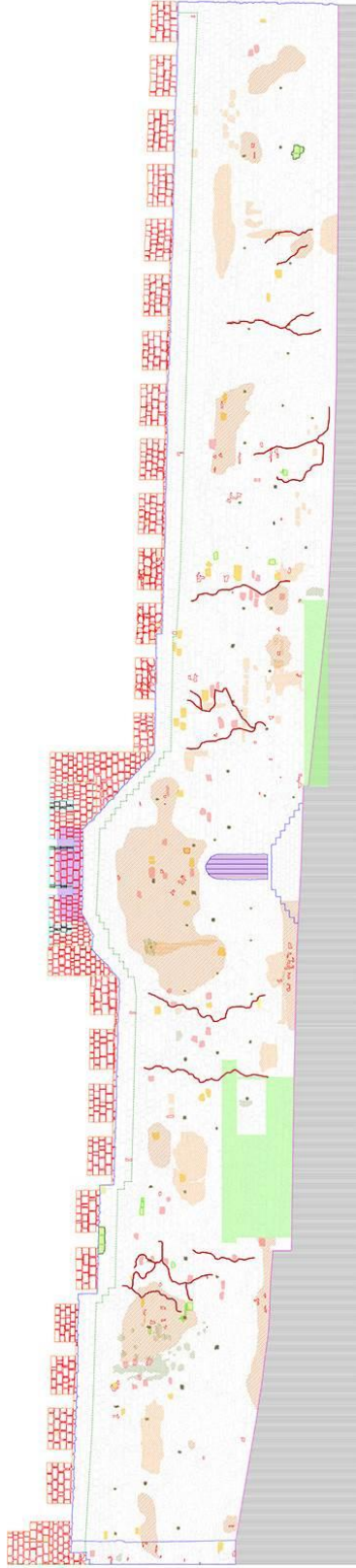
Restitüsyon çalışması bilimsel ve zorunlu bir çalışmadır. Parçaların tekrar birleştirilmesi söz konusu olmasa da, bir eserin özgün tasarımını açıklamak, tarihi gelişimini irdelemek, kalıntıların daha iyi kavranabilmesini sağlamak için yapılır (Ahunbay, 2007).

Restitüsyon projesi hazırlanırken, yapıdan gelen izler, eski fotoğraf ve belgeler, benzer yapı türleri incelenir. Yıkılan, boyutu değiştirilen veya içi doldurulan açıklık özgün halinde yeniden çizilir. Yapı birden fazla onarım veya değişim geçirmiş ise 1. Dönem ve 2. Dönem restitüsyonu şeklinde değerlendirilebilir.

3.3.2.3 Restorasyon Projesi

Yapının bozulma nedenleri saptanıp, analizleri yapıldıktan sonra yapının korunabilmesi için müdahale biçimlerinin belirlenmesi onarım ve yapım tekniklerine karar verilip projelendirilmesi gerekir. Restorasyon projeleri bu konuda deneyim ve birikimi olan mimarlar tarafından hazırlanır, ayrıca strüktür bozulmalarının giderilmesi, malzeme bozulma ve kayıplarının onarımı gibi konularda diğer disiplinlerden uzmanlara da ihtiyaç duyulur.

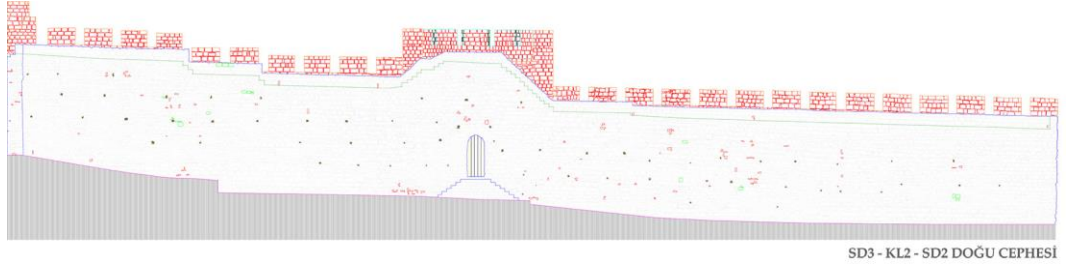
Uygulamanın doğru yapılabilmesi için plan, kesit, görünüş ve detaylar projeler üzerinde açıkça belirtilmeli çizimlerin ölçek seçimleri 1/50, detayların 1/20 olacak şekilde anlaşılır ve uygulanabilir olmalıdır. Müdahaleler açıkça belirtilmeli (Şekil 3.16), değişecek, kaldırılacak, yeniden yapılacak, onarılacak parçalar belirlenmeli lejant veya yazı ile belirtilmelidir (Şekil 3.17).

SD3 - K12 - SD2 DOĞU CEPHESİ

LEJAND	
1. DUVAR BÜYÜKLENDİRİLMİŞ BÖLÜMLERİ	A. DUVAR TAMAMLANMASI Duvar bünyesinde kaplama ve diğer malzemenin duvarın dışına taşınması yapılmıştır. (Bkz. DETAY 1 / Malzeme)
2. MALZEME BÜYÜKLENDİRİLMİŞ BÖLÜMLERİ	B. ÇATI AK VE AYRILMALARI ONARIMI Duvar bünyesinde ve yüzeyinde oluşan çatlak ve ayrılmalara onarım yapılmıştır. (Bkz. DETAY 2 / Restorasyon ve onarım)
3. RESTORASYON YÖNTEMLERİ	C. DEKORATİF ONARIM Duvar bünyesinde ve yüzeyinde oluşan çatlak ve ayrılmalara onarım yapılmıştır. (Bkz. DETAY 3 / Restorasyon ve onarım)
4. ALAN ÖLÇÜSÜNDE VE KULLANIM YÖNTEMLERİ	D. KAPLAMA MALZEMESİ TAMAMLANMASI Duvar bünyesinde kaplama ve diğer malzemenin duvarın dışına taşınması yapılmıştır. (Bkz. DETAY 4 / Malzeme)
5. ÇATI AK VE AYRILMALARI ONARIMI	E. HARBUSTALAMA (CAPTURING) YAPILMASI Duvar bünyesinde ve yüzeyinde oluşan çatlak ve ayrılmalara onarım yapılmıştır. (Bkz. DETAY 5 / Harp)
6. ÇATI AK VE AYRILMALARI ONARIMI	F. HATTAI ONARIM YENİLENMESİ Duvar bünyesinde ve yüzeyinde oluşan çatlak ve ayrılmalara onarım yapılmıştır. (Bkz. DETAY 6 / Hat)
7. ÇATI AK VE AYRILMALARI ONARIMI	G. İHTİDİ TEMİZLİĞİ YAPILMASI Duvar bünyesinde ve yüzeyinde oluşan çatlak ve ayrılmalara onarım yapılmıştır. (Bkz. DETAY 7 / Temizlik)
8. ÇATI AK VE AYRILMALARI ONARIMI	H. ÇATI AK VE AYRILMALARI ONARIMI Duvar bünyesinde ve yüzeyinde oluşan çatlak ve ayrılmalara onarım yapılmıştır. (Bkz. DETAY 8 / Çatı Ak)
9. ÇATI AK VE AYRILMALARI ONARIMI	I. ÇATI AK VE AYRILMALARI ONARIMI Duvar bünyesinde ve yüzeyinde oluşan çatlak ve ayrılmalara onarım yapılmıştır. (Bkz. DETAY 9 / Çatı Ak)
10. ÇATI AK VE AYRILMALARI ONARIMI	J. ÇATI AK VE AYRILMALARI ONARIMI Duvar bünyesinde ve yüzeyinde oluşan çatlak ve ayrılmalara onarım yapılmıştır. (Bkz. DETAY 10 / Çatı Ak)
11. ÇATI AK VE AYRILMALARI ONARIMI	K. ÇATI AK VE AYRILMALARI ONARIMI Duvar bünyesinde ve yüzeyinde oluşan çatlak ve ayrılmalara onarım yapılmıştır. (Bkz. DETAY 11 / Çatı Ak)
12. ÇATI AK VE AYRILMALARI ONARIMI	L. ÇATI AK VE AYRILMALARI ONARIMI Duvar bünyesinde ve yüzeyinde oluşan çatlak ve ayrılmalara onarım yapılmıştır. (Bkz. DETAY 12 / Çatı Ak)

Şekil 3.16 Kadife Kale Sur Duvarları müdahaleler (Kordon Restorasyon Arşivi)

Şekil 3.17 Kadife Kale Sur Duvarları restorasyon projesi (Kordon Restorasyon Arşivi)

Yangına karşı önlemler alınmalı, yangın ve deprem yönetmeliklerine uygun olabilmeli, çağdaş kullanımı sağlayacak şekilde, engellilerinde ulaşımını sağlar biçimde projelendirilmelidir.

3.4 Restorasyon Uygulama İşleri

Türkiye’de yapılan restorasyon uygulamalarının büyük bir çoğunluğu ihale usulü ile yapılmaktadır. Uygulama işleri; Maliye Bakanlığı, Kamu İhale Kurumu ve Turizm Bakanlığı’ndan Kültür Varlıkları İhale Yönetmeliğine göre şu şekilde tanımlanmıştır.

3.4.1 Bakım

Sadece yapının yaşamını sürdürmeyi amaçlayan, tasarımda, malzemede, strüktürde, mimari öğelerde değişiklik gerektirmeyen çatı aktarımı, oluk onarımı, boya-badana işleri gibi müdahaleleri ifade eder.

5226 sayılı yasa ile 2863 sayılı yasanın 57. maddesine eklenen fıkra ile “Taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları, bunların koruma alanları ve sit alanlarında, 3194 sayılı İmar Kanunu’nun 21. maddesi kapsamına giren ruhsata tabi olmayan tadilat ve tamiratlar; özgün malzeme ve biçime uygun olarak, bünyesinde koruma, uygulama ve denetim büroları kurulmuş idarelerin izin ve denetimi ile yapılır” hükmü getirilmiştir (Madran ve Özgönül, 2005).

3.4.2 Basit onarım

Yapıların; ahşap, madeni, pişmiş toprak, taş vb. çürüyen ya da bozularak eksilen mimari öğelerin özgün biçimlerine uygun olarak aynı malzeme ile değiştirilmesi, bozulan iç ve dış sıvaların, kaplamaların renk ve malzeme uyumu sağlanarak özgün biçimlerine uygun olarak yenilenmesini ifade eder.

Bakım ve basit onarım kapsamında yapılabilecek müdahalelerde örneğin, yapının plan şemasında ve cephelerinde değişiklik yapılamayacak, kullanılan özgün malzemeler (ahşap, taş vb.) değiştirilemeyecek, yapının taşıyıcı elemanlarında (dikmeler, kirişler vb.) değişiklik yapılamayacak, bu elemanlar yeniden yapılamayacak ya da kapı, pencere, dolap, saçak, gusülhane vb. mimari öğeler değiştirilemeyecektir (Madran, 2010).

3.4.3 Esaslı Onarım (Restorasyon)

Yapının rölöveye dayanan restitüsyon ve/veya restorasyon projeleri ile diğer ilgili belgelerin içerikleri ve ölçekleri Koruma Kurulunca belirlenen müdahaleleri ifade eder.

Restorasyon sürecinde; rölöve, restorasyon ve restitüsyon projeleri hazırlanarak Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'na sunulur. Projelerin onaylanmasından sonra uygulama işlemleri başlar.

Bu işlemlerin en önemlisi belediyelerden onarım ruhsatı alınmasıdır, 2863 sayılı yasanın 3386 sayılı yasayla değişik 18. maddesine göre “Mahalli idareler, onaylanmış kültür varlığı projelerinde değişiklik yapamazlar” ibaresine göre belediyelerin ruhsat vermeme gibi bir durumu söz konusu değildir (Madran ve Özgönül, 2005).

Onarımın tamamlanmasından sonra Koruma Kurulu raportörleri tarafından incelenen yapının onaylı proje ile uygunluğu denetlenir. Yapı projeye uygun doğru

teknikler ile gerçekleştirilmiş ise olumlu karar üzerine belediyeden iskan ruhsatı alınabilir. Uygulamanın projesine uygun olmadığı belirlendiği taktirde Koruma Kurulu tarafından yanlışların düzeltilmesi beklenir ve ruhsat verilmez.

3.4.4 evre Düzenleme

ren yerlerinin arkeolojik potansiyelini koruyacak şekilde, denetimli olarak açmak, tanıtımını sağlamak, mevcut kullanım ve dolaşımından kaynaklanan sorunlarını ozmek, alanın ihtiyaçlarını ağdaş, teknolojik gelişmelerin gerektirdiği donatılarla gidermek amacıyla her ren yerinin kendi özellikleri göz önüne alınarak hazırlanacak 1/500, 1/200 ve 1/100 ölçekli düzenleme projesini ifade eder.

3.4.5 Sokak Sağlıklaştırma

21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı KTVK Kanunu kapsamında belirlenen kentsel sit alanları ve koruma alanlarında, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu ilke kararları, Koruma Bölge Kurulu kararları ve Koruma Amaçlı İmar Planları veya imar planları doğrultusunda, tescilli ve tescilsiz taşınmaz kültür varlıklarının sokağa bakan cepheleri ile birlikte avlu duvarları, müştemilat, eşme ve benzeri mimari elemanların özgün sokak dokusu ve kentsel mobilya ile birlikte korunması, sağlıklaştırılarak yaşatılması ve ağdaş yaşama katılmasının sağlanması yanı sıra sokak dokusunu tanımlayan tüm öğelerin korunması ve belgelenmesine yönelik rölöve, restitüsyon, restorasyon, kentsel tasarım projeleri ile mühendislik dallarında yapılması gereken her türlü projeyi ifade eder.

BÖLÜM DÖRT

RESTORASYON UYGULAMA ÖRNEKLERİ VE UYGULAMA SORUNLARI

4.1 Restorasyon Uygulama Örnekleri

Problemi çözmek ancak sorunun ne olduğunu anlamak ile mümkündür. Restorasyon uygulamalarında karşılaşılan sorunları belirlemek amacıyla öncelikle yapılar üzerinde restorasyon aşamalarına değinilerek restorasyon süreci belirlenecektir.

Restorasyon sürecini ve sorunlarını belirlemek amacıyla İzmir il ve ilçelerinde yeniden işlevlendirilmiş yapı örnekleri seçilmiştir. Yapıların yeni işlev sonrası kullanımları araştırılmış ve dönüşebilecek kullanım şekilleri incelenmiştir.

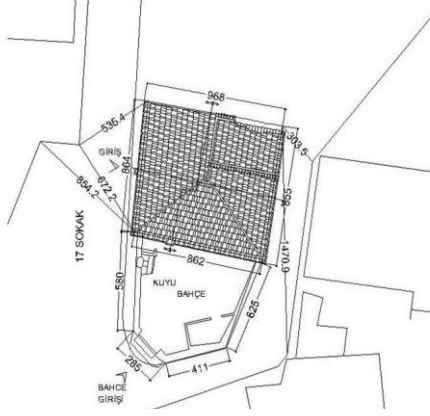
Yapılar seçilirken; güncel ve özellikle restorasyonu yeni tamamlanmış örnekler seçilmeye çalışılmıştır. Öncelikle özgününde birbirinden farklı fonksiyonlarda kullanılan yapılar, yeniden işlevlendirilmesinde farklı fonksiyon verilen yapılar, uygulama sürecinde sorun yaşanan yapılar, uygulama sonrasında sorun yaşanan yapılar, restorasyon uygulama veya projesiyle ödül almış yapılar araştırılmıştır.

İzmir ve ilçelerinde yüzyıllar boyunca farklı kültürler yaşamıştır. Bu kültürlerin oluşturdukları ve günümüze kadar yaşamını devam ettiren birçok tarihi eser mevcuttur. Ayrıca Bergama, Foça gibi ilçelerin sit alanı olması dolayısı ile yeni yapı yapılamamakta; mevcut yapılar yeni işlevle kullanılmaktadır. Ayrıca turistik bir kent olması dolayısıyla da mevcut yapı stoğunun değerlendirilmesi söz konusu olmuştur.

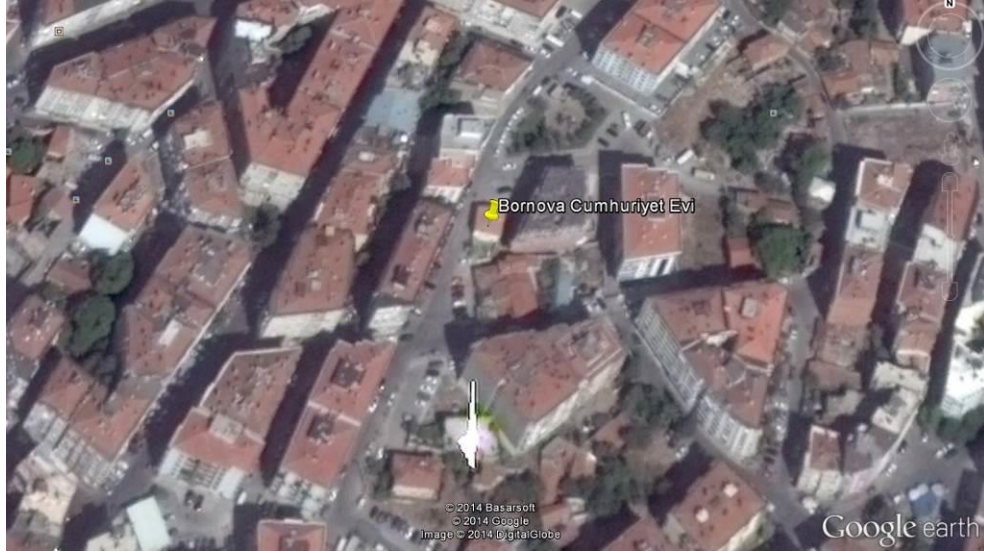
Seçilen örnekler bakıldığında; kompleks köşk yapısı, konut yapısı, Levanten konutu, Cumhuriyet Dönemi konutu, kilise, han, hamam, ilkokul, tütün deposu gibi birbirinden farklı yapı tekniği ve işlevi olan yapılar seçilmiştir. Bu yapıların yeniden işlev verilmesiyle de otel, anaokulu, banka, kültür merkezi, müze, çarşı gibi farklı kullanım şekilleri gözlemlenmiştir.

4.1.1 Bornova Cumhuriyet Evi

Tablo 4.1 Bornova Cumhuriyet Evi'ne ait genel bilgiler

YAPIYA AİT GENEL BİLGİLER			
Yapının Adı	Bornova Cumhuriyet Evi	Proje Tarihi	2012
İli /İlçesi	İzmir /Bornova	Proje Müellifi	Mimar Burcu Aksoy
Pafta/Ada/Parsel	171 Ada 30 Parsel	Uygulama Tarihi	2013
Yapım Tarihi	1912	Yüklenici	Kordon Restorasyon
Yapının İlk Kullanımı	Konut	Yapının Yeni İşlevi	Kurum Yapısı
FOTOĞRAFLAR			
			
			
			
			
			
			
TC. DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ RESTORASYON ANA BİLİM DALI			
HAZIRLAYAN		YÖNETEN	
2007900599	Gamze DEMİRTAŞ	Doç. Dr. Nezihat KÖŞKLÜK KAYA	

Yapı; İzmir ili, Bornova ilçesi Erzene Mahallesi'nde, 171 Ada, 30 Parselde yer almaktadır (Tablo 4.1). Hükümet Konağı ve Kazım Karabekir Caddesi üzerinden ulaşılabilir (Şekil 4.1). Çoğunlukla yeni yapılaşmanın olduğu bölgede yer yer tescilli yapılar da mevcuttur. Yapının giriş cephesinde bulunan oval pencere üzerinde yapının yapım tarihi olan 1912 yer almaktadır.

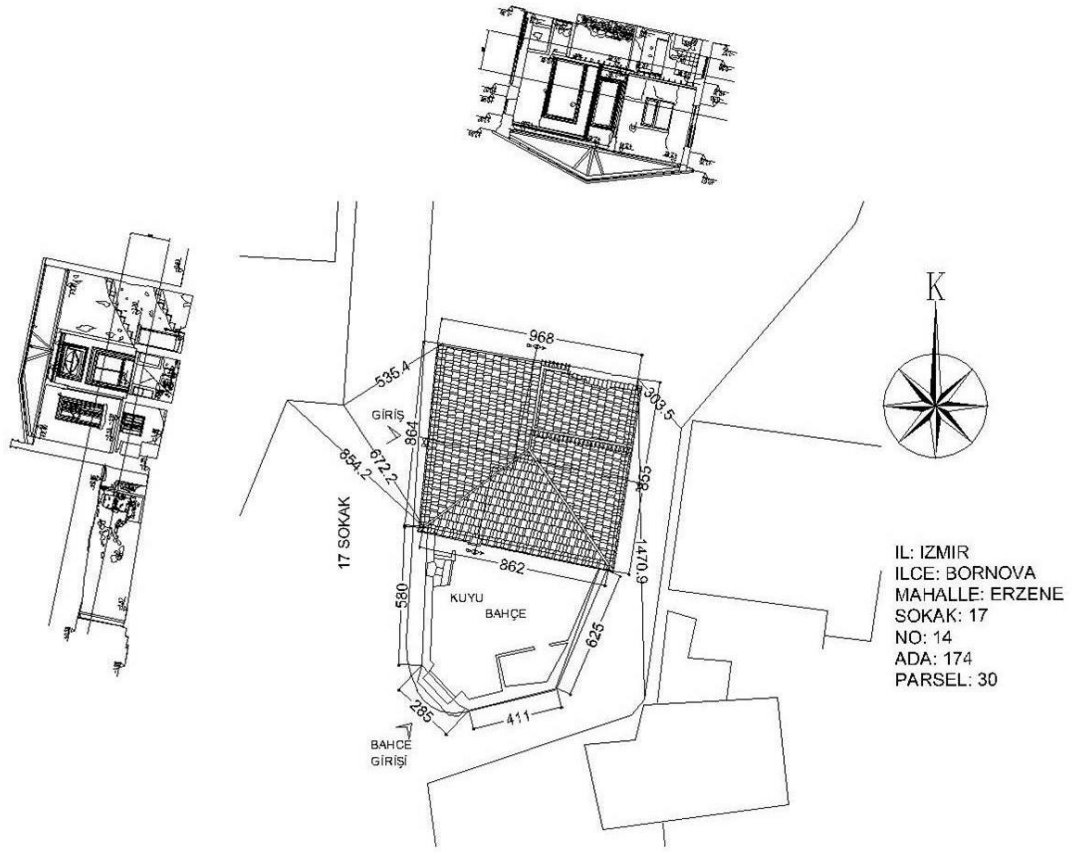

Şekil 4.1 Bornova Cumhuriyet Evi konumu (Google Earth)

4.1.1.1 Bornova Cumhuriyet Evi Restorasyon Uygulama Öncesi Genel Durumu

Yapı, zemin ve birinci kat olmak üzere iki katlıdır. Yapının kuzeydoğu cephesinde çatıyı geçen yükseklikte bir oda bulunmaktadır (Şekil 4.2). Yapının dış duvarları yığma moloz taş, iç duvarları bağdadi çatalı ahşap karkas ve moloz taş dolgu duvar ve olarak yapılmıştır.

Yapı 8,50x8,50 m boyutlarında dörtgendir. Yapıya giriş binanın ortasından taş söveli yüksek bir demir kapıyla sağlanmıştır. Giriş holünde üst kata çıkışı sağlayan ahşap merdiven bulunmaktadır. Giriş holünün iki yanından odalara geçişler sağlanmıştır. Giriş holünün zemini karo mozaik olup üst kat galeri olarak kullanılmıştır. Yapının ortasında kalan Z10 olarak nitelendirilen karanlık odadan giriş holüne iki adet pencere açılmaktadır (Şekil 4.3).

Şekil 4.2 Bornova Cumhuriyet Evi vaziyet planı (Kordon Restorasyon Arşivi , 2012)

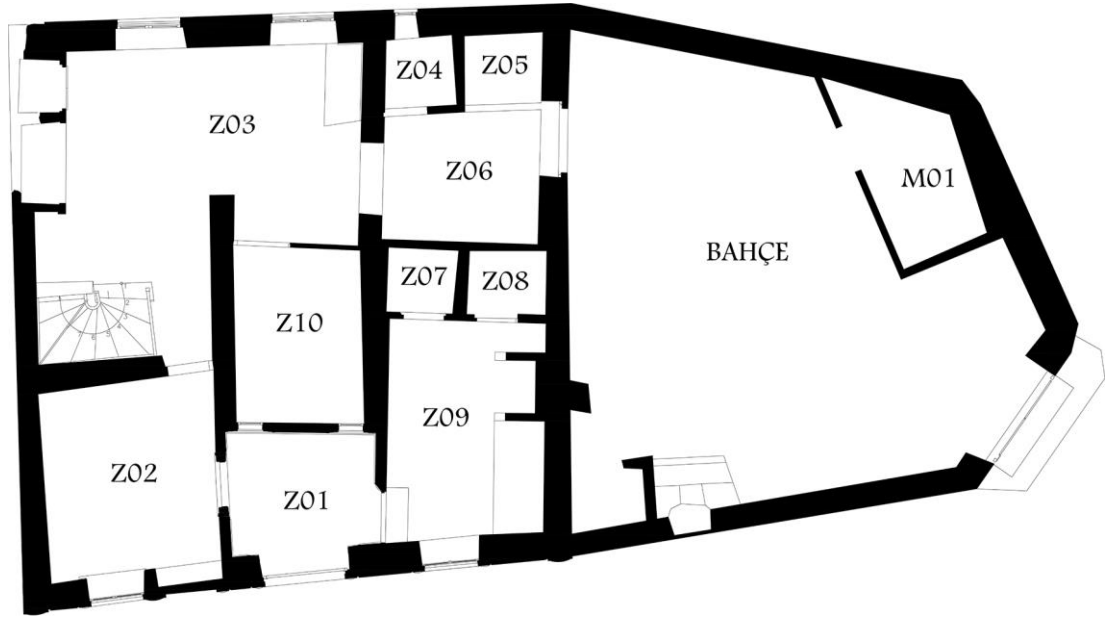
Güneybatı cephesinde bulunan Z08 nolu oda mutfak olarak kullanılmıştır. Ayrıca oda içerisine sonradan bölündüğü anlaşılan Z07-Z06 odaları duş ve wc olarak kullanılmıştır. Odaların zemin döşemesi mozaik, tavan suntu lam kaplıdır. Ön cepheye açılan söveli ahşap penceresi mevcuttur. Oda içerisinde ocak bulunmaktadır.

Kuzeybatı cephesinde bulunan Z02 nolu odadan Z03 nolu üst kata çıkış merdiveni bulunan odaya geçilmektedir. Odanın zemin ve tavanı ahşap kaplamadır. Giriş cephesi olan batı cephesine açılan penceresi bulunmaktadır.

Z03 nolu oda iki oda boyunca uzanan ve üst kata çıkışı sağlayan merdiven bölümünden oluşan geniş bir odadır. Mutfak olarak kullanılan odada, ocak, özgün olduğu düşünülen ahşap dolap ve tezgah bulunmaktadır. Zemin betondur.

Güneydoğu cephesinde bulunan Z06 odasında bahçeye açılan bir kapısı mevcuttur. İçinde duş ve wc olarak kullanılan Z04-Z05 odaları mevcuttur. Zemin betondur.

Z02 nolu oda dışında zemin kat tavan kaplamaları mevcut değildir, döşeme konstrüksiyonu algılanmaktadır. Ancak kaplama izleri mevcuttur.

Şekil 4.3 Bornova Cumhuriyet Evi zemin kat rölöve planı (Kordon Restorasyon Arşivi, 2012)

Üst kata giriş merdiveni ve Z03 mekânından ahşap merdivenle ulaşılmaktadır (Şekil 4.4). 103 nolu merdiven ve sahanlığın bulunduğu odadan ahşap kapı ile 104 nolu mekana geçilmektedir. Giriş merdiveninden ulaşılan 101 nolu mekandan diğer odalara geçiş bulunmaktadır. Üst katta toplam dört oda, bir merdiven holü, bir hol ve bir ara oda mevcuttur. Tüm mekanların zeminleri ahşap ve tavanları ahşap kaplamadır. 105 nolu odada sonradan açılmış özgün olmayan pencere mevcuttur. 104 nolu odanın yan cepheye bakan duvarı yıkıktır.

Yapının çatısı üç eğimli ahşap beşik çatıdır. Yapıdan ikinci olarak yükselen odanın çatısı tek eğimlidir. Çatı marsilya tipi kiremit ile örtülüdür.

Şekil 4.4 Bornova Cumhuriyet Evi 1. kat ve çatı katı rölöve planı (Kordon Restorasyon Arşivi, 2012)

Yapının giriş cephesi diğer cephelere göre daha özenlidir. Cephede taş söve, silme ve sövelerin arasında serpmeye sıva kullanılmıştır. Söveler eğrisel yüzeylidir. Giriş kapısı üstte içe açılır çift kanatlı demir korkuluklu penceresi bulunan çift kanatlı kapıdır. İki yanında demir korkuluklu, taş söveli, iki yana açılır pencereler mevcuttur. Üst kat pencereleri sürgülü, taş söveli ve üç kanattan oluşan ahşap kepenkleri mevcuttur.

Yapının her iki köşesinde çatı altı silmesine kadar uzanan başlıklı sütunceler mevcuttur. Çatı altı silmesi altı kademeli tuğla dizisinden oluşmaktadır. Cephe boyunca alt kat pencere üstü hizasında devam eden taş silme mevcuttur. Taş silmenin kapı sövesi ile kesiştiği yerlerde kare formu bir kademelenme yapmaktadır. Ayrıca kapı sövesinin iki yanında sütun ayakları mevcuttur. Cephenin sol tarafında kapı ile pencere arasında zemine kadar uzanan taş söve bulunmaktadır. Söve içi sıvalıdır. Sonradan kapatılan servis kapısı mevcuttur.

Yapının kuzey cephesi sağır ve sıvasız cephedir. Tuğla ile örtülü baca mevcuttur. Güney cephesinde de tuğla ile örtülü baca mevcuttur. Bahçeye açılan demir parmaklıklı demir kapı ve üst katta sonradan açılmış pencere bulunur.

Doğu cephesinde yapının her üç katı da algılanmaktadır. Sol kısımda tuğla söveli küçük tuvalet penceresi mevcuttur. Mutfak kısmında taş söveli, demir korkuluklu, çift kanatlı iki adet pencere bulunmaktadır. Üst katta 104 nolu odanın penceresi taş söveli, çift kanatlı ahşap kepenk ve sürmelidir.

Üst üste bulunan 104 ve 201 nolu odaların pencereleri benzer ölçülerde taş söveli, çift kanatlı ahşap kepenkli ve çift kanatlı ahşaptır. Taş söveler ön cepheye göre düz ve sadedir.

Yapının güneyinde çevresi moloz taş duvar örgülü bahçe bulunmaktadır. Bahçe parsel boyunca uzadığı için yamuk formudur. Güneybatı cephesinde çift kanatlı demir kapı mevcuttur. Bahçede güney cephede duvara bitişik kuyu bulunmaktadır.

4.1.1.2 Bornova Cumhuriyet Evi Restorasyon Uygulaması

Yapının, kültür evi olarak yeniden işlevlendirilmesi düşünülmüş olup, restorasyon uygulaması sonrasında Bornova Belediyesi Sosyal İşler Müdürlüğü olarak kullanılmaktadır.

Yapının restorasyonunda, tüm iç sıvalar sökülüp niteliğini yitirmiş olan ahşap karkaslar onarılmış taş dolgu yenilendikten sonra yeniden özgününe uygun sıvası yapılmıştır.

Mevcutta yıkılmış olan duvar ve baca aslına uygun olarak yeniden örülüp sıvasız olarak derzi yenilenerek korunmuştur (Şekil 4.5 ve 4.6).

Şekil 4.5 Bornova Cumhuriyet Evi ön cephe görünüşü restorasyon öncesi (Demirtaş, 2013)

Şekil 4.6 Bornova Cumhuriyet Evi ön cephe görünüşü restorasyon sonrası (Demirtaş, 2014)

Niteliğini yitirmiş ahşap pencere ve kapılar özgününe ve projesine uygun olacak şekilde yeniden imal edilmiştir. Mevcut ve nitelikli ahşap kapı ve pencereler boya raspası ve tamirleri yapıldıktan sonra boyanmıştır.

Mevcutta bulunmayan giriş kapısı ve bahçe giriş kapısı projesine uygun olarak yeniden imal edilmiştir. Demir parmaklıklar boya raspası yapıp tamir edildikten sonra yeniden boyanmıştır. Denizlikler tamir edilerek mevcutta bulunmayan denizlikler yeniden imal edilmiş ve projesinde belirtildiği gibi boyanmıştır.

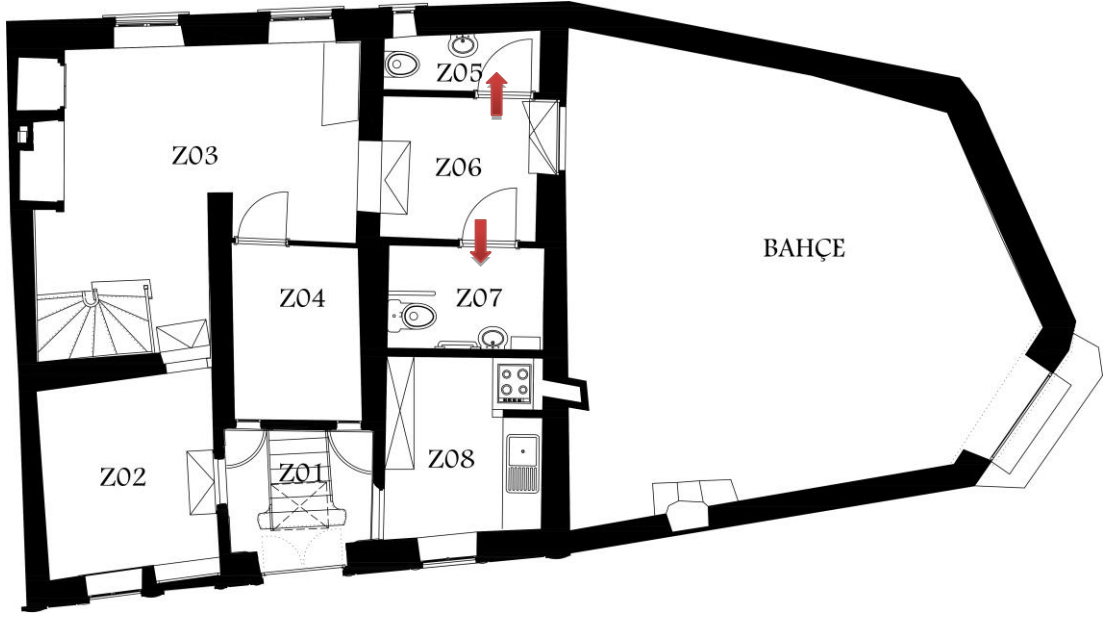
Yapıda sonradan açıldığı tespit edilen 105 nolu odanın penceresi projesinde olduğu gibi kapatılmıştır. Giriş kapısı yanında sövesi bulunan kapı yine projede belirtildiği üzere açılmamış kapalı bırakılmıştır.

Bahçe temizlenmiş duvarlar projedeki kotuna getirilerek tamamlamaları yapıldıktan sonra derzleri yapılmıştır. Bahçede bulunan kuyu projesine göre üstü şeffaf plexiglass ile kapatılmıştır.

Niteliğini yitirmiş olan çatı tekrardan yapılmış, yalıtımı yapıldıktan sonra Marsilya tipi kiremitle kaplanmıştır. Mutfak bölümünde bulunan baca genişletilerek klima tesisatı içinden geçirilerek tesisatın gizlenmesi sağlanmıştır.

Plan bazında bakıldığında yapının Z08 mutfak mekanında bulunan wc ve duş mekanları yıkılıp duvar ile kapatılmıştır. Z06 mekanından duvarda kapı açılarak engelli wc mekanı oluşturulmuştur. Z06 mekanına bakan wc ve duş yapıları birleştirilerek tek wc mekanı oluşturulmuştur (Şekil 4.7).

Plan organizasyonu olarak farklı bir uygulama yapılmayan yapıda, uygulama sırasında tespit edilen ahşap tavan kaplamalarının projesinde olmamasından dolayı revize projesi çizilerek kuruldan yeniden onaylandıktan sonra uygulaması tamamlanmıştır.

Şekil 4.7 Bornova Cumhuriyet Evi zemin kat restorasyon planı (Kordon Restorasyon Arşivi, 2012)

Restorasyon projesinde bulunan bazı uygulamalar yapılamamıştır. Restorasyon projesinde çizilen engelli platformları yerinde uygulanamayacağından (özellikle kapı geçişlerini engellediğinden) yapılmamıştır. Merdivenlerde bulunan engelli asansörlerinin de aynı şekilde uygulanması mümkün olmamıştır.

Restorasyon uygulamasında öngörülmeleyen keşif artışından dolayı da bazı uygulamalar yarım kalmış bir kısmı belediye tarafından daha sonra tamamlanmıştır.

Zemin kat Z03-Z04-Z06 mekanları zeminleri projesinde epoksi döşeme kaplaması öngörülmüş ancak uygulaması yapılmamış beton olarak bırakılmıştır. Bahçe zemin döşemesi uygulama sonrasında doğal taş döşeme yapılmıştır. Giriş merdiveni yanında bulunan ahşap korkuluklar sonradan yapılmıştır.

4.1.1.3 Bornova Cumhuriyet Evi Restorasyon Uygulaması Sonrası

Yapı özgününde konut olarak tasarlanmıştır. Sınırlı sayıda kişiye hizmet eden konut yapısı belediyenin “Sosyal İşler Müdürlüğü” gibi yoğun sirkülasyonun yaşandığı bir yapı olarak işlevlendirilmiştir.

Plan organizasyonuna bakıldığında wc mekanları dışında yapının restorasyonunda bir değişiklik yapılmadığı, yapılan değişikliklerin de mevcutta bulunan yapıyla çelişmediği gözlemlenmiştir.

Yapının birinci katı büro olarak kullanılmaktadır. Odalar ofis birimi, girişteki sofa karşılama birimi olarak kullanılmaktadır. Zemin kat Z02 nolu oda sistem odası (Şekil 4.8) olarak projelendirilmiş ancak yapılan uygulama niteliksiz ve düzensiz olmuştur. Zemin katta bulunan diğer mekanlar arşiv odası olarak kullanılmış dolaplar ve dosyalar bulunmaktadır.

Yapıya ait detaylar niteliğini gösterememektedir. Düzensiz kullanım nedeniyle, restorasyon uygulaması kısa bir süre önce tamamlanmış olmasına rağmen niteliksiz görünmektedir (Şekil 4.9 ve 4.10).

Şekil 4.8 Sistem odası görünüşü restorasyon sonrası (2014)

Şekil 4.9 Zemin katın depo olarak kullanımı (2014)

Şekil 4.10 Zemin katın depo olarak kullanımı (2014)

4.1.1.4 Bornova Cumhuriyet Evi Değerlendirme

Bornova Cumhuriyet Evi; projelendirme aşamasında yeniden işlevlendirme düşünülmemiştir. Özgününe uygun şekilde restore edilmesi amaçlanmış, projede mekânsal bir değişiklik ve düzenleme yapılmamıştır. Yapı, restore edildikten sonra kullanmak amacıyla yeni işlev yüklenmiştir.

Yapının projeleri yetersiz olduğundan dolayı uygulama sırasında revize projeler çizilmiştir. Revize projelerin çizilip kuruldan onaylanması da süreç gerektirdiğinden uygulamada sıkıntı yaşanmış ve restorasyon süresinin uzamasına neden olmuştur.

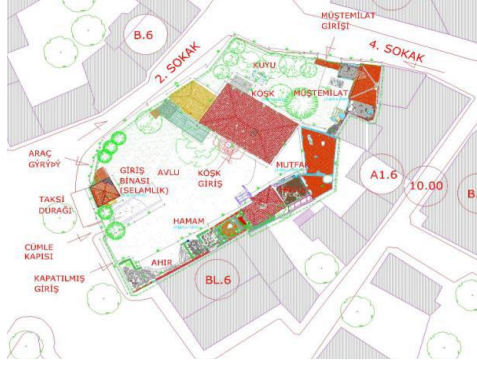
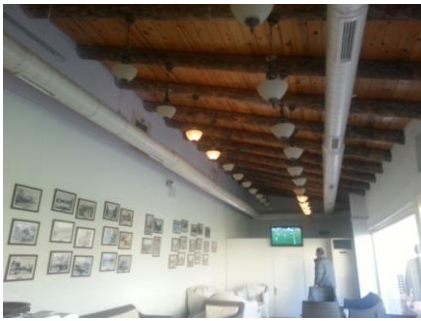
Proje müellifi, restorasyon konusunda yeterli deneyim ve tecrübeye sahip olmadığından dolayı; yapıda uygulama sırasında yaşanan sorunlar yüklenici firma ve idare tarafından çözümlenmeye çalışılmıştır. Bu da yanlış ve eksik imalatların yapılarak zaman kaybına neden olmuştur.

İhale sırasında keşif hazırlanırken imalatların çimento esaslı sıva ile yapılacağı düşünüldüğü birim fiyatlar o şekilde hesaplandığından uygulama aşamasında maliyetten kaynaklı sorunlar yaşanmıştır. Maliyetin eksik olmasından dolayı yapının restorasyonu tamamlanamamıştır.

Yapının elektrik tesisatı maliyet yetersizliğinden dolayı yüklenici firmaya yaptırılmayıp, farklı bir firmaya doğrudan temin ile yaptırılmıştır. Ancak düzensiz ve sonradan yapılan imatlardan dolayı duvarlarda tahribatlara neden olunmuştur.

4.1.2 Dramahılar Köşkü

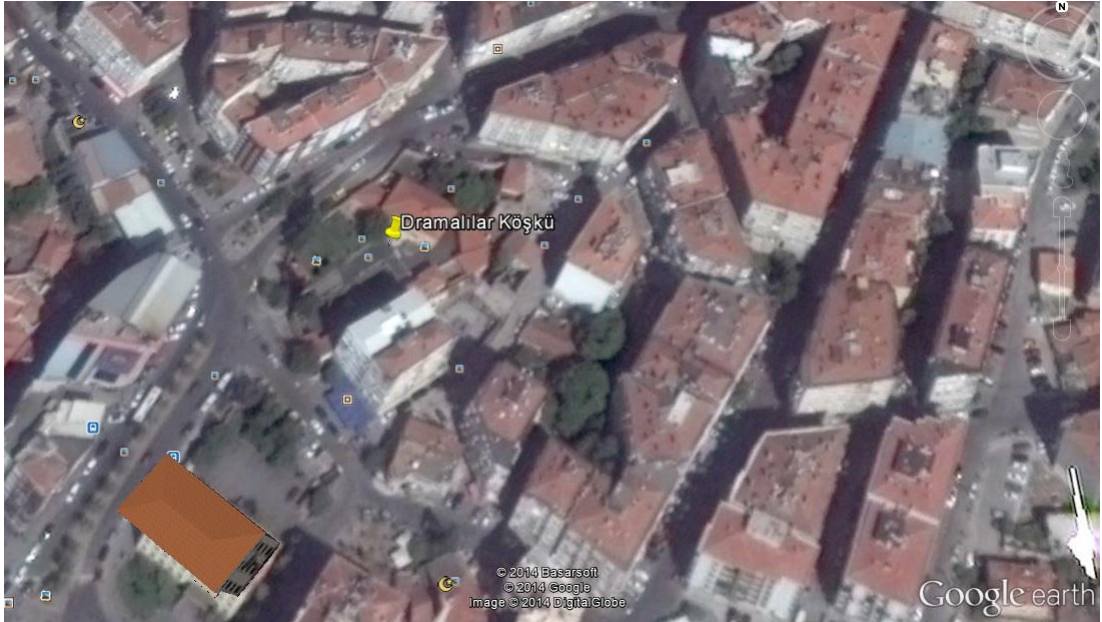
Tablo 4.2 Dramahılar Köşkü'ne ait genel bilgiler

YAPIYA AİT GENEL BİLGİLER			
Yapının Adı	Dramahılar Köşkü	Proje Tarihi	2009
İli /İlçesi	İzmir /Bornova	Proje Müellifi	Dor İnşaat
Pafta/Ada/Parsel	54 Pafta/166 Ada/1 Parsel	Uygulama Tarihi	2012
Yapım Tarihi	19. yy sonu-20. yy başı	Yüklenici	Umart Mimarlık
Yapının İlk Kullanımı	Konut	Yapının Yeni İşlevi	Kent Arşivi ve Müze
FOTOĞRAFLAR			
			
			
			
			
			
			
TC. DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ RESTORASYON ANA BİLİM DALI			
HAZIRLAYAN		YÖNETEN	
2007900599	Gamze DEMİRTAŞ	Doç. Dr. Nezihat KÖŞKLÜK KAYA	

Yapı, İzmir İli, Bornova İlçesi, Erzene Mahallesi, 54 pafta, 166 ada, 1 parselde yer almaktadır (Tablo 4.2). Kuzeybatısında 2. sokak, güneybatısında 3. sokak, güneydoğusunda çok katlı bir yapı, kuzeydoğusunda ise iki katlı komşu yapılar ile bitişik nizamda sınırlandırılmıştır (Şekil 4.11).

Yapının inşa tarihi tam olarak bilinmemekle birlikte, mimari kurgusu ve yapım sisteminden 19. yüzyıl sonu 20. yüzyıl başında inşa edildiği anlaşılmaktadır. Köşk ve müstemilat binasına geç dönemde plansal değişiklikler ve mekansal eklemeler yapılmış olmasına rağmen yapılar hep konut olarak kullanılmıştır. Hamam yapısı uzun yıllar köşk oturanlarınca kullanıldıktan sonra halka açık işletilmiştir. Yine ön avlu geç dönemde otopark olarak kullanılmıştır.

Yapı; parselin yaklaşık olarak merkezine, kuzeybatı yönünde yerleştirilmiş Köşk binası, batısında bahçe duvarıyla birleşmiş, Köşkün güneydoğusunda parsel sınırı boyunca Mutfak, Hamam yapıları ve Ahır yapısı, kuzeydoğusunda yine parsel sınırına bitişik olarak konumlanmış Müstemilat yapısı ve güneybatısında cümle kapısına bitişik Giriş Binası'nın yer aldığı bir yapı kompleksidir.

Şekil 4.11 Dramalılar Köşkü Konumu (Google Earth)

Oldukça büyük bir parselde oturan yapı kompleksi, kuzeydoğu, kuzeybatı ve güneybatısında yüksek bahçe duvarları ile çevrelenmiştir. Köşkün güneybatı cephesi ön avluya, kuzeydoğu cephesi arka avluya bakmaktadır. Ön ve arka avluya girişler mevcuttur. Yuvarlak kemerli ön avluya giriş açıklığı, metal doğramalı, arka avlunun kapısı ise ahşap doğramalıdır. Arka avluda tuğla taş örgü kuyu yapısı bulunur. Ayrıca Giriş Binasının kuzeyinde araç girişleri için yapılmış muhdes metal doğrama giriş kapısı mevcuttur.

4.1.2.1 Dramalılar Köşkü Restorasyon Uygulama Öncesi Genel Durumu

Yapı Köşk binası, Müştemilat binası, Giriş binası, Mutfak binaları, wc yapıları, Hamam yapısı, Ahır yapısı gibi yapıların içinde bulunduğu kompleks bir yapı olduğundan yapılar tek tek ele alınmaya çalışılmıştır.

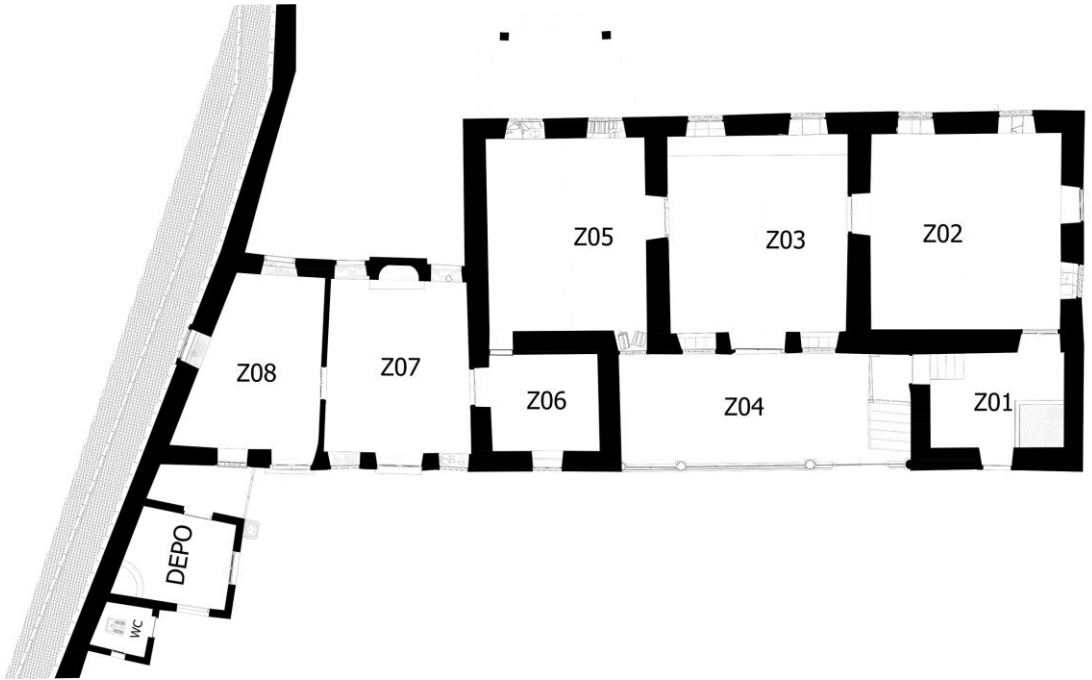
1. Köşk Binası

Köşk binası, iki katlı olup simetrik bir yapıya sahiptir (Şekil 4.12). Binanın kuzeydoğu cephesinde yapıya bitişik tek katlı iki mahal bulunmaktadır. Tüm beden duvarları taş, tuğla almaşık örgüdür. Yapının parselde yerleştiriliş şekline dolaylı kuzeybatı cephesi bahçe duvarlarına bitişiktir. Cepheler sade ve sıvalıdır. Yapının özgün plansal özelliklerini halen koruduğu söylenebilir. Geç dönemde işlevsel ihtiyaçlara dayanılarak kuzeydoğu cephesine bitişik betonarme karkaslı ıslak hacimler ve güneybatı cephesinin batısına konumlandırılmış tuğla örgü muhdes ekler yapılmıştır. Yapının, güneybatıda dört ve güneydoğuda bir olmak üzere beş girişi bulunmaktadır. Bunlardan biri ana, diğer dördü ikincil girişlerdir. Güneybatı cephesinde üzerinde yer alan ana girişin doğusunda ikincil giriş yer almaktadır. Dikmeler arasında yer alan muhdes demir doğramalar geç dönemde yapılmıştır. Bu değişiklik sırasında yapılan parapet duvarı yapının özgün cephe karakterini bozmuştur. Ana girişi karşılayan mermer kaplama basamaklar üst kata çıkmaktadır. Ana girişin yer aldığı Z04 mahali demir doğrama ile kapatılmış yarı açık sofa şeklinde ve mermer döşemelidir.

Z01 mahali ikincil girişin bulunduğu odadır, ahşap merdiven ile Z04 mahalinde bulunan ahşap merdivenin sahanlığına çıkılmaktadır. Z02 mahaline geçiş kapısı bulunan mekanın zemin döşemesi karosiman tavanları ahşap kaplamadır.

Z02 mahaline Z01 ve Z03 mahallerinden geçişler bulunmaktadır. Odanın tüm ahşap doğramaları muhdestir. Zemin döşemesi doğal taş kaplama olup tavanları ahşaptır.

Z03, Z04-Z05-Z02 mahallerinden açılan kapılar ile merkezi oda konumundadır. Arka bahçeye bakan pencere doğramaları muhdestir. Pencere açıklıklarının hepsinde demir parmaklık bulunmaktadır. Özgün mermer döşemesinin arka bahçeye bakan pencereler aksında lineer kesilerek yerini taş döşemeye bırakması, burada daha önceden oturma sekisinin varlığını işaret etmektedir.

Şekil 4.12 Dramalılar Köşkü Köşk Binası zemin kat rölöve planı (Kordon Restorasyon Arşivi, 2009)

Z03 mahalinden Z05 mahaline geçiş bulunmaktadır. Ayrıca Z05 mekanından Z02 ve Z06 mahallerine de geçişler bulunmaktadır. Odanın tüm doğramaları özgündür. Zemin doğal taş kaplama olup tavanları ahşaptır.

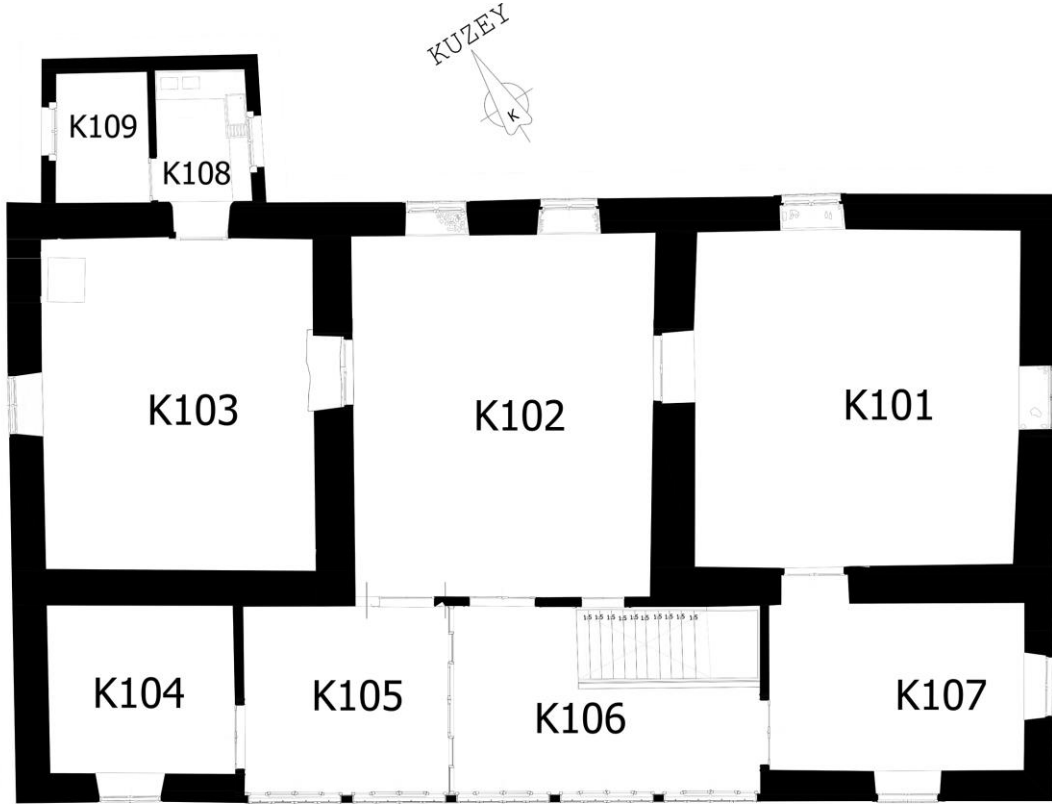
Z06 mahalline giriş sadece Z05 mahallinden sağlanmaktadır. Odanın tüm doğramaları özgündür. Zemin doğal taş kaplama olup tavanları ahşaptır.

Z07 mahalline Z06'dan geçildiği gibi dışarıdan da girişi bulunmaktadır. Ahşap doğramaları muhdes olup, zemin ve tavan kaplaması ahşaptır. Oda içerisinde ocak mevcuttur. Z08 mahalline dışarıdan ve Z07 mahallinden geçiş bulunmaktadır. Zemin ve tavan döşemesi ahşap olup tavan kaplamaları mevcut değildir. Z07 ve Z08 mahalleri üzerindeki çatı niteliğini yitirmiştir.

Üst kata çıkış Z04 ve Z01 mahallerindeki merdivenler ile sağlanmaktadır. Merdivenleri karşılayan ahşap doğramalar ve üst kat merdiveni üzerindeki ahşap doğrama kapaklar ile katlar izole edilmiştir. Merdivenlerin çıkışında ulaşılan sofa (K105-K06) geç dönemde ahşap muhdes doğrama ile bölünerek ikiye ayrılmıştır. Mahallin güneybatı cephesine açılan pencere doğramaları geç dönem ekidir.

Güneybatı cephesinin batısında bahçe duvarına bitişik şekilde muhdes tuğla örgü eklenti bulunmaktadır. İki odadan oluşan eklentinin bir birimi wc diğeri mutfak olarak kullanılmıştır.

Simetrik plan tipine sahip üst katta zeminler ahşaptır (Şekil 4.13). Sofa (K105-K106)'dan K102-K104-K107 mahallerine geçişler bulunmaktadır. K101-K103 mahallerine geçiş K102 mahalinden sağlanmaktadır. K103 mahalinin döşemesinde Z05'e açılan ahşap kapak bulunmaktadır. Odanın kuzeydoğusundaki ahşap kapı geç dönemde, betonarme eke geçişi sağlamak amacı ile pencere açıklığının değiştirilmesiyle oluşturulmuştur. Betonarme ek mutfak ve WC mahallerinden meydana gelmektedir. Her iki mahalde de pencere açıklıkları bulunmaktadır. K104-K107 odalarının tavanları ahşap kaplamalıdır. Yapının diğer mekanları alçı silme ve bezemeli tavan göbekleri ile süslüdür.

Şekil 4.13 Dramalılar Köşkü Köşk Binası 1. kat rölöve planı (Kordon Restorasyon Arşivi, 2009)

2. Müştemilat Binası

Yapı iki katlı plan tipinde ve iki cepheli şekilde tasarlanmıştır. Tüm beden duvarları taş, tuğla almalı örgüdür. Cepheler sade ve sıvalıdır. Yapının parselde yerleştiriliş şekline göre kuzeydoğu cephesi bahçe duvarlarına bitişiktir. Yapının özgün plansal özellikleri korunamamıştır. Yapı, zaman içerisindeki işlevsel değişimlere bağlı müdahalelerle özellikle zemin kat planı ve cephesinde ciddi değişimlere maruz kalmıştır. Geç dönemde işlevsel ihtiyaçlara dayanarak kuzeybatı cephesine bitişik betonarme ek, wc ve kuzeybatı cephesinin doğusuna bitişik konumlandırılmış briket örgü muhdes ek yapılmıştır (Şekil 4.14).

Yapıya giriş kuzeybatı cephesindendir. Giriş holünü üst kata çıkan merdivenler karşılamaktadır. Karo mozaik döşeme kaplı holün batısından birbirine geçişli iki mahall bulunmaktadır (Z10-Z11). Girişin doğusunda yine birbirine geçişli üç mahall bulunmaktadır (Z14-15-16). İlk olarak mutfığa (Z14) girilir. Daha sonra sırası ile banyo ve WC mahallerine ulaşılır. Z14 geç dönemde mutfak olarak işlev

gördüğünden mahalde tuğla ayaklı mermer tezgah bulunmaktadır. Mahallerin kapı ve pencere doğramaları muhdes ve yağlı boyalıdır. Tavanlar sıvalı ve boyalıdır. Girişi karşılayan basamaklar ara kata (Z12) çıkmaktadır. Mahallin tavanı ahşap kaplamadır. Buradan üst kata çıkan ahşap merdivenler bulunur.

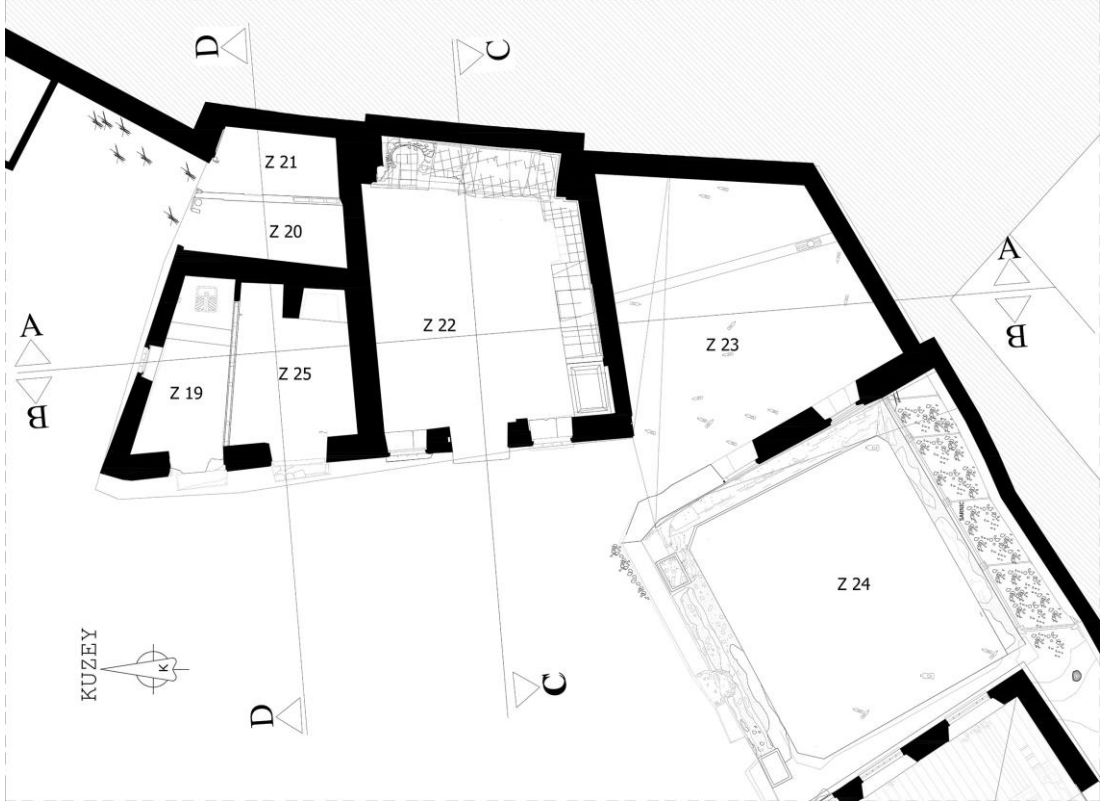
Üst kat merdiven çıkışı karşılayan hol, merkezi konumda olup, diğer tüm mahallere geçişi sağlamaktadır. Holden geçişi bulunan K110 ve K111 mahallerinin zemin döşemesi ve tavan kaplaması ahşaptır. Yine holden geçişi bulunan K113 mahalli döşeme ile yükseltilerek holden koparılmıştır. Holün güneyindeki ahşap kapıdan terasa çıkılmaktadır. Terasın kuzeyi yapı duvarı, doğusu ve güneyi taş, tuğla örgü muhdes duvarlar, batısı parapet duvarı ile çevrilidir. Terasın batısında havalandırma deliği ve baca bulunmaktadır (Şekil 4.15).

Şekil 4.14 Müştemilat Binası zemin kat rölöve planı (Kordon Restorasyon Arşivi, 2009)

(havuz) mahalli yer almaktadır. Köşeleri pahlı dikdörtgen havuzun doğusunda 1.00 m yüksekliğinde taş- mermer konstrüksiyonlu sarnıç bulunmaktadır.

Şekil 4.16 Mutfak Binası zemin kat rölöve planı (Kordon Restorasyon Arşivi, 2009)

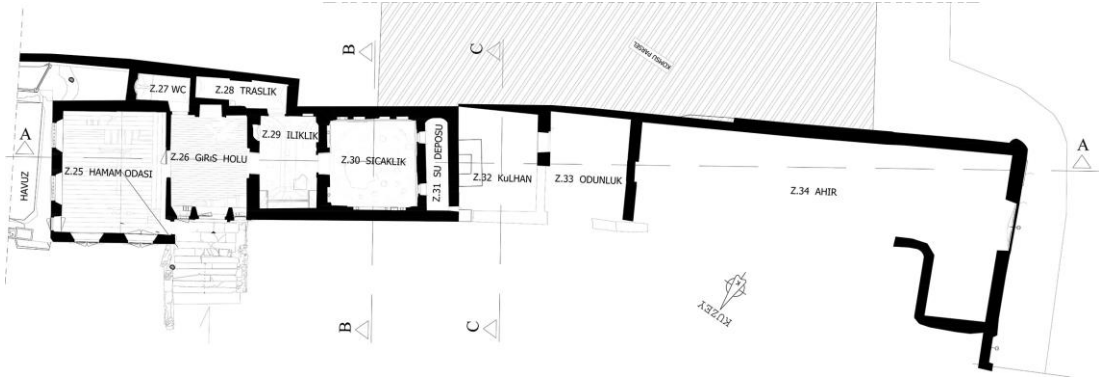
4. Hamam ve Ahır Binaları

Parselin güneydoğusunda, parsel sınırına bitleştirilmiş, dikdörtgen plan şemalı tasarlanmıştır (Şekil 4.17). Beden duvarları taş, tuğla almalı örgüdür.

Giriş sahanlığına altı basamakla ulaşılmaktadır. Giriş holünde kapının doğusundaki pencere açıklığı geniş tutularak aynı zamanda kahve ocağı olması muhtemel işlev kazandırılmıştır. Giriş holünden wc ye ve soyunmalık olan Z25 hamam odasına geçişler bulunmaktadır. Soyunmalık mekanının özgün doğramaları mevcut değildir.

Giriş holünün güneyinde ılıklik yer alır. Mahallin kuzeybatı ve kuzeydoğusunda mermer seki yer alır. Tuğla örgü aynalı tonoz üst örtüde, 16 adet fil gözü bulunmaktadır. Güneydoğu duvarı üzerindeki taş söveli kapı açıklığından tıraşlık

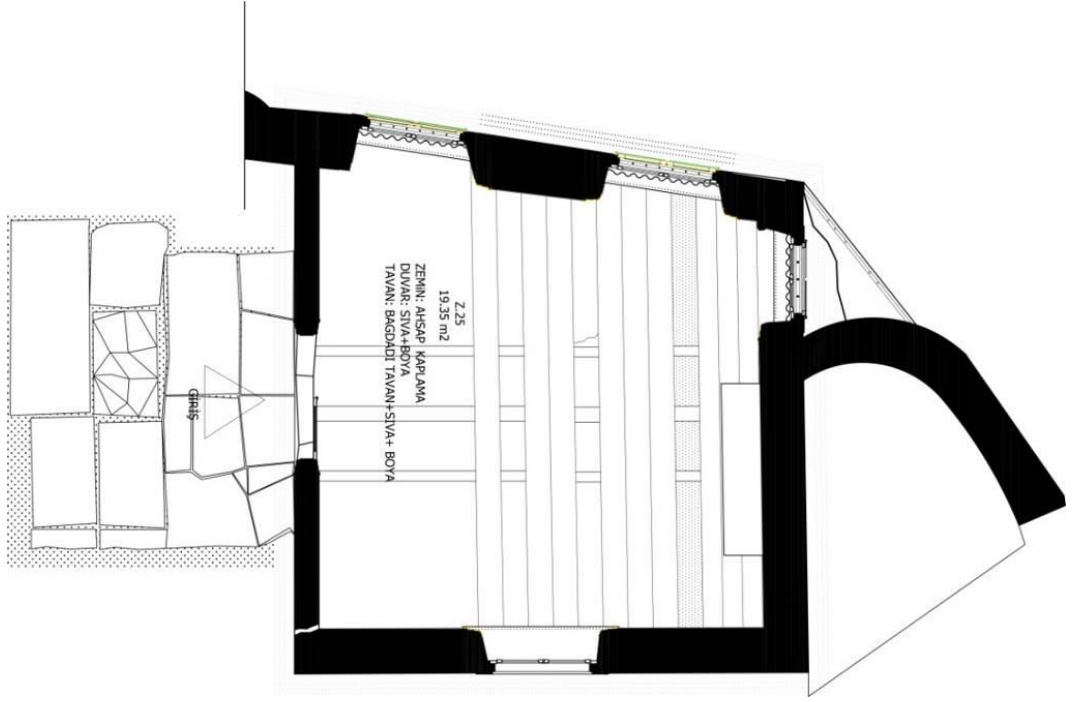
(Z28) mahalline geçilmektedir. Sövelerinin etrafı alçı silmeler ile çevrelenmiştir. Sıcaklık mahalline, ılıklığın güneybatısındaki taş söveli kapı açıklığından ulaşılmaktadır. Kare planlı sıcaklık mekanı, üzerinde yuvarlak ışıklıklar bulunan bir kubbe ile örtülüdür. Mekanın güneybatısında kare formlu, taş söveli, küçük pencereleri bulunmaktadır. Bu pencereler su deposuna bakmaktadır. Sıcaklığın güneybatısında yer alan su deposunun üzeri beşik tonoz ile örtülüdür. Su deposunun güneybatısındaki külhan, odunluk, ahır mekanlarının üst örtüsü ve kuzeye bakan beden duvarları yok olmuştur. Külhanın kuzeydoğu duvarı üzerinde, hamamın tuğla taş örgü ocağı bulunmaktadır.

Şekil 4.17 Hamam ve Ahır Binaları zemin kat rölöve planı (Kordon Restorasyon Arşivi, 2009)

5. Giriş (Selamlık) Binası

Parselin güneybatısında, parsel sınırına bitiştirilmiş, kare planlı tasarlanmıştır (Şekil 4.18). Beden duvarları taş, tuğla almaşık örgüdür. Güneybatı cephesi yonu taşı kaplamalı ve muhdes boyalıdır. Tek mekandan oluşan yapının kuzeybatısındaki duvarda kapatılmış özgün ocak bulunmaktadır. Güneydoğu ve güneybatı cepheleri üzerindeki bağdadi üçgen alın kaplamalar ve kornişler mevcuttur. Kuzeybatı cephesine saplanan bahçe duvarının sonradan yükseltilip oluklu levha ile kapatılması cephe karakterini bozmuştur.

Şekil 4.18 Giriş (Selamlık) Binası zemin kat rölöve planı (Kordon Restorasyon Arşivi, 2009)

4.1.2.2 Dramalılar Köşkü Restorasyon Uygulaması

Yapı, Bornova Kent Arşivi ve Müzesi olarak yeniden işlevlendirilmiştir. Yeniden işlevlendirme sonucunda Köşk Binası İzmir kentini ve Bornova İlçesini tanıtan pano ve maketlerin sergilendiği Müze yapısı konumundadır. Müstemilat Binası Yönetim Birimi olarak işlev görmektedir. Mutfaklar geçmiş tarihi simgeleyen nitelikte özgün halinde restore edilmiş, wc yapıları işler hale getirilmiştir. Hamam yapısı restore edildikten sonra hamamın sergilendiği ancak işlevsel olmayan Müze niteliğindedir. Ahır bölümü işlevlendirilerek kafeterya haline getirilmiştir. Giriş (Selamlık) Binası Güvenlik Birimi-Danışma olarak yeniden işlev kazanmıştır (Şekil 4.19).

Yapılara ilişkin restorasyon çalışmaları genel olarak anlatılmaya çalışılmıştır. Benzer uygulamalar mahal mahal açıklanmamış yapılan özel nitelikli uygulamalar anlatılmaya çalışılmıştır.

Şekil 4.19 Dramahlar Köşkü genel görünüş (Demirtaş, 2014)

Köşk Yapısı ve Müştemilat Yapısı

Yapılara bitişik olarak inşa edilmiş sonradan eklenen muhdes yapılar yıkılarak yapılar özgün haline getirilmiştir. Köşk Yapısında üst katta sofayı ikiye bölen muhdes ahşap bölme kaldırılmıştır.

Yapılar projesine uygun olarak cephelerde bulunan muhdes eklentiler kaldırılmış, niteliksiz sıva raspa edilerek duvarlar sağlamlaştırılmış ve aslına uygun sıvası yeniden yapılmıştır (Şekil 4.20).

Tüm muhdes kapı ve pencere doğramaları kaldırılmış, özgün örneklerine ve projesine uygun doğramalar ve kepenkler imal edilip takılmıştır. Özgün demir doğramalar mekanik yöntemlerle temizlenip tamiri yapılmış, eksik olanlar projesine uygun yenilenmiştir. Özgün mermer denizlikler temizlenerek, eksik olan yerleri tamamlanmıştır (Şekil 4.21).

Şekil 4.20 Dramalılar Köşkü Köşk yapısı (2014)

Yapının niteliksiz çatı ahşapları yenilenerek su izolasyonu yapıldıktan sonra üzeri alaturka kiremit örtüsüyle kaplanmıştır. Deforme olmuş ahşap tavan kaplaması sökülüp özgününe göre yenilenmiştir.

Mevcut taş ve mermer zemin döşemeleri temizlendikten sonra basit onarımı yapılarak korunmuştur. Mevcut özgün karosiman döşeme temizlenmiş, eksik ve muhdes parçalar yenilenmiştir.

Şekil 4.21 Dramalılar Köşkü giriş salonu (2014)

Yapının ısıtma sistemi ve elektrik tesisatı yenilenmiştir. Klimalar yapılan ahşap kaplamalarla gizlenmiştir. Müze olarak kullanılacak olan yapıya kamera sistemi eklenmiş, aydınlatma için spotlar yapılmıştır (Şekil 4.22).

Şekil 4.22 Dramalılar Köşkü Z03 mekanının aydınlatma düzeni (2014)

Mutfak Yapısı

Özgün niteliğini yitirmiş tüm muhdes sıva raspa edildikten sonra yeniden yapılmıştır. Tüm ahşap doğramalar özgününe ve projesine uygun şekilde yenilenmiştir (Şekil 4.23).

Mevcut özgün taban zemin döşemeleri temizlenip onarımı yapılarak korunmuştur. Eksik malzemeler özgününe uygun olarak yenilenmiştir. Döşeme olmayan yerlerde projesine uygun yeni döşeme yapılmıştır.

Yapının ahşap çatısı yenilenmiş, su izolasyonu yapıldıktan sonra alaturka kiremit örtüsüyle kaplanmıştır.

Özgün doğal taş mutfak bankosu ve mermer eviyesi basit onarımları yapılarak yerinde korunmuştur. Z23 mahali sistem odası olarak düzenlenmiştir. Wc yapıları yenilenmiş ve modern tarzda dizayn edilmiştir.

Şekil 4.23 Mutfak yapısı (2014)

Hamam ve Ahır Yapısı

Özgün niteliğini yitirmiş tüm muhdes sıva raspa edildikten sonra yeniden yapılmıştır. Tüm ahşap doğramalar özgününe ve projesine uygun şekilde yenilenmiştir.

Restitüsyonda tespit edilen mermer kurnalar restorasyon projesindeki detaylar esas alınarak yapılmıştır. Deforme olmuş alçı kubbe ve duvar silmeleri aslına uygun olarak yenilenmiştir. Mevcut mermer döşeme temizlenerek özgün nitelikte tamamlanmıştır.

Kubbe üstleri temizlenmiş çatı özgününe ve projesine uygun yenilenerek su izolasyonu yapıldıktan sonra alaturka kiremit kaplanmıştır. Kubbe üzerindeki fil gözü açıklıklar ve ateşlik bacası özgününe uygun yenilenmiştir.

Şekil 4.24 Hamam ve Ahır yapısı (2014)

Yapının ahır bölümü kafeterya olarak yeniden işlevlendirilmiştir. Mevcutta olmayan bölümün rekonstrüksiyonu restorasyon projesi doğrultusunda yapılmıştır (Şekil 4.24).

Hamamın ateşlik ve su deposu bölümü kafeteryanın mutfak ve deposu olarak düzenlenmiştir. Ocak yapısı muhdes sıvalar raspa edildikten sonra statik açıdan sağlamlaştırılmış sonra yeniden sıvanmıştır.

Dışarıdan tuğla ile kapatılan giriş kapısı yeniden açılarak projedeki detayına uygun olarak yeni ahşap kapı yapılmıştır.

Kafeterya içerisinde mutfak ve kafeteryanın havalandırılmasını sağlamak amacıyla bacalar geçirilmiştir. Ön cephe çağdaş ek olarak katlanabilir cam yapılmıştır (Şekil 4.25).

Şekil 4.25 Ahır yapısı- Kafeterya (2014)

Giriş (Selamlık) Yapısı

Tüm kapı ve pencere doğramaları özgününe uygun yenilenmiştir. Mevcut kaidesi ve izi kalan şömine restorasyon projesindeki detayına uygun olacak şekilde yenilenmiştir. Şömine içine orijinalindeki gibi ocak konmuştur.

Güneydoğu cephesindeki güvercin çatı alın kaplaması ve korniş aslına uygun yenilenmiştir (Şekil 4.26). Mevcut izlerinden ve eski fotoğraflarından görülen giriş saçağı özgününe uygun olarak yenilenmiştir (Şekil 4.27).

Şekil 4.26 Selamlık Güneydoğu cephesi (2014)

Şekil 4.27 Selamlık Güneybatı cephesi (2014)

4.1.2.3 Dramalılar Köşkü Restorasyon Uygulaması Sonrası

Restorasyonu sonrasında; Köşk Yapısı-Kent arşivi müze niteliğinde, Müştemilat Yapısı-Yönetim idari birim olarak, Mutfak Binası ve Hamam-Müze olarak, Ahır Yapısı-Kafeterya olarak, Giriş (Selamlık) Yapısı-Güvenlik danışma olarak yeniden işlevlendirilmiştir.

Yapının proje aşamasında yıkık durumda olması, bazı birimlerin özellikle ahır ve hamam birimlerinin içlerinin moloz dolu olması çizimlerin detaylarındaki eksiklere neden olmuştur. Bahçe zemininde uygulama sırasında yeni verilerin çıkması projedeki kotlarda ve uygulama kararlarındaki eksikliklere neden olmuştur.

Projelere ek olarak uygulama sırasında yeni veriler doğrultusunda revize projeler çizilmiş ve kurula sunulmuştur. Özellikle müştemilat binası, mutfak yapıları, giriş (selamlık) yapısı ve hamam yapısı projeleri revize edilip, bahçede (bahçe zemini ve bahçe duvarları) uygulama sırasında ortaya çıkan veriler projelere işlenip yeni kararlar kurula sunulmuştur.

Müze olarak işlevlendirildiğinden dolayı yapının genelinde yeni bir birim oluşturma veya plan organizasyonunda bir değişikliğe gidilmemiştir. Restorasyon sonrası Köşk yapısının odaları ayrı ayrı birer sergi alanı olmuş, İzmir İli ve Bornova İlçelerini kapsayan panolar ve maketler ile düzenlenmiştir.

Tavanda spot ışıkların asıldığı muhdes demir konstrüksiyonlar oluşturularak avizeler dışında aydınlatma yapılmıştır. Klima üniteleri ahşap kapaklarla kapatılmış klima görüntüleri ortadan kaldırılmıştır. Mekanik ünitelerin malzemeleri yine aynı şekilde ahşaplarla kapatılmış niteliksiz görüntüleri gizlenmiştir.

Restorasyon sırasında ortaya çıkan Rodos tipi döşeme (Şekil 4.28) mevcut olan kısımları temizlenerek yerinde korunmuştur. Mevcut doğal taş kaplama dağılması önlenerek yerinde korunmuştur. Ancak tamamlama yapılmamıştır. Vaziyet planında

belirlenen şekilde yeni malzeme ve boyutlarda doğal taş kaplama yapılmıştır (Şekil 4.29).

Şekil 4.28 Rodos tipi döşeme (2014)

En büyük değişiklik kafeterya olarak kullanılmaya başlanan ahır yapısında gözlemlenmektedir. Çağdaş cam cephe yapılarak kafeteryanın içinden bahçenin genel algısı sağlanmıştır (Şekil 4.30). Hamama bitişik olan yapı, külhan ve su deposu gibi hamam dışında kullanımı olmayan birimlerinin mutfak ve mutfak deposu olarak kullanılmasıyla da işlevsel bir nitelik kazandığı gözlemlenmiştir.

Ancak kafeterya tavanına sabitlenen iki adet havalandırma borusu, çatı taşıyıcısı olan büyük dairesel kesitli ahşap kirişlerin algısını azaltmıştır.

Kafeterya bölümü sonradan ahşap paravanla bölünerek kafeteryadan ayrılmıştır. Yeni oluşturulan birime klima eklendiği ve dış ünitesinin sonradan cephede delik açılarak bahçeye konulduğu gözlemlenmiştir.

Şekil 4.29 Zemin doğal taş kaplama (2014)

Şekil 4.30 Kafeterya giriş cephesi görünüş (2014)

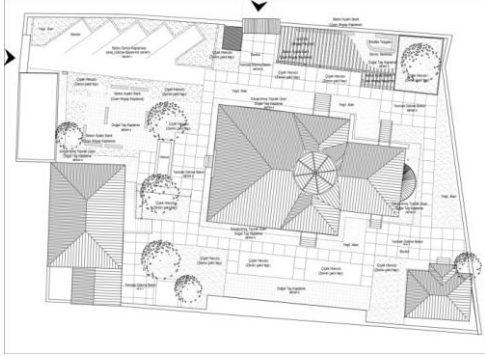
4.1.2.4 Dramalılar Köşkü Değerlendirme

Yapının proje aşamasında yeterli kazı ve benzeri araştırmalar yapılamadığından dolayı uygulama sırasında, yeni veriler doğrultusunda revize projeler çizilmiştir. Revize projelerin çizilmesi ve duvar kotlarının yeniden belirlenmesi, zemin döşemesine ait yeni kararların ortaya çıkmasından dolayı restorasyon süresinde sıkıntı yaşanmıştır.

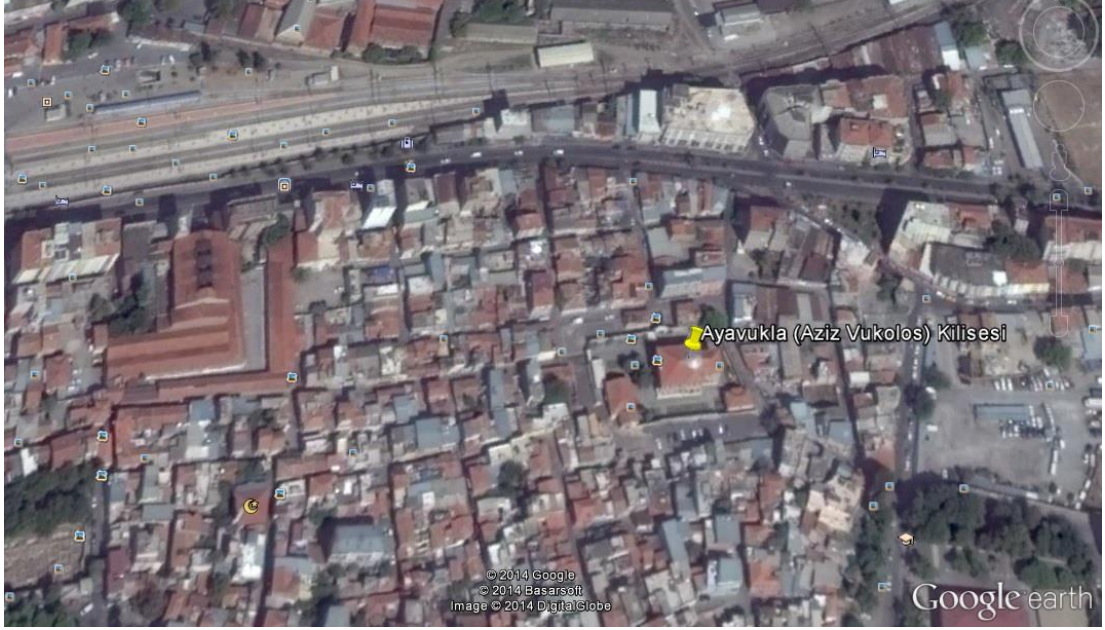
Yapının projelendirilme aşamasında yeni işlev verilmesi uygulama sırası ve sonrasında sorunların çözümlenmesinde kolaylık sağlamıştır. Bunu yanı sıra ahır yapısına yerleştirilen klima ve cephesine konulan klima dış ünitesi uygulama öncesi tüm detayların en ince ayrıntısına kadar düşünülmesi gerekliliğini göstermektedir. Yeni işlev verilen yapıda kullanım sırasında kullanıcılara ait eklentiler yapılmıştır.

4.1.3 Aya Vukla (Aziz Vukolos) Kilisesi

Tablo 4.3 Aya Vukla (Aziz Vukolos) Kilisesi'ne ait genel bilgiler

YAPIYA AİT GENEL BİLGİLER			
Yapının Adı	Ayavukla(Aziz Vukolos)Kilise	Proje Tarihi	2004-2007
İli /İlçesi	İzmir /Konak	Proje Müellifi	İzmir Yüksek Teknoloji Ün.
Pafta/Ada/Parsel	171 Pafta/1588 Ada/45 Parse	Uygulama Tarihi	2010
Yapım Tarihi	1887	Yüklenici	Umart Mimarlık
Yapının İlk Kullanımı	Dini Yapı	Yapının Yeni İşlevi	Kent Arşivi ve Müze
FOTOĞRAFLAR			
			
			
			
			
			
TC. DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ RESTORASYON ANA BİLİM DALI			
HAZIRLAYAN		YÖNETEN	
2007900599	Gamze DEMİRTAŞ	Doç. Dr. Nezihat KÖŞKLÜK KAYA	

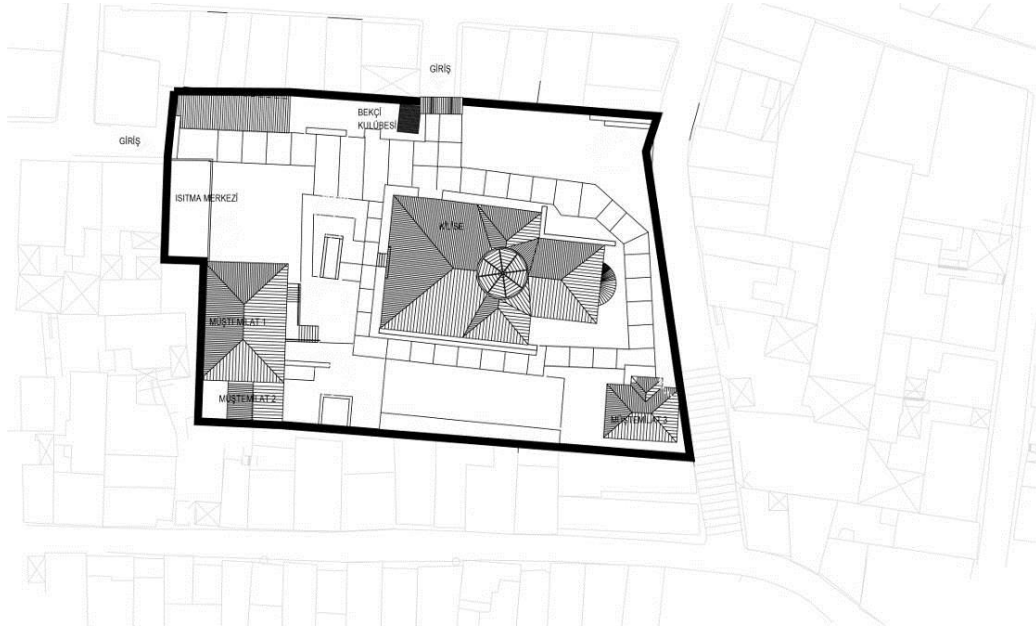
Yapı İzmir İli, Konak İlçesi, Kapılar Sems, Abdullah Efendi Mahallesi, 1269 Sokak'ta bulunmaktadır (Tablo 4.3). Yapı 171 Pafta, 1588 Ada, 45 Parselde 3. Derece Arkeolojik sit alanı içerisinde yer almaktadır. Yapı evresinde tek katlı yapılaşma mevcuttur. Yapı yüksek duvarlarıyla çevresinden ayrılmaktadır (Şekil 4.31).

Şekil 4.31 Ayavukla (Aziz Vukolos) Kilisesi konumu (Google Earth)

4.1.3.1 Ayavukla (Aziz Vukolos) Kilisesi Restorasyon Uygulama Öncesi Genel Durumu

Yapı, avlu içerisinde toplam altı adet yapının bulunduğu kompleks bir yapıdır (Şekil 4.32). Avluya giriş batı ve kuzeyden iki adet kapı ile sağlanmaktadır. Kuzey girişi anıtsal nitelikte olup girişin batısında bekçi kulübesi bulunmaktadır. Anıtsal iki katlı Kilise yapısı avlunun merkezinde doğuya doğru konumlanmıştır. Avlunun batısında iki adet, güneydoğu köşesinde bir adet iki katlı konut niteliğinde yapı bulunmaktadır. Yapının müze olarak kullanıldığı dönemde yapılan, avlunun güneybatısında yer alan ısıtma merkezi bulunmaktadır.

Şekil 4.32 Ayavukla (Aziz Vukolos) Kilisesi restorasyon vaziyet planı (Umart Mimarlık Arşivi)

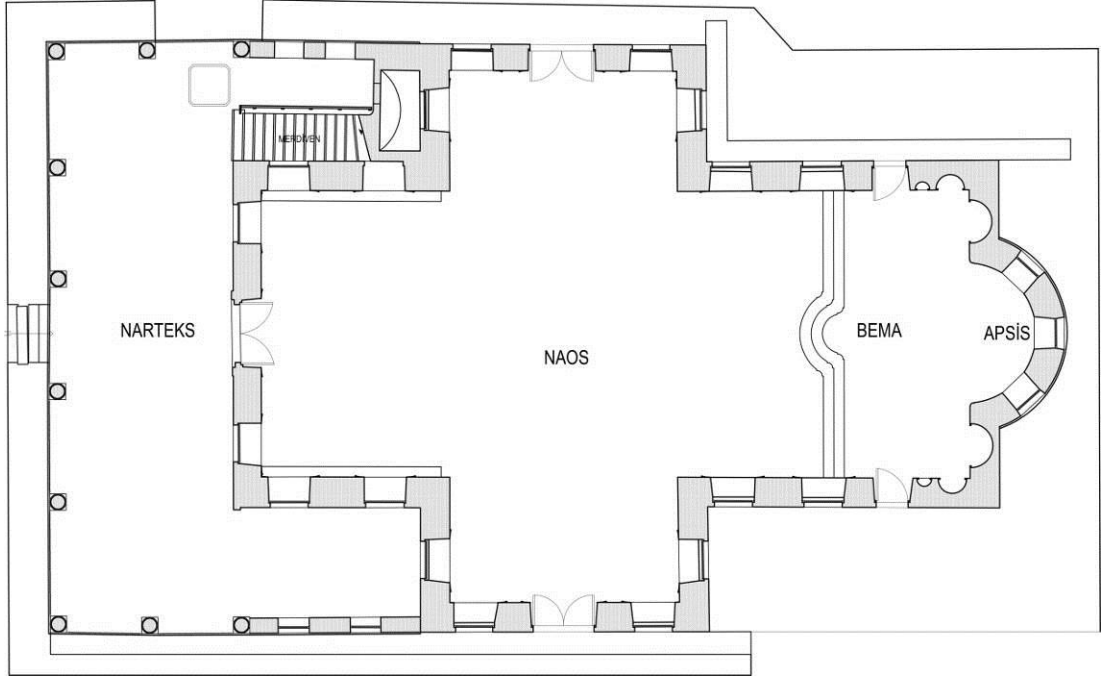
1. Kilise Yapısı

Kilise avlunun doğu-batı yönünde konumlanmış olup, haç plan tipinde tek apsislidir. Dört basamak ile ulaşılan bir platform üzerinde konumlanmıştır. Yapının duvarları kaba yonu, moloz taş ve tuğla örgülüdür. Üst örtü ortasında kubbe bulunan, marsilya tipi kiremit örtülü kırma çatıdır.

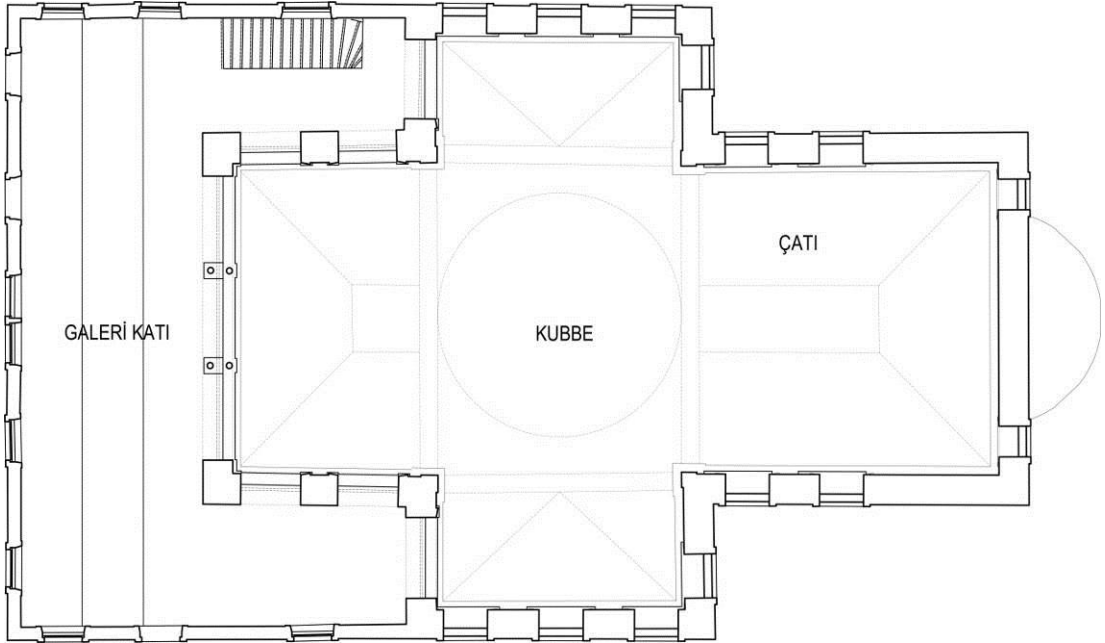
Yapı girişi batı, kuzeybatı ve güneybatıdan naosu U biçiminde çevreleyen narteks bölümünden sağlanır (Şekil 4.33). Narteks kolonlar üzerinde kemerli açıklıklardan oluşur ve üzerinde galeri katı bulunur. Galeri katına kuzeyde bulunan merdivenlerden ulaşılır.

Narteks bölümünden yapıya giriş mermer söveli ahşap kapıyla sağlanır. Naosun doğu uzantısında üç basamak ile yükseltilmiş bema bölümü yer alır. Apsis dışarıya çıkıntı yapan yarım yay şeklindedir. Yapının merkezinde kubbe yer alır, naosun yan kısımları kemerlerle desteklenmiş üzerleri tonoz örtüdür.

Kilisenin dış görünüşü oldukça sade olmasına karşın iç mekan oldukça süslemelidir. Ana giriş dışında naosa ve bemaya kuzey ve güney yönlerden ikişer adet giriş bulunur.

Şekil 4.33 Ayavukla (Aziz Vukolos) Kilisesi zemin kat restorasyon planı (Umart Mimarlık Arşivi)

Şekil 4.34 Ayavukla (Aziz Vukolos) Kilisesi üst kat restorasyon planı (Umart Mimarlık Arşivi)

Tüm kapı ve pencere açıklıkları üzerinde tuğla hafifletme kemerleri mevcuttur. Dış duvarlar sıvasız, iç duvarlar ise sıvalıdır. Sıvalı duvarlar üzerinde özgün boya izleri ve üzeri sonradan boyanan duvar yüzeylerinde özgün duvar resimleri gözlemlenmektedir.

Narteks bölümünün üst örtüsü volta döşeme, galeri katının üst örtüsü düz tavadır. Tonozlar ve kemerler dış duvar yüzeyindeki düşey metal elemanlarla tutturulmuştur.

Zemin döşemesi, nartekste mermer parçaları ile oluşturulmuş mozaik, naosta diyagonal bemada ise düz dizilmiş siyah-beyaz damalı mermer kaplamadır.

Yapıda, çatıda meydana gelen hasarlar nedeniyle galeri katında kısmi çökmeler süsleme ve motiflerdeki çatlama ve dökülmeler mevcuttur. Apsisin duvarında taş tahribatları olmuş, silmeler kırılarak sıvalar kaldırılmıştır. Haç planının kuzey ve güneyinde yer alan nişlerde ve naos bölümünün mermer döşemeleri yer yer kırılmıştır.

Yapıda meydana gelen yangın sonucu bazı pencere doğramaları ahşap kapılar, galeri katının ahşap döşemesi tahrip olmuştur.

Yapı özgün mimari özelliklerini koruyarak günümüze ulaşmıştır. Galeri katının kilise yapısına sonradan eklendiği kuzey ve güney cephe birleşimlerindeki düşey derzler, naos ve narteks bölümünün dış duvar örgüsündeki renk ve doku farklılıkları bu bölümün sonradan eklendiğini göstermektedir (Şekil 4.34).

2. Müştemilat Yapısı-1

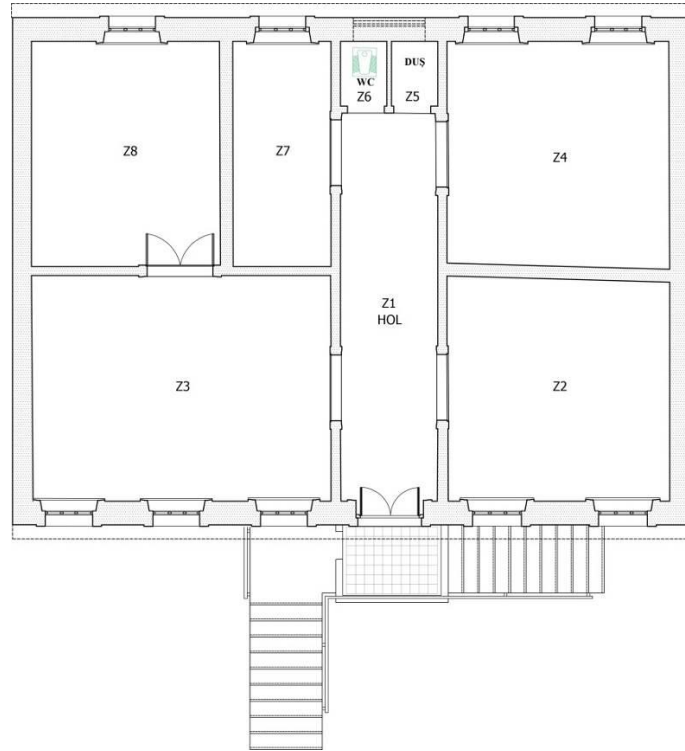
Yapı, zemin ve bodrum kattan oluşmaktadır. Zemin kat yüksek giriş olup L şeklinde tek sahanlıklı iki merdiven ile ulaşılmaktadır. Z01 holü yapıyı boydan ikiye bölmektedir. Holün bitiminde duvar ile ayrılmış küçük bir oda bulunmaktadır. Girişin sağında hole açılan iki adet benzer ölçüde oda bulunmaktadır. Doğu cephesinde aynı şekilde ikiye bölünmüş bir oda ve odadan arka kısma geçişi olan ikinci oda ve holden geçişi bulunan üçüncü oda bulunmaktadır.

Giriş cephesi ortalanmamış olup doğuda iki adet batıda üç adet pencere mevcuttur. Arka cephede doğuda ön ile aynı iki adet pencere, batıda her odada birer olmak üzere iki adet pencere mevcuttur. Holün bitiminde ayrılan odada da bir adet

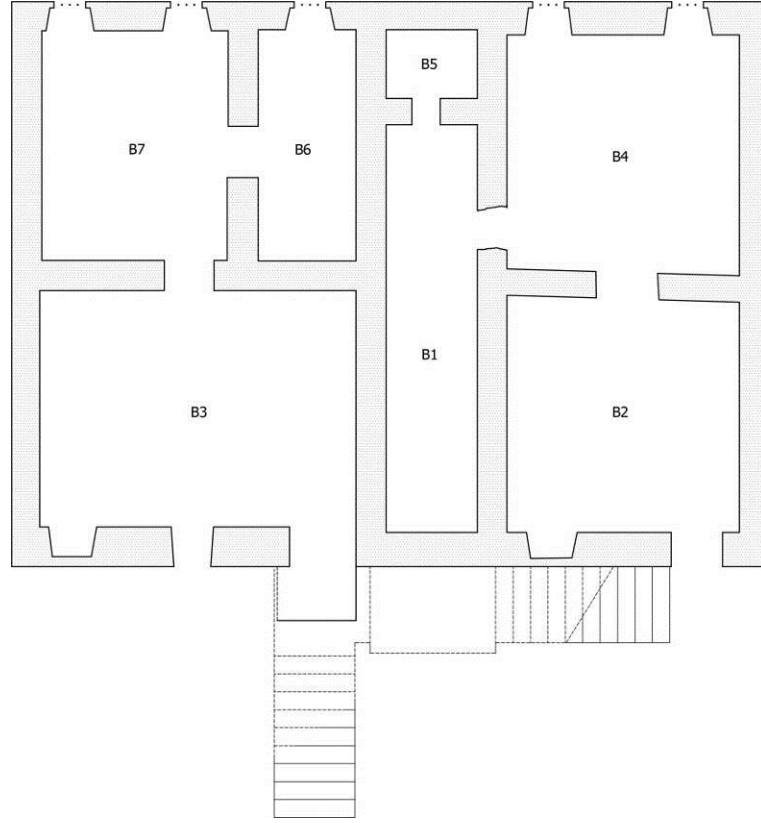
kapatılmış pencere mevcuttur. Pencere kenarları taş sövelidir. Arka cephe pencereleri demir parmaklıklıdır. Doğu cephesi bitişik yapı, batı cephesi ise sağırdır (Şekil 4.35).

Bodrum kat üst kat ile aynı plan özelliklerine sahiptir. Ancak iki adet girişi vardır. Batıdaki girişten arkadaki odaya ve oradan da hole ulaşılır. Doğuda ki giriş merdiven sahanlığının altından sağlanır. Arkadaki iki odaya geçiş mevcuttur. Ön cepheye bakan bir adet giriş kapısı ve batı tarafta bir adet pencere, arka cephede beş adet pencere bulunur (Şekil 4.36).

Yapı dış duvarları yığma taş duvar üzeri sıvalıdır. İç duvarları ahşap üzeri bağdadi sıvalıdır. Zemin ahşap kaplama, tavanlar sıvalıdır. Çatı üç yönde eğimli kırma çatı olup üzeri marsilya tipi kiremit örtülüdür. Giriş cephesinde duvara dayanan tek eğimli sundurma bulunur.

Şekil 4.35 Müştemilat Yapısı-1 zemin kat planı (Umart Mimarlık Arşivi)

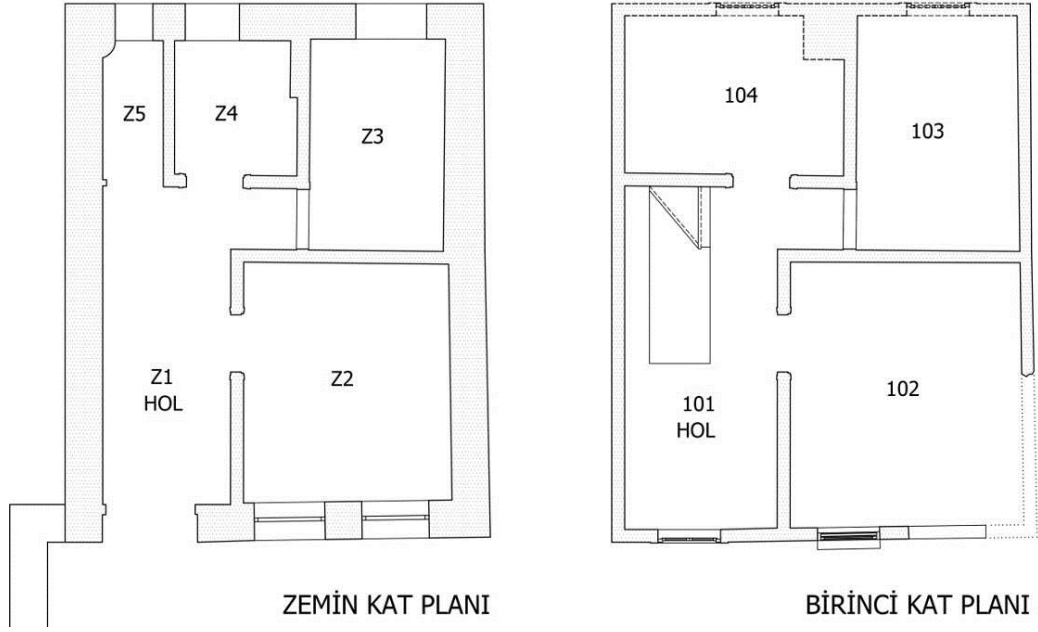
Şekil 4.36 Müştemilat Yapısı-1 bodrum kat planı (Umart Mimarlık Arşivi)

3. Müştemilat Yapısı-2

Zemin ve birinci kat olmak üzere iki katlıdır (Şekil 4.37). Kuzey tarafta bulunan giriş kapısı üst kata çıkılan merdivenin bulunduğu hole açılır. Güneyde ön cepheye iki adet penceresi olan bir oda, arkada arka cepheye bir penceresi olan oda, holün hemen karşısında yine arka cepheye penceresi olan bir oda merdiven altında arka cepheye penceresi olan küçük bir oda olmak üzere toplam dört oda mevcuttur.

Üst katta plan şeması aynı olup merdiven bitimindeki oda bölümüne geçiş hole bakan oda içerisinden verilmiştir.

Giriş kapısı üzerinde ahşap sundurma bulunur. Çatısı iki yöne eğimli kırma çatıdır. Üzeri Marsilya tipi kiremit ile örtülüdür. Zemin kat yığma taş duvar, iç duvar üst hat ve duvarlar ahşap karkas olarak yapılmıştır. Üst kata çıkış merdiveni ahşaptır. Giriş holü zemini karo taş kaplama, diğer odalar ahşap kaplamadır.

Şekil 4.37 Müştemilat Yapısı-2 zemin ve birinci kat planı (Umart Mimarlık Arşivi)

4. Müştemilat Yapısı-3

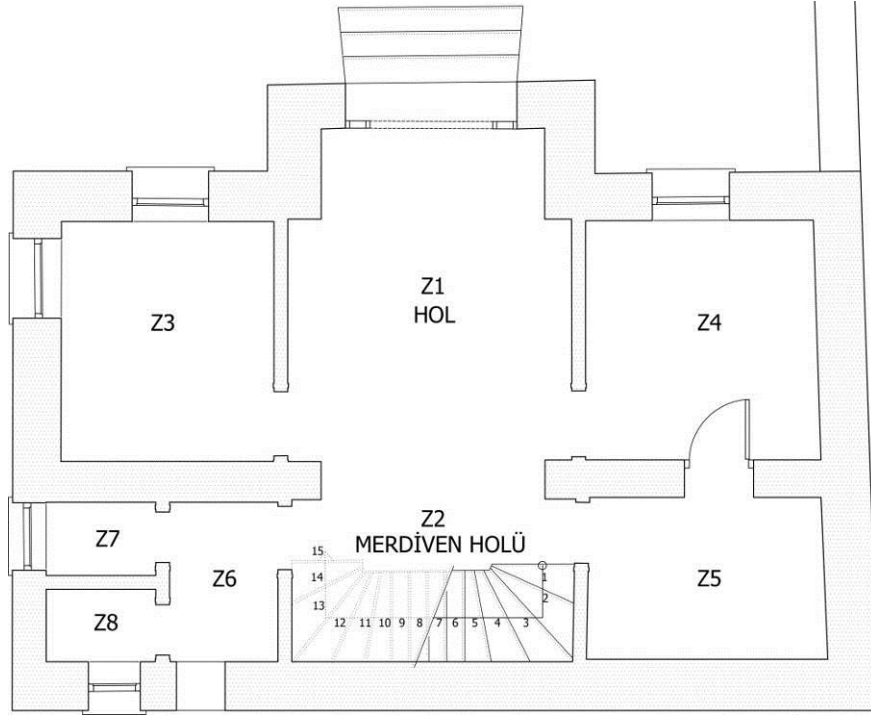
Yapı, zemin ve bir kat olmak üzere iki katlıdır. Öne doğru çıkıntı yapan girişe dört basamak ile ulaşılır (Şekil 4.38). Giriş holü ve arkasında üst kata çıkış merdiveninin bulunduğu iki hol mevcuttur. Giriş holüne açılan kuzey ve güneyde birer adet, merdiven holüne açılan kuzey ve güneyde birer adet olmak üzere toplam dört adet oda bulunur. Kuzeybatı odadan arka odaya geçiş mevcuttur. Güneydoğuda bulunan oda üçe bölünmüştür.

Üst katta merdiven holüne çıkan kuzey, güney ve doğu cepheye bakan toplam üç adet oda bulunmaktadır (Şekil 4.39).

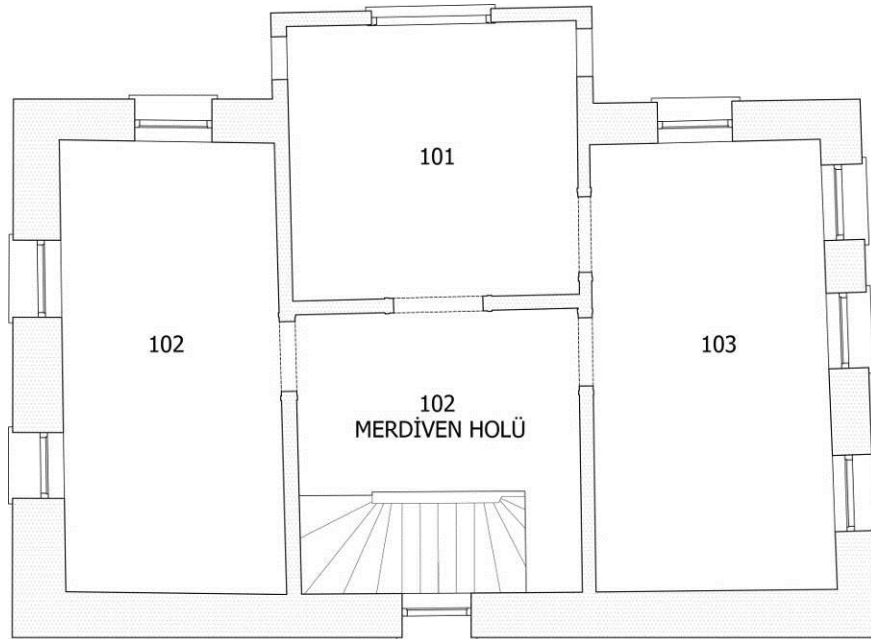
Zemin giriş holü karo kaplama, güneybatı oda karo kaplama, kuzeybatı oda beton zemin ve diğer odalar ahşap kaplamadır. Merdiven kutu demir profil taşıyıcılı ahşap merdivendir. Üst kat zemin döşemesi ahşaptır. Tavan kaplamaları ahşaptır.

Ön cephede ortada giriş kapısı kuzey ve güneyinde birer üst katta üç pencere ile simetrik bir cephedir. Güney cephesi üst katta üç adet pencere, arka cephede iki adet küçük wc penceresi bulunur. Kuzey cephesi zemin katta iki, birinci katta simetrik olmayan farklı ölçülerde iki adet olmak üzere toplam dört adet pencere bulunur.

Dış duvarları yığma taş, iç duvarları ahşap karkas duvardır. Çatı dört yana eğimli kırma çatıdır. Üzeri Marsilya tipi kiremit örtülüdür. Giriş kapısı üzerinde ahşap sundurma bulunur.

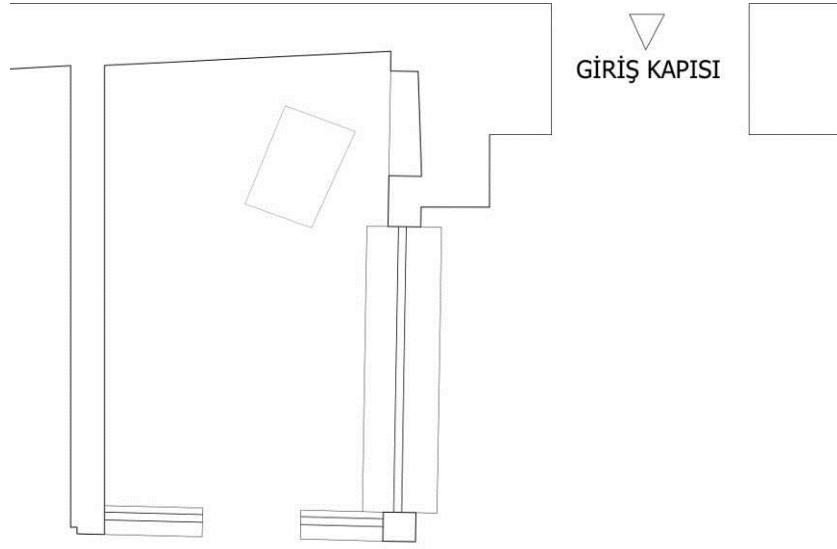
Şekil 4.38 Müştemilat Yapısı-3 zemin kat planı (Umart Mimarlık Arşivi)

Şekil 4.39 Müştemilat Yapısı-3 birinci kat planı (Umart Mimarlık Arşivi)

5. Bekçi Kulübesi

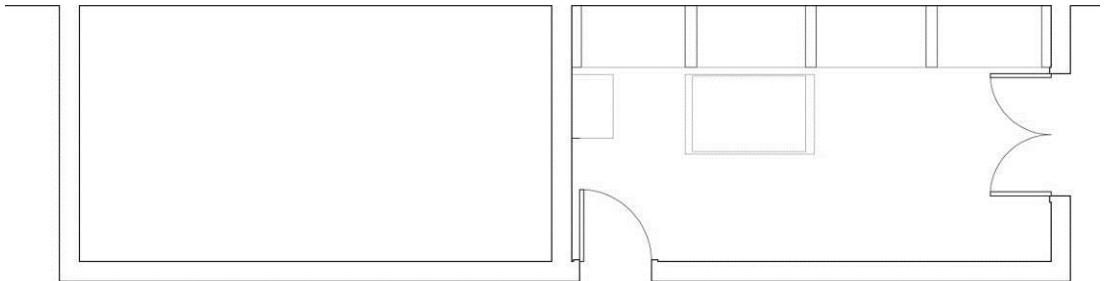
Tek odadan oluşan yapı, bahçe duvarına bitişiktir. Giriş kapısının kenarında konumlanan yapı girişi görebilmek için güney cephesinde geniş büyük bir penceresi bulunur. Doğu cephesinde girişi olan yapının kapı kenarlarında iki adet pencere bulunur. Kuzey cephesinde küçük bir wc penceresi mevcuttur. Çatısı tek eğimli betondur (Şekil 4.40).

Şekil 4.40 Bekçi kulübesi kat planı (Umart Mimarlık Arşivi)

6. Isıtma Birimi

İkiye bölünmüş olan yapı tek katlıdır. Ön ve yan cepheden girişi olan yapının üstü arkaya doğru eğimli betondandır. Ön cephede kuzey ve güneyde ikişer tane olmak üzere toplam dört adet pencere mevcuttur (Şekil 4.41).

Şekil 4.41 Isıtma birimi kat planı (Umart Mimarlık Arşivi)

4.1.3.2 Ayavukla (Aziz Vukolos) Kilisesi Restorasyon Uygulaması

Yapı 1887 yılında yapılmıştır. 1926-1951 yılları arasında müze olarak, ardından devlet opera ve balesinin deposu olarak kullanılmıştır. 1970’li yıllarda geçirdiği yangın sonrasında kullanılmaz duruma gelmiştir. Zamanla bakımsızlık ve tahribatlar sonrası önemli hasarlar görmüştür.

Projede kilise yapısının çok amaçlı kültür salonu olarak kullanılması amaçlanmaktadır. Batı müstemilat binası (Müştemilat Yapısı-1) Halk Eğitim Merkezi, Güneybatı müstemilat binası (Müştemilat Yapısı-2) İdari Bina, Güneydoğu müstemilat binası (Müştemilat Yapısı-3) Çocuk Kütüphanesi olarak işlevlendirilmiştir.

Ancak restore edilen binalar; Müştemilat Yapısı-1 Basın Müzesi, Müştemilat Yapısı-2 idari bina, Müştemilat Yapısı-3 ünlü modacılar Hanife Çetiner ve Esin Yılmaz’ın eserlerinin yer aldığı anı evi olarak yeniden işlevlendirilmiştir.

1. Kilise Yapısı

Kilise yapısında çatı yenilenmiş, izolasyonu yapıldıktan sonra Marsilya tipi kiremit döşenmiştir. Ortada bulunan çelik konstrüksiyonlu kubbe ek plakalar ile güçlendirilerek üzeri temperli cam ile kapatılmıştır. Kubbe kenarına dere yapılarak yağmur suyunun tahliyesi sağlanmıştır (Şekil 4.42).

Duvarlarda meydana gelen malzeme kayıpları giderilmiş, özgününe uygun taş örülmüştür. Çatlaklar enjeksiyon ile doldurulmuştur.

Kapatılmış olan pencere açıklıkları yeniden açılmış, ahşap doğrama özgününe uygun yapılmıştır. Ahşap doğramalar sağlamlaştırılmış, kullanılamayacak durumda olanlar aslına uygun yenilenmiştir.

Mevcut mermer döşeme temizlenip tamiratları yapılarak yerinde korunmuştur.

Düşey ve yatay çelik çubuklar temizlenip, korunmuştur. Yoğun korozyona uğramış olan çubuklar değiştirilip antipas sürülerek korunmuştur. Pencerelerdeki demir korkuluklar temizlenip eksikleri tamamlandıktan sonra boyanmıştır.

Özgün olmayan ve kötü durumda olan sıvalar kaldırılmış, yapı özgünlüğüne uygun yeniden sıvanmıştır. Motif ve süsleme olan yerlerde boya raspası yapılmış, eksikleri tamamlanmamış ancak, mevcut süslemeler korunmuştur.

Duvarlarda yer alan silmeler temizlenip sağlamlaştırılarak korunmuş, eksik olan yerler özgünlüğüne uygun tamamlanmıştır.

Narteks üzerindeki volta döşeme özgün nitelikte malzeme ile onarılmıştır. Paslanan I profiller pastan arındırıldıktan sonra boyanmıştır. Galeri katında bulunan ahşap döşeme yenilenmiş, galeri katına çıkış merdiveni temizlenmiş, çıkış ferforje korkuluk, üstte ahşap korkuluk yapılmıştır.

Şekil 4.42 Ayavukla (Aziz Vukolos) Kilisesi (İzmir Büyükşehir Belediyesi Arşivi)

2. Müştemilat Yapısı-1

Yapının mimari ve mekansal özellikleri korunmuştur (Şekil 4.43). Z5 duş-Z6 wc mekanları yıkılmış duvarda bulunan kapının özgününe uygun tamirâtı yapılmıştır. Z7-Z8 arasındaki duvar yıkılarak tek oda olarak genişletilmiştir.

Duvarlarda bulunan çatlaklar doldurulmuş, malzeme kayıpları giderilmiştir. Sıva raspası yapılarak özgününe uygun yeniden sıvanmıştır. Çatıda çürüyen ahşaplar değiştirilmiş, özgününe uygun olarak çatı onarılmış, su izolasyonu yapıldıktan sonra marsilya tipi kiremit döşenmiştir.

Ahşap doğramalar özgününe uygun yenilenmiştir. Bodrum kata ait pencereler açılmış, projesine uygun olarak yanlarına taş söve yapılmıştır. Özgün olmayan demir korkuluklar kaldırılmıştır. Ahşap tavan ve döşeme kaplamaları yenilenmiştir.

Merdiven basamakları ve sahanlık temizlenmiş eksik olan parçaları tamamlanmıştır. Korkuluk özgününe uygun olarak yeniden yapılmıştır. Yapının elektrik tesisatı yenilenmiştir.

3. Müştemilat Yapısı-2

Yapının özgün plan organizasyonu korunmuştur. Ahşap çatı yeniden yapılmış, su izolasyonu yapıldıktan sonra Marsilya tipi kiremit ile kaplanmıştır.

Duvarlar ve taşıyıcı sistem sağlamlaştırılmıştır. Sıva raspası yapıldıktan sonra özgününe uygun yeniden sıvanmıştır. Ahşap doğramalar özgününe uygun yenilenmiştir.

Yok olan ahşap merdiven ve korkuluk özgününe uygun yeniden yapılmıştır. Ahşap zemin ve tavan kaplaması yenilenmiştir. Zemin katta merdiven arasındaki Z5 mekanı wc olarak düzenlenmiştir.

Şekil 4.43 Müştemilat Yapısı 1-2 Görünüşü (Demirtaş, 2014)

4. Müştemilat Yapısı-3

Yapının özgün plan organizasyonu korunmuştur. Ahşap çatı yeniden yapılmış, su izolasyonu yapıldıktan sonra Marsilya tipi kiremit ile kaplanmıştır.

Üst katla odalardaki banyo ve mutfığa ait fayans ve tesisatlar temizlenmiştir. Zemin kat ve üst kattaki döşeme kaplamaları temizlenip tamiratları yapıldıktan sonra cilalanmıştır.

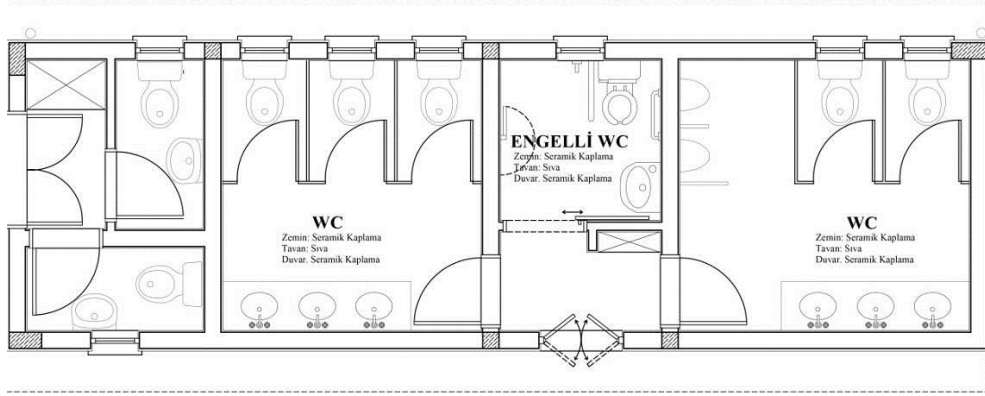
Tüm kapı ve pencere doğramaları özgününe uygun yenilenmiştir. Ahşap merdivenin mevcut olmayan korkuluğu özgününe uygun yenilenmiştir.

5. Bekçi Kulübesi

Yapı duvarla bölünüp kuzey bölüme havalandırma için pencere açılmıştır. Bu bölüm wc yapısı olarak değerlendirilmiştir.

6. Isıtma Birimi

Wc olarak yeniden işlevlendirilen yapı projede gösterildiği gibi yeniden düzenlenmiştir (Şekil 4.44). Temiz ve pis su tesisatı yapılmıştır. Zemin seramik kaplanmıştır. Tuvaletin havalandırmasını sağlamak amacıyla batı duvarına pencereler açılmıştır.

Şekil 4.44 Wc yapısı kat restorasyon planı (Umart Mimarlık Arşivi)

Bahçe duvarlarında gerekli onarımlar yapılarak derzleri onarılmıştır. Duvarın dış cephesinde bulunan yapı izleri hala mevcuttur.

Bahçede toprak olan kısımlar yeşil alan olarak düzenlenmiş. Zemin karo doğal taş döşenmiştir. Bahçe giriş kapılarının özgününe uygun onarımları yapılmıştır. Bahçe duvarı üzerine güvenlik açısından demir korkuluk yapılmıştır.

Şekil 4.45 Ayavukla (Aziz Vukolos) Kilisesi kompleksi genel görünüş (Demirtaş, 2014)

4.1.3.3 Ayavukla (Aziz Vukolos) Kilisesi Restorasyon Uygulama Sonrası

Kültür merkezi olarak yeniden işlevlendirilen yapı kompleksi projelendirme aşamasında da farklı yapıların bir arada bulunacağı bir kompleks olarak

tasarlanmıştır. Ancak kullanım olarak şu an mevcut bulunan yapılar farklı işlevler ile kullanılmaktadır (Şekil 4.45).

Mekansal değışikliklerin gözlemlenmediğı yapılarda çok küçük değışiklikler yapılmıştır. Bu değışiklikler yapıların özgününde nitelik kaybına yol açmamıştır.

En büyük değışiklik ısıtma merkezi olarak yapılmış ve yeniden işlev olarak wc ye dönüştürülen yapıda meydana gelmiştir. İşlev olarak gereklilik arz eden kompleks yapıda çok uygun ve yerinde bir uygulama olduğu gözlemlenmiştir.

Kilise yapısı, restorasyonu tamamlanmış metruk durumdan kurtulmuş ve devamlılığını sürdürebilecektir. Ancak restorasyonu tamamlanan kilise yapısına ait tefriş elemanlarının (litürjik elemanların) yapılmadığı, kültür merkezi olarak kullanılacak olsa bile, sadece dış kabuk olarak kullanımını sürdüren bir yapı halindedir.

Semt eğitim merkezi olarak yeniden işlevlendirilen müstemilat yapısı Basın Müzesi olarak yeniden işlevlendirilmiştir. Mekansal olarak değışikliğe uğramayan yapı özgün hali ile kullanıldığından sorun gözlemlenmemiştir. Bodrum kat odalarından biri de karanlık oda olarak dizayn edilmiş ve işlevsel nitelik kazandırılmıştır.

İdari bina ve muhtarlık yapısı olarak kullanılması düşünülen müstemilat yapısı, şu an boş durumdadır. Güvenlik görevlilerinin eşyalarını bıraktığı kullanılmayan yapı bakımsız durumdadır.

Çocuk kitaplığı olarak işlevlendirilmesi düşünülen müstemilat yapısı, şu an ki kullanımıyla anı evi niteliğindedir. Moda müzesi gibi işlevlendirilen yapı mekan organizasyonu olarak değışikliğe uğramadığından işlevsel bir sorun gözlemlenmemiştir.

4.1.3.4 Ayavukla (Aziz Vukolos) Kilisesi Değerlendirme

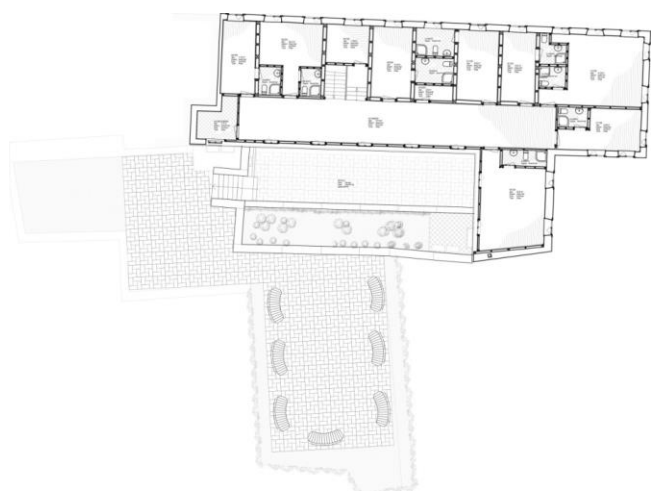
Yapı müze olarak değerlendirildiğinden dolayı proje aşamasında değişiklik yapılmamıştır. Yapının projeleri İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü tarafından çizilmiş, uygulama öncesinde yeniden revize edilmiştir. Özgününe uygun olarak restore edilen yapıda uygulamaya yönelik büyük sorunlar yaşanmamıştır.

Restorasyon sonrasında yapılara verilen yeni işlevler değiştirilmiştir. Yapının karakterini değiştirmeden farklı müze yapılarına dönüştürülmüşlerdir. Ancak müştemilat-2 yapısı restorasyon sonrasında yeni işlevinde kullanılmamış atıl durumda bırakılmıştır.

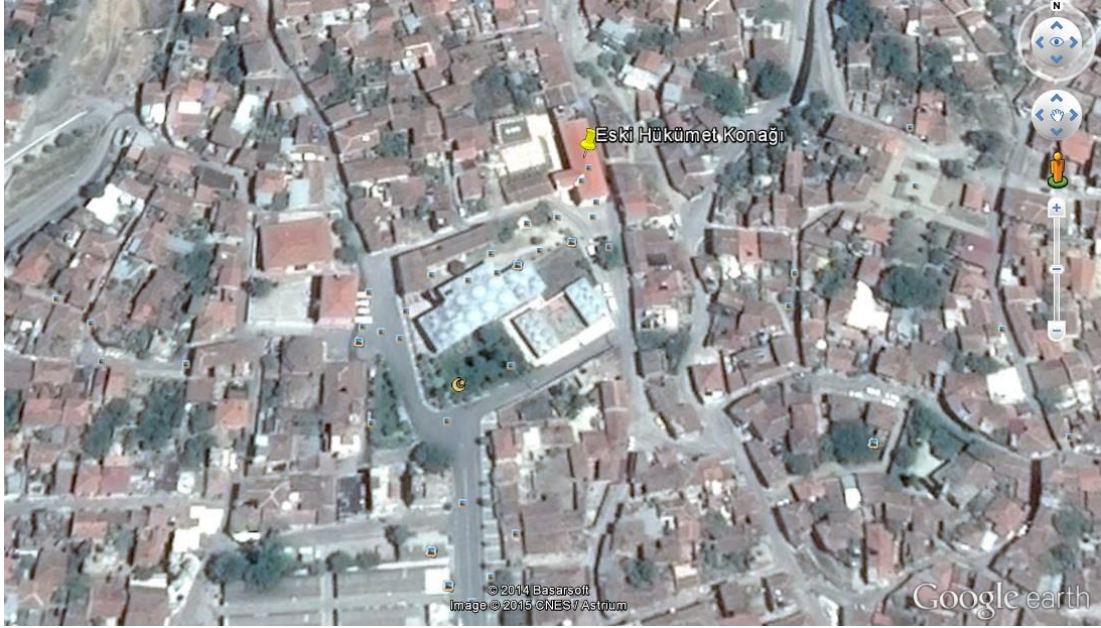
Müştemilat-1 yapısı projelendirme aşamasında basın müzesi olarak nitelendirilmediğinden, yapıya yapılmış olan eklentiler projelendirilmemiştir. Uygulama sırasında gerekliliklerden dolayı sergi elemanları yapılmıştır. Her ne kadar yapının restorasyonu sırasında gerçekleşse de bu uygulamalar restorasyon sonrası yeniden işlevlendirme sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır.

4.1.4 Eski Hükümet Konağı

Tablo 4.4 Eski Hükümet Konağı'na ait genel bilgiler

YAPIYA AİT GENEL BİLGİLER			
Yapının Adı	Eski Hükümet Konağı	Proje Tarihi	2010
İli /İlçesi	İzmir /Bayındır	Proje Müellifi	Mimar Ali Şenkaya
Pafta/Ada/Parsel	1231Bd Pafta/12 Ada/35 Parsel	Uygulama Tarihi	2011
Yapım Tarihi	1870-1871	Yüklenici	Gür - Ya İnşaat
Yapının İlk Kullanımı	İdari Yapı	Yapının Yeni İşlevi	Butik otel
FOTOĞRAFLAR			
			
			
TC. DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ RESTORASYON ANA BİLİM DALI			
HAZIRLAYAN		YÖNETEN	
2007900599	Gamze DEMİRTAŞ	Doç. Dr. Nezihat KÖŞKLÜK KAYA	

Yapı; İzmir ili, Bayındır İlçesi, Cami Mahallesi, 1231 Bd pafta, 12 ada, 35 parselde yer almaktadır (Tablo 4.4). Yapı Bayındır ilçesinin en geniş caddesi olan Hükümet Sokağı üzerindeki yer alan Hacı Sinan Cami arkasında yer almaktadır (Şekil 4.46). Yapı önünde bulunan “maşallah sene 1287” yazısından yapının miladi 1870-71 yıllarında yapıldığı anlaşılmaktadır.

Şekil 4.46 Eski Hükümet Konağı konumu (Google Earth)

4.1.4.1 Eski Hükümet Konağı Restorasyon Uygulama Öncesi Genel Durumu

Yapı güneye doğru eğimli bir arazi üzerinde, genel olarak L plan tipine sahip, batı ve kuzeybatı cephelerinde avlu ile çevrilmiştir. Kuzeyinde bitişik yapı bulunduğu cepheleri algılanmaz. Yapının doğu ve güney yönlerinden sokağa cepheleri vardır. Yapının doğu cepheleri avluya bakar (Şekil 4.47).

Yapı iki katlıdır. Yapının dış duvarları yığma moloz taş, iç duvarları ahşap karkas içi taş-kerpiç dolgu malzeme ile inşa edilmiştir. Duvarlar kırıktı çamur harcı ile yapılmıştır. Cephe dış duvarları kabartma derzlidir. Kireç katkılı harç ile yapılan derz, çizgisel olarak dış kabartmalıdır. Diğer cepheler sıvalı ve boyalıdır.

Batı bölümünde dört basamak ile giriş kapısına ulaşılır. Girişten iç avluya da, yine basamakla ulaşılır. Girişin kuzeyinde bir oda bulunur. Giriş kapısı iki kademeli taş sövelidir.

Yapının zemin katı revaklı bir yapıya sahiptir. Revakların üst kesiminde cepheyi ikiye bölen silme mevcuttur. Silme tüm cephelerden algılanır. Revaklı bölüm iç avludan bir basamak yükseltilmiştir. Revakların bitiminde bir oda bulunur. Odalar revaklı bölümün doğusunda yer alır. Üst kata çıkış yapının kuzeyinde yer alan merdivenlerden ulaşılır. Merdiven odasının kapısı diğer odalardan daha büyük olup, sahanlığa açılan bir oda mevcuttur (Şekil 4.48).

Merdiven odasının kuzeyinde iki adet güneyinde dört adet oda bulunmaktadır. Avlunun kuzeyi ve batı yönünde eğimden kaynaklı kotlar oluşmuştur. Batıda niteliksiz depo yapıları bulunur. Avlu duvarlı moloz taş olup derzlidir. Avlu içerisinde avlu duvarına bitişik çeşme bulunmaktadır.

Z04 mahalli yan parsel bitişik odadır. Dış cepheye bakan bir penceresi bulunur. Demir korkuluklu ahşap pencere cephedeki diğer pencerelere göre küçüktür. Yapının duvarları bağdadi, tavan ahşap kaplamadır. Döşemesi mevcut değildir.

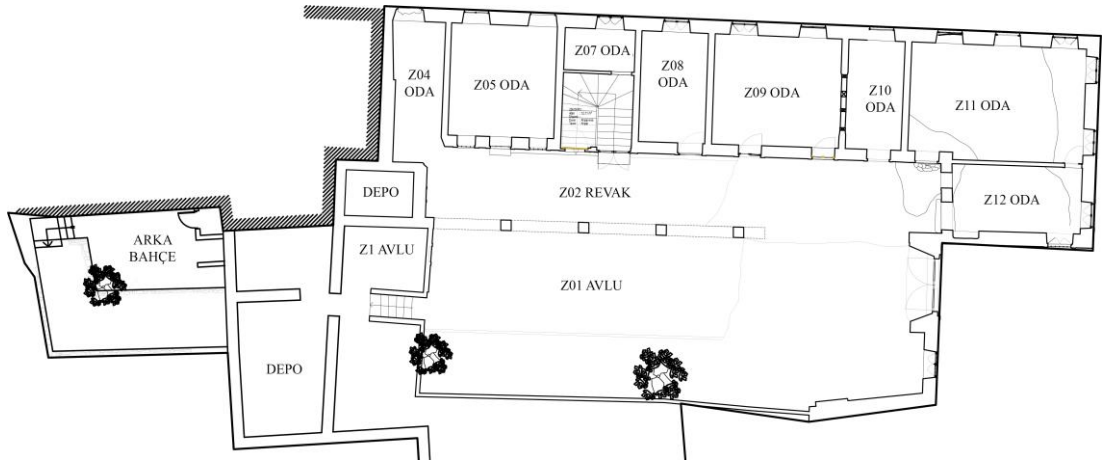
Z05 mahallinin dış cepheye bakan iki adet penceresi bulunur. Z04 mekanındaki gibi demir korkuluklu ahşap pencereleri küçüktür. Yapının duvarları bağdadi döşeme kaplaması karo seramik, tavan kaplaması ahşaptır.

Merdiven mekanı ahşap bağdadi duvar ile ikiye bölünmüş olup merdiven arkası oda olarak kullanılmaktadır. Ahşap merdivenin ahşap sade işlemeli korkulukları bulunmaktadır. Merdiven arkasındaki mahallin penceresi cephede diğer pencerelere göre yüksekte bulunmaktadır. Ahşap çift kanatlı pencere demir parmaklıklıdır.

Z08–Z09–Z10 odalarının duvarları ahşap bağdadidir. Odaların cepheye bakan pencereleri ahşap olup demir korkulukludur. Tavan ahşap olup, zemini karo seramik kaplamalıdır.

Z11 odasının güney cephesine bakan iki adet penceresi mevcuttur. Z12 odasının güney ve girişe bakan penceresi mevcuttur. Z11 – Z12 nolu odaların zeminleri ahşap kiriş üzeri ahşap kaplamadır. Odalar arasında geçişi sağlayan kapı bulunmaktadır.

Yapının birinci katı zemin kat ile aynıdır (Şekil 4.49). Revaklı bölümün üst hol olarak düzenlenmiştir. Revaklı bölümde tüm kemerlere denk gelecek şekilde pencereler mevcuttur. Zemin kat odalarının üstünde birinci katta aynı ölçüde odalar mevcuttur.

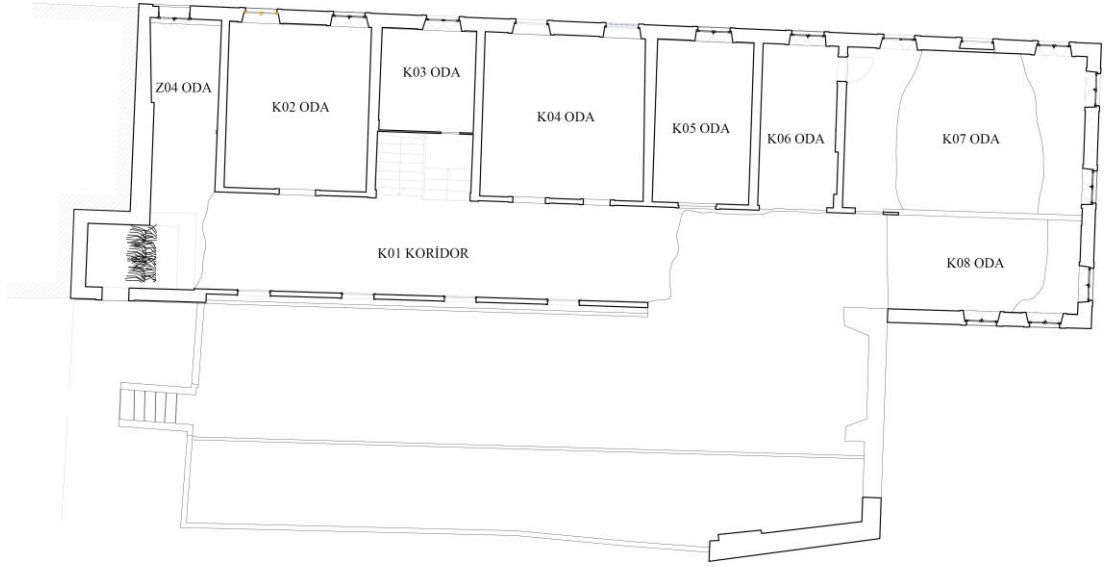

Şekil 4.48 Eski Hükümet Konağı zemin kat planı (Bayındır Belediyesi Arşivi)

Üst kat odalarının iç duvarları ahşap karkas üzeri bağdadi çitadır. Üzeri sıvalı boyalıdır. Tüm mahallerin zemin döşemesi ahşap kirişleme üzeri ahşap kaplamadır. Tavan ahşap kirişli üzeri ahşap kaplamadır.

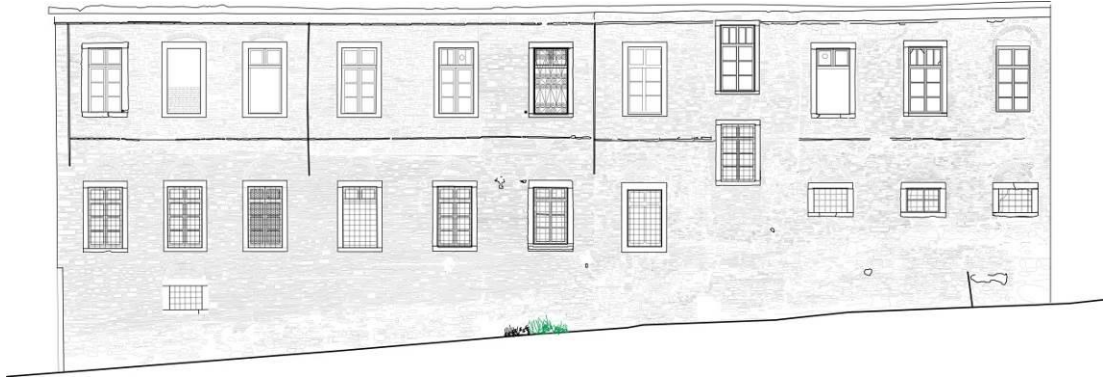
Yapının revak üzerine denk gelen hol kısmı yıkık durumdadır. Yapının çatısı hemen hemen yok olmuştur.

Yapının doğu ve güneye bakan pencereleri taş söveli üzeri tuğla kemerlidir. Doğü cephesinde bodrum kata denk gelen köşelerinde sütunlar bulunur.

Şekil 4.49 Eski Hükümet Konağı birinci kat planı (Bayındır Belediyesi Arşivi)

Yapının cephelerine bakıldığında doğu cephesi sokağa bakan uzun cephesidir. Güneye doğru eğimlidir. Eğim cephenin şekillenmesinde etkili olmuştur. Cephedeki pencereler asimetrik düzen oluşturur. Alt kattaki pencerelerin üzeri yuvarlak, üst kat pencereleri üzeri basık tuğla hafifletme kemeri mevcuttur. Yapının ikinci katındaki çökme sonucu farklılık olduğu düşünülmektedir (Şekil 4.50).

Şekil 4.50 Eski Hükümet Konağı doğu cephesi (Bayındır Belediyesi Arşivi)

4.1.4.2 Eski Hükümet Konağı Restorasyon Uygulaması

Yapı, butik otel olarak yeniden işlevlendirilmiştir. Yeniden işlevlendirme sonucunda odalar içerisinde wc mahalleri yapılmış yemekhane, mutfak, müdüriyet,

resepsiyon gibi mekanlar oluşturulmuştur. Yapının avlusu çeşitli sanatsal etkinliklerin gerçekleştirileceği mekanlar olarak düzenlenmiştir.

Yapı oldukça metruk durumdadır (Şekil 4.51). Yapının çatısı yıkılmış tavan ahşapları yok olmuştur. Yapının güneyde bulunan son iki revak kısmı çökmüş, zemin kat tavanı ahşap kirişleri zarar görmüştür. Yapının ahşap doğramalarının bir kısmı yok olmuş, mevcutta bulunanlar kötü durumdadır.

Şekil 4.51 Eski Hükümet Konağı restorasyon öncesi görünüş (Bayındır Belediyesi Arşivi)

Yapının doğu cephesinin nemlendiği, duvarda yeşillenme ve bitki oluşumu gözlemlenmiştir. Yapının sıvaları dökülmüş yer yer yok olmuştur. Dış cephe derzlerinde boşalmalar görülmektedir.

Avluda sonradan yapıldığı düşünülen bir depo yapısı bulunmaktadır. Avlunun duvarlarının bazı yerleri yıkılmış, derzlerde boşalmalar oluşmuştur.

Yapıda bulunan demir gergi elemanları revakların kemerlerini bağlamak için, cephelerde katları birbirine bağlamak için kullanılmıştır. Zaman içerisinde korozyona uğramış kötü durumdadır.

Yapı bodrum katında bulunan dükkan yapıları yapıdan bağımsızdır. Kötü durumda olan ahşap pencere ve demir kapı doğramaları yenilenmiştir. Ahşap tavan karkasları yenilenmiş, ahşap pasalı tavan yeniden yapılmıştır. Kazı sonrasında ortaya çıkan kayrak taşı döşeme izleri aslına uygun yenilenmiştir. Mekan içleri sıvalı ve boyalıdır.

Zemin katta revaklı bölüm özgününe uygun olarak tamamlanmıştır. Tuğla kemer yapıları özgününe uygun ebatlarda tuğla üretilerek yeniden yapılmıştır. Tavan ahşapları yenilenmiş döşeme sağlamlaştırılmıştır. Revaklarda bulunan gergi elemanları kontrol edilip kötü durumda olanları değiştirilmiştir.

Yapının kuzeyinde bulunan sonradan yapılan depo yapısı yıkılmıştır. Zemin avlu olarak düzenlenmiştir. Merdiven ve avlu zemini traverten döşenmiştir. Avlu duvarında bulunan çeşme yapısı onarılmış, duvar üzerine mozaik harpuşa yapılmıştır. Duvarda oluşan eksiklikler tamir edilmiş, derzi yenilenmiştir. Duvar üzerine demir korkuluk yapılmış ve boyanmıştır.

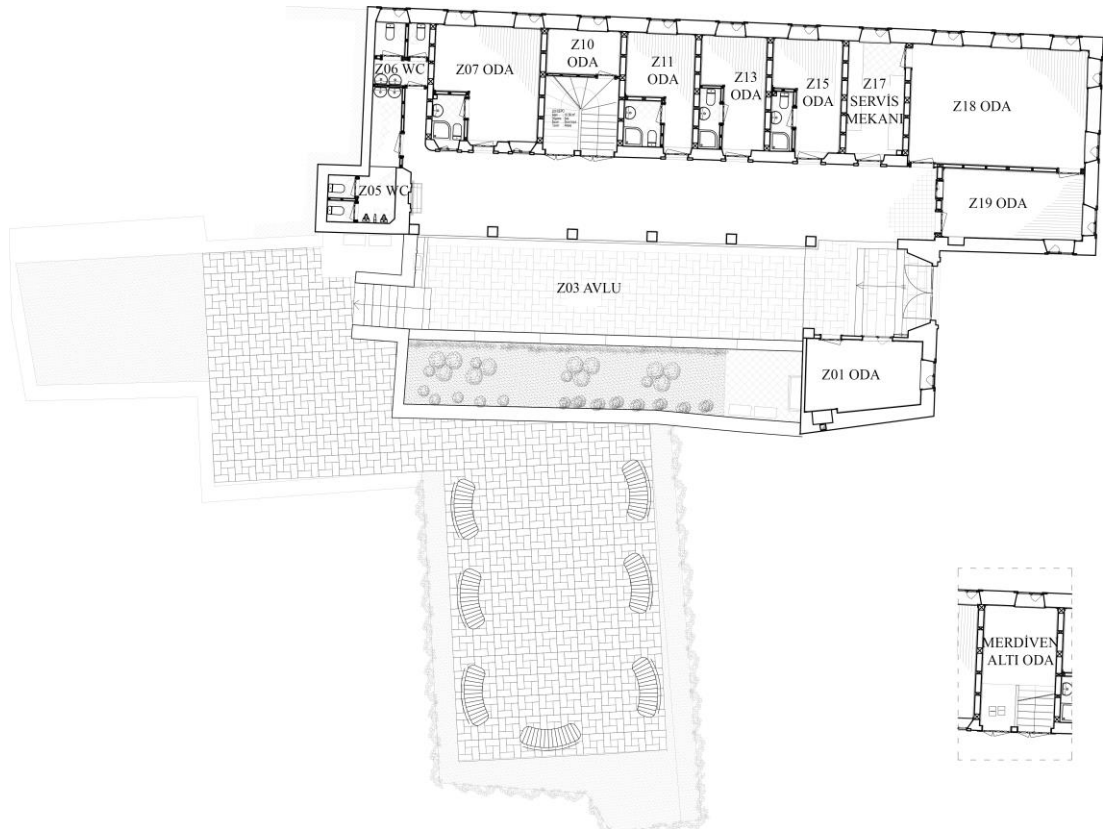
Zemin katta bulunan Z04 ve Z09 mahalleri birleştirilerek wc mahalli oluşturulmuştur. Z04 mahallinin temizlik sonrasında yapılan ekler ile wc olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Duvar sıvaları yeniden yapılmış, Z04 mahalli tavan ahşapları yenilenmiş, döşeme seramik kaplanmış, projesine uygun tesisat döşenmiştir (Şekil 4.52).

Z07 mahallinde kısmen çöken ahşap tavan kirişleri onarılmış, ahşap tavan kaplaması yenilenmiştir. Zeminde sonradan yapılan beton kaldırılmış ahşap döşeme yapılmıştır. Yan duvarları sıva raspası yapıldıktan sonra ahşap karkasların kötü durumda olanları değiştirilmiş, sağlamlaştırıldıktan sonra özgününe uygun sıvası yenilenmiştir. Mahal otel odası olarak kullanılacağından oda içerisinde wc oluşturulmuştur.

Merdiven ahşapları sağlamlaştırılmış, korkulukları tamir edilip eksik olan kısımları yenilenmiştir. Merdiven arkasında bulunan odalar depo olarak düzenlenmiştir.

Z09 – Z10 – Z11 olarak adlandırılan oda mahalleri aynı şekilde yenilenmiş, wc mekanları eklenmiştir. Z10 mahalli servis mahalli olarak düzenlenmiştir. Duvar tamiratları yapıldıktan sonra sıvaları yenilenmiş, zemin seramik kaplanmıştır.

Z11 mahalli zemin ahşapları çökmüş durumdadır. Ahşap zemin kirişlemeleri yenilenmiş, ahşap döşeme yapılmıştır. Mekanın büyük olmasından faydalanılarak yemek salonu olarak değerlendirilmiştir. Z12 mahallinde de zemin kayıpları mevcuttur. Yenilenen oda müdüriyet olarak kullanılmaktadır.

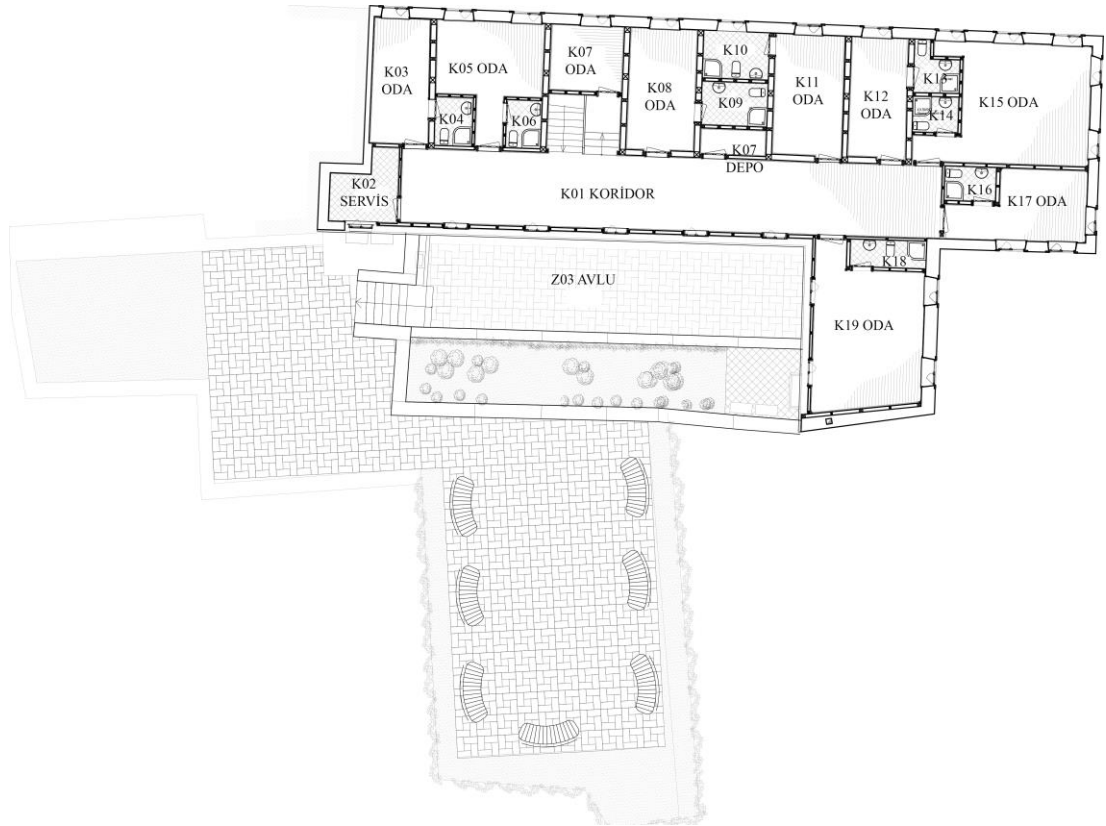

Şekil 4.52 Eski Hükümet Konağı restorasyon zemin kat planı (Bayındır Belediyesi Arşivi)

Yapının giriş bölümünde bulunan revaklar ve üst kat yıkılmış durumdadır. Giriş revakları aslına uygun yenilenmiş ve girişin batısında bulunan oda resepsiyon olarak düzenlenmiştir.

Birinci kat yapının en çok harap olmuş bölümüdür. Çökme tehlikesi geçiren üst kat bölümü zemin kat ile aynı özelliklere sahiptir. Tüm odalar revak üzerindeki hole açılır. Duvar ahşap karkasları onarılmış, zemin ve tavan ahşap kirişlemeleri yenilenmiş, ahşap kaplamaları yeniden yapılmıştır. Tüm sıva rasparları yapılarak, sıvalar özgününe uygun kireç harçla yeniden yapılmıştır (Şekil 4.53).

Z09 mekanının üstü K02 servis mekanı olarak kullanılmış zemin seramik kaplanmıştır. Z04 mekanının üstüne denk gelen K03 mekanı oda olarak değerlendirilmiş, K04 mahalli içerisinde bölünen wc mahalline geçişi sağlanmıştır.

Şekil 4.53 Eski Hükümet Konağı restorasyon birinci kat planı (Bayındır Belediyesi Arşivi)

Z10 mahalli üstünde yer alan mekan kuzey-güney yönünde üçe bölünerek K09 ve K10 mahallerinden geçiş sağlanan wc yapıları oluşturulmuş, batı cephesindeki oda depo olarak düzenlenmiştir.

Z11 mahalli üzerine denk gelen K15 odasında iki adet wc düzenlenmiş olup, ikinci wc yapısına geçiş K12 nolu mahalden sağlanmıştır. Z12 ve giriş mekanının üzerine denk gelen oda mahallerinde de birer wc oluşturulmuştur.

Plan organizasyonu olarak bakıldığında özgününe göre oldukça fazla bölünmeler gözlenmektedir. Ancak sonradan oluşturulan wc mahalleri özgün planına sadık kalınarak sonradan odalar içerisinde mekan kayıpları oluşturmaktadır.

4.1.4.3 Eski Hükümet Konağı Restorasyon Uygulama Sonrası

Genel olarak bakıldığında plan organizasyonunu zorlayıcı ve algıyı güçleştirici bir uygulama görülmemektedir (Şekil 4.54).

Şekil 4.54 Eski Hükümet Konağı genel görünüş (2014)

Yapının revaklı bölümünün özellikle üst katının yıkık durumda olması yapının içinin moloz ile dolu olmasından kaynaklanan bazı veriler uygulama sırasında revize edilerek projeye aktarılmıştır. Özellikle giriş üzerinde bulunan kat duvarı uygulama aşamasında yıkılmıştır.

Teraslı avlu yapısı düzenlenmiş batı tarafına da çiçeklik bölümü oluşturulmuştur. Üst katta bulunan avlu mekanının ortasında havuz yapılarak mekan zenginleştirilmiştir. Avlu duvarına çiçeklikler yapılarak duvarlar hareketlendirilmiştir (Şekil 4.55).

Şekil 4.55 Eski Hükümet Konağı avlu görünüşü (2014)

İç mekanda kullanılan avizeler ve aplikler de özellikle eskitme modeller seçilmiş, elektrik anahtarları yapıya uygun renkte seçilmiştir.

Üst kat koridoru, odalar ve merdiven tamamen halı kaplanmış olup zemin döşemesi algılanmamaktadır. Perde kornişleri ahşap aksamlarla kopartılmış, iç mekan ahşap bütünlüğü sağlanmıştır. Ahşap mobilyalar eğrisel çizgilerle oluşturulmuş tarihsel bir görünüm katılmıştır (Şekil 4.56).

Klima dış üniteleri, elektrik panoları gizlenerek görüntü bozukluğu önlenmiştir.

Şekil 4.56 Eski Hükümet Konağı üst kattan görünüm (2014)

Şekil 4.57 Eski Hükümet Konağı'ndan genel görünüm (2014)

Şekil 4.58 Eski Hükümet Konağı dış cephe genel görünüşü (2014)

Yapının cephe derzleri özgün detayında ve özgün harcıyla yeniden yapılmıştır. Giriş cephesinde bulunan çeşme yapısı restore edilmiştir (Şekil 4.57 ve 4.58).

4.1.4.4 Eski Hükümet Konağı Restorasyon Değerlendirme

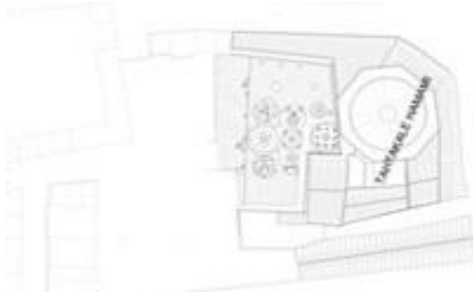
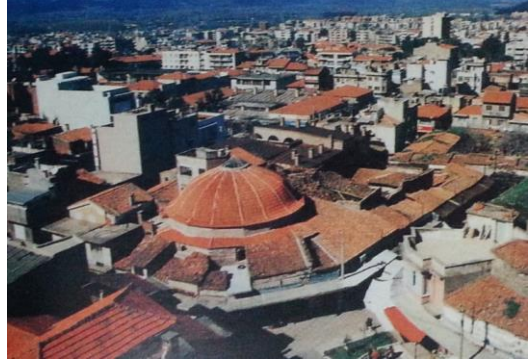
Yapı restorasyon öncesinde metruk durumda bulunmaktadır. Proje aşamasında otel olarak yeni işlev verilmiştir. Yapının projelerinin yeni işlevi doğrultusunda çizilmesi uygulama sırasında yaşanacak sorunların azalmasına neden olmuştur.

Proje müellifinin yapıyı detaylı olarak biliyor olması ve kontrol olarak da görev alıyor olmasından dolayı yaşanan sorunların hızlı bir şekilde çözüme kavuşmasını sağlamıştır.

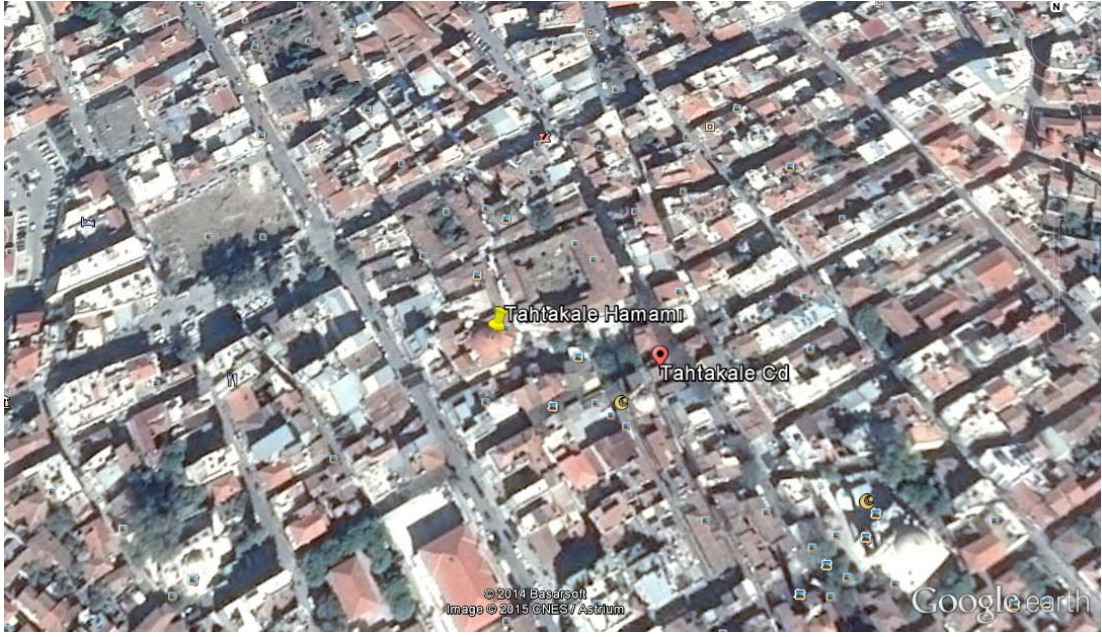
Yapıda malzemeye yönelik sorunlar yaşanmıştır. Revak kemerlerinde kullanılan tuğlalar özgününe uygun olarak yeniden imal edilmiştir. Yeniden üretilen imalatlar özellikleri farklı malzemeler hem üretici firmayı bulmak açısından, hem de maliyet açısından sorun oluşturmaktadır.

4.1.5 Tire Tahtakale Hamamı

Tablo 4.5 Tire Tahtakale Hamamı'na ait genel bilgiler

YAPIYA AİT GENEL BİLGİLER			
Yapının Adı	Tire Tahtakale Hamamı	Proje Tarihi	2010
İli /İlçesi	İzmir /Tire	Proje Müellifi	Y. Mimar Sevinç Çulcu Eğercioğlu
Pafta/Ada/Parsel	18 Pafta /115 Ada /34-11-23-40 Parsel	Uygulama Tarihi	2011
Yapım Tarihi	1426 - 1442	Yüklenici	Kültürel Mimarlık
Yapının İlk Kullanımı	Hamam Yapısı	Yapının Yeni İşlevi	Çarşı
FOTOĞRAFLAR			
			
			
			
			
			
			
TC. DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ RESTORASYON ANA BİLİM DALI			
HAZIRLAYAN		YÖNETEN	
2007900599	Gamze DEMİRTAŞ	Doç. Dr. Nezihat KÖŞKLÜK KAYA	

Yapı, İzmir ili, Tire İlçesi, Yeni Mahalle, Tahtakale Meydanı'nda yer almaktadır. Doğusunda Kutu Hanı ve Arasta, Kuzeydoğusundaki Çöplü Han, çevresindeki dükkanlar ve batısındaki Yeşil İmaret Camii ile bir külliye oluşturmaktadır (Şekil 4.59). Yapı II. Murad'ın kumandanı Halil Yahşi Bey tarafından, Tire Sancak Beyliğine atandığı 1426 yılı ile külliyenin vakfiye tarihi olan 1442 yılları arasında inşa edildiği kabul edilir (Tablo 4.5).

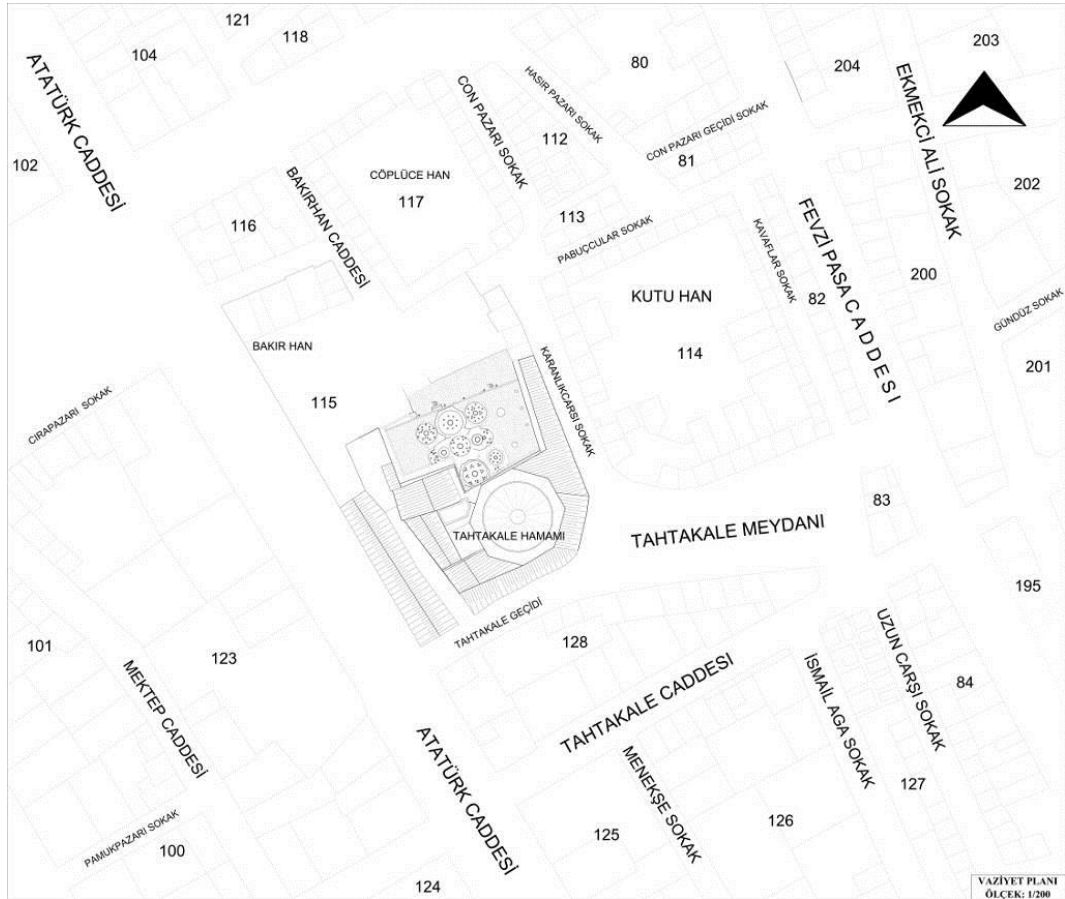

Şekil 4.59 Tire Tahtakale Hamamı konumu (Google Earth)

4.1.5.1 Tire Tahtakale Hamamı'nın Restorasyon Uygulaması Öncesindeki Genel Durumu

Yapı, sekizgen planlı bir soyunmalık ve dikdörtgen plan oluşturan aralık, ılıkılık, sıcaklık su deposu ve iki keçelik mahallerinden oluşur (Şekil 4.60). Sekizgen soyunmalığın kubbesi dıştan, altta sekizgen üstte dairesel olmak üzere çift kasnaklıdır. Soyunmalığın kubbesi alaturka kiremit örtülüdür.

Soyunmalığın girişi, güneydoğu cephesinde bulunan açıklıkta yer alır. Asıl girişin hangi kenardan olduğunu çevresindeki dükkanlar nedeniyle dışarıdan tespit etmek mümkün değildir (Çakmak, 2002).

Şekil 4.61 Tire Tahtakale Hamamı genel görünüşü (Çakmak, 2002)

Soyunmalık bölümünün, her kenarında farklı biçim ve boyutlarda nişler bulunur. Soyunmalıktan kubbeye geçişler Türk üçgenleriyle sağlanmıştır. Duvar ile üçgen kuşaklar arasında motif vardır. Kasnak üzerinde sekiz adet yuvarlak kemerli pencere bulunur. Kubbenin ortasında altıgen şekilli aydınlatma feneri yer almaktadır.

Soyunmalık kısmının kuzey duvarında bulunan kapıdan dikdörtgen planlı aralık bölümüne geçilir. Aralık bölümünün giriş kısmı beşik tonozla, diğer bölüm beşik tonozdan daha yüksek bir aynalı manastır tonozuyla örtülmüştür.

Aralığın batısından dikdörtgen planlı ılıklik bölümüne geçilir. Ilıklık mekanı kuzey-güney yönünde yarım daire kemer ile iki bölüme ayrılmıştır. Ilıklığın doğusunda kalan mekan Türk üçgenleriyle geçişin sağlandığı kubbe ile örtülüdür. Batı bölümü aynalı manastır tonozu ile örtülmüştür. Tonozun çevresinde mukarnas sırası bulunur. Kare bölümün güney duvarında mukarnaslı bir niş bulunmaktadır. Kubbenin ortasında dairesel bir aydınlık feneri, çevresinde üçlü gruplar halinde dairesel kesitli yirmidört adet fil gözü bulunur.

Ilıklık mekanının doğu duvarından kare planlı tıraşlık mekanına geçilir. Mekan, mukarnaslı pandantifler ile geçişin sağlandığı kubbe ile örtülüdür. Kubbe ortasında dairesel bir aydınlatma feneri ve çevresinde sekiz adet fil gözü mevcuttur.

Ilıklığın kuzey duvarının ortasından açılan bir geçiş ile sıcaklığa ulaşılır. Aynı duvarın batısında sıcaklık eyvanına geçişi sağlayan sonradan açılmış bir geçiş bulunmaktadır.

Sıcaklık mekanı doğu, batı ve kuzeyinde yer alan üç eyvanlı, iki köşe halvetli bir plana sahiptir. Orta bölüm, silmeli plastırlar üzerine oturan, dört yönde atılmış destek kemerleri tarafından taşınan bir kubbe ile örtülüdür. Kubbenin ortasında dairesel bir aydınlatma feneri bulunur. Etrafında üçerli grup dört adet ve birer adet grupların ortasına denk gelecek şekilde dört adet altıgen fil gözü mevcuttur.

Sıcaklığın doğu ve batısında bulunan eyvanların örtüleri iki bölüm halinde düzenlenmiştir. Öndeki kuzey-güney yönlü enine dikdörtgen planlı dar bölümlerin üzeri düz tavanlıdır. Ortalarında sekizgen şekilli birer aydınlatma feneri bulunmaktadır. Bu dar bölümlerden halvetlere geçişi sağlayan birer giriş vardır. Eyvanların geride kalan bölümleri birer dilimli yarım kubbe ile örtülüdür. Kubbeye geçiş mukarnaslı tromplarla sağlanmıştır (Çakmak, 2002). Batı eyvanın batı duvarında su deposuna bakan kontrol penceresi mevcuttur.

Halvetler kare planlı olup, Türk üçgenleriyle geçişleri sağlanmış kubbe ile örtülüdür. Kubbenin ortasında dairesel planlı bir aydınlatma feneri çevresinde dağınık şekilde fil gözleri mevcuttur. Kuzeybatıda bulunan halvetin doğu duvarında, kuzeydoğuda bulunan halvetin batı duvarında birer niş bulunmaktadır. Kuzeybatıda bulunan halvetin batı duvarından su deposuna açılan kontrol penceresi mevcuttur. Halvetlerin kuzey duvarlarında dışarıya geçişi sağlayan sonradan açılmış birer kapı bulunmaktadır.

Sıcaklığın batısında dikdörtgen planlı su deposu bulunmaktadır. Üzeri beşik tonoz ile örtülü olan su deposunun külhan ve ateşlik bölümleri batıda bulunan yapılar nedeniyle algılanamamaktadır.

Hamamın doğu duvarı boyunca, birbirine paralel, dikdörtgen planlı ve beşik tonoz ile örtülü iki adet keçelik bulunmaktadır. Aralıktan batıdaki keçeliğe ulaşılır. Doğudaki keçeliğin doğu duvarında sonradan kapatılmış iki adet pencere açıklığı bulunur. Keçeliklerin kuzey duvarında dışarıya geçişi sağlayan sonradan açılmış birer kapı bulunmaktadır.

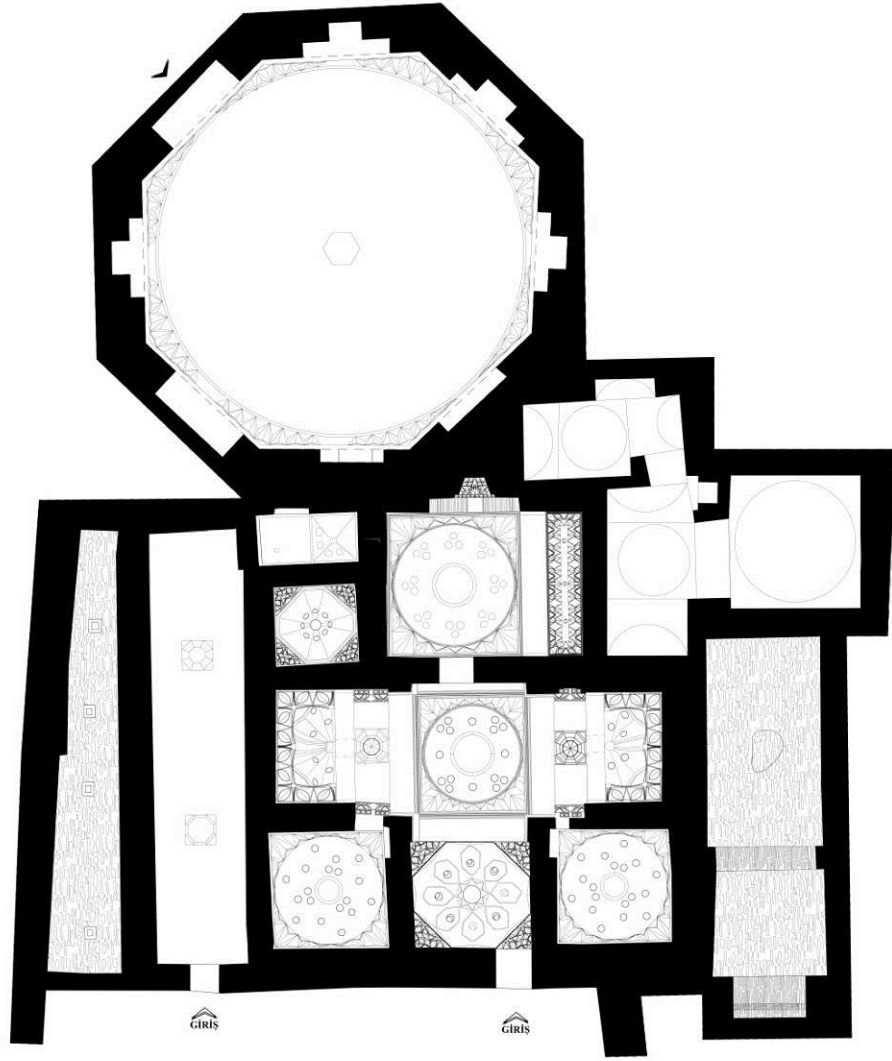
4.1.5.2 Tire Tahtakale Hamamı Restorasyon Uygulaması

Yapı, çevresinde bulunan dükkan yapılarıyla birer bütünlük oluşturmuş durumdadır. Restorasyon uygulaması sonrasında verilebilecek en uygun işlev olarak çarşı, alışveriş birimi seçilmiştir. Hamamın soyunmalık bölümü hamamdan bağımsız olarak dükkan olarak değerlendirilmiş, hamamın diğer bölümleri el işi dokuma ve satışının gerçekleştiği dokuma atölyesi olarak değerlendirilmiştir.

Yapı 2000’li yıllarda metruk haldedir. “Depo olarak kullanılan” (Çakmak, 2002) yapı, (hamam bölümü) sonradan kırma çatı ile örtülmüştür.

Yapının kuzey duvarında sonradan açılmış, taş söveli beş adet kapı bulunmaktadır. Sıvalar dökülmüş, kuzeybatıdaki halvet ile su deposu arasındaki duvarın büyük bölümü yıkılmış haldedir. Sonradan yapılan kırma çatının yıkılmasıyla yapı su almış olup, dış duvarlarda nem oluşumu ve yeşillenme gözlemlenmektedir.

Yapı projesine uygun olarak restore edilmiştir. Kuzey duvarında bulunan dört adet kapıdan, doğudaki keçelik ve kuzeydoğu-kuzeybatı halvetlerine açılan kapılar kapatılmış, söve ve lentolar kaldırılmış duvar özgün malzemesiyle tamamlanmıştır. Duvar derzleri kireç harç ile yeniden yapılmıştır.

Şekil 4.62 Tire Tahtakale Hamamı planı (Kültürel Mimarlık Arşivi)

Soyunmalık bölümünden aralık bölümüne geçiş kapatılmış, soyunmalık bölümünün yapıdan bağımsız olması sağlanmıştır (Şekil 4.62). Nişler ve nişlerde bulunan mukarnaslar özgününe uygun kireç harç ile tamir edilmiş kubbe kasnağında bulunan dışlık pencere denilen alçıdan pencereler yenilenmiştir. Kubbe kasnağı altında geniş dairesel kesitli havalandırma bacası yapılmıştır.

Ilıklık mekanı ile sıcaklık doğu eyvanına geçiş kapatılmıştır. Doğu eyvandan su deposuna açılan kontrol penceresi kapatılmıştır. Yapı duvarlarındaki boşalmalar özgün malzeme ile tamamlanmış, hidrolik kireçli sıva üzeri kireç badana yapılmıştır.

Şekil 4.63 Tire Tahtakale Hamamı genel görünüş (2014)

Kubbe kasnakları tamir edilmiş, kubbeler özgününe uygun kireç harç ile sıvanmıştır. Kubbe üzerindeki ışıklık fenerleri ve fil gözü açıklıklar plexiglas ile kapatılmıştır. Su deposu ve keçelik bölümlerinin üzerleri projesinde belirtildiği gibi kayrak taşı ile kaplanmıştır. Tütekliklere baca yapılmıştır.

Kuzeydoğu ve kuzeybatıda bulunan halvetlerin zeminleri özgününe ve projesine uygun olarak mermer kaplanmıştır. Diğer mekanlar projesinde belirtildiği gibi ahşap döşeme yapılmıştır. Ahşap döşemede projesinde belirtildiği gibi havalandırma menfezleri bırakılmıştır.

Sıcaklığın kuzeyindeki eyvandan açılan kapı ile beş ahşap basamak ile yapıya giriş sağlanmıştır. Aynı duvarda doğudaki keçelikten açılan kapı ile de yapıya giriş sağlanmıştır.

Su deposundaki kontrol penceresi büyütülmüş, halvet ile su deposu arasındaki kot farkı ahşap basamaklar ile giderilmiş ve su deposunun kullanımı sağlanmıştır. Batıdaki keçelik bölümünün özgün taş döşemesi sağlamlaştırılarak korunmuştur.

4.1.5.3 Tire Tahtakale Hamamı Restorasyon Uygulaması Sonrası

Yapının, 2010 yılında restorasyonu tamamlanmış ve kullanıma açılmıştır (Şekil 4.63).

Yapının soyunmalık bölümü satış biriminin (dükkan) olarak kullanılmasından dolayı, satış malzemeleri duvarlarda sergilenmekte ve yapıya ait süsleme elemanları, nişler, mukarnaslar niteliğini kaybederek gözlemlenememektedir (Şekil 4.64).

Yapı nişleri dükkana ait dolaplar olarak kullanılmakta, özgünlüğünü yitirmiş durumdadır. İşlev açısından bakıldığında konum ve durum açısından en uygun işlev olarak değerlendirilen hamam yapısı niteliğini koruyamamaktadır. Mekansal olarak aralık ve soğukluk arasındaki geçiş kapatılarak yapı ikiye bölünmüş durumdadır.

Şekil 4.64 Tire Tahtakale Hamamı soyunmalık görünüş (2014)

Yapıya ikinci girişin kuzey duvarından, sıcaklık mekanından yapılıyor olması hamam yapısı algısını yitirmesine neden olmaktadır (Şekil 4.65).

Şekil 4.65 Tire Tahtakale Hamamı Kuzey cephesi (2014)

Yapının çatısındaki bozulmalar ve yapının su alması nedeniyle, badana ve sıvalar kabarmış ve dökülmelere neden olmuştur. Yapının ısıtma sisteminin sağlanamamasından dolayı yapı işlevinde kullanılamamaktadır. Yapı içinde bulunan kişiler geçişleri kapatarak tek mekânı kullanmaktadır (Şekil 4.66).

Yapının metruk durumundan kurtarılması sağlanmışsa da bakımsızlık nedeniyle çok geçmeden yine atıl duruma geldiği gözlemlenmiştir (Şekil 4.67).

Yapıya verilen yeni işlevin gerek bulunduğu çevre, gerekse nitelik bakımından doğru olduğu gözlemlenmiştir. Ancak yapı; malzeme, bakımsızlık ve kullanımdan kaynaklanan sorunların olduğu gözlemlenmiş ve işlevin niteliğinin sorgulanmasına neden olmuştur.

Şekil 4.66 Türe Tahtakale Hamamı sıcaklık mekanı görünüşü (2014)

Şekil 4.67 Türe Tahtakale Hamamı halvet mekanı görünüşü (2014)

4.1.5.4 Tire Tahtakale Hamamı Değerlendirme

Yapı proje aşamasında yeniden işlevlendirilmiştir. Proje aşamasında sorun gözlemlenmeyen yapıda restorasyon uygulaması sonrasında sorunlar yaşanmıştır.

Yapıda uygulamada sorun gözlemlenmemiş 2011 yılında Tarihi Kentler Birliği Uygulama Ödülü almıştır. Ancak yapıda ısıtma sistemi düşünülmemiştir. Günümüzde dokuma atölyesi olarak kullanılan hamam bölümü, kullanıcılar tarafından kendi imkanları ile kapatılmıştır.

Yapı çatıda yaşanan sorunlardan dolayı su almaktadır, ayrıca yağmur suyunun tahliyesinin sağlanamamasından dolayı da hamam sıcaklık duvarı yeşillenmiştir. İç mekanlarda da sıvalarda kabarmalar olmuştur.

Yapı, restorasyon projesinde iki ayrı girişi olan farklı iki birim olarak değerlendirilmiştir. Uygulama sonrasında yapının hamam olarak algılanamamasına neden olmuştur.

Mağaza olarak değerlendirilen soyunmalık bölümü ürünlerin sergilenmesinden dolayı yapıya ait mukarnas, tromp gibi detayların algılanmamasına neden olmaktadır. İkinci girişin sağlandığı sıcaklık mekanı ve daha sonrasında geçilen diğer birimler hamam yapısında ters algıya neden olmakta ve restorasyon sonrası sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

4.1.6 Gazi Paşa İlkokulu

Tablo 4.6 Gazi Paşa İlkokulu'na ait genel bilgiler

YAPIYA AİT GENEL BİLGİLER			
Yapının Adı	Gazi Paşa İlkokulu	Proje Tarihi	2007
İli /İlçesi	İzmir /Bergama	Proje Müellifi	Y. Mimar Cem Bilginperk
Pafta/Ada/Parsel	20 L-I Pafta/ 528 Ada/ 2 Parsel	Uygulama Tarihi	2010
Yapım Tarihi	1884	Yüklenici	Kordon Restorasyon
Yapının İlk Kullanımı	Eğitim Yapısı	Yapının Yeni İşlevi	Butik Otel
FOTOĞRAFLAR			
			
			
			
			
			
TC. DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ RESTORASYON ANA BİLİM DALI			
HAZIRLAYAN		YÖNETEN	
2007900599	Gamze DEMİRTAŞ	Doç. Dr. Nezihat KÖŞKLÜK KAYA	

Yapı İzmir İli, Bergama İlçesi, Kurtuluş Mahallesi 20 L-I pafta, 528 ada, 2 parselde yer almaktadır. Okul alanı içinde üç adet tarihi yapı, bir çeşme ve bir lahit bulunmaktadır. Okul alanı; kuzeyinde Taksim Caddesi, batısında Mahmut Şevket Paşa Sokağı, güney ve doğusunda arazi eğiminden dolayı alt katta kalan bitişik komşu yapılar ile çevrelenmiştir (Şekil 4.68).

Bergama'nın en eski okullarından biri olan Gazi Paşa İlkokulu, 1884 yılında Rum cemaati tarafından yapılmıştır. 1913 yılında Rumların göç etmesinden sonra 1915 yılına kadar boş kalmıştır. 1915-1919 yılları arasında Türk Mektebi olarak kullanılan yapı, Bergama'nın işgal yıllarında yine Rumlar tarafından kullanılmıştır. 1922 yılında 'Gazi Paşa İlkokulu' adıyla 1966 yılına kadar hizmet vermiştir (Tablo 4.6). Sonrasında metruk durumda bulunan yapı, yangın sonrasında kullanılmaz hale gelmiştir (E. Eriş – Atatürk döneminde Bergama – Restorasyon Raporu).

Şekil 4.68 Gazi Paşa İlkokulu Konumu (Google Earth)

4.1.6.1 Gazi Paşa İlkokulu'nun Restorasyon Uygulaması Öncesi Genel Durumu

Arazi eğiminden ve bitişik nizam yapılaşmadan dolayı belirli bir geometrik şekli olmayan büyük ve küçük iki adet avlu çevresinde üç adet yapıdan oluşan okul yapısı; Mahmut Şevket Paşa sokağı ve Taksim caddesinden olmak üzere iki adet girişi bulunmaktadır. Kot farkından dolayı Mahmut Şevket Paşa Caddesinden avluya taş basamaklarla çıkılırken, Taksim caddesinden merdivenlerden inilerek ulaşılır.

Yapı, iki adet tek katlı bir adet iki katlı yapının bulunduğu kompleks bir yapıdır (Şekil 4.69). Avlu duvarları taş örgü olup, üzeri sıvasızdır.

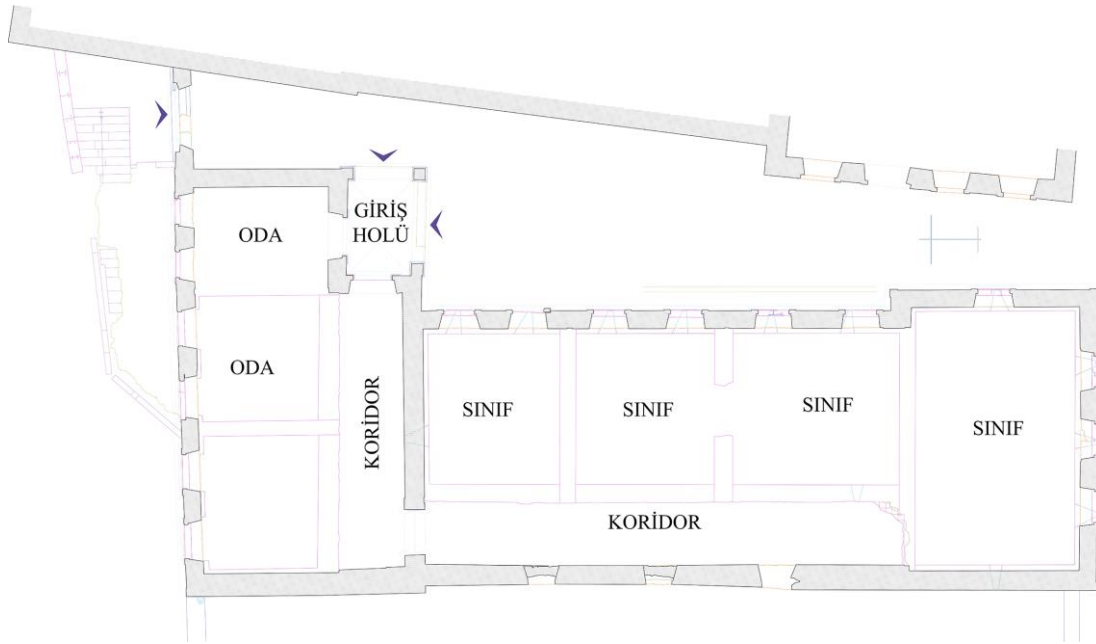
Şekil 4.69 Gazi Paşa İlkokulu vaziyet planı (Dor Yapı Arşivi, 2007)

1 Nolu Yapı

L planlı yapı bodrum ve zemin katlardan oluşmaktadır. Mahmut Şevket Paşa Sokağı'na bakan cephesinde bodrum katta arazi eğiminden kaynaklı iki adet odası

bulunur. Yapı yığma taş sistemde inşa edilmiştir. Yapının çatısı ahşap oturtma çatı olup geçirdiği yangın sırasında tamamen yok olmuştur.

Yapının tüm iç duvarları yıkılmış olup iç mekan duvar izlerinden algılanmaktadır (Şekil 4.76). Yapının üç farklı mekandan oluştuğu söylenebilir. İlk olarak ayaklar üzerine kemerler ile oturtulmuş üzeri tonoz örtülü olan giriş holü bulunur. Tonoz örtü sıvalı ve boyalıdır. İkinci olarak algılanan L planın kısa olan bölümüdür. Giriş mekanından ulaşılan bölümde dar bir hol ve hole açılan üç adet odadan oluşur. Odaların her birinin kuzeybatıya açılan ikişer adet penceresi bulunur (Şekil 4.70). Pencere üstlerinde taş alınlık bulunur.

Şekil 4.70 Gazi Paşa İlkokulu 1 nolu yapı planı (Dor Yapı Arşivi, 2007)

Üçüncü bölüme ikinci bölüm koridorundan açılan kapıyla geçilir. Doğu-batı yönünde uzanan bir hol ve holün sonunda kuzey cepheye çıkıntı yapmış bir oda ve hole açılan üç oda mevcuttur. Üç odanın cepheye ikişer adet penceresi bulunur. Köşedeki büyük odanın güneydoğu cephesine bakan üç, kuzeydoğu cephesine açılan bir adet penceresi bulunur. Pencerelelerin hepsi dikdörtgen formlu üzeri basık kemerlidir. Ortada bulunan iki pencerenin üzeri düz lentodur ve tadilat sonrası değiştiği düşünülmektedir. Zemin tamamen yok olmuş, döşeme moloz kaplıdır.

Bodrum katta Mahmut Şevket Paşa Sokağı'na açılan, farklı kotlarda girişi olan birbirinden bağımsız iki oda mevcuttur. Her iki odanın da cepheye açılan bir kapısı ve bir penceresi bulunmaktadır.

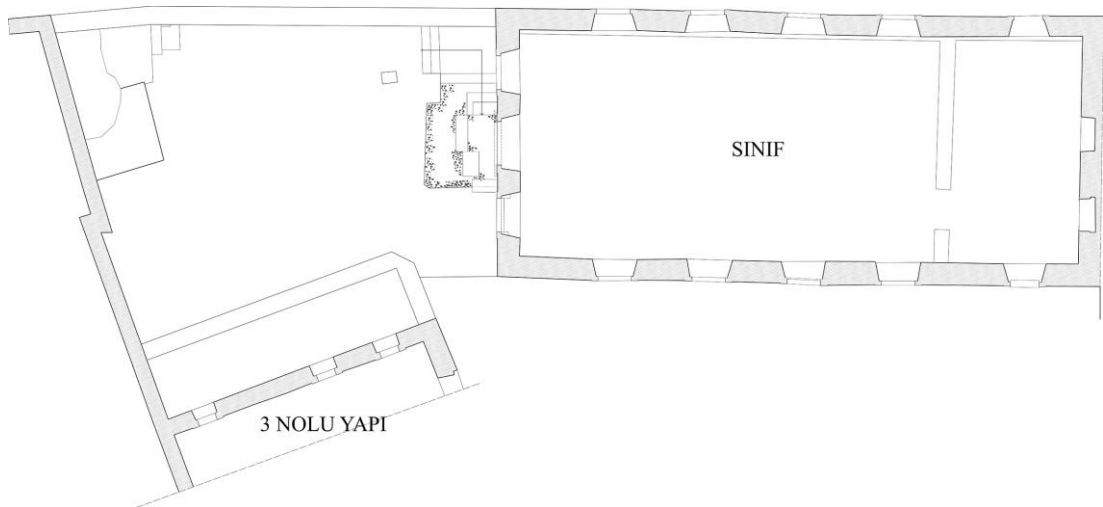
Yapının üç cephesi tuğla taş karışık almaşık teknikte örülmüş sıvanmamıştır. Yapının kuzeybatı cephesi kesme taş görünümü verilmiş sıva yapılmıştır.

Yapının saçağı profilli taç ile oluşturulmuş ve üzeri bir sıra Marsilya tipi kiremit ile kaplanmıştır. Cephe köşelerinde taş kaplama kaide ve başlıkları olan sütunceler bulunmaktadır.

Yapının güneybatı duvarı boyunca uzanan taştan oyulmuş gizli oluk sistemi bulunur. Yağmur suyu güneybatı ve kuzeydoğu cephelerinden saçak seviyesinden seramik künkler ile tahliye edilmektedir.

2 Nolu Yapı

Yapı Taksim Caddesi'ne cephesi olan dikdörtgen planlıdır. Kot farkından dolayı, orta avludan kullanılan bir zemin kat ve küçük avludan kullanılan bir üst kattan oluşmaktadır (Şekil 4.71). Yığma taş sistemde inşa edilen yapının çatısı yangında tamamen yok olmuş, iç duvarları yıkılmıştır.

Şekil 4.71 Gazi Paşa İlkokulu 2 nolu yapı planı (Dor Yapı Arşivi, 2007)

Tek mekandan oluştuğu anlaşılan st kata kuzeybatı cephesinden sekiz basamaklı bir merdivenle ulaşılır. Ahşap kirişleri algılanan yapının zemin döşemesi tamamen yok olmuştur. Bu katta beş adedi kuzeydoğu cephesinde, beş adedi güneybatı cephesi ve iki adedi kuzeybatı cephesinden olmak üzere toplam on iki penceresi bulunur.

Uzun cephelerin sonundaki pencereler diğerlerine göre daha yüksek kotta ve daha kktr. Pencereler dikdörtgen olup dışı taş sövelidir. Giriş kapısı diğer giriş kapılarına göre daha büyük ve gösterişlidir.

Zemin katın girişi st katta olduğu gibi kuzeybatı cephesindendir. Zemin kat taş duvar ile iki mekana ayrılmıştır. Bu katın güneybatı cephesinde dört adet st kattakilerden daha kk kare pencere bulunmaktadır. Güneybatı cephesinden de ikinci mekana geçiş kapısı bulunmaktadır. Kapının zeri tuğla basık kemerlidir. Kapı söveleri mevcut değildir.

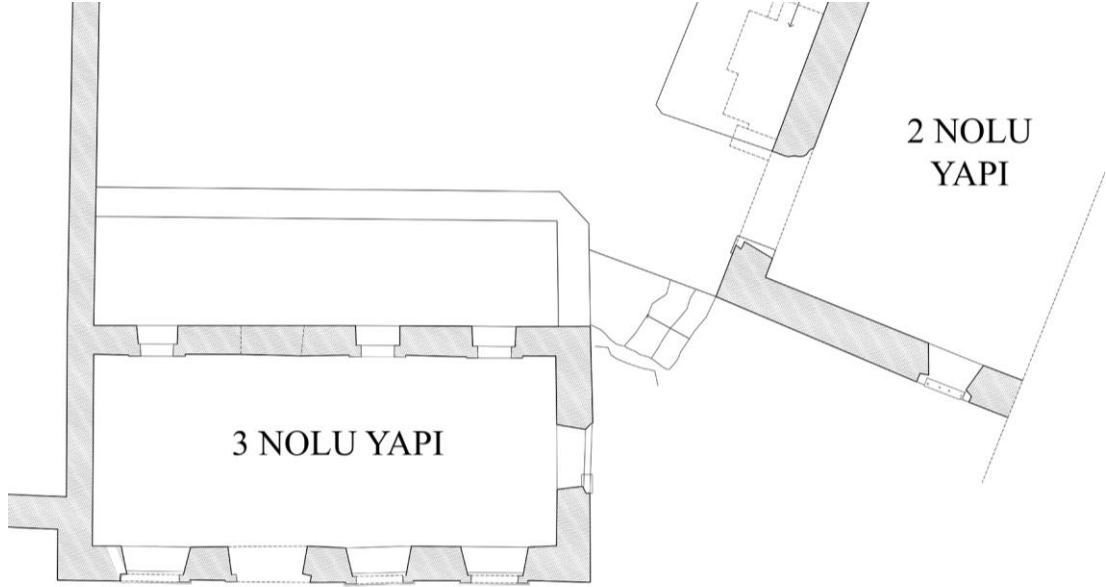
Saçaklar tuğla silmeler ile oluşturulmuştur. Çatının  yöne eğimli ahşap oturtma çatı olduğu, beden duvarı üzerindeki izlerden anlaşılmaktadır.

3 Nolu Yapı

Yapı tek katlı dikdörtgen planlıdır. Mevcutta sadece beden duvarları bulunan yapının çatı ve döşemesi tamamen yok olmuştur. Yapı yığma taş duvar sisteminde inşa edilmiştir. Girişi güneybatı cephesinden olan yapının, üç adet güneybatı cephesinde, üç adet kuzeydoğu cephesinde, bir adet güneydoğu cephesinde olmak üzere toplam yedi penceresi bulunmaktadır. Yapının kuzeydoğu cephesinde de giriş kapısı olduğu, ama geç dönemde kapatıldığı anlaşılmaktadır (şekil 4.72).

Giriş kapısı taş söveli üstü kemerlidir. Yapının güneybatı ve güneydoğu cephesindeki pencereleri taş söveli ve üzeri tuğla kemerlidir. Kuzeydoğu cephesindeki pencereler diğerlerine göre daha kk olup tuğla kemerli ve tuğla sövelidir.

Yapının arka cephesinde yıkılmış duvar izleri bulunmaktadır. Çatı dört yana eğimli oturtma çatıdır. Çatı silmeleri tamamen yok olmuştur.

Şekil 4.72 Gazi Paşa İlkokulu 3 nolu yapı planı (Dor Yapı Arşivi, 2007)

Çeşme

Taksim Caddesi'nden giriş merdivenleri ile bitişik konumlanmıştır. Kare planlıdır ve yığma taş olarak inşa edilmiştir. İçinde su deposu bulunan yapının, musluğu güneydoğu cephesinde yer alır ve sütunlu cepheye sahiptir. Mermer kitabesi mevcuttur. Güneybatı cephesinde bir adet penceresi mevcut olan yapı tonoz çatılıdır.

Lahit

Büyük avlunun kuzeydoğusunda 2 nolu yapıya yakın konumlanan yapı geçmişte çeşme olarak kullanılmıştır. Üstten delik açılan yapının çevresine mermer su kanalları ve metal aparatlar eklenmiştir.

4.1.6.2 Gazi Paşa İlkokulu Restorasyon Uygulaması

Yapı, butik otel olarak yeniden işlevlendirilmiştir. 1 nolu yapı otel binası, 2 nolu yapı restoran, 3 nolu yapı idari bina olarak yeniden işlevlendirilmiştir.

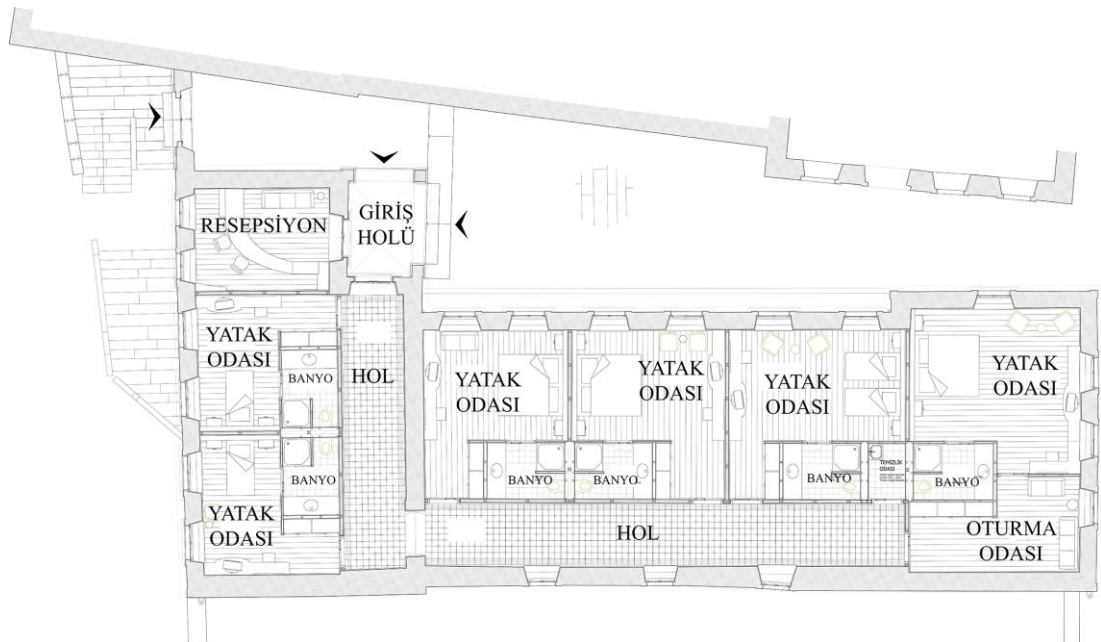
Avlu içerisinde sonradan yapılan wc yapısı yıkılmıştır. Mevcutta yıkık durumda olan avlu duvarları yenilenmiş ve derzleri yeniden yapılmıştır. Avlular düzenlenerek ortada geniş bir yeşil alan bırakılmış, yapılara ulaşımın sağlanması amacıyla zemin taş döşeme yapılmıştır.

Taksim Caddesi'nden girişi sağlayan bahçe kapısı yeniden açılmış, taş basamakların onarımı yapılarak korunmuştur.

1 Nolu Yapı

Butik otel olarak düzenlenen yapı, özgün iç bölüntüleri esas alınarak odalar yeniden oluşturulmuş, oda içlerine banyo yerleştirilmiştir. Giriş holünden doğrudan ulaşılan oda resepsiyon olarak değerlendirilmiştir (Şekil 4.73).

Metruk durumda bulunan yapının sıva raspaları yapıp kalan dış çeperi sağlamlaştırılmıştır (Şekil 4.74). Yapının iç duvarları ahşap bağdadi sistemde yeniden yapılmıştır. Odaların ve hollerin tavanları ahşap çıtalı, odaların döşemeleri ahşap kirişli olarak yeniden yapılmıştır. Hollerin zeminleri uygulama aşamasında tespit edilen karosiman döşeme ile tamamlanmıştır. Yeniden yapılan banyoların zemini ve duvarları seramik kaplanmıştır (Şekil 4.75).

Şekil 4.73 Gazi Paşa İlkokulu 1 nolu yapı planı (Dor Yapı Arşivi, 2007)

Şekil 4.74 Gazi Paşa İlkokulu 1 Nolu yapının restorasyon öncesinde kuzeybatı görünüşü (Dor Yapı Arşivi, 2007)

Şekil 4.75 Gazi Paşa İlkokulu 1 Nolu yapının restorasyon sonrası kuzeybatı görünüşü (2014)

Ahşap doğramalar ve denizlikler projesine göre yeniden yapılmıştır. Değişen pencere lentoları kaldırılmış özgünündeki pencereler gibi basık tuğla kemerli pencere yapılmıştır. Yapı iç duvarları özgününe uygun yeniden sıvanmış ve boyanmıştır.

Dükkanlar moloz yığından temizlenmiş, demir kapı ve pencere kepenkleri yeniden yapılmıştır. Duvarların iç yüzeyleri özgününe uygun kireç esaslı sıva ile sıvanmıştır. Zemin karosiman kaplanmıştır.

Şekil 4.76 Gazi Paşa İlkokulu'nun restorasyon öncesi 1 nolu yapı iç görünüşü (Dor Yapı Arşivi, 2007)

2 Nolu Yapı

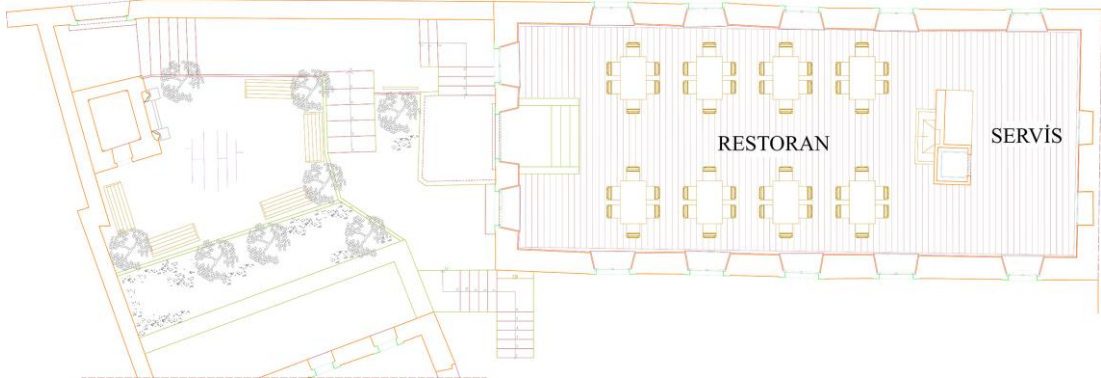
Yapı restoran olarak yeniden işlevlendirilmiştir. Zemin kat; kuzeybatı cephesinden girişi olan wc yapısı, güneybatı cephesinden ulaşılan mutfak ve depo yapısı (Şekil 4.77), birinci kat ise restoran yapısı olarak düzenlenmiştir (Şekil 4.78).

Kuzeybatı cephesinden girişi olan restoran bölümüne dışarıdan sekiz, yapı içerisinden üç adet basamak ile ulaşılmaktadır. Yapının bölünmeleri alçıpan ile

yapılmıştır. Ahşap oturtma çatı özgününe uygun yenilenmiştir. Tavan ve zemin ahşap kaplama yapılmıştır. Tüm doğramalar ve denizlikler projesine uygun yenilenmiştir. Zemin kat pencerelerine izlerinden yola çıkılarak projesinde belirtildiği detaylarda demir parmaklık yapılmıştır.

Şekil 4.77 Gazi Paşa İlkokulu 2 nolu yapının zemin kat planı (Dor Yapı Arşivi, 2007)

Şekil 4.78 Gazi Paşa İlkokulu 2 nolu yapının 1. kat planı (Dor Yapı Arşivi, 2007)

Zemin kat projesinde belirtildiği gibi bölümlenmiş, merdivenler ahşap basamaklı, ferforje korkuluklu olarak yeniden yapılmıştır. Güneybatı giriş kapısı yeniden açılmış, metal doğraması yenilenmiştir. Yok olan kapı sövesi yenilenmiştir (Şekil 4.79 ve 4.80).

Mutfak olarak değerlendirilecek olan bölüme ocak yapılmıştır. Zemin katta bulunan mutfak, depo ve hol zeminleri seramik kaplanmıştır.

Şekil 4.79 Gazi Paşa İlkokulu 2 nolu yapının restorasyon öncesinde kuzeydoğu cephesi (Dor Yapı Arşivi, 2007)

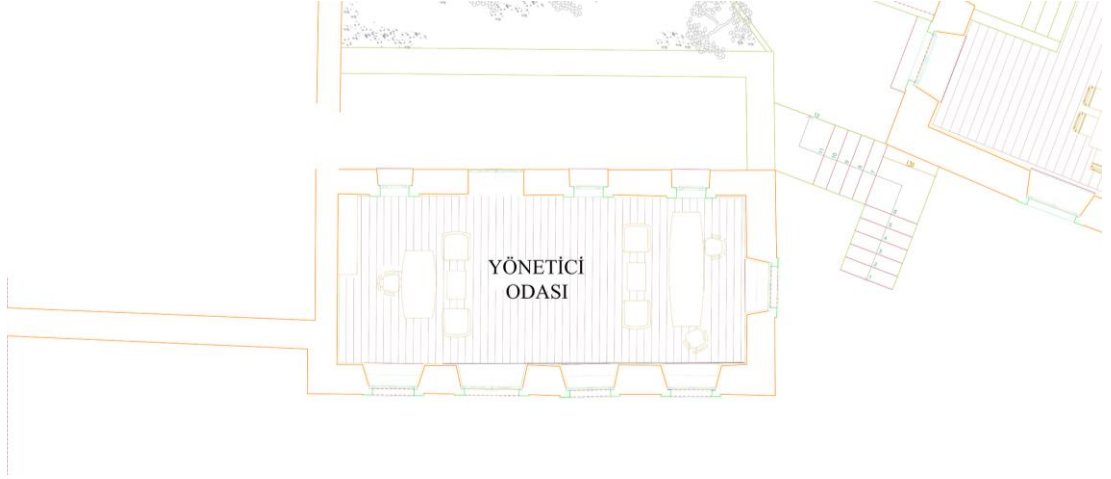

Şekil 4.80 Gazi Paşa İlkokulu 2 nolu yapı restorasyon sonrasında kuzeydoğu cephesi (2014)

3 Nolu Yapı

Yapı idari bina olarak yeniden işlevlendirilmiştir. Projesinde iki mekana ayrılması düşünülmüş tek girişten ara bölüm oluşturularak iki yana girişler verilmesi düşünülmüştür. Ancak uygulama sırasında yapının kuzeydoğu cephesinde sonradan kapatılan kapısı yeniden açılmış ve tek mekan olarak değerlendirilmiştir (Şekil 4.81).

Diğer yapıların özgün çatı sistemi esas alınarak ahşap oturtma çatı yeniden yapılmıştır. Tavan kaplaması ahşap çatalı olarak, zemin ahşap kaplama olarak projesine uygun yeniden yapılmıştır. Pencere doğramaları ve denizlikler projesine uygun olarak yeniden yapılmıştır (Şekil 4.82 ve 4.83).

Şekil 4.81 Gazi Paşa İlkokulu 3 nolu yapı kat planı (Dor Yapı Arşivi, 2007)

Çeşme özgün işlevine uygun olarak gerekli temizlik ve onarımları yapılarak korunmuştur.

Sonradan eklenmiş olan elemanlar kaldırılmıştır. Projesinde belirtildiği gibi avlu kotu lahit kotundan aşağıda yapılmış ve lahit kaidesi ortaya çıkarılmıştır. Gerekli temizlikler ve onarımlar yapılarak yerinde korunmuştur.

Şekil 4.82 Gazi Paşa İlkokulu restorasyon öncesi 3 nolu yapı üstten görünüşü (Dor Yapı Arşivi, 2007)

Şekil 4.83 Gazi Paşa İlkokulu 2 nolu yapı restorasyon sonrası kuzeydoğu görünüşü (2014)

4.1.6.3 Gazi Paşa İlkokulu'nun Restorasyon Uygulaması Sonrası

Yapı uygulama öncesi oldukça kötü durumdadır. Sadece dış çeperi kalan yapının restorasyonu yapılarak korunması sağlanmıştır. Bergama ilçesi günümüzde yerli ve yabancı birçok turiste ev sahipliği yapmaktadır. Konaklamak için bu tür mekanların bulunmamasından dolayı verilen yeni işlevin hem gerekli ihtiyaca cevap vermesi, hem de yapının bulunduğu durumdan kurtulması açısından oldukça olumlu bulunmuştur.

Yapının mekan organizasyonları göz önünde bulundurulduğunda özgününde 1 nolu yapıda otel odalarına banyo birimlerinin eklendiği gözlemlenmiş, ancak yapının özgününün değişmediği birimlerin hol duvarında konumlandırılmalarından ötürü cephede bozulma oluşturmadığı görülmektedir. Yeni eklenen duvarlar alçıpan yapılmış olup, duvarların özgünlüğü bozulmamıştır.

Mekansal değişikliğin en çok gözlemlendiği yapı 2 nolu yapıdır. Üst kat tek mekan konumundayken restoranın arka kısmında servis mekanı oluşturulmuştur. Bodrum kat ise wc yapıları, mutfak ve depo gibi mekanlara ayrılmıştır.

Ancak mekanlar oluşturulurken yapının cephesinde değişiklik yapılmamıştır. Mevcut kapı ve pencereler kullanılmıştır. Mutfakta ocak gerekliliğinden çatıda baca oluşmuştur.

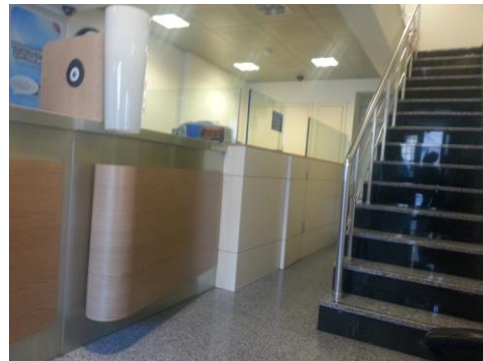
3 nolu yapıda projesinden farklı ancak özgününe uygun şekilde tek mekan oluşturulmuş sonradan kapatılan kapı yeniden kullanılır hale getirilmiştir. Özgününe aykırı bir uygulama gözlemlenmemiş yapı, yeni işleviyle yaşar hale getirilmiştir.

4.1.6.4 Gazi Paşa İlkokulu Değerlendirme

Yapı, yeni işlev verilerek projelendirilmiştir. Uygulama sırasında proje müellifi ile yüklenici firma arasında sürekli iletişim sağlanmış bu da yaşanacak sorunların hızlı bir şekilde çözümlenmesini sağlamıştır.

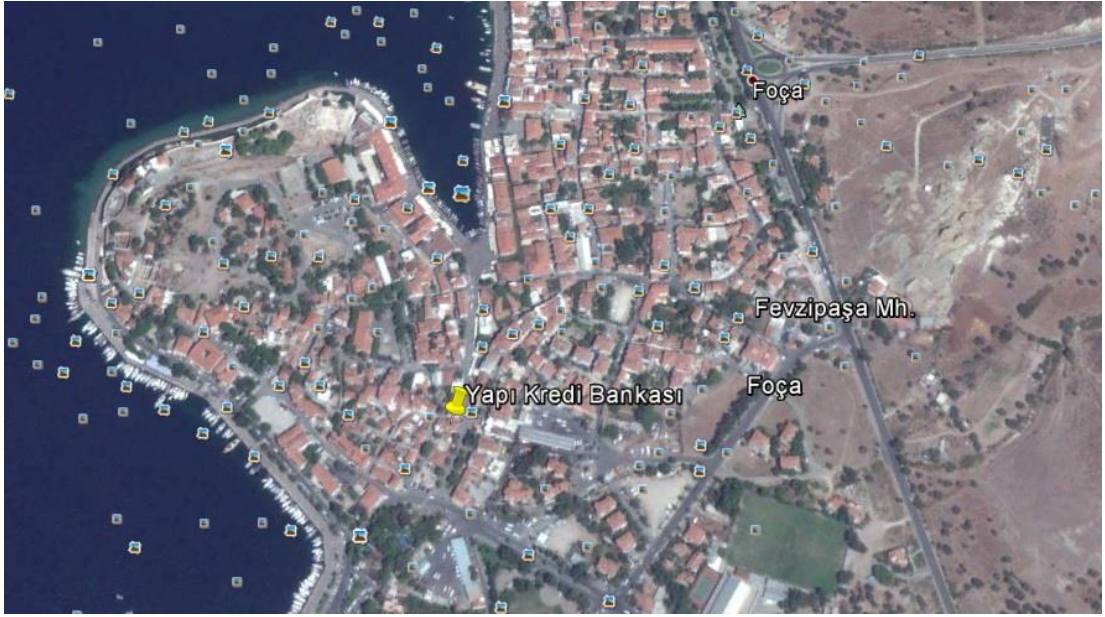
4.1.7 Konut Yapısı (Foça) – Banka Şubesi

Tablo 4.7 Konut Yapısı'na (Foça) ait genel bilgiler

YAPIYA AİT GENEL BİLGİLER			
Yapının Adı	Foça Konut Yapısı	Proje Tarihi	1998-2008
İli /İlçesi	İzmir /Foça	Proje Müellifi	Mimar Metiner Yaşar
Pafta/Ada/Parsel	11 Pafta/ 9 Ada/ 3 Parsel	Uygulama Tarihi	2008
Yapım Tarihi	-	Yüklenici	-
Yapının İlk Kullanımı	Konut Yapısı	Yapının Yeni İşlevi	Banka
FOTOĞRAFLAR			
     			
TC. DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ RESTORASYON ANA BİLİM DALI			
HAZIRLAYAN		YÖNETEN	
2007900599	Gamze DEMİRTAŞ	Doç. Dr. Nezihat KÖŞKLÜK KAYA	

Yapı; İzmir ili, Foça ilçesi, Atatürk Mahallesi 10. Sokak 11 numarada, 11 pafta, 9 Ada 3 Parselde yer alır (Şekil 4.84).

Yapı, İzmir I Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 3875 sayılı kararı ile oluşturulan 3. Derece arkeolojik sit alanı içerisinde bulunmaktadır. Yapı zemin ve bir kattan oluşan iki katlı tescilsiz yapıdır (Tablo 4.7).

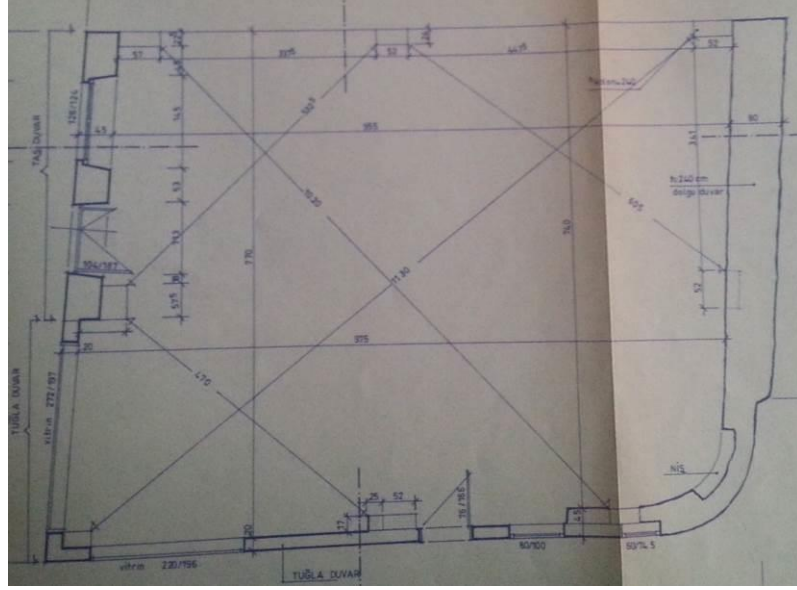

Şekil 4.84 Foça Konut Yapısı (YKB) Konumu (Google Earth)

4.1.7.1 Konut Yapısı'nın Restorasyon Uygulaması Öncesi ve Uygulama Sırasındaki Genel Durumu

Yapının 1992 yılında sahibi tarafından gizlice yıkılmaya çalışıldığı tespit edilmiş, tutanak tutulmuştur. Yıkım konusu üzerine İzmir I numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından gerekli işlemler başlatılmıştır.

Yapının rölövesi hazırlanmış, 1998 yılında Koruma Kurulu tarafından onaylanmıştır. Ancak yanlış uygulamalardan dolayı onarım sırasında yapının çatısı çökmüştür.

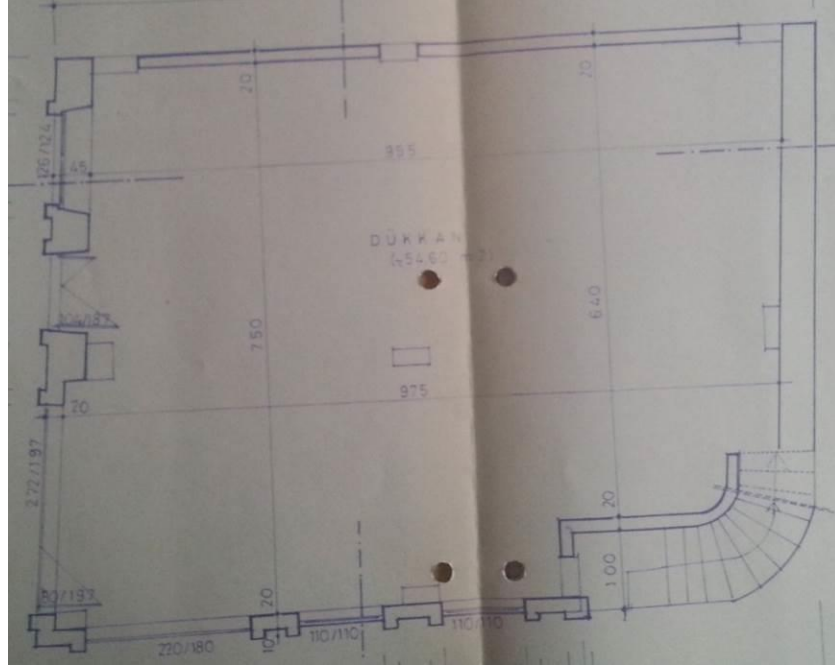

Şekil 4.85 Konut Yapısı zemin kat planı (II Nolu KTVKK Arşivi)

Ancak; 1998 yılında projelendirilen yapının basit onarımına ilişkin bilgileri barındırdığı ve yapının iç duvarlarının yıkılmış, betonarme ekler yapılmış ve çatısının çökmüş olması sebebiyle esaslı onarım gerekliliğinden İzmir I Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından 1998 yılında yapıya inşaat izni verilmemiştir (Şekil 4.85).

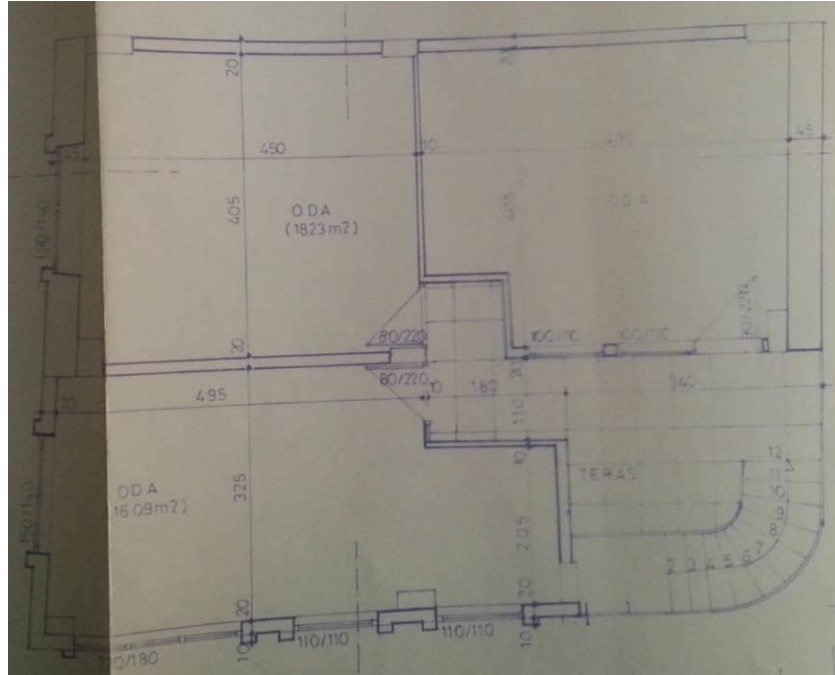
Yapı, yazışmalar sonucunda 2000 yılında yeniden inceleme yapılarak, I Nolu KTVKK tarafından ‘yapının betonarme sistemde inşa edilemeyeceği, çevredeki tescilli yapılarla cephesi uyumlu betonarme kolonların iptal edilerek geleneksel yapım tekniği ile yapılması gerekmektedir’ şeklinde karar alınmıştır.

2001 yılında çizilen projesinde iki katlı yapının birbirinden bağımsız olarak zemin katın işyeri olarak, üst katın kuzey cephesinden bir merdiven ile ulaşılan doğuda iki adet, güneyde bir adet toplam üç adet oda mekanı olduğu görülmektedir. Yapının doğu (ön cephesi) cephesi taş örgü duvar olarak, açıklık ölçüleri değiştirilmeden geleneksel dokuya uygun tasarımı yapılmıştır.

Şekil 4.86 Konut Yapısı zemin kat planının restorasyon projesi (II Nolu KTVKK Arşivi)

Yapının 2001 yılındaki öneri projesi ‘ilke kararı ve geçiş dönemi yapılması koşullarına uygun olarak hazırlandığı’ şeklindeki kararı ile 2002 yılında I Nolu KTVKK tarafından onaylanmıştır (Şekil 4.86 ve 4.87).

Şekil 4.87 Konut Yapısı 1. kat planının restorasyon projesi (II Nolu KTVKK Arşivi)

2002 yılında yapılan restorasyon uygulamasında; iki ayrı binadan oluşan müşterek çatısı olan iki katlı yapının projesine uygun olarak yapılmadığı gözlemlenmiştir.

Kuzey ve güney olarak konumlanan iki ayrı yapıdan; güney yapısının doğal taş duvardan, kuzey yapısının ise delikli tuğladan yapıldığı tespit edilmiştir. Doğal taş duvar örgü cephe olarak projesi onaylanan yapının cephe farkları nedeniyle güney yapısı doğal taş, kuzey yapısı delikli tuğla üzeri 2,5 cm'lik kesik dikdörtgen tuğla ile kaplanmıştır.

Yapıda uygulanan bu değişiklikler proje müellifi tarafından rapor olarak tutulmuş ve ilgili yapı denetim şirketi tarafından onaylanmıştır. Ancak İzmir II Nolu KTVKK tarafından cephe uyumsuzluğunun ve projeye aykırı yapılan uygulamanın olduğu tespit edilmiş ve inceleme yapılmıştır (Şekil 4.88). Yapının doğal taş kaplama yapılması gereken ancak kesme taş kaplama yapılan yerlerinin projesine uygun olarak düzeltilmesi görüşüne varılmıştır.

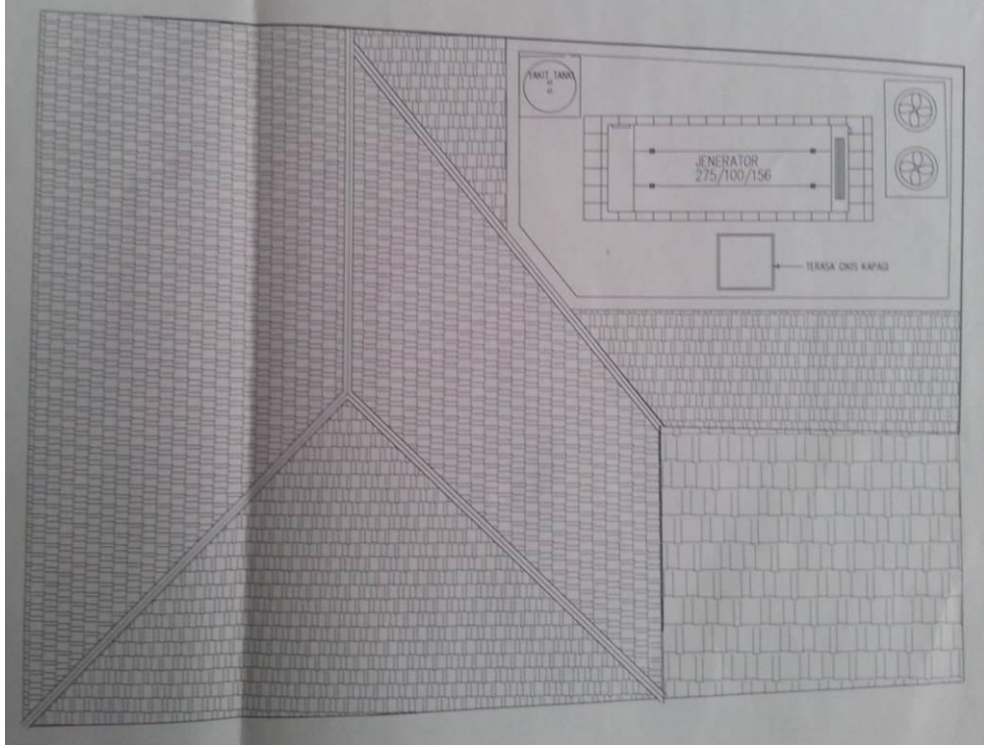
Şekil 4.88 Konut Yapısı restorasyon sonrası görünüş (II Nolu KTVKK Arşivi)

2003 yılında yapının cephesinin doğal taş olarak yapılması, merdiven yönünün değiştirilmesi ve cephede uyumu sağlamak amacıyla doğu cephesinin kuzeyindeki pencerelerin birleştirilerek vitrin yapılmasına ilişkin tadilat projesi çizilmiştir.

[illegible][illegible]

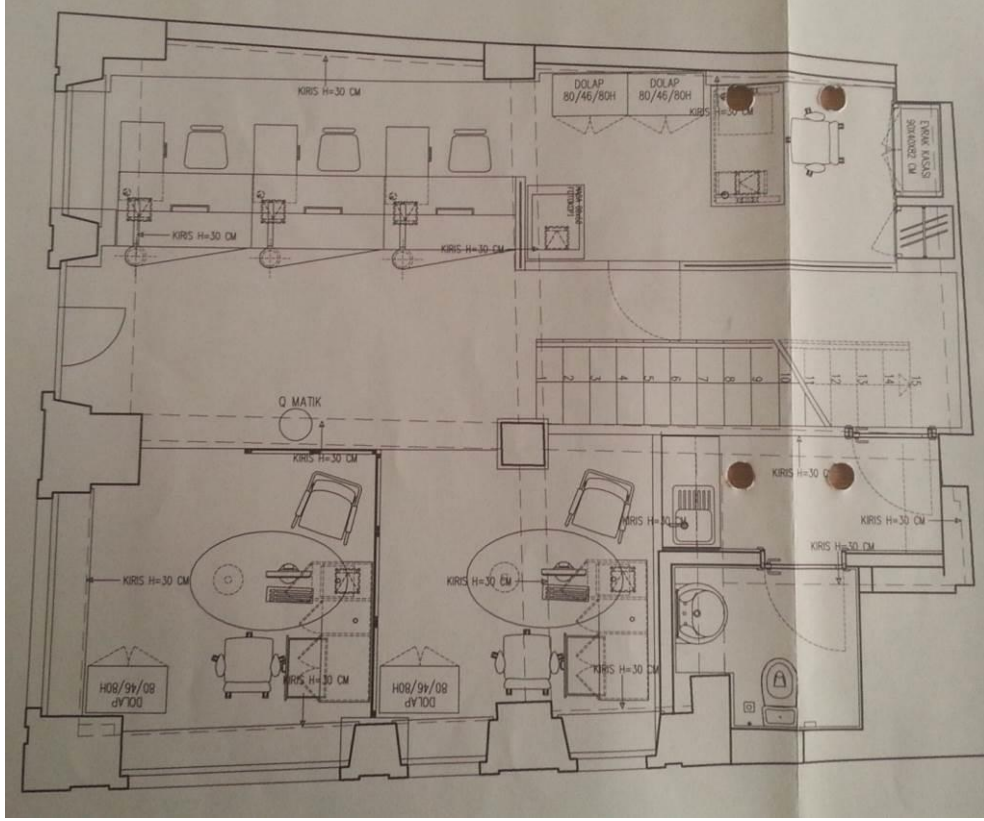
157

2008 yılında yapıya banka işlevi verilmek istenmesinden dolayı ‘YKB Ara Konsept şube yenileme projesi’ adı altında rölöve ve restorasyon projeleri çizilmiştir (Şekil 4.92 ve 4.93).

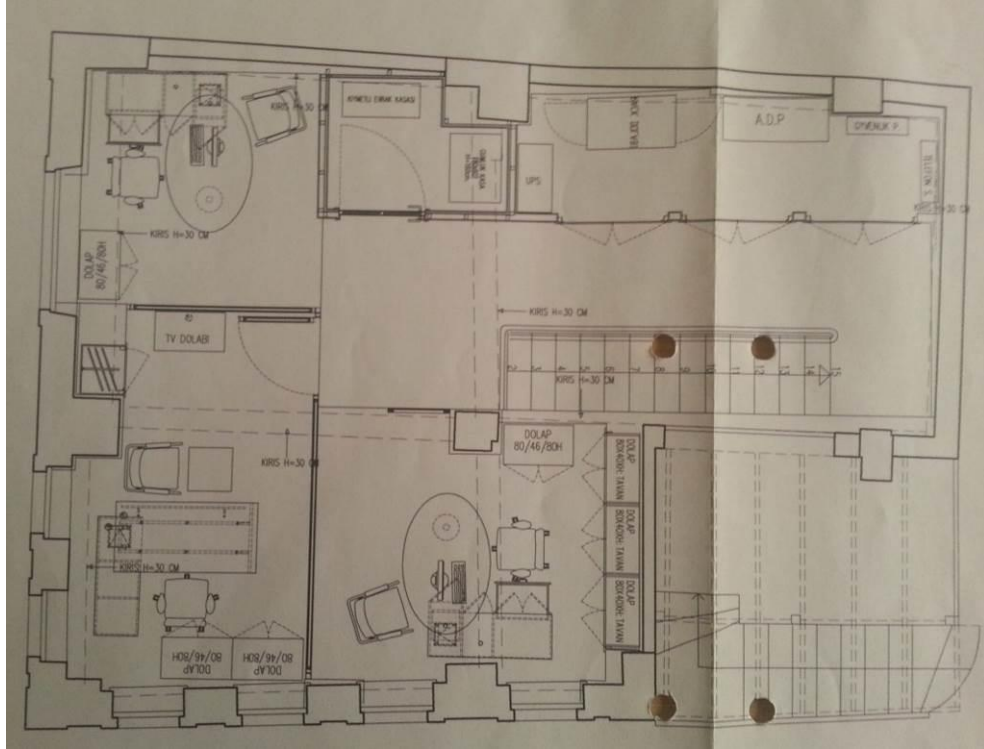

Şekil 4.91 YKB ara konsept şube yenileme projesi çatı planı (II Nolu KTVKK Arşivi)

Projede çatının açılarak jeneratör korunması istenmektedir (Şekil 4.91). İzmir II Nolu KTVKK tarafından banka yapısı olarak yeniden işlevlendirilmesi için çizilen tadilat projesi uygun bulunmuş ancak çatıda yapılacak olan uygulama olumlu bulunmamıştır. Jeneratörün birinci kata çıkış merdiveninin sahanlığında cephe açıklığını kapatmayacak şekilde konumlanmasına karar verilmiştir.

Şekil 4.92 YKB ara konsept şube yenileme projesi zemin kat planı (II Nolu KTVKK Arşivi)

Şekil 4.93 YKB ara konsept şube yenileme projesi 1. kat planı (II Nolu KTVKK Arşivi)

4.1.7.2 Konut Yapısı Restorasyon Uygulaması Sonrası

Yapı geçirdiği onarım ve restorasyon uygulamaları sonucunda konut yapısı iken banka yapısı olarak yeniden işlevlendirilmiştir.

Yapı bugünkü kullanımıyla batı ve güney cepheleri bitişik nizam, doğu ve kuzey cephesi doğal taş olan cephe köşeleri kesme taş görünümlü iki katlıdır. Çatısı kırma çatı olup üzeri marsilya tipi kiremit örtülüdür.

Zemin kat ara bölmeleri cam olarak yapılmıştır. Zemin kat girişte bekleme mekanı bulunur ve mekanın sonunda üst kata çıkış merdiveni konumlanmıştır. Güney tarafında üç adet gişe ve bir ofis odası, kuzeyinde ofis odası, güvenlik birimi ve merdiven altında girişi sağlanan wc ve mutfak birimleri yer alır (Şekil 4.95).

Üst katta koridor, bekleme mekanı olarak değerlendirilmiş, güneyinde dolapların bulunduğu bir alan oluşturulmuştur. Doğu cephesine bakan iki adet ofis odası, kuzeyde bir adet olmak üzere üç adet ofis odası bulunmaktadır (Şekil 4.96-Şekil 4.97).

Kuzeybatı cephesinden üst kata ulaşımı sağlayan ahşap bir merdiven ve teras üzerinde ahşap sundurma mevcuttur.

Cepheler sade olup köşe taş kaplamalarıyla renklendirilmiştir. Doğu cephesi zemin kat kuzeydoğudaki pencere, kapı ve pencerenin birleşimiyle oluşturulmuştur. Kuzey cephesinde de aynı uygulama bulunur. Pencereler ve kapı dikdörtgen olup taş sövelidir. Çatı altında alçı profilli silme bulunur (Şekil 4.94).

4.1.7.3 Konut Yapısı Değerlendirme

Yapıda, proje aşamasında sorunlar yaşanmıştır. Öncelikle yapı dükkan ve konut olarak projelendirilmiştir. Ancak yapı projesine uygun olarak restore edilmemiştir.

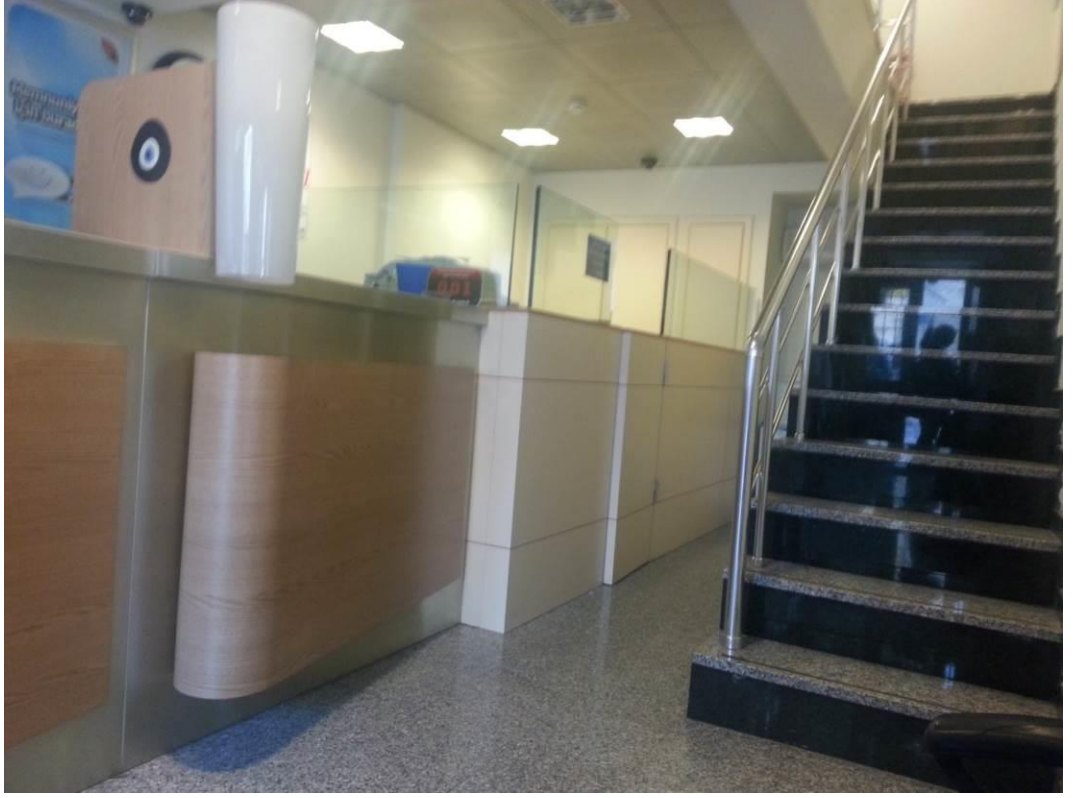
Yapının iki farklı cepheli yapı gibi görünmesi ve yanlış restorasyonundan dolayı Koruma Kurulu onay vermemiştir.

Proje revize edilerek, banka yapısı olarak yeni işlev verilmiştir. Restorasyon uygulaması yeniden yapılmıştır. Projelendirme ve uygulama süreçlerinde yaşanan sorunlardan dolayı yapının restorasyonunun tamamlanması yaklaşık oniki sene sürmüştür.

Koruma Kurulları'nın uygulama aşamasında yeterince denetim yapmaması, restorasyon uygulaması tamamlandıktan sonra sorunların yaşanmasına neden olmuştur.

Şekil 4.94 YKB Foça Şubesi görünüşü (2014)

Şekil 4.95 YKB Foça Şubesi zemin kat iç mekanından görünüş (2014)

Şekil 4.96 YKB Foça Şubesi 1. kat görünüşü (2014)

Şekil 4.97 YKB Foça Şubesi 1. kat görünüşü (2014)

4.1.8 Levanten Konutu (Güzelyalı) – Anaokulu

Tablo 4.8 Levanten Konutu'na ait genel bilgiler

YAPIYA AİT GENEL BİLGİLER			
Yapının Adı	Güzelyalı Levanten Konutu	Proje Tarihi	1990
İli /İlçesi	İzmir /Konak	Proje Müellifi	-
Pafta/Ada/Parsel	159 Pafta/ 886 Ada/ 16 Parsel	Uygulama Tarihi	1990
Yapım Tarihi	19.yy	Yüklenici	-
Yapının İlk Kullanımı	Levanten Konutu	Yapının Yeni İşlevi	Anaokulu
FOTOĞRAFLAR			
			
TC. DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ RESTORASYON ANA BİLİM DALI			
HAZIRLAYAN		YÖNETEN	
2007900599	Gamze DEMİRTAŞ	Doç. Dr. Nezihat KÖŞKLÜK KAYA	

İzmir İli, Konak İlçesi, Mithatpaşa Caddesi üzerindeki yapı 159 pafta, 886 ada, 16 Parselde yer alır (Şekil 4.98). 19. yy Levanten konutu olan yapı uzun süre boş kaldıktan sonra 1990 yılında yapı sahibi Anaokulu olarak hizmet vermesi için yapının basit onarımını yaptırmıştır (Tablo 4.8).

Şekil 4.98 Levanten Konutunun Konumu (Google Earth)

Basit onarımı yapılan yapının; iç mekanında değişiklik yapılmaması, basit onarım gereği boya-badananın yapılması, eksik ahşap cephe elemanlarının onarılması, ıslak mekan zemininin ve elektrik tesisatının yenilenmesi yapılmıştır.

1990 yılında basit onarımı gerçekleştirilen yapı Gürgün Uğurel'in 'İzmir Mithatpaşa Caddesi Tarihse Çevre Dokusunun İrdelenmesi' başlıklı yüksek lisans tezinde irdelenmiştir. Atıl durumda bulunan konut yapısı 1990 yılından beri yeni işlev verilerek anaokulu olarak kullanılmaktadır.

4.1.8.1 Levanten Konut Yapısının Restorasyon Uygulaması Öncesi ve Uygulama Sonrası Genel Durumu

Yapı dikdörtgen planlı olup, dikdörtgen formlu bir parselin köşesinde konumlanmıştır. Yapının doğusunda tescilli konut yapıları güneyinde niteliksiz betonarme yapılar bulunmaktadır.

Giriş kuzey cephesindedir, bahçeden on adet basamak ile ulaşılır. Taş söveli, süslemeli demir kapıdan zemin kat holüne ulaşılır. Giriş mekanının doğusunda günümüzde sınıf olarak kullanılan oda yer alırken giriş kapısının tam karşısında bulunan büyük camlı bir kapıyla merdiven holüne girilir. Kapının karşısındaki bir kapıyla müdür odasına ulaşılır. Bodrum ve birinci kata ulaşımı sağlayan merdivenler merdiven holünün doğusunda yer alır. Bodrum kat merdiveninin solunda bir hol bulunur ve doğusunda öğretmenler odası ve wc yer alır (Uğurel, 2006).

Merdivenler ile birinci katta geniş bir hole ulaşılır. Holün doğu tarafında koridor bulunur. Koridorun doğusunda wc ve depo, batısında oda bulunur ve koridorun sonunda balkon vardır. Merdiven holünün batısında iki adet birbirine geçişi bulunan ve hole çift kanatlı camlı ahşap kapılar ile açılan odalar mevcuttur.

Bodrum kat da, diğer iki kat plan şemasıyla aynıdır. Bodrum katta vestiyer, kahvaltılık salonu ve oda bulunmaktadır. Bodrum kattaki koridordan binaya sonradan eklenmiş olan bölüme ulaşılır. Merdiven altından bahçeye açılan kapı bulunur. Ayrıca yapının güneyinden ferforje bir kapıyla bahçeye çıkış bulunmaktadır.

Cephelere bakıldığında sade ve simetrik olduğu görülür. Pencere boyutları birbirine benzer, dikdörtgen taş söveli giyotin pencerelerdir. Pencerelerin mevcut menteşe detayından kepenkli olduğu anlaşılmaktadır (Şekil 4.99).

Yapının üzeri dört yana eğimli kırma çatı ile örtülüdür. Çatının dört tarafından sarkan ahşap süslemeli saçak mevcuttur.

Müdür odası olarak kullanılan oda içerisinde özgün şömine yerine işlevi olmayan muhdes bir şömine bulunmaktadır. Birinci katta kapı izleri bulunan holün özgününde iki mekandan oluştuğu anlaşılmaktadır. Balkon altındaki yeni eklenen dökme demir dikmeleri balkonun sonradan uzatılıp döşemesinin değiştirildiğini göstermektedir.

Ayrıca yapıya sonradan eklenen ve kiler olarak kullanılan mekana ulaşımı sağlamak amacıyla kullanılan kapının özgününde pencere olduğu yapının izlerinden anlaşılmaktadır (Şekil 4.100).

Yapı kullanımı gereği bazı değişiklikler yapılmıştır. Dönem eklerinin düzenlenerek kullanılması dışında yapıya ek yapılmamıştır. Bahçedeki dönem eki yapı, spor salonu olarak kullanılmaktadır. Yapı, sahipleri tarafından düzenli bakım ve onarımı yapılarak korunmaktadır (Karaman, 2011) (Şekil 4.101).

4.1.8.2 Levanten Konut Yapısı Değerlendirme

Yapı, basit onarım geçirdiğinden projelendirilmesi yapılmamıştır. Proje ve uygulamadan kaynaklı sorunlar yaşanmayan yapıda, uygulama sonrası yeni işlevden kaynaklı sorunlar gözlemlenmiştir.

Yapıda sirkülasyonun çok olması, hızlı tahrip olmasına neden olmaktadır.

Şekil 4.99 Anaokulunun yoldan görünümü (2014)

Şekil 4.100 Anaokulunun bahçeden görünüşü (2014)

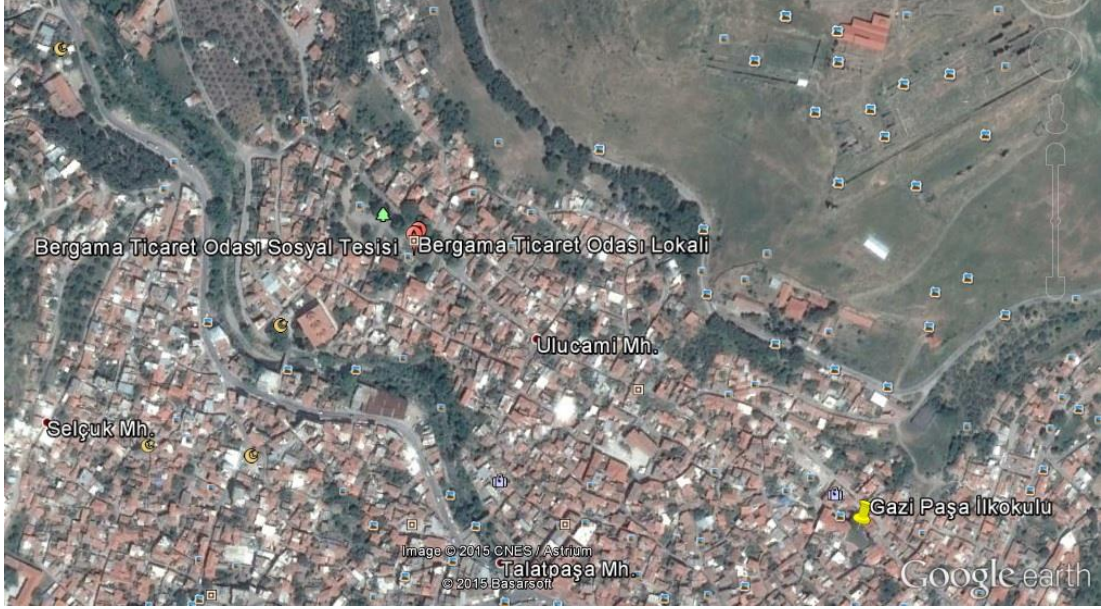
Şekil 4.101 Anaokulu oyun salonu (Karaman, 2011)

4.1.9 Kagir Konut Yapısı (Bergama) – Bergama Ticaret Odası Lokali

Tablo 4.9 Kagir Konut Yapısı'na ait genel bilgiler

YAPIYA AİT GENEL BİLGİLER			
Yapının Adı	Kagir Konut Yapısı (Bergama)	Proje Tarihi	2004
İli /İlçesi	İzmir /Bergama	Proje Müellifi	Y.Müh.Mim L. Bülent Şahin
Pafta/Ada/Parsel	20 L Ia Pafta /656 Ada /40 Parsel	Uygulama Tarihi	2005 - 2007
Yapım Tarihi	-	Yüklenici	-
Yapının İlk Kullanımı	Konut Yapısı	Yapının Yeni İşlevi	Lokal
FOTOĞRAFLAR			
			
			
			
			
			
TC. DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ RESTORASYON ANA BİLİM DALI			
HAZIRLAYAN		YÖNETEN	
2007900599	Gamze DEMİRTAŞ	Doç. Dr. Nezihat KÖŞKLÜK KAYA	

Yapı İzmir İli, Bergama İlçesi, Ulucami Mahallesi'nde 656 ada, 40 parselde yer almaktadır (Şekil 4.102). Mülkiyeti Bergama Ticaret Odası'na aittir. Yapı 3. Derece Arkeolojik sit sınırları içerisinde yer almaktadır (Tablo 4.9).

Şekil 4.102 Kagir Konut Yapısının Konumu (Google Earth)

Yapı 2001 yılında parselde bitişik yapıda oturan konut sahibinin şikâyet dilekçesi üzerine gündeme gelmiş olup; konut terk edilmiş, çatısı çökmüş ve yıkılmak üzere olduğu dilekçede belirtilmiştir.

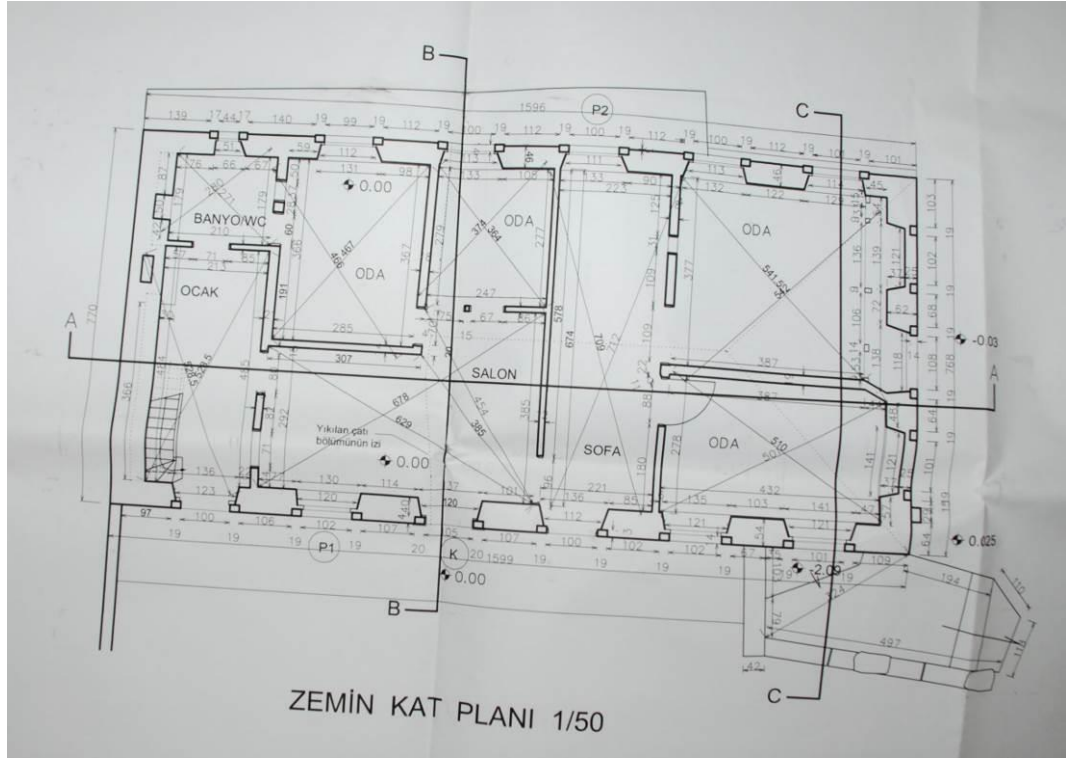
2001 yılında Bergama Belediyesi'nce Müze Müdürlüğü'ne dilekçe ile durum bildirilmiş, yapının III. Derece arkeolojik sit alanı olması dolayısı ile incelenmesi istenmiştir. 2002 yılında müze tarafından incelenen yapı 'Roma Dönemine tarihlenen, kesme ve moloz taş ile inşa edilmiş bir tonozun üzerine yapılmıştır (Şekil 4.103). Söz konusu tonoz hakkında Bergama kazı başkanı Prof. Dr. Wolfgang Radt'ın "Pergamon Antik Bir Kentin Tarihi ve Yapıları" adlı kitabında bahsetmektedir. Doğu-batı yönünde dikdörtgen tarzda inşa edilmiş olan binanın kuzeye bakan iki geniş kapısı mevcuttur. Yapı önce kahve olarak kullanılmış sonradan binanın iç kısmına ilave edilmiş olan duvarlarla konuta dönüştürülmüştür (II. Nolu KTVKK arşivi).

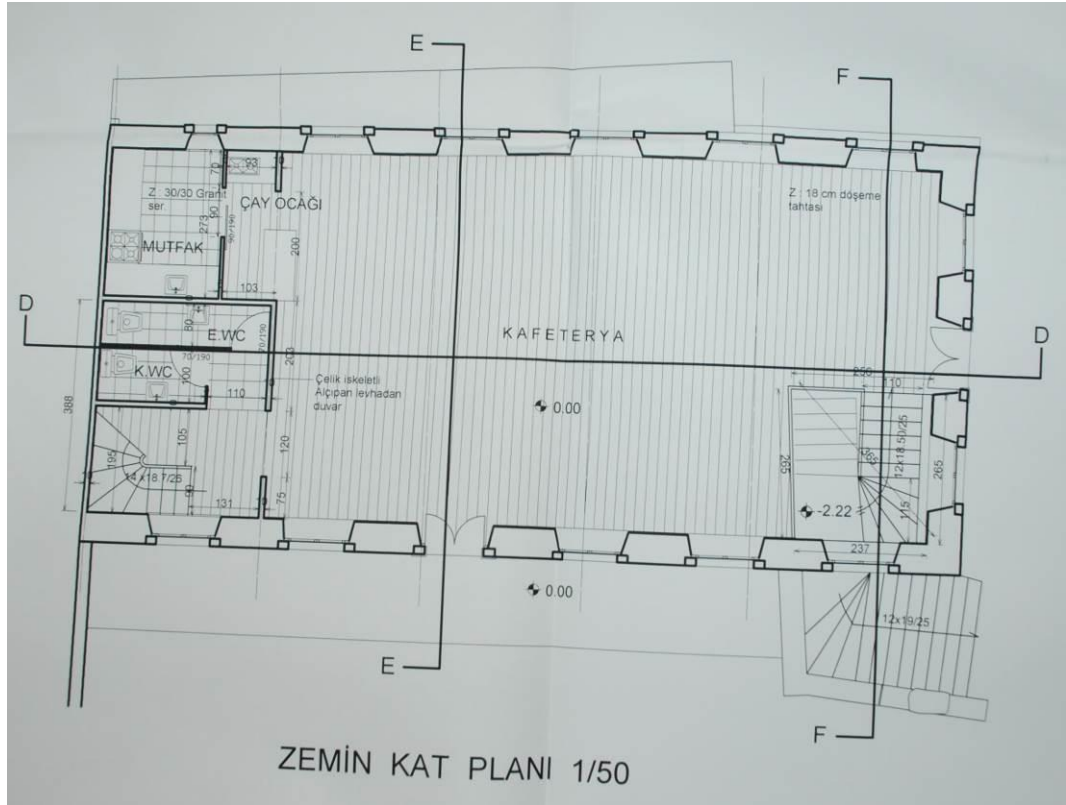
Şekil 4.103 Roma Dönemi tonozu (II Nolu KTVKK Arşivi)

Yapının rölöve raporuna göre; yapı bodrum, ara kat ve zemin kattan oluşmaktadır. Eğimli arazide konumlanan yapı Roma Dönemi'nde yapılan destek tonozları üzerine inşa edilmiştir. Kesme ve moloz taş duvar örgüsüyle inşa edilen yapının ara duvarları, ahşap çatkı arası kerpiç tuğla dolgu sistemiyle yapılmıştır. Yapı 4,95 m iç yüksekliğe sahiptir, yapının tavanı ara kat hizası olan 2,62 m kotunda yapılmıştır. Binanın batı bölümü eve dahil edilmemiş ortadaki kapı ev girişi olarak kullanılmıştır.

Batı bölümünün dıştan kullanılabilmesi için pencerelerden biri bozularak kapı haline getirilmiştir. Daha sonra batı bölümü eve dahil edilerek 2,97m kotundan tavan çakılıp batıdaki pencere ve kapılar örülerek kapatılmıştır. Bir süre sonra iki adet ev olarak kullanılan yapının doğudaki pencerelerinden birinin kapı olarak kullanılması söz konusu olmuştur.

Şekil 4.104 Kagir Konut Yapısına ait zemin kat planı rölövesi (II Nolu KTVKK Arşivi)

Şekil 4.105 Kagir Konut Yapısına zemin kat planı restorasyon (II Nolu KTVKK Arşivi)

Yapı 2004 yılında Bergama Ticaret Odası tarafından alınmış; restoran ve konferans salonu olarak kullanılmak üzere talepte bulunulmuştur. Ticaret Odası'nın talebi doğrultusunda II. Nolu KTVKK tarafından yapıda incelemeler sonucu; yapının projelendirilmesinin sağlıklı olması amacıyla temizlik çalışması yapılmasına, temizlik çalışmasının Müze Müdürlüğü denetimindeki uzmanlar tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

Müze Müdürlüğü denetiminde kazı ve temizlik çalışmaları yapılmış ve tonoz yapısı içinde sonradan yapılan doğu yönünde tonozu enine bölen iki bölme duvarın kaldırılması gerektiğine karar verilmiştir. Ayrıca kanalizasyon sistemi olmayan yapıların atıklar nedeniyle zarar gördüğü ve tabanın çöktüğü, önlem alınması gerekliliği bildirilmiştir.

Yapılan çalışmalar sonrasında 2004 yılı sonunda restorasyona başlanmak üzere projeler sunulmuştur (Şekil 4.104 ve 4.105). Tonozun zemin dolgusu yer yer çökmüş ve temeller ortaya çıkmıştır. Pis su atıklarının yapıdan uzaklaştırılması için kanalizasyon yapılacak, mevcut yağmur sularının uzaklaştırılması için zemin taş duvar ile örülerek iniş boşluğu bozulmadan örülecektir. Duvar ve tonozdaki çatlaklar epoksi ile doldurulacaktır. Bodrum zemininde sondaj sonucu bulunan özgün plakaların ölçüsünde imitasyon harcından yeni bir döşeme yapılacaktır.

Çelik çatı makaslarla çözülrken kapı haline getirilen iki pencere eski konumuna getirilmiştir. Kapatılan kapı ve pencereler açılmış, dıştaki baca eklentisi kaldırılmıştır. Çürüyen döşeme tahtalarının yenilerinin yükü kenarlara çelik profiller üzerine monte edilmiştir. Isıtma ve soğutma klima ile sağlanmıştır.

Restorasyonuna başlanan yapının sağlam olduğu düşünülen beden duvarının raspa sonucu kötü durumda olduğu, yapılacak olan çelik kafesin tonoz üzerinden değil, duvarı da kapsayacak şekilde yapılması gerektiği ortaya çıkmıştır. Revize restorasyon projeleri kurula sunulmuştur.

Ayrıca yapı içerisinde raspa sonucu kalem işi süslemeler ortaya çıkmıştır (Şekil 4.106). Bergama Yüksek Okulu tarafından Koruma Kurulu'nun isteği üzerine rapor edilmiştir.

Şekil 4.106 Kagir Konut Yapısında boya raspası sonrası tezyinat (II Nolu KTVKK Arşivi)

2007 yılında yapının bahçesinde wc yapılması isteğiyle Koruma Kurulu'na tekrar müracaat edilmiş, yapıda sondaj çalışması gerekmiştir (Şekil 4.108). Sondaj çalışmaları müze denetiminde yapılmıştır. Sondaj çalışmaları sırasında düzensiz sıralanmış moloz taş ve aralarda pişmiş toprak tuğla parçalarının yer aldığı zemin üzerinde güneybatı kuzeydoğu istikametinde uzanan bir iskelet ortaya çıkarılmıştır. Üzerinde herhangi bir örtü bulunmayan iskeletin özenli bir şekilde gömülmediği anlaşılmaktadır. İskeletin etrafında herhangi bir bulguya rastlanmamıştır. Muhtemelen Roma dönemine ait seramik parçaları ve muhtemelen Bizans dönemine ait yeşil sırlı seramik parçalarına rastlanmıştır (Şekil 4.107).

İskeletin kaldırılması sonucu zeminde ortaya çıkan moloz taş ve tuğla parçaları temizlenmiş, zeminde ince sıvalı tabaka ortaya çıkmıştır.

Şekil 4.107 Kagir Konut Yapısında sondaj çalışmasında çıkan iskelet (II Nolu KTVKK Arşivi)

Kazı sonucunda Koruma Kurulu tarafından wc yapılmasında bir sakınca görülmemiş, peyzaj ve wc projeleri onaylanmıştır.

Şekil 4.108 Kagir Konut Yapısında sondaj çalışması (II Nolu KTVKK Arşivi)

4.1.9.1 Kagir Konut Yapısı Değerlendirme

Yapının, arkeolojik alanda bulunmasına rağmen restorasyon uygulaması öncesinde araştırma kazısı yapılmamıştır. Bu nedenle yapı altında bulunan veriler ancak uygulama sırasında ortaya çıkmıştır. Yeni veriler doğrultusunda revize projelerin çizilmesi restorasyon uygulama sürecinin uzamasına neden olmuştur.

Yapının değerlendirilmesi yeni işlev verilerek sağlanmaya çalışılmıştır. Arkeolojik sit alanında yer alan ve tescilli olmayan yapıların da projelendirilerek Koruma Kurullarından izin alınması zorunluluğu bulunmaktadır. Ancak buna rağmen proje aşamasında yeterli araştırma yapılmamakta ve bunun yanı sıra projeler onaylanırken Koruma Kurulları tarafından da araştırma talebinde bulunulmamaktadır.

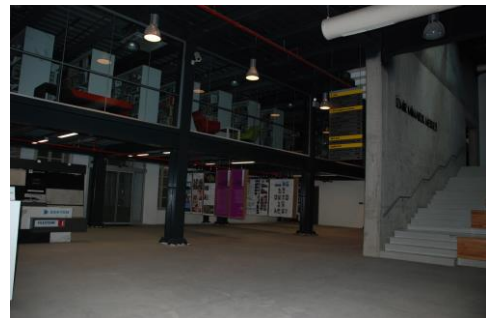
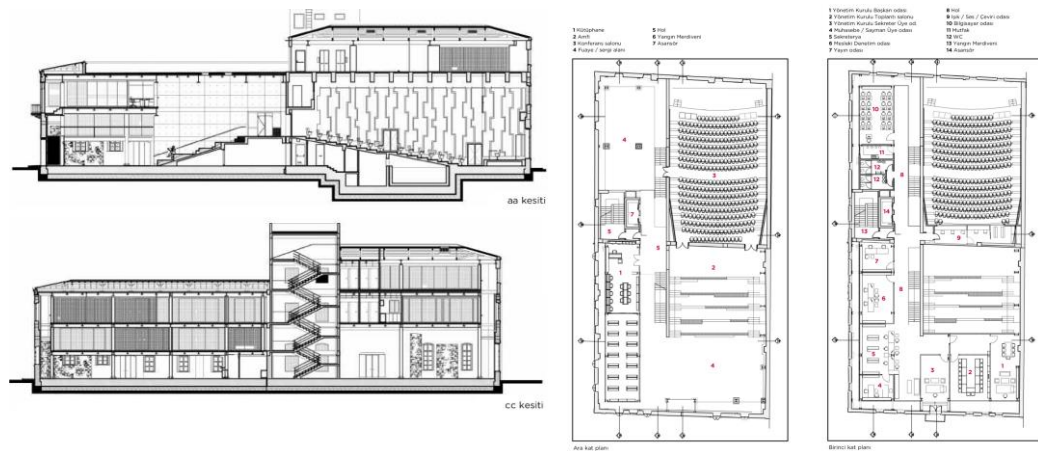
Bu da restorasyon uygulaması sırasında yeni veriler doğrultusunda araştırılma yapılmasına ve yeniden revize projelerin çizilmesine neden olmaktadır. Koruma Kurullarının yoğunluğu göz önüne alındığında süreç ve maliyet açısından sorunlara yol açmaktadır.

4.1.10 - Tekel Tütün Deposu (Alsancak) – İzmir Mimarlık Merkezi

Tablo 4.10 Tekel Tütün Deposu'na ait genel bilgiler

YAPIYA AİT GENEL BİLGİLER			
Yapının Adı	Mimarlık Merkezi	Proje Tarihi	2011-2012
İli /İlçesi	İzmir /Konak	Proje Müellifi	Mim.Hasan Topal ve Ekibi
Pafta/Ada/Parsel	201 Pafta/ 1252 Ada/ 1 Parsel	Uygulama Tarihi	2012-2013
Yapım Tarihi	19.yy Sonları 20.yy Başı	Yüklenici	Kare Mimarlık - MTU Mimari Tasarım
Yapının İlk Kullanımı	Depo Yapısı	Yapının Yeni İşlevi	Mimarlık Merkezi

FOTOĞRAFLAR

TC. DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ RESTORASYON ANA BİLİM DALI

HAZIRLAYAN

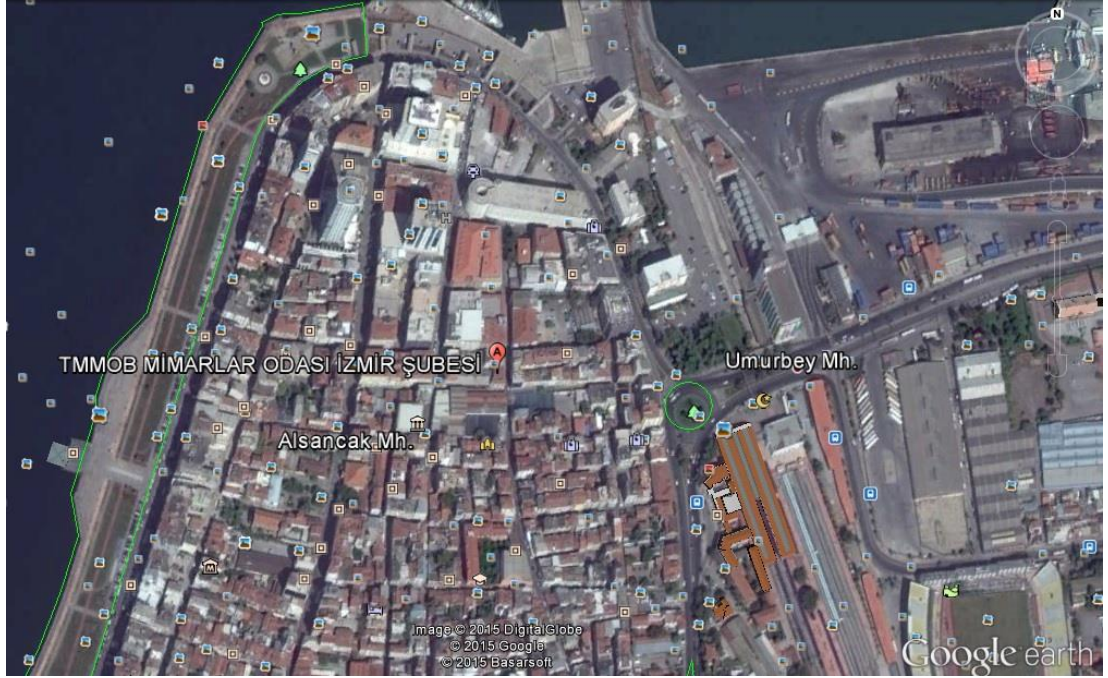
YÖNETEN

2007900599

Gamze DEMİRTAŞ

Doç. Dr. Nezihat KÖŞKLÜK KAYA

Yapı; İzmir İli, Konak İlçesi, Alsancak 1474 Sokak da, 201 Pafta, 1252 Ada, 1 Parsel’de yer alır (Şekil 4.109).

Şekil 4.109 Tekel Tütün Deposu konumu (Google Earth)

1990 yıllarında, yapıların yıkılıp imar planlarında değişiklik yapılarak yerine çok katlı yapılar yapılması gündeme gelmiş, ancak Mimarlar Odası’nın desteği ile İzmir I Nolu KTVKK tarafından 2003 yılında Alsancak’ta bulunan Tekel Eski Depo yapılarının tesciline karar verilmiştir (Tablo 4.10).

Yapı; 19. yüzyıl sonları 20. yüzyıl başlarında Alsancak’ta depolama işlevlerinin gerçekleştirildiği ilk örneklerdendir. Langer olarak Bezmi Alem Valide Sultan Vakfı’na ait olan yapı, 1940 yılında Spierer Tütün İhracat Sanayi A.Ş. nin mülkiyetine geçmiştir (Topal, 2014)

Yapı; zaman içerisinde ilave katlardan meydana gelmiş, zemin kat dış duvarları taş, birinci kat almaşık karma sistem, ikinci kat tuğla malzemeden yapılmıştır. Yapıya zeminden çelik kolonlar üzerinde ara kat ilave edilmiştir.

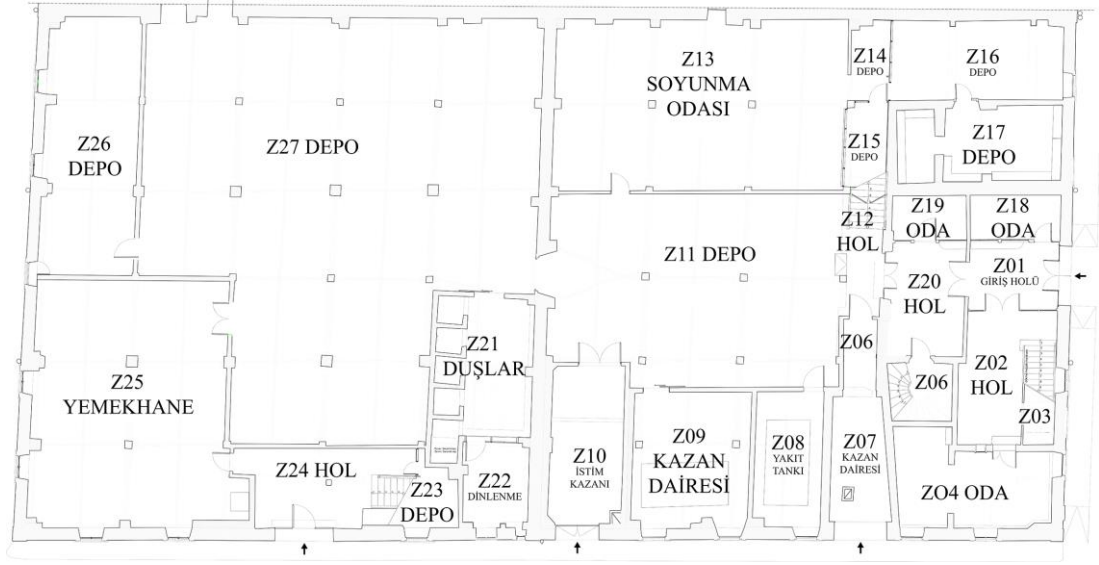
4.1.10.1 İzmir Mimarlık Merkezi Restorasyon Uygulama Öncesi Genel Durumu

Yapı kuzey-güney doğrultusunda dikdörtgen bir yapıya sahiptir. İki adet kare yapının birleşmesinden oluşan yapı, kuzeyde iki, güneyde üç katlıdır (Şekil 4.110).

Şekil 4.110 Tekel Tütün Deposu görünüş (İzmir Mimarlar Odası Arşivi)

Yapıya giriş; kuzey cephesinden cephenin ortasında yer alan bir kapıdan yapılmaktaydı. Giriş holünün batısında üst katlara çıkışı sağlayan ahşap küpeşteli dökme mozaik merdiven, doğusunda Z18 oda mekanı bulunmaktaydı. Batıda merdiven holünün bitiminde Z04 oda, doğusunda sırayla Z17 ve Z16 depo mekanları bulunmaktaydı. Giriş holü ikinci bir hole açılmakta, doğusunda Z19 oda mekanı bulunmaktaydı. (Şekil 4.111).

Şekil 4.111 Tekel Tütün Deposu rölöve zemin kat planı (İzmir Mimarlar Odası Arşivi)

Hollerin bitiminde üçüncü dar ince bir hole girilir, batısında kazan dairesine giriş, doğusunda üst kata çıkışı sağlayan ahşap merdiven bulunur.

Dar holden geniş Z11 depo mekanına geçilir, doğuda personel için soyunma odası batıda kazan dairesi, yakıt tankı bulunur.

Z11 nolu depo mekanından Z27 nolu depo mekanına geçilir. Deponun batısında personel duşları, personel dinlenme odası ve personel yatakhane, üst kata çıkış merdiveni bulunur. Güneyde duvar ile ayrılmış Z26 depo mekanı bulunur. İç duvarlar taş tuğla almaşık teknikte örülmüştür.

Ara kat betonarme kolonlar üzerine oturtulmuş çelik I profiller ile yapılmıştır. Doğu-batı yönünde bir duvarla ikiye bölünen ara kat, iki depodan ve güney depo mekanında yer alan üç odadan oluşmuştur.

Yapının birinci katı Tekel idaresinin lokali ve güreş kulübünün binası olarak kullanılmıştır (Topal, 2014). Yapının birinci kat kuzey bölümünde odalar ve oda içlerinde banyo mekanları, güney bölümünde personel için duş ve wc mekanları yapılmıştır. Yapının ikinci katı bölünmemiş tek depo mekanı olarak kullanılmıştır (Şekil 4.112 ve 4.113).

Yapının cepheleri sade ve simetriktir. Ahşap cepheler, beton söveli ve metal kepenklidir.

4.1.10.2 İzmir Mimarlık Merkezi Restorasyon Uygulaması

Yapı; çelik betonarme olarak karma sistemle yenilenmiş, bütün yapısal elemanların betonarme perde, çelik konstrüksiyon, mekanik tesisat ve elektrik tesisatı elemanlarının açık bırakılması benimsenmiştir. (Topal, 2014) (Şekil 4.114).

Şekil 4.114 Tekel Tütün Deposu zemin kat (2014)

Yapının güçlendirilmesi için iyileştirilmesi amacıyla jet grout uygulaması ve betonarme radye temel yapılmıştır. Yapının dış duvarları çelik hasır ile güçlendirilmiş, ikinci katta bulunan tuğla duvarlar yeniden yapılmıştır.

Yapının iç duvarları korunmamış; taşıyıcı kolonlar ve taşıyıcı perde duvarlar korunmuştur. Yapıya ait tüm mekanik ve elektrik tesisatı kaldırılmıştır. Betonarme duvardaki tesisat izleri korunmuş, duvarlar sıvanmamıştır.

Şeffaflık ön planda olan yeniden işlevlendirme tasarımında yapının iç duvarları alüminyum çerçeveli büyük cam bölme olarak tasarlanmış (Şekil 4.115), konferans salonunun duvar ve tavanı akustik paneller ile kapatılmıştır (Şekil 4.116).

Şekil 4.115 Tekel Tütün Deposu cam bölmeler (2014)

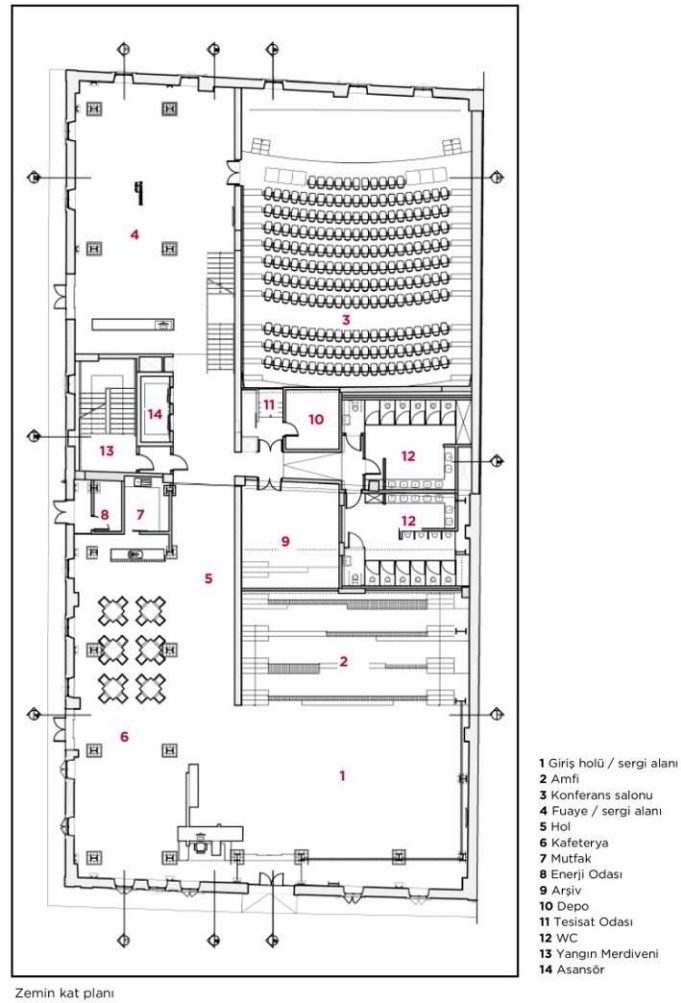

Şekil 4.116 Tekel Tütün Deposu konferans salonu (2014)

Yapıya giriş iki kanatlı özgün demir kapıdan sağlanmaktadır. Girişte cam duvarlarla çevrili hole girilmektedir. Holden yapıya giriş cam otomatik kapı ile sağlanmıştır. Girişte doğuda güvenlik ve danışma masası bulunur.

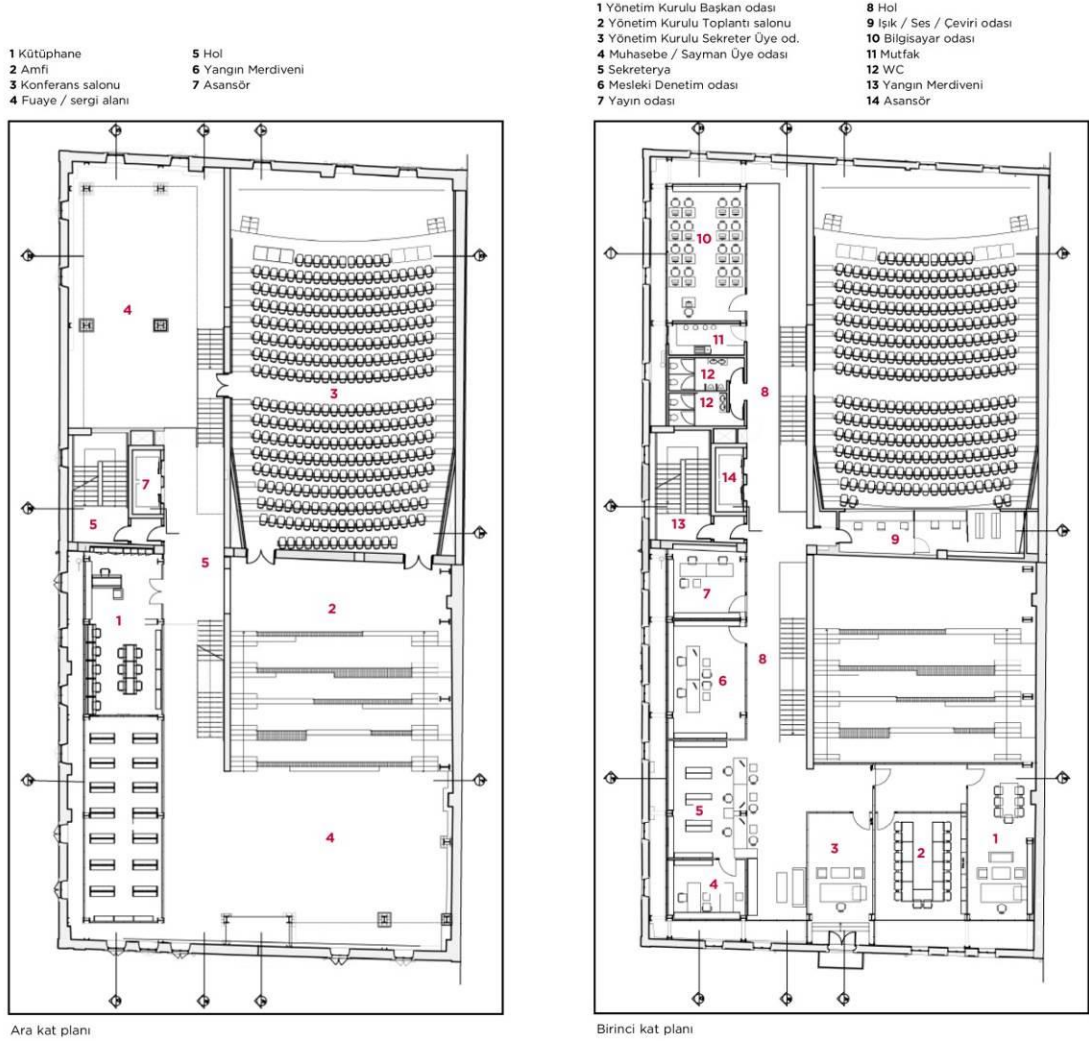
Yapının girişinde sergi alanı olarak da kullanılan giriş holü bulunur. Giriş holü basamaklarla oluşturulmuş amfi ile sonuçlanır. Yapının doğusunda mutfak, bitiminde iki adet asansör ve merdiven bulunmaktadır. Amfinin bitiminde doğudan girişi olan depo, arşiv ve tesisat odası ve wc mekanları bulunur.

Yapının güney batısında konferans salonu ve güney doğusunda sergi alanı bulunur (Şekil 4.117).

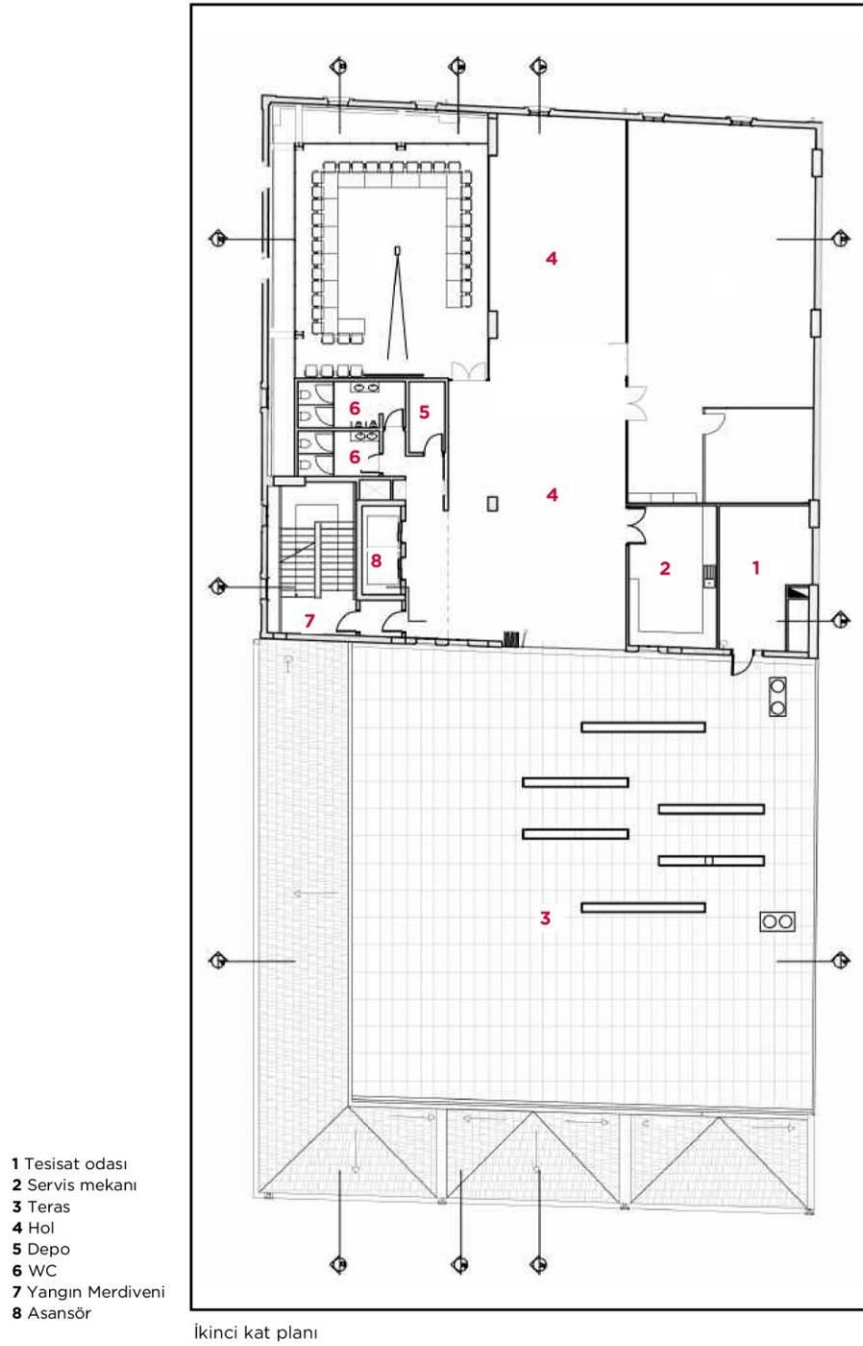
Şekil 4.117 Tekel Tütün Deposu restorasyon zemin kat planı (İzmir Mimarlar Odası Arşivi)

Yapının ara katının tek mekan olarak değerlendirilerek kütüphane olarak kullanılması amaçlanmıştır. Yapının birinci katında idari birimler tasarlanmış olup; burada yönetim, başkanlık odası, muhasebe birimi, bilgisayar odası gibi mekanlar bulunmaktadır (Şekil 4.118).

Şekil 4.118 Tekel Tütün Deposu restorasyon 1.kat ve ara kat planları (İzmir Mimarlar Odası Arşivi)

Yapının ikinci katında eğitim salonları ve atölyeler gibi ortak kullanım mekanları bulunur. Su deposu hidrofor gibi mekanik birimler ise bodrum katta tasarlanmıştır. Yapının kuzey bölümünün çatısı teras olarak kullanılmıştır. Eğimli çatı tamamen yapılmamış olup, kuzey ve doğu cephelerinde iki metrelik bir bölümü çatı olarak tanımlanmıştır (Şekil 4.119).

Şekil 4.119 Tekel Tütün Deposu restorasyon 2.kat planı (İzmir Mimarlar Odası Arşivi)

Yapının projelendirme aşaması; Mimarlar Odası şube personeli tarafından hazırlanmış, oluşturulan proje danışma kurulu tarafından konsept proje ve iç mekan projeleri hazırlanmıştır.

İzmir Mimarlık Merkezi yapımında dört aşamalı bir ihale düzeni uygulanmıştır. Kaba inşaat, ince inşaat, elektrik ve mekanik tesisat işleri ihale ve yapımı gerçekleştirilmiştir (Topal, 2014).

4.1.10.3 İzmir Mimarlık Merkezi'nin Restorasyon Uygulaması Sonrası

Yapı dış kabuk olarak korunmuş, iç mekan organizasyonu tamamen değiştirilmiştir. Yapının geçmişine ait veriler korunmuş, (mekanik tesisat, elektrik tesisat, izleri gibi) betonarme dış duvarlar sıvanmamıştır.

Yapının iç mekan çelik sistemi sağlamlaştırılarak korunmuş, kaplanmamış; çıplaklık ve şeffaflık ön plana çıkarılmıştır.

En büyük değişiklik olarak yapının kuzey bölümünün çatısı teras olarak değerlendirilmiş; çatı yapılmamıştır.

4.1.10.4 İzmir Mimarlık Merkezi Değerlendirme

Yapı, kabuk olarak korunmuş çağdaş malzeme kullanılarak yeni işlev verilmiştir. Yapı izlerinin okunması, yapının eskiliği ve tarihi okunması sağlanmaya çalışılmıştır. Ancak yapılan uygulamalara ve değerlendirilmelere bakıldığında hangi yapı için ne derece müdahale yapılacağı ile ilgili bir kıstas belirlenmemiştir.

Kimi yapıların özgünlüğünün değişmemesi için uygulamayı zorlaştırıcı müdahalelerden kaçınılırken, yapının sıvaları dahi kaldırılarak özgün durumundan uzaklaştırılıp göze güzel görünür düzeyde restorasyon uygulaması yapıldığı düşünülmektedir.

Restorasyon kararları belirlenirken, yapıların niteliği ve özgünlüğü göz önünde bulundurulmalıdır. Güzellik-özgünlük kavramlarının doğru değerlendirilmesi gerekmektedir.

Tablo 4.11 Yapılara ait genel değerlendirme

YENİDEN İŞLEVLENDİRME												
Özgün Yapı Türü	Yapı Adı	Yeni İşlev	Özgünlük Durumu			Restorasyon Müdahaleleri				Müdahale Uygunluğu		İşlev Uygunluğu
			İyi	Orta	Kötü	Plan	Cephe	Strüktür	Malzeme	Olumlu	Olumsuz	
Konut Yapısı	Bornova Cumhuriyet Evi	Kurum Yapısı	X			Özgününe uygun restorasyon uygulaması				Aslına uygun olarak restore edilmesi	İşlevin uygulama sonrasında verilmesi	OLUMSUZ Yoğun kullanım ve bakımsız bırakılması
Kompleks Konut Yapısı	Dramahılar Köşkü	Kent Arşivi ve Müze		X		Hamam ve Ahır bölümünde değişiklik	Ahır cephesinde değişiklik		Ahır cephesinde ve zemin döşemesinde çağdaş malzeme kullanımı	Aslına uygun olarak restore edilmesi		OLUMLU Bulunduğu bölgeye uygun farklı tür yapıların birarada kullanımı
Dini Yapı (Kilise)	Ayavukla (Aziz Vukolos) Kilisesi	Kent Arşivi ve Müze	X			Isıtma biriminin wc olarak düzenlenmesi				Aslına uygun olarak restore edilmesi	İşlevin uygulama sonrasında verilmesi	OLUMLU Farklı tür yapıların birarada kullanımı OLUMSUZ Müştemilat yapısının bakımsız bırakılması
İdari Yapı	Bayındır Eski Hükümet Konağı	Butik Otel		X		Odalarda işlev gereği wc biriminin eklenmesi				Aslına uygun olarak restore edilmesi		OLUMLU Mekanlara birimlerin eklenmesine rağmen yapının algılanabilir olması
Hamam Yapısı	Tire Tahtakale Hamamı	Çarşı		X		Yapının ikiye bölünmesi	Yapıya işlev gereği iki farklı giriş kapısı açılması			Aslına uygun olarak restore edilmesi		OLUMSUZ Yapının bakımsız bırakılması, plan değişikliğiyle yapının algısında sorun yaşanması
Okul Yapısı	Gazi Paşa İlkokulu	Butik Otel		X		Restoran yapısında değişiklik				Aslına uygun olarak restore edilmesi		OLUMLU Mekanlara birimlerin eklenmesine rağmen yapının algılanabilir olması
Konut Yapısı	Foça Kagir Konutu	Banka Yapısı			X	İç bölmelerde değişiklik	Ön cephede pencerelerin genişletilmesi		Pencerelerde çağdaş malzeme kullanımı		Yapının özgünlüğünün değiştirilmesi	OLUMLU Yapının yeni işlev ile değerlendirilmesi OLUMSUZ Özgünlüğünü kaybetmesi
Konut Yapısı	Levanten Konutu	Anaokulu	X			Yapı bahçesine çağdaş ek yapılması, geçiş için pencerenin kapıya dönüştürülmesi				Aslına uygun olarak restore edilmesi		OLUMLU Yapının algısında ve kullanımında özgünlüğün devam etmesi OLUMSUZ İşlevin yoğun kullanım gerektirmesi
Konut Yapısı	Bergama Kagir Konutu	Ticaret Odası Lokali		X		İç bölmelerde değişiklik					Yapının özgünlüğünün değiştirilmesi	OLUMLU Yapının yeni işlev ile değerlendirilmesi OLUMSUZ Özünü kaybetmesi
Depo Yapısı	Tekel Tütün Deposu	İzmir Mimarlık Merkezi		X		İç bölmelerde değişiklik		Çağdaş malzeme kullanımı	İç bölmelerde çağdaş malzeme kullanımı	Yapının zaman içerisindeki müdahale izlerinin korunması	Yapının özgünlüğünün değiştirilmesi	OLUMLU Yapının yeni işlev ile değerlendirilmesi OLUMSUZ Özünü kaybetmesi

4.2 Restorasyon Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlar

Restorasyon kavramı kelime anlamıyla ve uygulama olarak çok geniş bir kavramdır. Etki, sorumluluk ve sorunları en aza indirgeyebilmek için kolektif bir çalışma gereklidir. Kültürel bir mirasın sürekliliğinin, gereklilik ve sorumluluğu tek bir kişiye yüklenmemelidir. Tezin bütününde değinilmeye çalışıldığı gibi farklı meslek grubundaki deneyimli kişiler tarafından birlikte yürütülmesi gerekir.

Sahip olduğumuz kültür mirasının korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması konusunda yönetimler kadar eğitimciler, koruma uzmanları, uygulamacılar ve kullanıcılar da sorumluluk sahibidirler. Onarımların doğru yönetilmesi yönetimlerin temel görevidir. Yapılan uygulamaların titizlik ve dikkatle ele alınarak izlenmesi, evrensel kültür mirasının gelecek kuşaklara daha az zarar görerek ulaşmasında önemli rol oynayacaktır (Ekimci, 2013).

Ayrıca yapı; gerek içindeki, gerek çevresiyle birlikte yaşayan bir varlıktır. Yapının yapılış tarihi, yapılış özellikleri, yapısal karakteristiği dönemsel özellik gösterse de tüm yapılar birbirinden farklıdır. Farklı bozulmalar ve farklı sorunlar gösterebilir. Bu açıdan bakıldığında tarihi yapıların restorasyonlarında benzer olduğu kadar birbirinden farklı birçok sorun ile karşılaşılmaktadır.

Restorasyon uygulamalarındaki sorunları; uygulama öncesi, uygulama süreci ve uygulama sonrası sorunlar olarak ana başlıklar altında toplayabiliriz.

4.2.1 Proje Aşamasında Yaşanan Sorunlar

Projelendirme, restorasyona başlamadan önceki ilk evredir. Yapılacak uygulamanın niteliğini ve kapsamını belirler. Daha önce de tanımlanmaya çalışıldığı gibi projelendirme aşamalarının niteliği restorasyonun niteliğini de etkilemektedir.

4.2.1.1 Restorasyon Projelerinin Yetersizliği

Yapı restore edilmeye başlamadan önce restorasyon projeleri hazırlanır ve Koruma Kurulu'nun onayına sunulur. Genellikle restorasyon projeleri ihale usulüyle yapılır.

Restorasyon projeleri mimari projeden çok farklıdır. Yapının tüm araştırmaları yapılarak, projeleri detaylandırılmalıdır. Yapılacak olan uygulamanın anlaşılır olması için, detayların gerekli ölçülerde çizilmiş olması gerekir. Restorasyon projeleri kapsamlı projeler olduğundan; kot eksikleri, detay eksiklikleri, malzeme, yapım tekniği gibi birçok detay titizlik ile incelenmelidir.

Projelerin teknik ve yeterliliğiyle ilgili olarak Özkan ile yapılan görüşmede: Genel olarak restorasyon projelerinde; çizim tekniğinin öznel bir tarafı her zaman vardır ve olması gerekir. Ancak ortak bir iletişim yöntemi olduğ u göz önünde bulundurulduğ unda herkesin anlayacağı ortak bir dilde olması gerekir. Projelerde sorun çizim tekniğinden ziyade aktörlerin çizime bakış açısından kaynaklanmaktadır. Projeleri sipariş eden kurum ya da kişinin projelerin kuruldan geçmiş olmasından başka beklentisinin bulunmaması, çizimin uygulama için bir araç/evrak olarak görülüyor olması, uygulamayı yapacak olan firma ile proje müellifi arasında soruna yol açmaktadır. Proje çizimleri uygulamayı yönlendirmek için değil, kuruldan projeyi geçirmek için yapılıyor (U. Özkan, Mimar, kişisel iletişim, 27.10.2014).

Sadece projelerin yetersizliği firmalar veya personelin yetersizliğinden değil, proje sürecinde yeterli araştırma koşullarının mevzuattan kaynaklı olarak gerçekleştirilememesidir (Özekinci, 2011).

Restorasyon projesi çizilirken yapıda; sıva raspası, boya raspası, sıva analizi, zemin araştırması, bunun yanı sıra birçok yapı kötü durumda moloz yığını içerisinde olduğ u için zemin kaplama araştırması gibi konular yeterince yapılamamaktadır. Bu açıdan bakıldığında birim fiyat ile yapılan restorasyon ihalelerinde keşif yeterli

olmamakta ve maliyet artmaktadır. Bu konuya maliyetten kaynaklanan sorunlar bölümünde detaylıca değinilecektir.

Ayrıca projelerin daha detaylı çizilebilmesini sağlamak amacıyla yapıya ait verilerin yapıya zarar vermeden tespit edilebilmesi gerekir.

Tarihi yapılarımızın korunmasına yönelik uygulamalar, kapsamlı ön çalışmalar yapmayı gerektirir. Bu çalışmalar tarihi yapıdaki sorunların doğru tespitini, bu yapının günümüze ulaşmasını sağlayan teknolojik özelliklerini ortaya çıkarmayı ve elde edilen veriler ışığında bu özelliklerini koruyarak onarım uygulamalarını planlamayı hedeflemektedir. Bu kapsamdaki çalışmaların yapıya zarar vermeden tahribatsız yöntemler kullanılarak yapılması tercih edilmelidir (Tavukçuoğlu, 2009).

Bazı uygulamalarda; mimari rölöve ve restorasyon projeleri restorasyon çalışmaları için yeterli görülmemekte ve restitüsyon projelerinin çizilmeden restorasyon çalışmalarına başlanması yapıda, dönemin özelliklerini ve sanatını yansıtan, belgeleyen yapıyı zenginleştiren ayrıntıların kaybolmasına neden olmaktadır (Gültekin, 2007).

Ayrıca projelendirmelerde dikkat edilmesi gereken diğer bir husus, restorasyon ve şehir planlamasının birbirleriyle uyumluluğudur. Koruma Amaçlı İmar Planlarının çizilmesi ve uygulanması tek yapı ölçeğinde korunacak taşınmaz tarihi ve kültürel tabiat varlıklarının da çevresiyle beraber korunmasını ve yaşamını daha uzun devam ettirmesini sağlayacaktır.

Yaşanan bir diğer sorunu Başaran; aşırı korumacı yaklaşım ile çizilen projeler olarak değerlendiriyor. Niteliksiz binaların bile “sökmeelim, koruyalım” düşüncesiyle restore edilmeye çalışıldığına, projelerde ezbere kararların bulunduğu, müelliflerinin daha yapıcı uygulanabilir projeler hazırlaması gerektiğine dikkat çekiyor (T. Başaran, Restorasyon Teknikeri, kişisel iletişim, 06.11.2014).

4.2.1.2 Statik-Mekanik-Elektrik vb. Projelerinin Eksikliği

Restorasyonu yapılacak olan birçok yapı kötü durumdadır. Yapıyı ayakta tutan öğelerin sağlamlığı, sağlamlaştırması için gerekenlerin yapılması, elektrik ve mekanik tesisatı, iç ve çevre düzenlemesi yapının yaşaması için bir bütünlük teşkil eder.

Yapının projelendirmesi yapılırken, rölöve projesiyle birlikte, bozulmalar ve malzeme analizleri gibi diğer projeler de çizilir ve kurul onayına sunulur. Restorasyon projeleri ihale edilirken; rölöve, restitüsyon, restorasyon projelerinin çizilmesi ve Koruma Kurulu'na onaylatılması olarak ihale edilir. Statik, mekanik, elektrik gibi projelerin ayrı ihale edilerek, koruma kuruluna onaylatılması gerekmemektedir.

Erdoğan, projelerin kurul onayından sonra statik ve diğer projelerin çizildiğine dikkat çekerek, özellikle statik projelerin çizilmesinden sonra proje müellifinin telif hakları nedeniyle izin vermemesi proje aşamasında yaşanan sorun olarak nitelendiriyor (H.Erdoğan, Mimar, kişisel iletişim, 06.11.2014).

Oysaki yapı bir bütündür. Yapıda meydana gelecek olan değişiklikler, eklemeler, yıkımlar sadece proje üzerinden bakarak değerlendirilmesi, hatalı uygulamaların yapılmasına neden olabilmektedir.

4.2.2 Uygulama Sürecinde Yaşanan Sorunlar

Restorasyon uygulaması uzun bir süreçtir. Süresinin sınırlarını belirlemek zordur. Belirli deneyim, tecrübe ve uzmanlık gerektirir. Yapılacak herhangi bir yanlış uygulama geri dönüşü olmayan sorunlara neden olabilir.

4.2.2.1 Koruma Kurullarından Kaynaklanan Sorunlar

Korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili hizmetlerin bilimsel esaslara göre yürütülmesini sağlamak üzere ülkemizde üçü yenileme alanı olmak üzere Kültür Bakanlığı'na bağlı otuzbeş adet Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu bulunmaktadır.

İzmir'de iki adet Koruma Kurulu bulunmaktadır. İzmir I. Numaralı Koruma Kuruluna bağlı bölgeler; Balçova, Bayındır, Bayraklı, Beydağ, Bornova, Buca, Çeşme, Çiğli, Gaziemir, Güzelbahçe, Karşıyaka, Kiraz, Konak, Karabağlar, Karaburun, Menderes, Narlıdere, Ödemiş, Seferihisar, Selçuk, Tire, Torbalı, Urla ilçeleridir.

İzmir II nolu Koruma Kurulu'na bağlı olan bölgeler; İzmir ilinde Aliağa, Bergama, Dikili, Foça, Kemalpaşa, Kınık, Menemen ve Manisa ili İzmir II nolu Koruma Kurulu görev yetki alanında olan ilçelerdir.

Koruma Bölge Kurulları, 2863 sayılı kanunun 58. maddesinin 3386 sayılı kanunun 15. maddesinde yapılan değişikliğe göre, arkeoloji, sanat tarihi, hukuk, mimari ve şehir plancılığı konularında uzmanlaşmış kişiler arasından, bakanlıkça seçilecek yedi temsilci üyeden oluşur. Ancak uzmanlaşmış ibaresindeki yeterliliğin neye göre belirleneceği belirtilmemiştir.

Koruma Kurullarının yetki alanlarının geniş olması ve buna karşın personel sayısının azlığı başlıca sorunu teşkil etmektedir. Oysa yapıların tescillenmesi, projelerin incelenip onaylanması, restorasyon uygulaması ve sonrasında denetlenmesi gibi görevleri bulunan koruma kurullarının tüm işlemleri yeteri kadar hızlı ve doğru yapması zor görünmektedir.

Koruma Kuruluna gönderilen projeler için kurumun yoğunluğu nedeniyle bazen aylarca sıra beklenmektedir. Tarihi yarımadanın büyük çoğunluğunun Vakıf mülkiyetinde olduğu düşünüldüğünde, kurulda beklenen sürelerin uygulamayı, eserin

korunması sürecinde yapılacak kapsamlı müdahaleleri ne kadar çok geciktirdiği açıktır. Özellikle uygulaması devam eden işlerde sıkıntı yaşanmaktadır (Özekinci, 2011).

Restorasyon uygulaması sırasında projede revize gerektiren durumlar söz konusu olmaktadır. Proje çizilirken yeni veriler ortaya çıkabilir. Örneğin sıva raspası yapıldıktan sonra kapatılmış pencere veya kapı açıklığı bulunabilir veya projeler onaylandıktan sonra özellikle sit alanlarında kazı gerekebilir. Restorasyon uygulaması sırasında çizilen revize projelerin yeniden koruma kurullarınca onaylanması gerekmektedir.

Revize rölöve ve restorasyon projeleri çizildikten sonra koruma kurulu tarafından raportörler yerinde inceleme yapar. Projelerin kurul gündemine alınması ve tekrar onaylanması bir süreç gerektirmektedir. Burada revize projelerin doğruluğu da önemli olmakla birlikte; revize projelerin onaylanmaması restorasyon uygulamasının durmasına neden olabilmektedir. Olgun'a göre (2009), kurullarda revizyon projelerine öncelik verilmelidir.

Koruma Kurulları politik çıkarlar doğrultusunda karar verebilmektedir. Koruma kurulları uzmanlardan oluşuyor olsa da, üyelerinin atamaları ve görevden alınmaları politikacılar tarafından kolaylıkla gerçekleştirilebilmektedir. Bu da koruma kurullarının özerkliğinin tartışılmasına neden olmaktadır. Ayrıca koruma kurullarının aldığı kararlar birbirinden farklı olmakla, benzer bir konuya bir koruma kurulu onay verirken diğer bir koruma kurulu aksi yönde karar verebilmektedir (Sert, 2012).

4.2.2.2 Yüklenici Firma ve Kontrol Mekanizmasından Kaynaklanan Sorunlar

Taşınmaz Kültür Varlıkları Mülkiyeti genellikle vakıflar, belediyeler gibi kurumlara ait olduğundan restorasyon proje ve uygulamaları ihale usulü ile gerçekleştirilmektedir.

Restorasyon uygulamasını yapacak olan yüklenici firmanın yetersizliği durumunda sorunlar yaşanmaktadır. Örneğin; Sabetay Sevi Evi Restorasyonunda yüklenici firmanın iflas etmesinden dolayı uygulama yarım kalmıştır (C.Bilginperk, Rest.Uzm.Yük. Mimar, kişisel iletişim, 13.10.2014).

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamındaki yönetmelikte ihaleye girecek olan isteklilerin ihaleye katılmalarının yetersizliği olarak ihale konusu iş veya benzeri işlerde, mal ve hizmet alımları için son beş yıl içinde, uygulama işlerinde son on beş yıl içinde kamu veya özel sektörde o işe ait ilk sözleşme bedelinin en az %80'i oranında gerçekleştirdiği veya denetlediği işe ait belgeler istenmektedir. Vakıf Kültür Varlıkları İhale Yönetmeliğinde mal veya hizmet alanlarında son beş yıl içinde uygulama işlerinde son on beş yıl içinde kamu veya özel sektörde o işe ait sözleşme bedelinin en az %70'i oranında gerçekleştirdiği veya %50'si oranında denetlediği iş olarak geçer. Bu maddelere bakıldığında yüklenici firmanın yeterliliğinin belirlenmesi sadece kayıt üzerinde mümkün olabilmektedir.

Ayrıca; yüklenici firmanın yeterliliği denetlenirken uzmanlaşmaya gidilmemektedir. Örneğin; yıllarca sadece kale restorasyonu uygulaması yapan bir firmanın tüm diğer uygulama ihalelerine girebilmesi için bir engel olmamaktadır.

Restorasyon uygulamaları ihale konumuna göre değişiklik gösterdiğinden kontrol teşkilatı da o kurum personelinden oluşmaktadır. Restorasyon uzmanlık işi gerektirdiğinden kontrol teşkilatı önem arz etmektedir. Kontrol teşkilatının yüklenici firmayı denetleyebilmesi için yüklenici firmadan daha bilgili ve deneyimli olması gerekmektedir (H.Bağcıvancıoğlu, İnşaat Mühendisi, kişisel iletişim,20.10.2014).

Oysa ki bazı belediyelerin yapmış olduğu restorasyon uygulamalarında, kontrol teşkilatı hem yetersiz hem deneyimsiz olabilmektedir. Özellikle küçük belediyelerde yeterli personel istihdam etme olanağı bulunmaktadır. Örneğin; Birgi Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğü'nde yalnız iki adet teknik personel bulunmaktaydı (C.Bilginperk, Rest.Uzm.Yük. Mimar, kişisel iletişim, 13.10.2014).

Ayrıca Uysal; proje müellifleri ve uygulamacı firma arasındaki ikili ilişkilerin uygulama sırasında kontroller arasında sorun yaşanmasına neden olduğunu belirtmektedir. Ayrıca kişilerin proje müellifliği sırasındaki bakış açısı ile uygulamacı olduğu zaman ki bakış açısının farklı olduğunu yaşanan sorunlar olarak görülmektedir (G. Uysal, İnşaat Mühendisi, kişisel iletişim, 30.10.2014).

Bunun yanı sıra yüklenici ve kontrol teşkilatı arasında yaşanabilecek sorunlar da restorasyon uygulamasının doğruluk ve kalitesini etkilemektedir. Uygulamanın devam edebilmesi için denetiminin düzenli yapılması gereklidir.

4.2.2.3 Kurumlar Arası Koordinasyon Eksikliği

Restorasyonun uzun bir süreç olduğu, bu süreç zarfında birçok kurum ve kişilerin etkin ve yetkin olduğu bilinmektedir. Ancak restorasyon sürecinde bu kurumların birbiriyle olan iletişim kopukluğu birçok soruna neden olmaktadır.

Kısaca, restorasyon sürecinde sırasıyla proje ihalesini yapan kurum, proje müellifi, uygulama ihalesini yapan kurum, yüklenici firma, kontrol teşkilatı, koruma kurulu gibi birçok kurum veya kişi bulunmaktadır.

Sadece adı geçen kurumlar dışında her kurumun da kendi alt birimleri bulunmaktadır. Restorasyon uygulaması sırasında yüklenici firma-kontrol teşkilatı ve proje müellifi sürekli iletişim ve etkileşim halinde bulunmalıdır.

Örneğin; Ahmet Ağa Konağı Restorasyonunda proje ihalesi Vakıflar Müdürlüğü tarafından yapılmış, yapı Büyükşehir Belediyesi'ne restorasyonu karşılığında kiralanmış ve restorasyon uygulaması Büyükşehir Belediyesi tarafından yapılmıştır. Proje aşaması ile uygulama aşaması kontrollükleri farklı kurumlar tarafından gerçekleştirilmiştir (C.Bilginperk, Rest.Uzm.Yük. Mimar, kişisel iletişim, 13.10.2014).

Ayrıca kurumların kendi içerisindeki iletişimi de çok önemlidir. Örneğin; Büyükşehir Belediyesi'nde ihale birimi farklı, ihaleye keşif hazırlayan birim farklı, kontrol mekanizması farklıdır. Her ne kadar bulunan veriler projeye aktarılmış olsa da kazanılan deneyim aktarılmaz.

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 22.03.2001 tarih ve 680 sayılı ilke kararına göre, koruma kurullarında onaylanan her ölçek ve nitelikteki plan ve projelerin uygulamada uzmanlarınca denetlenmesi gerektiğine, bu anlamda imar ve koruma mevzuatında belediyelere ve valiliklere verilen denetim yükümlülüğünün yanı sıra, uygulamanın müellif mimar tarafından denetiminin de yasal ve mesleki bir sorumluluk olduğu belirtilerek proje müelliflerinin de uygulamada denetleyici olduğuna karar verilmiştir.

Ancak, yine ilgili ilke kararı uyarınca proje müellifinin mesleki denetim sorumluluğunu devredebileceği de belirtilmiştir. Proje müellifliğinin devri kağıt üzerinde gerçekleşebilse de, bilgi ve deneyim olarak devretmek mümkün olmamaktadır. Proje aşamasında yapılan araştırmalar ulaşılan bilgiler yaşanan deneyim aktarılamamaktadır.

4.2.2.4 Teknik Personel Yetersizliği

Teknik personel yetersizliği her ne kadar diğer maddelerde bahsi geçmiş olsa da, hem eksikliği, hem deneyimsizliği tekrar üzerinde durulması gereken bir sorundur.

Öncelikle, proje ve uygulama arasındaki işi üstlenen firmanın ihalede belirlenen teknik personeli bulundurmaya taahhüt etmesi gereklidir. Ancak sadece taahhüt etmesi teknik personeli bulundurduğunu göstermez. Ayrıca kontrol teşkilatında da teknik personel eksikliği gözlemlenmiştir.

Teknik eleman yetersizliğine Vakıflar 1. Bölge Müdürü İbrahim Özekinci (2011) şu şekilde değinmiştir: 2009 yılı itibarıyla sadece 6900 adet evrak girişi yapılmıştır. Bu sayıda taşınmazla İstanbul kentinin yoğunluğu düşünüldüğünde bunların

kapsamlı incelemesi, cevaplanması, çözülmesinde ciddi sorunlar yaşanmaktadır. Personel günlük işlere ve yazışmalara bile zaman ayırmakta zorlanırken, kontrol görevleri ve yerinde tespitler konusunda zorlanmakta ve fazla mesai ile çalışmaktadır. İşin kalitesi ve personelin başarısı, motivasyonu için yetişmiş, yeterli sayıda uzman kadrolara ihtiyaç duyulmaktadır.

4.2.2.5 Malzeme ve Kalifiye Eleman Yetersizliği

Restorasyon nitelik ve zanaat gerektiren bir iştir. Denetleyen ve uygulayan teknik eleman dışında uygulamayı yapacak ustaların bulunmaması, yetişmiş ara eleman eksikliği karşılaşılan en önemli sorunlardandır.

Özellikle yapılan sözlü görüşmelerde ve çalışılan restorasyon uygulamalarında gözlemlenen uygulamayı yapan elemanların bilinçsizliği ve yetersizliğidir. Yonu taşı ustası, taş duvar ustası, ahşap oyma ustası, kalem işi sanatçısı gibi uzmanlaşmak gereken farklı branşlardır.

Bunun yanında malzeme temininde de sorunlar yaşanmaktadır. Günümüzde kullanılan malzemeler ile geleneksel malzemeler içerik olarak uyuşmamaktadır. Geçmişte doğal olarak bulunan malzemeler, günümüzde bulunamamaktadır. Uygulama sırasında bazı malzemeler özgün ebat ve içerikte üretilmesi gerekmektedir.

Örneğin; Bayındır Hükümet Binası Restorasyonunda revak kemerlerinde kullanılan tuğlalar özgününe uygun olarak yeniden imal edilmiştir. Yeniden üretilen imalatlar özellikleri farklı malzemeler hem üretici firmayı bulmak açısından, hem de maliyet açısından sorun oluşturmaktadır.

Ömer Faruk Sert'in (2012) anket çalışmasında da değindiği malzemede yaşanan diğer bir sorun olarak; doğal kaynaklı malzemelerin bazen istenilen kalitede çıkmamasının yüklenici ve idare arasında sorunlar yaşanmasına neden olduğu ve bu

durumun uygulama aşamasının uzamasına ve maliyetin artmasına neden olduğunu göstermektedir.

4.2.2.6 İhale Usulünden Kaynaklanan Sorunlar

Ülkemizdeki taşınmaz kültür varlıklarının restorasyonunun yapılması ve korunması genel anlamda ihale yolu ile yapılır. İhale; kelime anlamı ile iş, mal vb. nin birçok istekli arasında en uygun şartlarla kabul edene verme, eksiltme veya arttırmadır (TDK Türkçe Sözlük). İhale usulüyle işin yapılması istekliler arasından en düşük fiyat teklifi veren kişinin işi alması anlamına gelir.

Oysaki restorasyonun doğası gereği, en küçük ayrıntıların bile detaylara zarar verilmemesi için plansız ve deneyimsiz sıradan işçilerin değil uzman kişilerce yapılması gerekmektedir. Bu tarz titizlik ve ekip gerektiren işlerde maliyet artmaktadır.

4734 sayılı İhale Kanunu'nda ve restorasyon ihalelerinde geçerli yönetmeliklerde dört farklı ihale yöntemi belirtilmektedir. Bunlar; açık usul ihaleler, pazarlık usulü ihaleler, davet usulü ihaleler ve doğrudan temin yoluyla yapılan ihalelerdir.

Açık ihale usulüyle yapılan ihalelerde; iş bitirmenin yeterliliği ihaleye girebilmeyi olanaklı kılmaktadır. Ancak aşırı kırımlarla işin alınması ve en düşük teklifi veren firmanın işi alması işin gerekli özen ve kalitede tamamlanamamasına neden olmaktadır. Bu tür durumlarda restorasyon uygulaması yarım kalmakta tamamlanamamaktadır. Yarım kalan uygulamalarda yapının bozulması ve yıpranması daha hızlı olmaktadır.

Ayrıca ihale yapılmadan önce ihaleyi yapacak olan kurumun yeterince hazırlanmaması; gerek birim fiyatlı işlerde keşfin eksik hazırlanması, gerek projede metrajların yanlış hazırlanması, gerek teknik şartnamelerin eksik hazırlanması gibi sorunlar gözlemlenmiştir. Bu sorunlar özellikle maliyetin yanlış hazırlanmasına ve

uygulama sırasında maliyet arttığından uygulamanın tamamlanamamasına neden olmaktadır.

İhale gereğince ihaleyi alan yüklenici firmadan alınan geçici teminat ve kesin teminat oranlarının yetersiz veya caydırıcı olmadığı gözlemlenmiştir. İşin çıkmaza girdiği durumlarda yüklenici firma teminatı yakıp işten vazgeçebilmektedir. Bu durumda ihale iptal edilecek, tekrar ihale yapılacak ve süreç uzayacaktır.

Bir diğer sorun da davet usulüyle yapılan ihalelerde yaşanmaktadır. Nitelik olarak bakıldığında davet usulüyle yapılan ihalelerde belirli firmaların yeterliliği ve kalitesini yaptığı uygulamalar ile kanıtlamış firmaların daveti ile gerçekleştirildiği göz önünde bulundurularak doğru bir uygulama gibi görünse de özellikle yapılan görüşmelerde bu tür ihalelerin de farklı sorunlara sebep olduğu görülmüştür.

Davet usulü ile yapılan ihalelerde öncelikle ihaleyi yapan komisyonun belirli bir zan altında kalmasına sebep olmaktadır. İhale mevzuatı noktasında idareler şaibe altında kalmaktadır. Bu nedenle özellikle idareler davet usulü ile ihale yapmaktan kaçınmaktadırlar.

4.2.2.7 Restorasyon Süresinden Kaynaklanan Sorunlar

Restorasyon proje ve uygulamalarında belirlenen süre ihale bedeli göz önüne alınarak ihaleye çıkacak olan kuruma bağlıdır.

Proje ve restorasyon uygulamasında belirlenen süre farazidir. İşin bitimini belirlemek için süre belirtmek zorunlu olsa da, belirlenen sürelerin genellikle yetersiz olduğu gözlemlenmiştir.

Proje aşamasında verilen sürenin yetersizliği projede gerekli ve yeterli araştırmalar yapılmadan, müdahale kararlarının titizlikle verilmeden, projenin mümkün olduğu kadar hızlı çizilip yanlış ve yetersiz olmasına neden olmaktadır.

Uygulama aşamasında özellikle yılsonuna denk gelen sürelerde işin uzamaması için yılsonuna denk gelecek şekilde süre verilmesi, doğal şartlar göz önüne alınmadan uygulamaların kışın başlaması uygulamanın sorunlu olmasına neden olmaktadır.

4.2.2.8 Maliyetten Kaynaklanan Sorunlar

Bir önceki maddelerde de belirtildiği gibi özellikle restorasyon uygulamasında çıkarılan maliyetin yanlış ve eksik olması işin yarım kalmasına neden olmaktadır.

Özellikle birim fiyat ile yapılan işlerde; keşfin eksik yapılması, öngörülemeyen uygulamalar, projede eksik olan müdahaleler veya uygulama sırasında kazı, raspa gibi uygulamalar sonucu çıkan ilave işlerde maliyet artmaktadır.

4.2.2.9 Birim Fiyat Eksikliğinden Kaynaklanan Sorunlar

İhale bedelli işlerde maliyet hesaplamak için yapılacak iş kalemleri belirlenmiştir.

İnşaat terimleri sözlüğünde birim fiyat: birim fiyat üzerinden sözleşmeye bağlanacak yapım işlerinde, ön ve/veya kesin projelere ve bunlara ilişkin mahal listeleri ile birim fiyat tarifelerine dayalı olarak idarece hazırlanmış olan cetvelde yer alan her bir iş kalemi için istekli tarafından teklif edilerek idarece uygun görülen ve sözleşmede gösterilen ödemeye esas fiyat, bir imalatın adet, kg, m, m², m³ biriminin fiyatlarıdır.

Kamu ihaleleri hazırlanırken maliyet hesaplamak için birim fiyatlar kullanılır. Ancak; birim fiyatlar yeterli ve güncel değildir. Özellikle, işçilik ve malzeme bedelleri günümüz fiyatlarını tariflememektedir. Yapılan işin birim fiyatı yapım maliyetini karşılamamaktadır. Yüklenici firmanın kazanç sağlamak amacıyla işin kalitesini düşürmesi gibi sorunlara neden olmaktadır.

Ayrıca özellikli işlerde yapılacak işi tarifleyen birim fiyatların bulunmaması analiz yapılmasını gerektirmektedir. Keşif çıkarılırken göz ardı edilen analizler uygulama aşamasında sorun yaratmakta işin yavaşlamasına neden olmaktadır.

Örneğin Olgun'un (2009) da değindiği gibi; Yenikapı Mevlevihanesi'nde iç mekanlarda söndürülmüş ve bekletilmiş olan kireç kullanılırken, dış beden duvarında daha dayanıklı olması bakımından hidrolik kireç ile hazırlanmış horasan harcı kullanılmıştır. Bu imalatın karşılığı hiçbir resmi daire birim fiyatında bulunmamaktadır.

4.2.3 Uygulama Sonrası Sorunlar

4.2.3.1 Rant Sorunu

Günümüzde Restorasyon Uygulamaları prestij amaçlı kullanılmaktadır. Yapılan birçok sözlü görüşmede restorasyon uygulamasının doğruluğu ve niteliğinden ziyade görünüşü ve görsel olarak güzelliği önemli bulunmaktadır.

Genellikle bakıldığında özellikle bu ticari yaklaşım uygulama sırasında birçok soruna zemin hazırlayıp sonucunda restorasyon uygulamasının yanlış olmasına neden olmaktadır.

Öncelikle yapılardan rant elde etme düşüncesi restorasyonlarda belirlenen sürelerin kısa tutulmasına neden olmaktadır. Hızlı yapılacak uygulamalarda restorasyonun gerektirdiği özgün tekniklerin kullanılmasını olanaksız hale getirmektedir.

Bunun yanı sıra Restorasyon Uygulamaları maliyet gerektiren uygulamalardır. Maliyetin düşürülmeye çalışılması, yeterli paranın restorasyon yerine reklama ayrılması, bilinçsiz yapılan maddi kesintiler yüklenici firmanın yanlış ve eksik işler yapmasına zemin hazırlamaktadır.

Yap-İşlet-Devret modeli işlerde, özellikle yapının işlevi kazanç sağlamak amacıyla değiştirildiğinden, yapılan uygulamalar yanlış restorasyonlara zemin hazırlamaktadır.

4.2.3.2 Yeni İşlev Sorunu

Yapı türü ne olursa olsun yapıya onarım sonucu ne tür kullanımlar gelebileceği, sağlıklı bir potansiyel araştırmasından sonra belirlenebilir. Yapının değerlerini yitirmeden sağladığı olanakların hangi ölçüde müdahalelere açık olduğunun belirlenmesi gerekir.

Yapıya yüklenecek yeni bir işlev ile; yapının mimarisi ile uyum içinde olması, mimari kimliği zedelememesi ve yapıyı zorlamaması beklenir.

Yeni işlevin verilme sürecinde en çok karşılaşılan sorunlar; yapıya restorasyondan sonra işlev verilmesi ve uygun işlev verilmeyip tekrar işlev değişikliğinin yapılması olarak göze çarpmaktadır. Restorasyon yapıldıktan sonra işlev verilmeye çalışılan yapılar verilen işleve göre yeniden bir onarım sürecine girmektedir. Aynı şekilde orijinal mekansal kurguya ve mimari yapıya uygun olmayan işlevler değiştirildiğinde de yapı tekrar bir onarım sürecine girmekte ve daha çok zarar görmektedir. Çünkü yeni işlevler, yeni mekansal düzenlemeler ve ekleri de beraberinde getirmektedir. Özellikle cephe estetiğini ve oranlarını bozan eklentiler yapının bütünlüğünü bozmaktadır. Ayrıca eklentilerde malzeme ve yapım sistemi seçimi de önemli bir faktördür (Akın ve Özen, 2013).

Yapının projelendirme aşamasında yeniden verilecek işlev belirlenmelidir. Restorasyon uygulaması yapıldıktan sonra yapıya işlev verilmesi zorunlu kullanım sağlanmasına neden olmakta yapının yıpranmasını hızlandırmaktadır.

Yeni işlev verilerek koruma iki ihtiyacı birden karşılamalıdır. Biri var olan yapının bütünlüğünü muhafaza etmek, diğeri yapıyı kullanıcılar açısından okunabilir ve anlaşılabilir kılmaktır (Pekol, 2010).

Tablo 4.12 Yapılara ait sorunların genel değerlendirilmesi

Yapı Örnekleri Üzerinden Restorasyon Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlar													
	Proje Aşamasında Yaşanan Sorunlar		Uygulama Sürecinde Yaşanan Sorunlar									Uygulama Sonrası Sorunlar	
	Restorasyon Projelerinin Yetersizliği	Statik-Mekanik-Elektrik vb. Projelerinin Eksikliği	Koruma Kurullarından Kaynaklanan Sorunlar	Yüklenici Firma ve Kontrol Mekanizmasından Kaynaklanan Sorunlar	Kurumlar Arası Koordinasyon Eksikliği	Teknik Personel Yetersizliği	Malzeme ve Kalifiye Eleman Yetersizliği	İhale Usulünden Kaynaklanan Sorunlar	Restorasyon Süresinden Kaynaklanan Sorunlar	Maliyet Kaynaklanan Sorunlar	Birim Fiyat Eksikliğinden Kaynaklanan Sorunlar	Rant Sorunu	Yeni İşlev Sorunu
Bornova Evi	X	X	X		X			X		X	X		X
Dramalılar Köşkü	X								X		X		
Ayavukla (Aziz Vukolos) Kilisesi													X
Bayındır Eski Hükümet Konağı							X						
Tire Tahtakale Hamamı		X		X		X							X
Gazi Paşa İlkokulu								X	X		X		
Foça Kagir Konut Yapısı	X		X		X								
Levanten Konutu													X
Bergama Kagir Konutu	X		X		X								
Tekel Tütün Deposu												X	

BÖLÜM BEŞ

SONUÇ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Tez kapsamında; restorasyon sırasında yaşanan problemler, özellikle projelendirme ve restorasyon uygulamalarında görev aldığım ve dışardan gözlemlene fırsatı bulduğum yapılar genelinden, değerlendirilmeye çalışılmıştır. Uygulamacı ve yüklenici kurumlar ile yapılan sözlü görüşmeler sorunların içeriklerinin belirlenmesinde yol gösterici olmuştur.

Koruma kavramına İzmir ölçeğinde bakıldığında; Koruma Kurulu arşiv ve kayıtlarında tarihi eserler ile ilgili bilgi ve belgelerin eksikliği göze çarpmaktadır. Arşivlerin düzenlenmesi ve güncellenmesi gecikmektedir. Ayrıca kültür varlığı envanterleri hazırlanarak eserlerin belgelenip projelendirilmesi gerekmektedir.

Öncelikle en büyük sorunun projelendirme aşamasından kaynaklandığı düşünülürse, projelerin daha detaylı ve anlaşılır çizilmesi gerekmektedir. Özellikle yapılan kişisel görüşmelerde proje aşamasında akademisyenlerin veya uzmanlığı kanıtlanmış kişilerin etkin olması, koruma kurulu öncesinde projelerin yetkin kişiler tarafından denetlenmesi daha net ve daha teknik projelerin ortaya çıkacağını ve kurul sürecini kısaltacağını düşündürmüştür.

Örneğin; Bornova Cumhuriyet Evi yapısının restorasyon projelerinde, engelli rampaları ve engelli asansörü çizilmiştir. Ancak; rampa yapılabilmesi için gerekli detay (rampa eğimi ve uzunluğu) göz önünde bulundurulmamış, engelli asansörü için yeterli alan bırakılmamıştır. Uygulama esnasında rampaların ve engelli asansörünün yapılamayacağı anlaşılmıştır.

Ayrıca; İzmir ili Buca ilçesinde yer alan, Forbes Köşkü Restorasyonunda, restorasyon projesi 1982 yılına aittir ve günümüz yapısını tanımlamamaktadır. Bu amaçla yapı koruma altına alınmış ancak tam anlamıyla restorasyonu tamamlanamamıştır.

Restorasyon projelerinin yanı sıra; yapılara ait statik, elektrik, mekanik gibi projelerin yetersiz ve ya eksik olması da önemli sorunlardan biridir.

Örneğin; Kemalpaşa Çarşı Hamamı Restorasyonunda, mekanik ve elektrik projeleri proje müellifi bilgisi dışında başka kişilerce çizilmiştir. Ancak; yapının bilinmemesi ve çoğu zaman tarihi eser olduğu günümüz betonarme yapısı olmadığı göz ardı edilerek projeler çizildiği için uygulama sırasında sorun yaşanmıştır. Mekanik ve elektrik projelerinin yeniden çizilmesi gerekmiştir. Projelerin yeniden çizilmesi, yapılacak uygulamalar yeniden karar verilmesi gerekliliğini ortaya çıkardığı gibi süreç almaktadır.

Başka bir örnek olarak da Tünelli Ev Restorasyonu gösterilebilir. Elektrik ve Tesisat Projeleri çizilirken, restorasyon projesinde mutfak ve servis mekanının yerleri farklı alınmış, projenin bilinmemesinden ötürü elektrik tesisatında mutfak olan mekan, tesisat projesinde servis alanı olarak görülmektedir. Uygulama sırasında bu yanlışlık düzeltilmiştir. Bu örnek, projelerin bütün olarak görülmesi gerektiğine en basit örnektir.

Ayrıca yapıların tarihi bina olduğunu düşünürsek yapılarda sürekli olarak güçlendirme yapıldığını göz önünde bulundurmamız gerekir. Ancak Başaran; inşaat mühendislerinin de restorasyonda nitelik kazanması gerekliliğine değinerek, mühendislik de sürekli betonarme bilinciyle yetişen kişilerin hem koruma bilinci kazanması, hem de malzeme bilgisinin gelişmesi gerekliliğini dile getirmektedir (T. Başaran, Restorasyon Teknikeri, kişisel iletişim, 06.11.2014).

Yaşanan diğer bir sorun olarak da Koruma Kurullarının yetersizliği olarak nitelendirilmektedir. Özkan; özellikle koruma kurullarından, katkı değil onay beklendiğini ve kurullardaki iş yoğunluğunun, yetişmiş personel azlığının, koruma kavramına ters düşen isteklerin, proje sürecinde yeterli uzman bulunmamasının ve yeterli titizliğin gösterilmemesinin ve birtakım mevzuata bağlı gecikmelerin kurullarda yaşanan sorunlar olduğunu belirtmektedir (U. Özkan, Mimar, kişisel iletişim, 27.10.2014).

Örneğin; Kemalpaşa Çarşı Hamamı Restorasyonu sırasında, koruma kurulu kararında, yapı çevresinde yapılacak olan kazı sonrası ve sıva boya raspa sonrası kurul bilgisi dahilinde restorasyona başlanması hükmü bulunmaktadır. Restorasyon uygulaması sırasında revize projeler çizilmiş ve koruma kurulu onayı alındıktan sonra restorasyona devam edilmiştir. Süreç restorasyonu etkilemese de iki aylık bir süreci kapsamıştır.

Ayrıca; Bornova Cumhuriyet Evi Restorasyonu sırasında yeni veriler ortaya çıkmış (zemin kat tavan ahşapları), revize proje çizilmiş, ancak kurul kararı uzun süre almış, bir yıla yakın bir süre beklenmiştir. Ayrıca; bu sorun, proje müellifinin yeterliliği de diğer bir sorunun göz önüne alınması gerektiğini de göstermiştir.

Restorasyon uygulamalarının uzman kişilerin denetiminde ve uzman kişilerce yapılması gerekmektedir. Hem özel işletmeler için, hem kontrol mekanizmalarında görev alan teknik personele eğitim verilmelidir. Sadece mimarların değil, diğer meslek gruplarındaki teknik personelin de koruma bağlamında bilinçlenmesi gerekmektedir. Ayrıca teknik ekibin yanı sıra; usta, kalfa gibi koruma bilinci olan ara eleman da yetiştirmek gereklidir.

Türkiye’de kültürel mirasın korunması konusunda Avrupa ülkelerine benzer hukuksal düzenlemeler yapılmıştır. Ancak bu kararların geliştirilmesi ve yenilenmesi gerekmektedir. Özellikle “yapıların yeniden işlevlendirilmesinde, kararların belediyeler ve restorasyonu yaptıran kuruma bırakılması” düşünülmesi gereken bir düzenlemedir.

Restorasyon uygulama aşamasında proje müellifi, birçok sorunu çözüme kavuşturabilir. Ancak ülkemizde karşılaşılan sorunlardan biri; kurumlardaki restorasyon ihalelerinde proje müellifinin uygulama aşamasında devre dışı bırakılmasıdır (Gültekin, 2007).

Ayrıca projenin güncel olması özellikle keşif çıkarılmasında önemli bir kriterdir. Projeleri onaylanan eserlerin hemen restorasyonunun gerçekleşmemesi, keşfin proje

üzerinden yapılması, zaman içerisinde yapının tahribatının göz önünde bulundurulmadan aynı keşif ile uygulama ihalesinin yapılması yapı için ayrılan bütçenin yetersiz kalmasına neden olmaktadır.

Restorasyon işlemlerinin yapılabilmesi için maliyetin belirlenmesi gerekir. Ülkemizde genelde birim fiyat ile yapılan işlerde keşif hazırlanması yetersiz olmaktadır. Keşif hazırlanması için yeterli sürenin tanınması ve restorasyon uygulamalarına hakim kişilerce hazırlanması gerekmektedir. Ayrıca birim fiyatlardaki eksiklikler, yapılacak özellikli işlerde analizlerin yapılması süreç gerektirir. Bunun yanı sıra birim fiyatlarda bulunan rayiç fiyatları güncel değildir. Özellikle işçilik rayiç bedelleri düşük olmasından dolayı, nitelikli işlerde vasıflı elemanlar yerine düz işçilerin kullanılmasına neden olmaktadır.

Keşif hazırlanması, işin maliyetinin belirlenmesi ve gerekli bütçenin ayrılması olduğundan; keşif hazırlayan kişilerin özellikle restorasyon konusunda uzman olan kişiler olması gerekmektedir.

Kamu İhale Kanunu'na göre ihale bedeli %20 oranında arttırılırken, yönetmeliklere göre bu bedel %50 oranında olabilmektedir. %50 yapılacak olan iş artışında işin tamamının bitmesi gerekir. İş artışında maliyeti belirlemek için uygulamasının tamamlanmasını öngöreceğ şekilde mukayese yapılır. Mukayese sonucu iş artışı %50'yi geçtiği takdirde iş artışı verilmeksizin ihale feshedilir veya iş bedeli tutarınca iş tamamlanıp yeniden ihale düzenlenir.

Örneğin, Kadifekale Sur Duvarları Restorasyonunda temin edilemeyen, duvarların sağlamlaştırılması için gerekli olan enjeksiyon uygulamasından dolayı keşifte artış olmuş ve uygulama %50 artış ile zar zor tamamlanmıştır.

Bornova Cumhuriyet Evi Restorasyonunda, keşif artışı %50 yi geçtiğinden tesisat işleri restorasyon uygulaması yapan firma tarafından tamamlanamamış, daha sonra belediyenin kendi olanaklarıyla tamamlanmıştır.

Buca Forbes Köşkü Restorasyonu, eksik projenin yanı sıra keşif bedelinin yetersizliği ve işin %50 keşif artışıyla bitmeyeceğinden dolayı da restorasyon uygulaması yarım kalmış tamamlanamamıştır.

Yapıların ihale usulü ile restorasyonunun yapılmasında başlıca sorunlardan biri de, yüklenici firmanın yeterliliğinin gerçekten belirlenmemesi ve yaklaşık maliyetlerin idarelerce düşük hesaplanması özel imalat gerektiren restorasyon işleriyle uyuşmamaktadır. Sorun; ihale yasasında yapılacak olan değişikliklerle restorasyon uygulamalarında uygulanacak farklı bir ihale metoduyla veya firmaların yeterliliğini denetleyecek idare dışında kurulacak komisyonlarca çözülebilir.

Eski eser restorasyonunda anahtar teslimi götürü bedel usulü ihale edilmesi işin özüne aykırıdır. Restorasyonda yapılacak uygulamayı, söküm ve raspa olayı gerçekleşmeden ön görmek mümkün değildir.

Yapıya yeni işlev verilirken eski işlevi göz önünde bulundurulmalıdır. Çevresiyle uyumlu, çevresinin değişebilir parametreleri değerlendirilmelidir.

“Uzman mimari bürolardan çıkan projeler, koruma bölge kurullarının önerileri çerçevesinde değişikliğe uğramaktadır. Kimi zaman bu değişiklikler mimarın tasarımına müdahale etmektedir... Aynı zamanda yeterince araştırma yapılmadığı, hatta daha önce yapılmış güncel binaya ancak yeniden işlevlendirme projesi olan başka bir projeden edinilmiş bilgiler kullanıldığı için tarihi açıdan yanıltıcı bir görüntü oluşturulmaktadır” (Pekol, 2010).

Erşen (2009); korumada finansal boyuta değinirken, yapılara turizme yönelik işlev verilmesinin, tarihi kentlerin yaşatılmasında tek kurtarıcı olarak görüldüğünü belirtir. Bu durumda mevcut yapıların işlevlerinin tamamen değiştirildiği, ticaret ya da diğer hizmet sektörlerinin kullanımında ‘vitrin, ayrı giriş bölümü, merdiven, wc-lavabo’ gibi eklentilerin yapıldığını belirtir.

Yapıların yeniden kullanım sürecinde, doğru mekanlar oluşturabilmek için, tasarımlarında fiziksel, anlamsal, yasal ve çevre düzenleme boyutları dikkate alınarak mekânsal değişimler yapılması önemlidir. Yapıların zamanla değişen kullanıcı ve kullanımlara cevap verecek şekilde esnek olmasının işlev değişikliklerine neden olduğunu göz önünde bulundurmak gerekir (Başa, 2007).

Özetle; eski yapıya yeni işlev vermede; kültürel birikimler teknoloji, yapının yıpranıp yıpranmaması gibi girdiler önemlidir (Altınoluk 1998). Yapının özgünlüğü düşünüldüğünde her yapı farklı sorunları beraberinde getirir. Sorunların çözümünün restorasyon sürecini uzatmadan çalışması ivedilikle yapılması ve bilinçlenmenin artması proje aşamasından başlayarak restorasyon uygulamalarında niteliği arttırılacak en önemli unsurlardır. Yeniden işlevlendirmede dönüşü olmayan bir etki bırakmadan taşınmaz kültür varlıklarından “minimum müdahale ile maksimum koruma sağlanması” açısından bu alanda çalışan bütün kişi ve kurumlara önemli sorumluluklar düştüğü unutulmamalıdır.

KAYNAKLAR

- Arabulan, S. (2008). *Yer/mezan kimliğinin değişimi: Mezitbey Hamamı ve yakın çevresi alan çalışması*. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Ahunbay, Z. (2007). *Tarihi çevre koruma ve restorasyon*. (4.Baskı), İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.
- Akbelege, C. (2004). *Haliç ve çevresinde yeniden işlevlendirilen sanayi yapılarının çevre halkla etkileşimi bağlamında incelenmesi ve Silahtarağa elektrik santrali için öneriler*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Akın, E.S. ve Özen, H.(2013). Tarihi yapılarda yeniden kullanım sorunları Tokat Meydan ve Sulu Sokak. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*. I, 23-48
- Altınoluk, Ü. (1998). *Binaların yeniden kullanımı*. İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.
- Arabacıoğlu, P. ve Aydemir, I. (2007). Tarihi çevrelerde yeniden değerlendirme kavramı. *Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakóltesi Dergisi*, 2 (2), 204-212.
- Arel, A. (1990). Eski eser tahribatı ve korumasıyla ilgili bazı gözlemler. *Anadolu Üniversitesi Dil ve Tarih Cođrafya Fakóltesi Dergisi*, 34, 319.
- Arel, A. (1994). Restorasyon Elhamdülillah... *Arredamento Mimarlık Dergisi*, 7-8, 85-87.
- Arıkan, H. (2005). *En son değişikliklerle imar kanunu*. İstanbul: Arıkan Basım Yayım.
- Arseven, C. E. (1943). *Sanat Ansiklopedisi*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı
- Asatekin, G. (1995). Restorasyon teriminin yüklendiği yeni anlam, Türkiye’de Kuram/Kılgı İlişkileri-1. *Mimarlık Dergisi*, 261, 66-69.

Avcı, N. (2003), *Anıtsal yapılara uygulanabilecek eklerin çeşitlerinin araştırılması ve örneklerle açıklanması*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Aydın, D. ve Yıldız, E. (2010). Yeniden kullanıma adaptasyonda bina performansının kullanıcılar üzerinden değerlendirilmesi, *ODTÜ Mimarlık Dergisi*,27:1, 1-22

Başa, B.A. (2007). *Yapıların otel olarak yeniden kullanım bağlamında mekansal dönüşümlerinin kavramsal ve kuramsal analizi*. Sanatta Yeterlilik Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.

Bayındır Belediyesi Arşivi. (2014). 6 Ocak 2015

Çakmak, C. (2002). *Tire hamamları*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Çıkış, Ş.E. (2002). Türkiye’de modern korumacılık: ilkeler ve etkinlikler, *Arredamento Mimarlık*, 153, 84-89.

Dağtekin, E. (2007). *Güneydoğu Anadolu Bölgesi geleneksel hamam tipolojisi ve buna bağlı koruma ölçütlerinin oluşturulması*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Dinçer, İ., Akın, O., (1994). KTVK Kanunu kapsamında koruma planı ve idari yapısı, 2. *Kentsel Koruma Yenileme ve Uygulamalar Kolokiyumu*, Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, İstanbul.

Dor Yapı Arşivi. (2007-2014). 24 Kasım 2014

- Ekinci, Y. (2009). *Tarihi çevre korumanın yönetsel boyutu ve yerel yönetimlerin sorumlulukları: Selimiye Camii alan yönetim örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Ekimci, B. (2013). Vakıf eserlerin restorasyonu ve Üsküdar Selimiye Camisi. *Mimarlık Dergisi*, 372.
- Erder, C. (2007). *Tarihi Çevre Bilinci*. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Ankara.
- Erşen, A.E. (2009). *Tarihi kentlerin korunmasında kültür ve tabiat varlıklarını koruma kurulu kararlarının Edirne kenti örneğinde değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Göksu, E. (1993). Mimari ve kentsel korumanın temelleri ve ilkeleri: uluslararası düzlemde belirlenen çerçevenin ulusal düzeyde irdelenmesi. 1. *Kentsel Koruma ve Yenileme Uygulamaları Kolokyum*, Derl: Çubuk, M., İstanbul, 7-8 Nisan, 80-83.
- Görünür, D. (1994). *Koruma uygulama sisteminin Türkiye ve Avrupa için karşılaştırmalı bir incelemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul.
- Gültekin, R.E. (2007). Ülkemizdeki taşınmaz Kültür Varlıkları'nın restorasyonuna ilişkin sorunlar. *Tarihi eserlerin güçlendirilmesi ve geleceğe güvenle devredilmesi sempozyumu- 1*, 159-168.
- Hasol, D. (2002). *Ansiklopedik mimarlık sözlüğü*. (8.Baskı) İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.
- İzgi, U. (1999). *Mimarlıkta süreç*. İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.

İzmir Ticaret Odası. (2009). *Taşınmaz kültür varlıkları*. İzmir: İzmir Ticaret Odası Yayınları

Kapubağlı, S. (2004). *Tarihi çevrede yeni yapılaşma ve İstanbul örneğinde infill uygulamalarının değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Karaman, G.E. (2011). *Tarihi yapıların yeniden değerlendirilmesine yönelik yöntem denemesi (anaokulu işlevi)*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Kahya, N. C., Şen, D. E., Sarı, R. M., Özgen, S., Zorlu, T., Sağsöz, A. (2007). *Osmanlı'dan günümüze Türkiye'de koruma kavramının gelişimi*. Tarihi eserlerin güçlendirilmesi ve geleceğe güvenle devredilmesi sempozyumu- 1, 171-175.

Kayın, E. (2008). Cumhuriyet dönemi mimarlığı: Türkiye koruma tarihindeki kırılmalar. *Mimarlık Dergisi*, 343, 98-105.

Kejanlı, T., Akın, C.T., Yılmaz, A. (2007). Türkiye'de koruma yasalarının tarihsel gelişimi üzerine bir inceleme. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (19), 179-196.

Kordon Restorasyon Arşivi. 24 Kasım 2014

Koruma, Uygulama ve Denetim Büroları, Proje Büroları İle Eğitim Birimlerinin Kuruluş, İzin, Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik (2014). <http://teftis.kulturturizm.gov.tr/TR,14431/koruma-uygulama-ve-denetim-burolari-proje-burolari-ile-.html>

Kuban, D. (1970). Modern restorasyon ilkeleri üzerine yorumlar. *Vakıflar Dergisi*, 8. Sayı.

Kuban, D. (1973). *Mimarlık kavramları*. İTÜ Yayınları.

Kuban, D. (2000), *Tarihi çevre korumanın mimarlık boyutu-kuram ve uygulama*. İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.

Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu ve Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulları Yönetmeliği (2014). <http://teftis.kulturturizm.gov.tr/TR,45186/kultur-varliklarini-koruma-yuksekkurulu-ve-kultur-varl-.html>

Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Rölöve ve Anıtlar Müdürlüklerinin Çalışmaları Hakkında Yönerge (2014). <http://teftis.kulturturizm.gov.tr/TR,14746/kultur-ve-turizm-bakanligi-kultur-varliklari-ve-muzeler-.html>

Kültürel Mimarlık Arşivi. (2014). 6 Ocak 2015

Madran, E. (2010). Kültür ve tabiat varlıklarını koruma hukuku ve kurumsal yapı, N. Özasan, D. Özkut. (Ed.), *Mimari korumada güncel konular* içinde (18-44). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Madran, E. (2006). Modern mimarlık ürünlerinin belgelenmesi ve korunması süreci için bazı notlar. *Mimarlık Dergisi*, 332, 20-22.

Madran, E. ve Özgönül, N. (2005). *Kültürel ve doğal değerlerin korunması*, Ankara: Mimarlar Odası Yayınları.

Milli Saraylar (2014). <http://www.millisaraylar.gov.tr/portalmain/Management.aspx>

Mimarlar Odası Arşivi. (2014). 26 Ocak 2015

Olgun, N. (2009). Kagir yapı restorasyonlarında uygulama sırasında uygulamacı yönünden yaşanan problemler. Kudde, E., ve Aksoy, P. (Ed.), *Kagir yapılarda koruma ve onarım* içinde (154-161). İstanbul: KUDEB

Özekinci, İ. (2011). *Bir emanet olan anıt eserlerimizin korunması sürecinde karşılaşılan problemler*. Eski Eserlerin Onarımında Karşılaşılan Zorluklar Sorunlar Ve Çözüm Önerileri. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları.

Özel, B. (2006). *Eski yapıların yeni işlevle değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Pakben, U. (2013). *Tarihi yapıların rölöve ve analizlerinde kullanılan ileri belgeleme teknikleri*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Parlak, D. (b.t). *5226 sayılı kültür ve tabiat varlıklarını koruma kanunu ile çeşitli kanunlarda değişiklik yapılması hakkında kanunun getirdiği değişiklikler*. (10.12.2014).http://www.tarihikentlerbirligi.org/doc/dervis_parlak.doc

Paşapur, M., Şahin, S. (2012). *Rölöve*. Muğla: Muğla Üniversitesi Yayınları.

Pekol, B. (2010). *İstanbul’da yeni işlevlerle kullanılan tarihi yapıların üslup sorunsalı*. Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Selçuk, M. (2006). *Binaların yeniden işlevlendirilmesinde mekansal kurgunun değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Sert, Ö.F. (2012). *Türkiye’de restorasyon sürecinin haritalanması ve proje, ihale ve uygulama aşamalarında karşılaşılan sorunların belirlenmesi üzerine saha çalışması*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Sezgin, H. (1994). Restorasyonda özgünlüğün sınırları. *Yapı Dergisi*, 153, 71-80.

Tarihi veya geleneksel alanların korunması ve çağdaş yaşamdaki rolleri konusunda tavsiye kararı (1976). 10 Aralık 2014
http://www.unesco.org.tr/dokumanlar/kultur/tarihirol_t_k.pdf

Tavukçuoğlu, A. (2009). Tarihi yapıların tahribatsız yöntemlerle muayenesi. Kudde, E., ve Aksoy, P. (Ed.), *Kagir yapılarda koruma ve onarım içinde (187-199)*. İstanbul: KUDEB

Topal, H. (2014). Alsancak'ta bulunan tek el eski deposunun, mimarlık merkezi olarak yeniden işlevlendirilme öyküsü. *Ege Mimarlık Dergisi*, 85-86, 5-17.

Tümer, S. (2003). *Kentsel alanda işlevini yitirmiş sanayi tesislerinin dönüştürülme sürecine yönelik bir model*. Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul.

Türk Dil Kurumu Sözlüğü, (b.t.). 14 Ocak 2015, <http://www.tdk.gov.tr>

Uğurel, G. (2006). *İzmir Mithatpaşa Caddesi tarihsel çevre dokusunun irdelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Uluengin, M. B. (2004). *Rölöve*. (2. Baskı). İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.

Üçer, N. (2011). *Tarihi dokuların sürdürülebilirliğinde turizm kaynaklı değişimlerin etkileri: Kuşadası Dağ ve Camii-Kebir mahallelerinin örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

5737 Sayılı Vakıflar Kanunu. (2014). 10 Aralık 2014
<http://www.vgm.gov.tr/icerikdetay.aspx?Id=62>

EKLER

EK-1 Sözlü Görüşme ve Anket Çalışması

ANKET SORULARI

1. Uygulama konusunda en çok akla gelen sorun nedir?
2. Koruma ölçütlerinin belirlenmesindeki zorluklar nelerdir?
3. Korumada yeterli bilince sahip miyiz, bilincin güçlenmesi için neler yapılabilir?
4. Koruma kurullarının proje ve uygulama aşamalarında nasıl karar veriyor?
5. Kontroller ve uygulama yapan firmalar yeterli mi?
6. Kurumlar arasındaki iletişim yeterli mi? Nasıl geliştirilebilir?
7. Projelerin çizim teknikleri arasındaki farklılıklar ve yeterliliğini değerlendir misiniz?
8. Projelerin onay süresi neden uzun sürüyor?
9. Uygulamada verilen süre yeterli mi?
10. Birim fiyat analizlerindeki sıkıntı sizce nasıl çözülebilir?
11. Restorasyon ihaleleri sizce eksik keşif ile mi hazırlanıyor, sizce sebebi nedir?
12. Malzeme veya usta konusunda sıkıntı çekiyor musunuz?
13. Sizce üniversiteler veya akademisyenler uygulamalarda ne kadar yer alıyor veya yer almalı mı?
14. Restorasyon öncesi kamulaştırmalar yeterli mi?
15. Restorasyon konusunda gelişmiş olan ülkelerdeki uygulama teknikleri ülkemizde yeterince takip ediliyor mu?
16. Kontrol olarak/yüklenici olarak görev aldığınız işlerde yüklenici/kontrol ile yaşadığınız sıkıntılar nelerdir?
17. Antik eserler ile diğer eserler arasındaki karşılaşılan sorunlar arasında farklar var mı, varsa neler?
18. İhale kavramının getirdiği en önemli sorun veya sorunlar nelerdir?

Rölöve Anıtlar Müdürlüğü

27.10.2014

Ulaş Özkan (Mimar)

Genelde kamu uygulamalarında yapıdan beklenenin açılışta güzel durması olduğu için yapının sorunları ikinci plana atılmaktadır. Bu da ilk olarak uygulama hızını etkilemekte, olması gerektiğinden hızlı uygulama yapılmaktadır. Hızlı uygulama özgün tekniklerin kullanılmasını da olanaksız hale getirmektedir.

Açılış yapılması, yapının açılışta görsel olarak beğenilmesi olarak düşünülmektedir. Ancak görselliğe önem verildiğinde projeye saygı duyulmamakta ve yapıya özgün olmayan değişiklikler yapılmaktadır.

Proje-uygulama ilişkisi geri beslemeli bir ilişki olması gerekmesine karşın proje müellifinin sözleşmesinin, uygulama başlamasından önce bitmiş olması nedeniyle bu ilişki doğru bir şekilde kurulamamaktadır. Bu nedenle uygulamada ortaya çıkan sorunlar çizime yönelik değişiklikler projeden ve proje müellifinden kopuk olarak yapılmakta bu da restorasyon-tasarım boyutunda hataları beraberinde getirmektedir.

Koruma ölçütlerine ilişkin ne yerel mevzuatta nede uluslararası mevzuatta net bir açıklama bulunmamaktadır. Ancak koruma disiplininin evrensel bilgi birikimi ölçeğinde kısmen sübjektifte olsa koruma ölçütleri belirli olup bu ölçütlerde yaşanabilecek sorun, bu işi yapacak olanların veya denetleyecek kurumlarda bilgi eksikliği olabilir.

Bilincin bölünebilir bir şey olduğunu düşünmüyorum yani bu konudaki klişe korumaya özel değil yine de eğitim şart.

Mevzuatta belirtildiği şekilde proses işliyor.

Kontroller hakkında herhangi bir kıstas yok dolayısıyla yeterli olanı da olmayanı da vardır. Uygulama firmaları için mevzuatta kriterler var ancak bu kriterlerin her

zaman doğru çalışmadığı da bir gerçek. Dolayısıyla kontrollerde olduğu gibi uygulama firmalarında da yeterli olanlar olduğu gibi olmayanlarda vardır.

İletişim sorunu yok, bence yeterli.

Çizim tekniğinin öznel bir tarafı her zaman vardır ve olması da gerekir. Ancak bunun bir iletişim yöntemi olması da göz önünde bulundurulduğunda herkesin ortak bir şeyi anlaması gerekmektedir. Sorunun çizim tekniğinden ziyade aktörlerin çizime bakış açısından kaynaklandığını düşünüyorum. Çizimi sipariş eden kurum yada kişinin çizim ruhsatı/kurul süreçlerinden geçmesinden farklı bir beklentisi yok yani evrak olarak görülüyor, dolayısıyla burada başlayan bir hata var. O da uygulama yapan firma ile proje müellifi arasında soruna yol açıyor. Proje müellifi çizim tekniğini uygulamayı yönlendirmek için değil, kurulda ve belediyeden projeyi geçirmek için yapıyor.

Çok çeşitli sebepleri olabilir öncelikle optimum onay süresinin belirlenmesi gerekli. Bu süre içinde gerçekleştirilen çalışmalar neler, örneğin idarede/kurulda bir ay bekleyen proje inceleniyor mu yoksa dolapta mı bekliyor. Dolayısıyla onaylama sürecinde projeye yapılan bir katkı var mı ona bakmak ve diğer ülkelerin deneyimiyle karşılaştırmak lazım, bence sorun sürede değil kurulların yapması gerekeni yapmamasından kaynaklanıyor. Sorudan da anlaşılacağı gibi proje müellifi kuruldaki katkı değil onay bekliyor bir önceki soruya verdiğim cevapta olduğu gibi önemli olan uygulamanın nasıl yapılacağını doğru belirlemek değil onaylanmak.

Soruya kendi mantığında cevap verecek olursak :

- Kurullarda ki iş yoğunluğu
- Personel azlığı/yetişmiş personel azlığı
- Mevzuat dışı istekler
- Koruma kavramına ters düşen istekler
- Proje sürecinde yeterli uzmanlığın bulunmaması
- Proje sürecinde yeterli titizliğin gösterilmemesi
- Mevzuata bağlı gecikmeler (Ön onay gibi)

- Genellikle yetersiz

11- Birim fiyat analizleri özel pozlarla çözülebilir. Ama onun için de yaklaşık maliyet açısından iyi çalışılması lazım, bunun için süre ve uzmanlık gereklidir.

Hayır çekilmiyor, malzemeye ulaşmakta usta bulmakta zor değil. Yalnız bunlar için uygulama esnasında uygulamayı yaptıracak olan kişinin teknik bilgisinin yeterli olması gerekmektedir.

Çok az yer alıyorlar, konusuna göre değişir. Uygulama esnasında bulunmalarından ziyade proje esnasında yer almaları daha uygun olacaktır. Uygulama sırasında yeni verilere ulaşıldığında gerekli yerlere/kişilere başvurulmaktadır.

Uygulama teknikleri takip ediliyor ancak bunlar özel örneklerle kalıyor genele yayılmıyor.

İzmir Büyükşehir Belediyesi

30.10.2014

Gülay Uysal Akın (İnşaat Mühendisi)

Proje müellifleri. Yerinde yapılan uygulama ile projelerdeki birbirini tutmaması ve projelerin yetersiz olması. Koruma kurulları kararlarının ‘uygulama yapıldığı sırada proje müellifleri denetimlerinde yapılması gerekmektedir’ şeklinde olmasından dolayı sorunlar çıkıyor. Müelliflerin yükleniciler ile olan ikili ilişkileri sorunların çıkmasında etkili oluyor.

3- Koruma bilinci yeni oluşuyor. Koruma bilinci ülkemizde 2000 li yılların sonlarına doğru oluşmaya başlamıştır.

Her iş kendi açısından farklılık gösteriyor. Restorasyon işlerinde uzmanlaşma yeni yeni oluşuyor. Hiçbir zaman tam olarak tecrübeli olunmuyor.

Kurumlar arası iletişim yetersiz. Örneğin, koruma kurulları var. Sorunun çözülmesi süreç alıyor, yüklenici+kurum+kurul arasında belirli tarihlerde toplantılar yapıp kararlar alınsa süreç kısalabilir. Bürokrasi ön planda olduğundan süreç gecikiyor. Sadece kontrollük değil yöneticilerinde bu toplantılara katılmaları gerekli özellikle sıkıntılı konularda bulunmalılar.

Projeler yetersiz, uygulamaya yönelik değil proje mantığında çiziliyor. Mimari projeler kuruldan onaylandığın için statik ve diğer projelerin kurula girmemesi uygulama aşamasında ciddi revizyonlar gerektiriyor. Kurullardaki raportörlerin veya teknik elemanların da yeterliliği tartışılmalı. Kişisine ve çizimine göre projeler yeterli olabilir ancak yine de uygulamaya yönelik olmuyor.

Tarihi eserlerde süre belirlenemiyor. Raspa veya kazı öncesi-sonrası projelerde belirlenemediği için süre yetersiz kalıyor. Süre genellikle uygulama maliyetine göre belirleniyor.

11- Keşiflerin eksiklikleri ve özellikle birim fiyat tariflerinin yetersiz olmasından kaynaklı sorunlar çıkabiliyor. Restorasyon özgün olduğu için kendine ait pozlar oluşmalı ancak birim fiyatlar ihale aşamasında hazırlandığından kurum ile uygulayıcı arasında sıkıntılara neden oluyor. Keşif hazırlayanların özellikle restorasyon konusunda bilgili kişiler olması gerekmektedir.

12- Malzeme konusunda yaşanmıyor. Usta konusunda eksik çok. O dönem işçiliklerini uygulayacak özellikle taş-ahşap-alçı ustası bulunmuyor.

13- Proje aşamasında etkin olmalı. Daha teknik ve daha net olan projeler olursa özellikle projeler kurula girmeden önce yetkin kişiler tarafından denetlenirse hem projenin kurul süreci kısılır hem de uygulama sırasında daha net projeler ortaya çıkar.

Restorasyon teknikleri ödemeler dikkate alınıp birim fiyatlarla uygulandığı için bütçe yetersizliğinden kaynaklı farklı bir şeyler yapılamıyor.

Yüklenici firmalarda teknik yeterlilik yok. Teknikten çok parasal yani kar marjı ön planda oluyor. Şartname ve sözleşmeye hakim olmadan bilinçsizce ihalelere giriliyor. Firmaların, proje müellifi olarak yaptığı projelerdeki bakış açısı ile uygulama yaptıkları projelerdeki bakış açıları çok farklı olmaktadır.

Özel bir ihale ile yapılması gerekli. Davet usulü ile yapılmalı. Teknik yeterliliğe sahip, tecrübeli, yeterli alt yapısı olan firmalar tarafından yapılmalı. İhale sisteminin değişmesi gerekli, en düşük teklifi veren firmaya değil firmanın yaptığı işlere bağlı olarak yeterliliği değerlendirilmelidir.

Konak Belediyesi

06.11.2014

Tolga BAŞARAN (Restorasyon Teknikeri)

Projedeki korumacılık uygulamalardaki sıkıntı müellif ve yüklenici arasında sıkıntı yaratıyor. Yeterli teknik personelin sahada bulundurulmaması. Yetersiz iş programlarının yapılması yüklenicinin ne yapacağını bilmemesine yol açıyor, iş bitimine kadar iş programı güncelleniyor.

Koruma bilinci yeterli değil. Ülkenin korumaya ayıracak parası yok. Alınan vergilerin bütçelendirilip restorasyon yapılıyor. Yeterli ilgi yok.

Restorasyon işindeki kalemler iyi olduğundan tüm firmalar restorasyona yöneliyor. Bu yüzden firmaların nitelikleri yetersiz inşaat mühendislerinin de restorasyonda nitelik kazanması gerekiyor. Hem kontrollük hem uygulayıcıların restorasyon bilinci olması gerekli. Binalarda güçlendirme yapılıyor, sürekli betonarme ile yetişen insanların restorasyon ve malzeme bilgisinin gelişmesi gerekli. Uygulama bazen çok abartılıyor. Çok nitelikli olmayan binaların bile sökmeyelim koruyalım kavramıyla restore edilmesi, projelerde ezbere kararların yer alması, müelliflerin daha uygun yapıcı projeler hazırlaması gereklidir.

İşin zorluk derecesine göre yeterli süre veriliyor. Eskiden işlerin ödeneklerine göre süre verilmesi süreyi kısıtlıyordu.

11- Birim fiyat pozları yetersiz ve günümüze göre eski. Güncel kalemler yok. Keşifler eksik değil ancak binaların durumu belli olmadığından yüzeysel hazırlanıyor. Sıva raspaı veya binanın ön görülememesinden kaynaklı eksiklikler var. Keşif artışına gidilmeden ön görülmeyen imalatları tahmini olarak bedellerini ekleyip yüksek bir keşif çıkarılması durumunda yüklenici ihale aşamasında aşırı düşükte kalma veya teklif ettiğı bedelden daha da düşük bedellerde işi bitirip teklif bedelinin %80'ini talep etmektedir. Bu iki durumda idareyi zor duruma düşürmektedir.

Piyasada malzeme çok ancak birim fiyatlara yansıtılamadığından sorun çıkıyor. Restorasyon işleri özellikle işler olduğundan keşif çıkarırken özel birim fiyatlar oluşturmak gerekli bu yüzden ihale dosyası hazırlamak uzun süreler almaktadır. Eğitimli belgeli usta yok. Neyi neden koruduğunu bilen eğitimli ustalar olması gerekmektedir.

Gelişmiş ülkelerdeki restorasyonları görme imkânı sınırlı kendi imkânlarımızı kullanıyoruz. Diğer ülkelerde uygulayıcıya olan güven duygusu fazla, dil birliği geliştiği için neyi neden koruyacağını biliyor. En önemlisi bütçe sıkıntısı yok, para konusunda sıkıntı çekilmediği için daha düzgün restorasyonlar yapılıyor.

Yeni birim fiyat talepleri ve fiyatlandırmalar konusunda sıkıntı yaşanıyor. Şantiye alanının temizliği, atılacak malzeme ile korunacak malzemenin bir arada bulunması. İhale kavramı aslında yeterli. Ancak sonradan oluşabilecek denetlemelerde sıkıntı yaşanmaması için daha çok açık ihale usulü ile yapılıyor. İhale kanununa göre en düşük teklife iş ihale ediliyor, ancak daha sonradan işin bitmeyeceği yarım kalacağı düşünülüyor. Davet usulü özellikle mahalli idarelerde pek yapılmıyor.

Kültür Müdürlüğü

06.11.2014

Hasan ERDOğAN (Mimar)

Firmaların yetersizliği özellikle teknik konularda

Malzeme ve usta konusunda yetersizlikler var.

Süre yetersiz özellikle yükleniciden kaynaklı süre sıkıntısı var. Sreler farazi veriliyor ve özellikle bürokratik sıkıntılardan dolayı kısa tutuluyor.

Eksik keşifle çıkılıyor. Uygulama sırasında keşif bağlayıcı oluyor, eksik keşifle çıkılan işlerde çoğu zaman yasal artış olan %50 yapılsa bile iş sonulandırılmayıp tasfiye ediliyor.

Akademisyenlerin uygulamadan ziyade proje aşamasında yer alması gerekmektedir. Projedeki detaylar uygulama aşamasında olacak şekilde birlikte çözümlenebilir.

Restorasyon konusunda gelişmiş ülkelerle bilgi paylaşımı yok. Ortak bir kurul oluşturulabilir. Kontroller ve proje müellifleri uygulamaları inceleyip bilgilendirilmelidir.

Tüm firmalara eşit davranılabilmesi için ihale elimizde olan uygulanabilecek en iyi yöntemdir. Firma yeterliliklerinin değerlendirilmesinde idareler haricinde bir komisyon oluşturulabilir.

Mimari projelerin kurul onayından sonra statik ve diğer projeler çizilmekte olup, statik veya diğer projelerden kaynaklı mimari değişiklikler konusunda proje müellifi telif hakları nedeniyle izin vermemektedir. Bu nedenlerden dolayı sıkıntı yaşanmaktadır.

Sarati Mimarlık

08.11.2014

Gürgün Uğurel (Restorasyon uzmanı yüksek mimar)

Uygulama esnasında projesinde alınan müdahale kararlarının uyumsuzluk göstermesi, proje aşamasında malzeme analizlerinin ve yapı analizinin yeterli bir düzeyde yapılmaması. Yapılarının dönemsel analizlerinin uygulamaya esas araştırmaların eksik olması (yapı karkasının dönemsel analizi ve statik oluşumu). Yapının kabuk bölümün temizlenmesinden sonra yapılacak olan uygulamaların analizi etütlenmesi ve imalat sayısının belirlenmesi. Uygulama esnasında kullanılacak malzeme cinslerinin belirlenmesi.(Malzemelerin yapının dönemsel izlerinin belirlenmesi)

Hayır.(Ekonomik kriterler ön planda tutulduğu için)

Tarihi yapılarda yapının canlandırılması, güçlendirilmesi, basit onarımının yapılması onarım şekillerini ana başlıkları oluşturur. Yapının dönemsel izlerini korumak ve taklitten uzak kalmak kaydıyla uygulama kültürü yaratılmadığı sürece restorasyon bilinci oluşması düşünülemez. Bu tür uygulamalarda işveren ve yüklenici arasında kar ve maliyet çaprazlaması ön planda olduğu sürece koruma bilinci hep arka planda olmaktadır.

Yapı için belirlenen maliyet ve kar ikileminin ön planda olması; vergi paylarının ve resmi ödemelerin getirdiği maliyet artışının, imalatlara yansımalarının sonrasında ortaya çıkan hızlı imalat gereksiniminin yarattığı sorunlar.

İmalat sürelerinin seçimi Ödenek kaygısının olması. Sigorta prim oranının yüksek olması. İşçilik bedellerinin (Rayiçlerin) günümüz şartlarını karşılamaması. İdarelerin elinde yeterli yetişmiş personel olmaması ve restorasyon eğitimi olan elemanların azlığı.

Restorasyon hizmeti veren firma sayısı kısıtlı ve bu hizmeti veren firmalarda yetişmiş teknik eleman bulundurulmadığından teknik donanımı olan firma çok az.

Onay makamları arasında yaşanan inceleme süreçleri ile inceleyen makamlardaki eleman azlığı uygulama yapılan yapılara göre değişiyor. Projelerde yeterli ve doğru kararlar verilirse bu süre yeterli oluyor ancak veriler farklılık gösterince süre yeterli gelmiyor.

Müdahale kararlarının yetersizliği; tanımlardaki kararların imalat poz seçimlerinde yanlış yada en direkt olarak birim fiyatı ekonomik olanının seçilmesi.

Birim fiyat uygulamaları yerine; işçilik ve malzeme maliyetlerinin uygulama esasına uygun olarak yerinde tespiti ile.

Teori dışında yer almıyorlar, yerinde uygulamalarda bulunmadıklarından teorik bilgileri eksik kalıyor. Etkisi olmalı, ancak hizmet bedelleri ve proje dahil edilme şekillerinin önü açılmalıdır.

Malzeme bilgileri ve yeni ürünler dışında takip edilemiyor, yapıların kültür ve dönem farklılıklarının da bu duruma etkisi bulunmaktadır.

Antik eserler arkeoloji danışmanları ile çözülmeye çalışılıyor ancak yapı uygulamalarında bu durum daha farklı. Koruma yapılacak yapı ya da diğer eserler için kapsamlı rapor ve müdahalelerin net olmaması.

Tüm kararların alınmasında en büyük yük raportörlerde ellerindeki iş yükü yüzünden müelliflerin hazırladığı raporları dikkate alıp kurul üyelerine sunuları yapıldıktan sonra karar alınabiliyor. Ancak kurullara bölge üniversitelerinden teknik danışmanların katılımının sağlanması daha uygun olacaktır.

Projenin uygulandığı yapı ve çevresel düzenlemeler proje yöneticilerinin teknik donanımlarına bağlı olarak değişmektedir. Proje bürolarındaki teknik personellerin deneyimleri de proje kalitesini etkilemektedir.

İşinde uzmanlaşmış kadroların artırılması sağlanmalıdır. Fason yapılan uygulamalarda bu durum sıkıntı yaratmaktadır

Kordon Restorasyon

28.10.2014

Hakan BAĞÇIVANCIOĞLU (İnşaat Mühendisi)

Uygulamada karşılaşılan sorunlar;

- Hazırlanan projelerde detaylı çalışma yapılmaması nedeniyle müdahale kararlarının ve malzeme analizlerinin yetersiz olması.
- Uygulama esnasında ortaya çıkan sorunların çözümünde müellif ve resmi kurumların karar verme sürecinin çok fazla uzaması bu nedenle iş sürelerinin yetersiz kalması.
- Uygulama esnasında kullanılacak olan birçok ana kalem malzemelerin ülkemizde üretimi olmaması nedeniyle yurtdışından getirilmesi.
- Restorasyon mantığını kavramış olan teknik personel ve ustaların bulunmasında sıkıntıların yaşanması.

Restorasyon konusunda kontrol teşkilatı yeterli değil. Çünkü; iş yoğunluğu nedeni ile teknik konular ve yeni çıkan malzemeler hakkında yeteri kadar araştırma yapamıyorlar ve yasal olarak üzerlerinde olan baskılardan dolayı karar verme erkini göstermediklerinden karar süreci bir çok prosedüre takılarak çok uzun süreçler alıyor.

Firmaların yeterlilikleri ise bünyelerindeki teknik personel ve restorasyon konusunda yetişmiş olan ustaların bulunmasına bağlı olarak değişiklik göstermektedir.

Kurumlar arasındaki iletişim; mevzuat ve yönetmeliklerin esas durumuna göre değil kurum içerisindeki şahısların yorumlarına göre değerlendirildiği için iletişimde kopukluk oluşmakta. Bir kurumun tamam dediği konuyu diğer bir kurum hayır diyebilmekte.

Proje firmalarındaki çizim yapan personelin deneyim ve kendini geliştirmesine göre farklılıklar göstermektedir.

Uygulamada verilen süreler yapılacak olan işin zorluk derecesine göre değil maliyetine göre değerlendirilmesi ve imalat sırasında karar verme mekanizmasının çok yavaş işlemesi nedeni ile yeterli değildir.

Birim fiyat analizlerindeki sıkıntı uzman kadro ve akademisyenlerinde katılacağı bir komisyon ile günümüz durumu göz önünde bulundurularak uygulamalar içerisinde yapılacak işçilik sürelerinin ve malzeme analizlerinin yenilenmesi ile çözülebilir.

Eksik keşiflerin hazırlanmasındaki en temel neden; proje aşamasında detaylı bir çalışmanın yapılmaması ve yeterli uygulama bilincine sahip olmayan teknik personellerin keşif hazırlamasından kaynaklıdır.

Her ikisi konusunda da ülkemizde çok büyük sıkıntılar yaşanmakta.

Takip edilmiyor. Zaten restorasyon uygulamalarının ve projelerde kusurların olmasının da en büyük sebeplerinden biriside budur.

Yeterli restorasyon bilincine sahip olmayan ve eksiklerini kapatmak için araştırma yapmayan çoğu kontrollük teşkilatı nedeni ile yapının dönemine uygun teknikler ve malzemeler ile yapılmasından çok fazla uzaklaşıyor. Çok basit olarak verilebilecek kararlar büyük sorunlar haline gelerek hem süreç hem de işin kalitesi bakımından sorunlar yaşamasına neden oluyor.

Ülkemizdeki ihale kavramı firmaların yeterliliklerinin belirlenmesinde ve tamamen tarafsız olmaktan çok uzaktır. Bu nedenle teknik kadro açısından, makine ekipman konusunda gerçekten yeterlilikleri belirlenmemiş olan firmalara işlerin verilmesi sonucu yapılarda gerçekten sağlıklı ve bitirilemeyen işlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. İdarelerin layığı ile restorasyonun sonuçlanması için gereken bütçeleri ayıramamasından kaynaklı olarak yapının dönemine uygun olmasından çok maliyet göz önünde bulundurulmaktadır.